

Justerat tisdag den 4 mars 2014

Inger Linge

Conny Andersson

Sven-Erik Köhlin

§ 1
Inledning och justering m.m.

Ordföranden förklarade sammanträdet öppnat.

Ordföranden konstaterade att 102 ledamöter var närvarande och 47 ledamöter var frånvarande.

Att tillsammans med ordföranden justera sammanträdet protokoll utsågs förste och andre vice ordföranden.

Protokollet skall justeras senast tisdag den 4 mars 2014.

§ 2
Bordlagd interpellation 2013:22 av Gunilla Roxby Cromvall (V) om meddelarfrihet i Stockholms läns landsting
LS 1309-1128

Anf. 1-4

Inleddes kl. 10.04 och avslutades kl. 10.12.

Interpellationen är ställd till landstingsrådet för personalfrågor. Fullmäktige medgav den 17 september 2013 att interpellationen fick ställas. Interpellationen bordlades vid fullmäktiges sammanträde den 22 oktober och den 3 december 2013.

Svar på interpellationen, se bilaga 1.

Landstingsrådet Anna Starbrink hänvisade till det skriftliga svaret. Vidare yttrade sig Gunilla Roxby Cromvall och landstingsrådet Anna Starbrink.

§ 3
Bordlagd interpellation 2013:27 av Nanna Wikholm (S) om framtiden för skär-gårdstrafiken
LS 1310-1300

Anf. 5-20

Inleddes kl. 10.13 och avslutades kl. 10.51.

Interpellationen är ställd till landstingsrådet för trafikfrågor. Fullmäktige medgav den 22 oktober 2013 att interpellationen fick ställas. Interpellationen bordlades vid fullmäktiges sammanträde den 3 december 2013.

Svar på interpellationen, se bilaga 2.

Landstingsrådet Christer G Wennerholm hänvisade till det skriftliga svaret. Vidare yttrade sig Nanna Wikholm, landstingsrådet Christer G Wennerholm, Vivianne Gunnarsson, Stella Fare, Jan Olov Sundström, Lennart Rohdin, landstingsråden Yvonne Blombäck och Gustav Hemming, Anna Sehlin samt landstingsrådet Erika Ullberg.

§ 4

Bordlagd interpellation 2013:28 av Dag Larsson (S) om kvalitetsredovisning av Nationella Diabetesregistret (NDR) inom primärvården

LS 1310-1301

Anf. 21-28

Inleddes kl. 10.51 och avslutades kl. 11.07.

Interpellationen är ställd till landstingsrådet för forskningsfrågor. Fullmäktige medgav den 22 oktober 2013 att interpellationen fick ställas. Interpellationen bordlades vid fullmäktiges sammanträde den 3 december 2013.

Svar på interpellationen, se bilaga 3.

Landstingsrådet Stig Nyman hänvisade till det skriftliga svaret. Vidare yttrade sig landstingsråden Dag Larsson och Stig Nyman, Lars Tunberg samt Kerstin Pettersson.

§ 5

Interpellation 2013:29 av Yvonne Blombäck (MP) om reskassan m.m.

LS 1311-1519

Anf. 29-35

Inleddes kl. 11.08 och avslutades kl. 11.27.

Interpellationen är ställd till landstingsrådet för trafikfrågor. Fullmäktige medgav den 3 december 2013 att interpellationen fick ställas.

Svar på interpellationen, se bilaga 4.

Landstingsrådet Christer G Wennerholm hänvisade till det skriftliga svaret. Vidare yttrade sig landstingsråden Yvonne Blombäck och Christer G Wennerholm samt Stella Fare,

§ 6

Interpellation 2013:30 av Håkan Jörnehed (V) om stängda vårdplatser

LS 1311-1520

Anf. 36-50

Inleddes kl. 11.27 och avslutades kl. 11.55.

Interpellationen är ställd till landstingsrådet för sjukvårdsfrågor. Fullmäktige medgav den 3 december 2013 att interpellationen fick ställas.

Svar på interpellationen, se bilaga 5.

Landstingsrådet Anna Starbrink hänvisade till det skriftliga svaret. Vidare yttrade sig landstingsråden Håkan Jörnehed och Anna Starbrink, Kerstin Pettersson, Catrin Mattsson, Birgitta Sevefjord, Helene Öberg samt landstingsrådet Dag Larsson.

§ 7**Interpellation 2013:31 av Vivianne Gunnarsson (MP) om sjötrafikhållplatser i Värtan och Husarviken**

LS 1311-1521

Inleddes kl. 11.55 och avslutades kl. 11.55.

Fullmäktige beslutade att bordlägga besvarandet av interpellationen.

§ 8**Interpellation 2013:32 av Gunilla Roxby Cromvall (V) om otillräcklig kollektivtrafik till Friends Arena**

LS 1311-1522

Inleddes kl. 11.55 och avslutades kl. 11.55.

Fullmäktige beslutade att bordlägga besvarandet av interpellationen.

§ 9**Interpellation 2013:33 av Birgitta Sevefjord (V) om bristande operationskapacitet vid Karolinska Universitetssjukhuset Huddinge**

LS 1311-1523

Inleddes kl. 11.55 och avslutades kl. 11.55.

Fullmäktige beslutade att bordlägga besvarandet av interpellationen.

§ 10**Interpellation 2013:34 av Gunilla Roxby Cromvall (V) om jämställd snöröjning**

LS 1311-1524

Inleddes kl. 11.55 och avslutades kl. 11.55.

Fullmäktige beslutade att bordlägga besvarandet av interpellationen.

§ 11**Frågestund**

LS 1402-0217

Anf. 51-92

Inleddes kl. 12.00 och avslutades kl. 12.51.

Fullmäktige beslutade enligt 2:e vice ordförandens förslag att de inkomna frågorna fick ställas.

1. Fråga av Dag Larsson (S) till landstingsrådet Torbjörn Rosdahl (M): Hade du vetskap om det öppna brev som din kanslichef skickade ut till personal i Stockholms läns landsting, bland annat via SLL:s webbplats, där personalen varnades för att rösta på en vänsterregering om de ville behålla sina jobb?

2. Fråga av Helene Öberg (MP) till landstingsrådet Stig Nyman (KD): Är den information som patientgruppen med me/cfs tagit del av på Twitter, att de framöver endast kommer att erbjudas psykologer istället för neurologer trots att det saknas stöd i forskningen för att det ger resultat, korrekt?

3. Fråga av Gunilla Roxby Cromvall (V) till landstingsrådet Christer G Wennerholm (M): Ser du sambandet mellan taxiförarnas dåliga arbetsvillkor i färdtjänsten och det ökande antalet klagomål?

4. Fråga av Erika Ullberg (S) till landstingsrådet Christer G Wennerholm (M): Tror du att resenärerna är nöjda med hur systemet med reskassa fungerar?

5. Fråga av Håkan Jörnehed (V) till landstingsrådet Lars Joakim Lundquist (M): Anser du att ni haft bra framförhållning när ni planerat för en trygg och säker förlossningsvård i länet?

6. Fråga av Johan Sjölander (S) till landstingsrådet Lars Joakim Lundquist (M): Är du nöjd med att Stockholms län är sämst i landet på att ta del av den borgerliga regeringens kvalitetspengar till hälso- och sjukvården?

7. Fråga av Curre Hansson (S) till landstingsrådet Christer G Wennerholm (M): Anser trafiklandstingsrådet att lokal samverkan genomförs på ett betryggande sätt idag inför trafikförändringar?

Frågorna antecknades som besvarade.

Då frågestunden var färdig tidigare än beräknat ajournerade sig fullmäktige fram till kl. 13.00.

§ 12

Bekräftande av fullmäktiges beslutsförhet

Inleddes kl. 13.01 och avslutades kl. 13.02.

Ordföranden konstaterade att 140 ledamöter var närvarande och 9 ledamöter var frånvarande, enligt bilaga A.

§ 13

Kungörelse och annonsering

Inleddes kl. 13.03 och avslutades kl. 13.03.

Kungörelsen om fullmäktiges sammanträde anslogs den 6 februari 2014 på landstingets anslagstavla och skickades samma dag till fullmäktiges ledamöter och ersättare samt till länsstyrelsen.

Föredragningslistan infördes den 11 februari 2014 i de tidningar där enligt fullmäktiges beslut annonsering ska ske.

Tillägg till föredragningslista anslogs den 14 februari 2014 på landstingets anslagstavla och skickades samma dag till fullmäktiges ledamöter och ersättare.

Det antecknades att sammanträdet kungjorts i laga ordning.

§ 14

Anmälan av länsstyrelsens beslut att för tiden t.o.m. den 31 oktober 2014 till ny ledamot i valkrets 1 efter Paul Lappalainen (MP) utse Marie-Helena Fjällås (MP), till ny ersättare i valkretsarna 1, 2, och 4 efter Marie-Helena Fjällås (MP) utse Yvonne Andersson (MP), till ny ersättare i valkretsarna 3 och 5 efter Marie-Helena Fjällås (MP) utse Veera Jokirinne (MP), till ny ersättare i valkrets 6 efter Marie-Helena Fjällås (MP) utse Martin Sahlin (MP) samt att till ny ersättare i valkrets 1 efter Matthias Steffens (C) utse Karin Overeem (C)
LS 1310-1334, 1310-1345

Inleddes kl. 13.04 och avslutades kl. 13.04.

Fullmäktige beslutade enligt ordförandens förslag

att lägga anmälan till handlingarna.

§ 15

Anmälan av förteckning över motioner som inte avgjorts under år 2013
LS 1312-1606

Inleddes kl. 13.05 och avslutades kl. 13.05.

Fullmäktige beslutade

att med godkännande lägga förteckningen till handlingarna.

§ 16

Anmälan av förteckning över uppdrag som kvarstår att redovisa
LS 1401-0051

Inleddes kl. 13.05 och avslutades kl. 13.05.

Fullmäktige beslutade

att med godkännande lägga förteckningen till handlingarna.

§ 17

Ändringar i reglemente för landstingsstyrelsen och nämnder samt bolagsordning och specifika ägardirektiv för Waxholms Ångfartygs AB (förslag 1)
LS 1311-1454

Inleddes kl. 13.05 och avslutades kl. 13.05.

BESLUT

Fullmäktige beslutade enligt landstingsstyrelsens förslag

att ändra reglemente för landstingsstyrelsen och nämnder i enlighet med vad som framgår av bilagt förslag till ändringar i reglemente för landstingsstyrelse och nämnder att gälla från och med den 1 mars 2014

att godkänna att bolagsordningen för Waxholms Ångfartygs AB ändras i enlighet med vad som framgår av förslag till ändringar av bolagsordning för Waxholms Ångfartygs AB

att fastställa reviderade specifika ägardirektiv för Waxholms Ångfartygs AB i enlighet med vad som framgår av förslag till ändringar av specifikt ägardirektiv för Waxholms Ångfartygs AB

att utfärda instruktion till stämooombudet att på bolagsstämma i Waxholms Ångfartygs AB rösta för ändring av bolagsordning samt antagande av specifika ägardirektiv enligt detta beslut, så att de träder i kraft den 1 mars 2014

att uppdra åt trafiknämnden och Waxholms Ångfartygs AB att träffa erforderliga avtal samt vidta de åtgärder i övrigt som är nödvändiga för att överföra verksamhet från Waxholms Ångfartygs AB till trafiknämnden i enlighet med landstingsdirektörens tjänsteutlåtande

att uppdra åt trafiknämnden och Waxholms Ångfartygs AB att fortsätta utreda och under år 2014 återkomma med slutligt förslag på överföring av Waxholms Ångfartygs AB:s tillgångar och avtal till trafiknämnden i enlighet med landstingsdirektörens tjänsteutlåtande.

§ 18

Ändringar i reglemente för landstingsstyrelsen och nämnder avseende patientnämnden

(förslag 2)

LS 1312-1551

Inleddes kl. 13.05 och avslutades kl. 13.05.

BESLUT

Fullmäktige beslutade enligt landstingsstyrelsens förslag

att godkänna ändring av reglemente för landstingsstyrelsen och nämnder avseende patientnämnden.

§ 19

Utbyggnad av tunnelbana enligt 2013 års Stockholmsförhandling (förslag 3)

LS 1401-0037

Anf. 93-175

Inleddes kl. 13.06 och avslutades kl. 16.06.

I ärendet yttrade sig landstingsråden Torbjörn Rosdahl, Erika Ullberg, Birgitta Rydberg och Yvonne Blombäck, Gunilla Roxby Cromvall, Karl Henriksson, landstingsråden Gustav Hemming och Christer G Wennerholm, Stella Fare, Anna Sehlin, Bosse Andersson, Kristoffer Tamsons, Thomas Magnusson, Lukas Forslund, Cecilia Löfgreen, Nanna Wikholm, Vivianne Gunnarsson, Pehr Granfalk, Anita Johansson, Rasmus Törnblom, Leif Gripenstam, Lennart Rohdin, Laila Leymann, Lars-Erik Salminen, Anders Ekegren samt Helena Bargholtz.

YRKANDEN

- 1) bifall till landstingsstyrelsens förslag
- 2) bifall med instämmande av V-ledamöterna till S-ledamöternas tilläggsförslag innebärande ”att uppdra åt landstingsstyrelsen att snarast återkomma med förslag till komplettering av berörda avtal om utbyggnad av tunnelbanan enligt 2013 års Stockholms förhandling, till att även omfatta en samordnad förlängning av tunnelbanan från Hagsåtra till Älvsjö med tunnelbana till Gullmarsplan/Söderort”
- 3) avslag till S-ledamöternas tilläggsförslag

Ordföranden ställde först propositioner om bifall respektive avslag till landstingsstyrelsens förslag och fann att fullmäktige bifallit landstingsstyrelsens förslag.

Omröstning begärdes och genomfördes enligt följande voteringsproposition.

Den som bifaller landstingsstyrelsens förslag röstar ja. Den det ej vill röstar nej. Vinner nej har fullmäktige beslutat avslå landstingsstyrelsens förslag.

Efter omröstningen konstaterade ordföranden att sammanräkningstablan visade 131 ja-röster, 0 nej-röster och att 18 ledamöter var frånvarande.

Hur ledamöterna röstade framgår av bilaga 6.

BESLUT

Fullmäktige beslutade enligt landstingsstyrelsens förslag

att godkänna Huvudavtal, Avtal om finansiering och medfinansiering av utbyggnad av tunnelbanan samt ökad bostadsbebyggelse i Stockholms län enligt 2013 års Stockholmsförhandling

att godkänna Delprojektavtal, Avtal om finansiering och medfinansiering av utbyggnad av tunnelbanan samt ökad bostadsbebyggelse i Stockholms län enligt 2013 års Stockholmsförhandling, Tunnelbana till Nacka och Gullmarsplan/Söderort samt fatta genomförandebeslut för detta investeringsobjekt

att godkänna Delprojektavtal, Avtal om finansiering och medfinansiering av utbyggnad av tunnelbanan samt ökad bostadsbebyggelse i Stockholms län enligt 2013 års Stockholmsförhandling, Tunnelbana till Arenastaden via Hagastaden samt fatta genomförandebeslut för detta investeringsobjekt

att godkänna Delprojektavtal, Avtal om finansiering och medfinansiering av utbyggnad av tunnelbanan samt ökad bostadsbebyggelse i Stockholms län enligt 2013 års Stockholmsförhandling, Tunnelbana till Järfälla/Barkarby samt fatta genomförandebeslut för detta investeringsobjekt

att uppdra åt landstingsstyrelsen att ansvara för genomförandet av utbyggnaden av tunnelbanan samt övriga åtgärder som beslutas om inom ramen för 2013 års Stockholmsförhandling

att ändra reglemente för landstingsstyrelse och nämnder

att godkänna att avsteg från Investeringsstrategin och Investeringsstrategins Ansvars- och beslutsordning sker gällande objekten Tunnelbana till Nacka och Gullmarsplan/Söderort, Tunnelbana till Arenastaden via Hagastaden samt Tunnelbana till Järfälla/Barkarby

att godkänna att landstingets investeringsbudget för år 2014 utökas med 449 000 000 kronor med fördelning till landstingsstyrelsen

att fastställa landstingets investeringsbudget för år 2014 till 16 381 000 000 kronor

att uppdra till landstingsstyrelsen att i investeringsbudgeten för år 2015 och planåren 2016-2019 inarbeta investeringsutgifter i enlighet med huvudavtalet

att godkänna att finansiering av drift och investeringsutgifter avseende utbyggd tunnelbana i enlighet med 2013 års Stockholmsförhandling sker via Koncernfinansiering under år 2014.

UTTALANDEN

S-, MP- och V-ledamöterna lät till protokollet anteckna särskilda uttalanden likalydande med respektive partis uttalande i landstingsstyrelsen.

Ordföranden ställde sedan propositioner bifall respektive avslag till yrkandena under 2) och 3) ovan och fann att fullmäktige bifallit avslagsyrkandet.

BESLUT

Fullmäktige beslutade att avslå S-ledamöternas tilläggsyrkande.

RÖSTFÖRKLARING

M-, FP-, KD- och C-ledamöterna inlämnade röstförklaring ” Stockholmsöverenskommelsen har föregåtts av ett gediget utredningsarbete, samtal mellan stat, landsting och kommuner samt regelrätta förhandlingar om finansiering och genomförande.

Att utan beredning eller seriös hantering kasta in förslag i sista stund innan beslut ska fattas är mot denna bakgrund inte seriöst. Vi vill hedra överenskommelsen på ett ansvarsfullt sätt. Det gör vi genom att fatta ett rakt beslut om överenskommelsen och dess innehåll.

Överenskommelsen öppnar sedan för att i kommande steg öppna en dialog med Stockholms stad och andra intresserade kommuner om framtida satsningar. Dessa måste dock ske på ett seriöst och ansvarsfullt sätt.”

RESERVATION

S- och V-ledamöterna reserverade sig mot fullmäktiges beslut att avslå tilläggsyrkandet.

§ 20

Principöverenskommelse mellan Stockholms läns landsting och Solna stad om detaljplanering och genomförande av Norra Hagastaden (förslag 4)

LS 1312-1619

Anf. 176-177

Inleddes kl. 16.06 och avslutades kl. 16.16.

I ärendet yttrade sig landstingsrådet Torbjörn Rosdahl och Anders Lönnberg.

BESLUT

Fullmäktige beslutade enligt landstingsstyrelsens förslag

att godkänna principöverenskommelsen mellan Stockholms läns landsting och Solna stad angående utbyggnad av tunnelbana till Arenastaden via Hagastaden

att uppdra till landstingsstyrelsen att inarbeta den kommande kostnaden om 250 000 000 kronor i budgeten för år 2016-2022 i enlighet med landstingsdirektörens tjänsteutlåtande.

UTTALANDEN

S-ledamöterna lät till protokollet anteckna särskilt uttalande likalydande uttalandet i landstingsstyrelsen.

§ 21**Inriktningsbeslut för ny- och ombyggnation av operation vid Karolinska Universitetssjukhuset Huddinge (förslag 5)**

LS 1310-1297

Anf. 178-186

Inleddes kl. 16.16 och avslutades kl. 16.34.

I ärendet yttrade sig landstingsrådet Charlotte Broberg, Anders Lönnberg, Yvonne Andersson samt Birgitta Sevefjord.

BESLUT

Fullmäktige beslutade enligt landstingsstyrelsens förslag

att fatta inriktningsbeslut för ny- och ombyggnation av operation vid Karolinska Universitetssjukhuset Huddinge till en investeringsutgift om totalt 1 620 000 000 kronor

att fatta genomförandebeslut för förberedande arbeten för ny- och ombyggnation av operation vid Karolinska Universitetssjukhuset Huddinge till en investeringsutgift om totalt 143 000 000 kronor

att uppdra åt styrelsen för Locum AB, att genom teknisk justering, omprioritera investeringsplanen för Landstingsfastigheter Stockholm till förmån för förberedande arbeten för ny- och ombyggnation av operation vid Karolinska universitetssjukhuset Huddinge om 143 000 000 kronor i 2014 och 2015 års fastställda investeringsutrymme för Landstingsfastigheter Stockholm

att uppdra åt styrelsen för Locum AB att i budget 2015 inarbeta den tillkommande investeringsutgiften om totalt 1 620 000 000 kronor för investeringsbudgeten för åren 2015-2019 för ny- och ombyggnation av operation vid Karolinska Universitetssjukhuset Huddinge, i investeringsplanen för Landstingsfastigheter Stockholm.

UTTALANDEN

S- MP- och V-ledamöterna lät till protokollet anteckna särskilda uttalanden likalydande med respektive partis uttalande i landstingsstyrelsen.

§ 22**Bordlagd motion 2012:13 av Kristina Söderlund och Inger Ros (S) om vårdgarantin och en utveckling för en patientfokuserad vård (förslag 89)**

LS 1205-0667

Anf. 187-204

Inleddes kl. 16.34 och avslutades kl. 17.19.

Motionen bordlades vid fullmäktiges sammanträde den 3 december 2013.

I ärendet yttrade sig Inger Ros, landstingsrådet Lars Joakim Lundquist, Kristina Söderlund, Sara Svanström, Marie-Helena Fjällås, Kerstin Pettersson, Olle Reichenberg, samt landstingsråden Stig Nyman och Dag Larsson.

YRKANDEN

- 1) bifall till landstingsstyrelsens förslag
- 2) bifall till S- och V-ledamöternas muntliga reservation i landstingsstyrelsen om bifall till motionen

Ordföranden ställde propositioner om bifall respektive avslag till yrkandena ovan och fann att fullmäktige bifallit landstingsstyrelsens förslag.

BESLUT

Fullmäktige beslutade enligt landstingsstyrelsens förslag

att anse motionen besvarad.

RESERVATION

S- och V-ledamöterna reserverade sig mot fullmäktiges beslut.

§ 23

Bordlagd motion 2012:19 av Håkan Jörnehed (V) om att inrätta ett närsjukhus med migrationsinriktning i Skärholmen (förslag 92)

LS 1209-1220

Anf. 205-215

Inleddes kl. 17.20 och avslutades kl. 17.41.

Motionen bordlades vid fullmäktiges sammanträde den 3 december 2013.

I ärendet yttrade sig landstingsråden Håkan Jörnehed och Lars Joakim Lundquist, Marie Ljungberg Schött samt Birgitta Sevefjord.

YRKANDEN

- 1) bifall till landstingsstyrelsens förslag
- 2) bifall till V-ledamotens muntliga reservation i landstingsstyrelsen om bifall till motionen

Ordföranden ställde propositioner om bifall respektive avslag till yrkandena ovan och fann att fullmäktige bifallit landstingsstyrelsens förslag.

BESLUT

Fullmäktige beslutade enligt landstingsstyrelsens förslag

att anse motionen besvarad.

RESERVATION

V-ledamöterna reserverade sig mot fullmäktiges beslut.

§ 24

Bordlagd motion 2012:30 av Håkan Jörnehed m.fl. (V) om att utreda förutsättningarna för ett kvinnohistoriskt museum (förslag 95)

LS 1212-1652

Anf. 216-232

Inleddes kl. 17.42 och avslutades kl. 18.15.

Motionen bordlades vid fullmäktiges sammanträde den 3 december 2013.

I ärendet yttrade sig landstingsråden Håkan Jörnehed och Anna Starbrink, Shadi Larsson, Gizela Sladic, Vivianne Gunnarsson, Pia Ortiz-Venegas samt Birgitta Sevefjord.

YRKANDEN

- 1) bifall till landstingsstyrelsens förslag
- 2) bifall till V-ledamotens muntliga reservation i landstingsstyrelsen om bifall till motionen

Ordföranden ställde propositioner om bifall respektive avslag till yrkandena ovan och fann att fullmäktige bifallit landstingsstyrelsens förslag.

BESLUT

Fullmäktige beslutade enligt landstingsstyrelsens förslag

att anse motionen besvarad.

RESERVATION

V-ledamöterna reserverade sig mot fullmäktiges beslut.

UTTALANDE

S-ledamöterna med instämmande av MP-ledamöterna lät till protokollet anteckna särskilt uttalande likalydande med uttalandet i landstingsstyrelsen.

§ 25**Motion 2013:7 av Conny Fogelström och Johnny Nadérus (S) om att Stockholms läns landsting behöver ta fram ett idrottspolitiskt program (förslag 6)**

LS 1303-0420

Anf. 233-237

Inleddes kl. 18.16 och avslutades kl. 18.29.

I ärendet yttrade sig Gizela Sladic, landstingsrådet Torbjörn Rosdahl, Thomas Magnusson, Michel Silvestri samt Hans Åberg.

YRKANDEN

- 1) bifall till landstingsstyrelsens förslag
- 2) bifall till V-ledamöternas förslag om bifall till motionen

Ordföranden ställde propositioner om bifall respektive avslag till yrkandena ovan och fann att fullmäktige bifallit landstingsstyrelsens förslag.

BESLUT

Fullmäktige beslutade enligt landstingsstyrelsens förslag

att anse motionen besvarad.

RESERVATION

V-ledamöterna reserverade sig mot fullmäktiges beslut.

§ 26**Motion 2012:31 av Ylva Nork m.fl. (V) om att införa fri tandvård till och med 21 års ålder (förslag 7)**

LS 1212-1653

Anf. 238-255

Inleddes kl. 18.30 och avslutades kl. 19.06.

I ärendet yttrade sig Daniel Blomgren, landstingsrådet Lars Joakim Lundquist, Yvonne Andersson, Catrin Mattsson, Pia Ortiz-Venegas, landstingsrådet Stig Nyman samt Catarina Ekeståhl.

YRKANDEN

- 1) bifall till landstingsstyrelsens förslag
- 2) bifall till MP-ledamöternas reservation i landstingsstyrelsen
- 3) bifall till V-ledamotens muntliga reservation om bifall till motionen

Ordföranden ställde propositioner om bifall respektive avslag till yrkandena ovan och fann att fullmäktige bifallit landstingsstyrelsens förslag.

BESLUT

Fullmäktige beslutade enligt landstingsstyrelsens förslag

att anse motionen besvarad.

RESERVATIONER

MP-ledamöterna och V-ledamöterna reserverade sig mot fullmäktiges beslut.

§ 27**Motion 2013:3 av Håkan Jörnehed m.fl. (V) om heltid som norm och rättighet i alla landstingsfinansierade verksamheter (förslag 8)**

LS 1302-0273

Anf. 256-268

Inleddes kl. 19.07 och avslutades kl. 19.37.

I ärendet yttrade sig landstingsråden Håkan Jörnehed, Anna Starbrink och Erika Ullberg, Annika Hjelm, Pia Ortiz-Venegas, Hans Lindqvist samt Kerstin Pettersson.

YRKANDEN

- 1) bifall till landstingsstyrelsens förslag
- 2) bifall till S- och MP-ledamöternas reservation i landstingsstyrelsen
- 2) bifall till V-ledamotens muntliga reservation i landstingsstyrelsen om bifall till motionen

Ordföranden ställde propositioner om bifall respektive avslag till yrkandena ovan och fann att fullmäktige bifallit landstingsstyrelsens förslag.

BESLUT

Fullmäktige beslutade enligt landstingsstyrelsens förslag

att anse motionen besvarad.

RESERVATIONER

S- och MP-ledamöterna samt V-ledamöterna sig mot fullmäktiges beslut.

§ 28

Motion 2013:6 av Robert Johansson och Gizela Sladic (S) om att ge alla barn i grund- och gymnasieskolan rätt till minst två scenkonstupplevelser per termin (förslag 9)

LS 1303-0419

Anf. 269-276

Inleddes kl. 19.38 och avslutades kl. 20.00.

I ärendet yttrade sig Robert Johansson, landstingsrådet Anna Starbrink, Gizela Sladic, Shadi Larsson samt Ann-Sofi Matthiesen.

YRKANDEN

- 1) bifall till landstingsstyrelsens förslag
- 2) bifall till S-ledamöternas muntliga reservation i landstingsstyrelsen om bifall till motionen

Ordföranden ställde propositioner om bifall respektive avslag till yrkandena ovan och fann att fullmäktige bifallit landstingsstyrelsens förslag.

BESLUT

Fullmäktige beslutade enligt landstingsstyrelsens förslag

att anse motionen besvarad.

RESERVATION

S-ledamöterna reserverade sig mot fullmäktiges beslut.

§ 29

Motion 2009:18 av Tove Sander m.fl. (S) om personer med utvecklingsstörning och deras behov av hälso- och sjukvård (förslag 10)

LS 0906-0522

Anf. 277-286

Inleddes kl. 20.00 och avslutades kl. 20.27.

I ärendet yttrade sig Tove Sander, landstingsrådet Stig Nyman, Michel Silvestri, Johan Sjölander samt Kerstin Pettersson.

YRKANDEN

- 1) bifall till landstingsstyrelsens förslag
- 2) bifall till S- och V-ledamöternas muntliga reservation i landstingsstyrelsen om bifall till motionen

Ordföranden ställde propositioner om bifall respektive avslag till yrkandena ovan och fann att fullmäktige bifallit landstingsstyrelsens förslag.

BESLUT

Fullmäktige beslutade enligt landstingsstyrelsens förslag

att anse motionen besvarad.

RESERVATION

S- och V-ledamöterna med instämmande av MP-ledamöterna reserverade sig mot fullmäktiges beslut.

§ 30

Motion 2013:9 av Tomas Eriksson m.fl. (MP) om Peak Cotton-strategi i Stockholms läns landsting (förslag 11)

LS 1305-0697

Inleddes kl. 20.27 och avslutades kl. 20.27.

Fullmäktige beslutade att bordlägga ärendet.

§ 31

Valärenden (förslag 12 och 13)

LS 1010-0833, 1308-1007, 1309-1072, 1310-1248, 1316, 1330, 1331, 1312-1578, 1599, 1622, 1401-0068, 0085, 0167, 1402-0175

Inleddes kl. 20.28 och avslutades kl. 20.32.

Fullmäktige beslutade att medge befrielse för Raymond Wigg (MP) från uppdragen som ledamot i landstingsfullmäktige, valkrets SV, landstingsråd $\frac{1}{2}$ -tid, ledamot i landstingsstyrelsen och ledamot i styrelsen för Landstingshuset i Stockholm AB, för Helene Öberg (MP) från uppdraget som vice gruppledare $\frac{1}{2}$ -tid, för Lars Dahlberg (S) från uppdragen som ledamot i landstingsfullmäktige, valkrets NV, ledamot i landstingsstyrelsen, 2:e vice ordförande i sjukvårds- och omsorgsnämnden i Norrtälje, suppleant i styrelsen för Landstingshuset i Stockholm AB och från uppdrag som särskild partiföreträdare för ärendebere-ning, $\frac{1}{2}$ -tid, för Mattias Lundbäck (M) från uppdraget som ledamot i landstingsfullmäktige, valkrets 1 samt för Anders Lönnberg (S) från uppdraget som ledamot i hälso- och sjukvårdsnämnden.

Fullmäktige valde enligt valberedningens förslag

Landstingsråd $\frac{1}{2}$ -tid för tiden 18 februari 2014 - intill det första sammanträdet efter nästkommande allmänna val av fullmäktige

MP Helene Öberg (efter Raymond Wigg)

Vice gruppledare $\frac{1}{2}$ -tid för tiden 18 februari 2014 - intill det första sammanträdet efter nästkommande allmänna val av fullmäktige

MP Tomas Eriksson (efter Helene Öberg)

Partiföreträdare för ärendebereidning i hälso- och sjukvårdsfrågor, 1/2-tid för tiden 18 februari 2014 - intill det första sammanträdet efter nästkommande allmänna val av fullmäktige

S Jens Sjöström (efter Lars Dahlberg)

Landstingsstyrelsen för tiden 18 februari 2014 intill det sammanträde då val av styrelse förrättas efter nästkommande allmänna val av fullmäktige

Ledamöter

S Jens Sjöström (efter Lars Dahlberg)
MP Tomas Eriksson (efter Raymond Wigg)

Hälso- och sjukvårdsnämnden för tiden 18 februari 2014 - 31 december 2014

Ledamot

S Jens Sjöström (efter Anders Lönnberg)

Ersättare

S Victor Harju (efter Jens Sjöström)

Ordning för ersättares inträde mellan de för Socialdemokraterna, Miljöpartiet och Vänsterpartiet valda ersättarna:

För ledamöterna D Larsson, Sander, P Larsson och Sjöström inträder ersättarna Sundesten, Nordgren, Sjölander, Harju, Roxby Cromvall och Silvestri; För ledamoten Öberg inträder ersättarna Silvestri, Roxby Cromvall, Sundesten, Nordgren, Sjölander och Harju; För ledamoten Jörnehed inträder ersättarna Roxby Cromvall, Silvestri, Sundesten, Nordgren, Sjölander och Harju.

Sjukvårds- och omsorgsnämnden i Norrtälje för tiden 18 februari 2014 - 31 december 2014

Ledamot

S Anders Lönnberg (efter Lars Dahlberg)

att till Norrtälje kommun nominera

Anders Lönnberg (S) som 2:e vice ordförande i Sjukvårds- och omsorgsnämnden i Norrtälje

Landstingshuset i Stockholm AB för tiden 18 februari 2014 intill slutet av ordinarie bolagsstämma 2014

Ledamot

MP Bordläggs (efter Raymond Wigg)

Suppleant

S Jens Sjöström (efter Lars Dahlberg)

Stiftelsen Clara för tiden 3 december 2013 - 31 december 2014

Ledamöter

- Bordläggs (efter Nils Ekedahl)
- Bordläggs (efter Björn Sandahl)

Förvaltningsrätten i Stockholm för tiden 18 februari 2014 - 31 december 2014

Nämndemän

- M Cecilija Simic Rihtnesberg (efter Thomas Ljung)
- FP Lars Wissing (efter Jesper Berggren)
- FP Bordläggs (efter Hugo W Rickberg)
- C Karin Fälldin (efter Soledad Aguilar Oddershede)
- MP Bordläggs (efter Kai Bergendahl)
- MP Bordläggs (efter Liv Almstedt)

Förvaltningsrätten i Uppsala för tiden 18 februari 2014 - 31 december 2014

Nämndeman

- V Bordläggs

Svea hovrätt för tiden 18 februari 2014 - 31 december 2014

Nämndeman

- FP Thomas Erlandsson (efter Lennart Fremling)
- KD Bordläggs (efter Ingela Sellin)
- MP Bordläggs (efter Hanna Zetterlund)

Jurymän 1:a gruppen för tryckfrihetsmål för tiden 1 januari 2014 - 31 december 2017

Jurymän

- M Mats Fält
- FP Anders Johnson

Jurymän 2:a gruppen för tryckfrihetsmål för tiden 1 januari 2014 - 31 december 2017

Jurymän

- FP Katarina Sjölander

Övriga nomineringar

Valberedningen föreslår fullmäktige nominera

Viltförvaltningsdelegationen

Ledamöter

- FP Carin Håkansson

Ersättare

- FP Bordläggs
- C Bordläggs

Fullmäktige beslutade enligt landstingsstyrelsens arbetsutskotts förslag

att medge befrielse för Lars Dahlberg (S) och Johan Sjölander (S) från uppdrag som ledamöter i styrelsen för Stockholms läns sjukvårdsområde

att välja för tiden 18 februari - 31 december 2014

Lennart Jonasson (-) till ledamot i styrelsen för Stockholms läns sjukvårdsområde

Billie Pettersson (-) till ledamot i styrelsen för Stockholms läns sjukvårdsområde

§ 32

Anmälan av nya motioner

LS 1402-0224--0229

Inleddes kl. 20.32 och avslutades kl. 20.33.

Nr 2014:1 av Curre Hansson m.fl. (S) om att komplettera pendeltägs- och tunnelbanestationer med nya uppgångar

Nr 2014:2 av Tomas Eriksson m.fl. (MP) om ett nytt mål om halverad energiförbrukning i Stockholms läns landsting

Nr 2014:3 av Helene Öberg m.fl. (MP) om en satsning på friskare förskolebarn i Stockholms län

Nr 2014:4 av Gunilla Roxby Cromvall m.fl. (V) om förstudie om Spårväg Syds förlängning (Älsvjö-Östberga-Tvärbanan, Älsvjö-Skarpnäck)

Nr 2014:5 av Gunilla Roxby Cromvall m.fl. (V) om pendeltägsstation i Rågsved

Nr 2014:6 av Anna Sehlin m.fl. (V) om förlängning av tunnelbana från Hjulsta till Barkarby

Motionerna remitterades till landstingsstyrelsen för beredning.

§ 33

Anmälan av nya interpellationer

LS 1402-0203--0207

Inleddes kl. 20.33 och avslutades kl.20.34.

Nr 2014:1 av Erika Ullberg (S) om SL:s biljettsystem och de jämfört med budget 450 miljonerna i lägre biljettintäkter

Nr 2014:2 av Helene Öberg (MP) om bemanning inom barnsjukvården

Nr 2014:3 av Pia Ortiz-Venegas (V) om arbetsvillkoren för taxiförarna i färdtjänsten

Nr 2014:4 av Anna Sehlin (V) om åtgärder mot dubbdäck

Nr 2014:5 av Catarina Wahlgren (V) om veckoarbetstiden för nattarbetare

Interpellationerna ska besvaras vid nästa sammanträde.

Avslutning

Ordföranden avslutade sammanträdet kl. 20.34.

Vid protokollet

Elisabeth Angard Levander

Karin Mikaelsson

Anföranden vid Stockholms läns landstingsfullmäktiges möte den 18 februari 2014

§ 2 Bordlagd interpellation 2013:22 av Gunilla Roxby Cromvall (V) om meddelarfrihet i Stockholms läns landsting

Anförande nr 1

Gunilla Roxby Cromvall (V): Godmorgon, fullmäktige! Jag har fått interpellationssvaret – jag fick det faktiskt redan den 22 oktober, men först i dag kan vi stå här och debattera frågan. Jag måste tacka för ett mycket välvilligt svar, om den otroligt viktiga grunden i vår demokrati: meddelarfrihet.

Jag vill också gratulera Alliansen, för ni har faktiskt tagit in Vänsterpartiets förslag i er budget. När vi skrev en motion om detta ansågs den besvarad, men jag såg ju på intresset att detta är någonting som är ytterst viktigt för landstinget, att se till att vår personal har meddelarfrihet. Ofta kan vi ju från personalen få en annan bild av vad som händer där ute i verksamheterna, och den bilden är det viktigt för oss i fullmäktige att få ta del av så att vi vet att vi fattar rätt beslut.

Men jag saknar ändå några svar, som jag skulle vilja få här i dag. Det är bra att nyanställd personal vid sin introduktion får veta att det råder meddelarfrihet enligt Sveriges grundlag – men de viktiga är ju cheferna och det är där vi flera gånger har hört om brister, chefer som försöker lägga munkavel och kanske också inför vissa sanktionsåtgärder. Så jag skulle vilja veta: Vad görs för att cheferna ska förstå det ytterst viktiga i att meddelarfrihet råder för all personal?

Anförande nr 2

Landstingsrådet Starbrink (FP): Fru ordförande! Tack, Gunilla, för din interpellation. Jag beklagar att det har dröjt så länge. Det har varit lite sjukdom före jul som gjorde att ärendet bordlades en extra gång, men nu är vi ändå här.

Jag tycker att det är bra att den här frågan då och då kommer upp även i den här församlingen för det ger oss tillfälle att från landstingsfullmäktige klargöra vår inställning, att den grundlagsstadgade meddelarfriheten är oerhört viktig. Vi ska vara tydliga med att vi inte accepterar att man tummar på den. Det är som sagt en tydlig lagstadgad rättighet som anställda i vår organisation har. Frågans dignitet är tung. Det markerar vi inte minst i vår budget, som landstingsfullmäktige har beslutat om, där vi lyfter fram de här frågorna och också lyfter fram betydelsen av trygghet för så kallade whistleblowers.

Att fatta formella beslut om denna trygghet för whistleblowers är en sak, men att få denna attityd att genomsyra hela vår organisation är en ännu större uppgift, en stor utmaning som handlar om att utveckla en positiv kultur. Där är, precis som Gunilla var inne på, ledarskapet och chefernas roll väldigt viktiga. Min uppfattning är att många av våra verksamhetsledningar, till exempel SLSO, tar den här frågan på stort allvar. I flera delar av vår organisation inrättas också så kallade whistleblower-funktioner, som jag tror är betydelsefulla.

Jag tror att vi ska arbeta vidare tillsammans genom att vara tydliga i vår opinionsbildning och i hur vi uttalar oss från den här församlingen om betydelsen av meddelarfriheten. Vi ska också ha tydliga beslut fattade och förstås vara glasklara i kommunikationen till både medarbetare och ledare i organisationen om att den grundlagsstadgade rättigheten att meddela sig som anställd i landstinget gäller. Jag tror att vi har en roll också när det gäller opinionsbildningen, som Gunilla ger uttryck för genom sin interpellation.

I själva verket är ju synpunkter, klagomål och berättelser från våra medarbetare som kommer till kännedom, i medierna till exempel eller direkt till oss i form av brev, en jätteviktig sak för att kunna fortsätta utveckla verksamheterna. Jag skulle nog säga att det är nödvändigt i vårt kvalitetsarbete att vi har en öppenhet och en lyhördhet för synpunkter av det här slaget.

Så jag vill gärna fortsätta arbeta med de här frågorna, och jag uppskattar den konstruktiva ton som jag har hört från alla partier här i församlingen.

Anförande nr 3

Gunilla Roxby Cromvall (V): Tack för det, Anna Starbrink! Jag tror att vi alla ser hur otroligt viktigt det här är, men jag tänker att vi måste vara konkreta med hur vi går vidare. Jag vill verkligen att det här ska vara ett stort och viktigt innehåll i de chefsträffar som finns och att man där betonar att detta är grunden i vår demokrati och att ingen av oss på något sätt tjänar på att personalen inte törs berätta.

Vi får ju tyvärr larmrapporter lite då och då – vi vet inte alltid vad de egentligen står för – när personal hör av sig till oss anonymt. Då tänker i alla fall jag att då fungerar det inte med meddelarfriheten.

Därför vill jag att du, Anna, talar om mera vad som görs gentemot cheferna. Jag skulle vilja att det fanns någon form av diplomering eller liknande, något som pågår regelbundet så att cheferna förstår att de inte på något sätt får förbjuda sina medarbetare att gå vidare med missförhållanden som kan uppstå i verksamheten.

Anförande nr 4

Landstingsrådet Starbrink (FP): Det får inte förekomma att chefer efterforskar vilka medarbetare som lämnat ut uppgifter i enlighet med meddelarfriheten – det ska vi vara väldigt tydliga med, och det uppfattar jag också att våra chefer är tydliga med.

Konkret arbetar vi i produktionsutskottet med de här frågorna på så sätt att de hålls aktiva i den ägardialog som vi har med de olika bolagsledningarna, både direktörer och styrelseordförande. Jag tror att det är viktigt att de här frågorna även är kända på styrelsenivå i våra bolag. Det är den direkta kanal som vi har från produktionsutskottets sida. Jag lyfter dem gärna i alla andra sammanhang också och är aktiv i debatter, för jag tror att vi måste både använda vår möjlighet att vara opinionsbildare men också som representanter för ägarna vara tydliga med vad som gäller. Den tydligheten tycker jag att vi har, och jag uppfattar också ett stort engagemang från våra chefer i de olika bolagen, och för all del naturligtvis också förvaltningarna.

§ 3 Bordlagd interpellation 2013:27 av Nanna Wikholm (S) om framtiden för skärgårdstrafiken

Anförande nr 5

Nanna Wikholm (S): Jag tror att det här är den femte interpellationsdebatten om skärgårdstrafiken under den här mandatperioden, men jag hoppas att den här diskussionen ska kunna vara lite mer framåtsyftande – hur vill vi bygga skärgårdstrafiken, hur vill vi dra lärdom av de misslyckanden som skedde under den förra upphandlingen? Tidigare har det handlat mera om den oro som skärgårdsborna och de verksamma företagarna har haft under hela den långa processen när den förra upphandlingen var i gång och mer aktuell, men nu har vi ju faktiskt chansen att göra rätt från början.

Den tydligaste lärdomen från förra gången, skulle jag säga, är att lyssna på skärgårdsbefolkningen, på dem som är berörda av denna viktiga trafik, och det är egentligen det som är huvudsyftet med den här interpellationen. Hur ser vi till att ta in de synpunkterna från början i processen, så att vi kommer rätt?

Erika och jag har träffat flera av de här organisationerna nu under våren, och jag tänkte dra några av de tydliga synpunkter som vi har fått in under de här mötena. Den första handlar just om att beakta kritiken mot hur det gick till förra gången – mot den bristande dialogen, mot de stora privata monopol som riskerade att skapas och mot de stora förändringarna i tidtabellerna. Men det handlar också om, som de säger, att genomföra förbättringar stegvis – ”myrsteg” kallade skärgårdsrepresentanterna det, men kanske lite större steg kan jag som politiker vilja ta – och i alla fall inte göra stora, omvälvande lappkast i en så viktig trafik utan förbättra stegvis. Att skapa delaktighet, som sagt, redan från början. Att ha politisk enighet och ansvarstagande – och där finns en av frågorna i interpellationen: Ska trafiknämnden vara med och fatta beslut om förfrågningsunderlaget den här gången? Det skulle jag vilja ha ett tydligt besked om här i dag.

Det sades i en artikel häromdagen att vi ska ”göra som brukligt är i landstinget”. Men vad jag förstår görs det lite olika i landstinget på sjukvårdssidan och trafiksidan.

Det handlar också om att inte ställa olika grupper i skärgården mot varandra. Det är inte så att man kan ställa besökare mot fastboende. I en känslig miljö som skärgården är alla beroende av varandra. Som Företagarna i skärgården sade när vi träffade dem: Det är viktigt att stugfolket också kommer ut. Där finns ytterligare en fråga som vi har med anledning av ett brev från Strömmakanalbolaget. De säger att när vi i trafiknämnden tar beslut om trafikplikt inför den nya upphandlingen förväntar de sig att vi drar tillbaka en massa trafik, som då i stället kan ges till privata kommersiella aktörer. Är det det vi ska förvänta oss, så att vi får sämre ekonomi för resten?

De viktiga frågor som jag vill diskutera i dag är som sagt dels om trafiknämnden får ta ställning så att vi får ett politiskt ställningstagande och ett politiskt förankrat beslut, dels hur de berörda får komma in i processen från början, så att vi gör rätt den här gången.

Anförande nr 6

Landstingsrådet **Wennerholm (M)**: Fru ordförande, fullmäktigeledamöter! Jag uppskattar interpellantens tonläge. Jag tycker också att det finns all anledning att vi i varje skede av behandling av frågor inom kollektivtrafikens område, oavsett om den är på land eller som i det här fallet på vattnet, har en konstruktiv diskussion och en framåtsyftande blick när det gäller hur vi ska kunna gå vidare och förbättra trafiken.

Skärgårdstrafiken är ju numera på samma sätt som kollektivtrafiken på land omfattad av den nya kollektivtrafiklagen. Lagstiftningen innebär, precis som Nanna pekade på, att vi har ett uppdrag och en skyldighet att föra en dialog med alla olika intressenter. Den gör också vårt uppdrag vidare och djupare än tidigare, för den dialogen kan vi inte bara säga att vi klarar genom att vi träffar kommuner – vilket vi gör regelbundet i olika former. I en så stor frågeställning som en upphandling finns det anledning att särskilt ha en dialog kring den upphandlingen med kommunerna. Det handlar också om intresseorganisationer, som Nanna pekade på. Men uppdraget har vidgats ytterligare: det handlar dessutom om att ha direkt dialog med allmänheten, våra resenärer, våra kunder.

SL har successivt utvidgat sin dialog med allmänheten, så vi genomför numera inte bara de lagstadgade dialogtillfällen som vi kan ha på grund av att vi ska bygga ut infrastruktur och liknande, utan vi har också skapat system med frivilliga samtal med allmänheten. Det tycker jag är en väldigt bra ordning, som jag gärna vill att vi utvidgar för att uppfylla lagens mening och krav på oss. Vi inbjuder allmänheten till informationsmöten dit man kan komma med synpunkter.

I fallet med skärgårdstrafiken är det, som interpellanten var inne på, en ganska komplex struktur. Det jag tror vi kan vara eniga om är att vi i framtiden behöver vara mycket bättre på att ge klara besked om hur trafikeringen ser ut i ett längre perspektiv. Historiskt har Waxholmsbolaget med rätt snabba ryck ändrat tidtabellerna flera gånger om året och det har inte riktigt gått att förutse hur tidtabellen skulle se ut under den kommande säsongen

när våren kommer. Där har vi försökt att få en bättre ordning, och det har varit mycket krav och synpunkter från befolkningen i skärgården, näringsidkare och andra.

Nu ser jag att min tid rinner ut, så jag får återkomma i nästa inlägg.

Anförande nr 7

Vivianne Gunnarsson (MP): Ordförande, ledamöter! Det är bra att vi diskuterar skärgårdstrafiken ofta i den här församlingen, för det är en viktig trafik och det är viktigt för oss att få den så bra som möjligt. Därför är det bra att Nanna Wikholms interpellation kommer upp just nu.

Vi kan väl konstatera att processen blev fel förra gången och att vi nu måste göra rätt och försöka göra det på ett mycket bättre sätt. Jag håller helt med om att det vore väldigt bra att vi skulle få förfrågningsunderlaget till trafiknämnden – inte bara bra utan nödvändigt.

En annan sak är sjötrafikberedningens ställning och vad den ska göra. I den förra upphandlingen tycker jag man kan säga att den blev helt överkörd. Visserligen fick vi väl titta in i saker och ting, men egentligen hade nämnden ofta saker och ting före beredningen, och vad vi skulle göra var väldigt konstigt upplagt. Vi förstod över huvud taget inte vår ställning. Så det vore bra om vi inför den nya upphandlingen nu kunde klargöra vilken ställning sjötrafikberedningen ska ha i fortsättningen, och även det nya rådet.

En sak som jag skulle vilja peka på är att det inte var bra samråd och kommunikation mellan kommunerna och upphandlingen. Det syntes tydligt i Skärgårdsrådet, där det ställdes många frågor just kring hur kommunerna skulle ställa sig. Det förekom påtryckningar där i stället för mellan nämnden och kommunerna. Jag tycker att det var en väldigt dålig kommunikation med de skärgårdskommuner som det handlar om – även med vissa intresseorganisationer, men det kanske ändå var något bättre kommunikation med dem till slut.

Därmed tackar jag för den interpellation som Nanna har skrivit, och jag hoppas verkligen att vi får en mycket bättre process den här gången!

Anförande nr 8

Stella Fare (FP): Ordförande, fullmäktige! Det är, precis som Vivianne Gunnarsson sade, så att det var ingen vidare rolig process. Den förra upphandlingen fick ju avbrytas. Folkpartiet var från början alldeles klara med att vi inte var nöjda med hanteringen, och vi välkomnade att man kastade in handduken och beslöt att göra om alltsammans och göra det rätt.

Jag vill här ifrån talarstolen bara kort säga att för oss är det oerhört viktigt att förfrågningsunderlaget i framtiden tas upp för beslut i trafiknämnden. Jag vill klargöra det här och nu, att det är en sak där vi inte kommer att ändra oss. Den punkten är oerhört viktig – och det gäller över huvud taget, förfrågningsunderlagen måste upp i nämnden när det är befogat, på samma sätt som när det gäller sjukvårdsfrågor.

Anförande nr 9

Jan Olov Sundström (M): Fru ordförande! I dag andas diskussionen en viss konstruktivism, och det tycker jag naturligtvis är väldigt bra. Samtidigt kan man ställa sig frågan, utifrån det som vi har varit med om, att även om vi vill väl så finns det rätt olika uppfattningar i ett antal delar om hur en skärgårdstrafik ska se ut. Det finns ett uttryck som jag tycker illa om, och är det som heter särintressen. Nu vill jag inte påstå att sådana finns här, men det finns ändå väldigt skilda uppfattningar om hur det här ska se ut. Därför måste man vara försiktig när man tänker över var besluten ska fattas när man går ut med ett förnyat upphandlingsunderlag. Helt uppenbart måste vi vara lite klokare än vi var förra gången – jag delar den uppfattningen.

Men jag delar inte riktigt den beskrivning som Siko har gjort, där man påstår att det inte finns olika intressen i skärgården. Det är ju helt klart att vilken trafikutövare det än gäller, oavsett om det är landtrafik eller sjötrafik, så tar naturligtvis vederbörande när han ska analysera vilka behov som ska tillgodoses reda på vilka olika trafikantgrupper det handlar om. Självklart är det likadant här. Turister är en sort – och dessutom finns det olika sorters turister, de som åker över dagen, de som bor över och de som gör annat – och sedan har vi de fastboende, vi har hantverkare och andra, och man måste analysera dem var för sig för att utifrån det skapa sig en helhetsbild av hur trafiken ska se ut på bästa möjliga sätt.

Lite grann var det faktiskt det vi gjorde när vi lade fast tidtabellen, som skulle se likadan ut över året och inte som tidigare förändras beroende på om det var sommar, vinter, vår eller höst. Som Christer nämnde skulle vi också se till att det inte uppstod tidtabellsförändringar med kort varsel, som tidigare var fallet, då ingen människa kunde på ett vettigt sätt planera sitt liv ett år framöver. Framför allt kunde näringsidkarna i skärgården inte veta när deras gäster eller kunder kunde komma ut till ön.

Så jag menar att frågan nog är lite mer komplex än vad den här diskussionen ger en antydan om, men naturligtvis har även vi ambitionen att försöka se till att det den här gången fungerar på det sätt som det ska fungera. Då måste man bjuda till från olika håll och kanter så att vi inte hamnar i en så konfrontationsbetonad process som vi råkade in i förra gången.

Anförande nr 10

Lennart Rohdin (-): Fru ordförande! Ett talande svar – jag citerar: Det behövs en kollektivtrafik som resenärerna kan lita på och som går oavsett om det är höst, vinter, vår eller sommar.

Jag gissar att trafiklandstingsrådet vill få oss att tro att det här var ledstjärnan bakom det kaos som vi har upplevt nu under några år. Men i själva verket – och det vet ju de flesta – initierades den här processen på grund av landstingsledningens bristande kompetens eller ork att utöva sin ägarstyrning över den gamla ledningen för Waxholmsbolaget. Men priset, straffet för det, lades varken på landstingsledningen som brustit eller på Waxholmsbolagets ledning utan på skärgårdsborna, som är helt beroende av en kollektivtrafik som resenärerna kan lita på och som går oavsett om det är höst, vinter, vår eller sommar.

Just så har det varit, i många år – tack vare de många små redarna som har kört de olika linjerna och tack vare de trogna medarbetarna på Waxholmsbolaget med mångårig erfarenhet av att hantera väder och vind. Snart är väl inga av dem kvar. Men de som kan – kunde – lämnades alla utanför.

I stället engagerades ett antal skrivbordskonsulter. Köra båt – hur svårt kan det vara? Hur angör man en brygga i mer än 5 sekundmeter? Inga problem! De här skrivbordskonsulterna fick ju till och med göra en båtture med trafiklandstingsrådet, så sedan visste de allt. 18 miljoner kronor kostade det. Landstingsrådet säger att vi har fått värdefull kunskap. Men all den kunskap som redan fanns måste ändå få tas i anspråk nu när den blir ny. Nu ska det bli dialog, står det. Som det står i svaret: de som är berörda ska få komma med förslag och synpunkter. Dialog kallas det. I min begreppsvärld är dialog någonting som är dubbelsidigt, inte bara att de berörda får komma med förslag och synpunkter – särskilt när det faktiskt är de som sitter på kunskaperna.

Anförande nr 11

Landstingsrådet Blombäck (MP): Ordförande, ledamöter och trafiklandstingsrådet! Jag hoppas verkligen, när nästa omgång av sjötrafikupphandlingen görs, att det görs på ett sätt så att det blir bra från början. Jag tror inte att det finns något parti som egentligen tycker att hela den kökkenmöddingsprocess som pågick alltför länge var bra – inte för något parti. Vi hamnade i fullständigt ologiska lösningar väldigt tidigt. Jag vill inte på något sätt ta på mig eller Miljöpartiet skulden för det, utan det är Allianspartierna som var djupt oense redan från början och det återspeglades sedan i brister genom hela processen.

Men skärgårdstrafiken är ändå något av en bastion, som jag brukar säga. Det har väldigt länge sett ut på samma sätt. När jag kom in i landstinget och började med trafikfrågorna förstod jag att skärgårdstrafiken hade ägardirektiv som sade: Ni ska ägna er åt turisttrafik och åt att köra den fasta skärgårdsbefolkningen. Då vart jag helt paff och tänkte: Det är inte ens möjligt! Miljöpartiet drev redan då och driver fortfarande att vi vill se en kollektivtrafik på vatten. På samma sätt som vi har kollektivtrafik på land måste vi också ta ansvar för en kollektivtrafik på vatten. Den inbegriper självklart fastboende och den inbegriper också turister – för det gör kollektivtrafiken på land. Det ska inte vara ett direktiv att köra turisttrafik.

Frågan har varit ständigt diskuterad, och jag diskuterar den också med Strömma och med andra: Vad är då en turist? Är jag en turist när jag bor i Värmdö och ska hälsa på mina kompisar på öar? Ja, enligt den definition som finns i dag är jag det, för jag räknas inte som fastboende. Men jag är ju inte en turist när jag tar bussen och sedan tunnelbanan för att hälsa på min mamma, som bor på land inne i Stockholm. Jag är besökare på bägge ställena, men jag räknar mig inte som turist. Jag tycker att den här frågan är grundläggande för vad det är vi ska göra.

Sedan har vi kollektivtrafiklagen. Det är självklart viktigt att diskutera var vi ska lägga trafikplikt och inte. Siko önskar att vi ska ta det linjevis, men jag ser att det är ett dilemma. På landtrafiken gick vi över till trafikområden just för att kunna ha friheten att ha rådighet över hela trafiken och då ha koll på var vi tycker det är okej att någon eventuellt kommer in och kör privat. Tar man det linjevis är hålen mycket större.

Så jag tycker att den här frågan är viktig, och att förfrågningsunderlagen kommer upp i nämnden utgår jag ifrån!

Anförande nr 12

Landstingsrådet H e m m i n g (C): Tack så mycket, fru ordförande! Det finns ett intressant spår i den här diskussionen som handlar om huruvida det finns intressekonflikter i sjötrafiken. Det är klart att det gör det – men det är också klart att det finns ett överordnat intresse, som vi alla måste samla oss kring nu, och det är att få en bra utveckling i skärgården. Det är det som måste vara utgångspunkten för nästa sjötrafikupphandling.

Då är olika resenärsgupper viktiga på olika sätt. Ska vi få en bra utveckling i skärgården så måste vi både ha en bättre trafik för pendlare och dem som är fastboende och samtidigt inse att besöksnäringen är den viktigaste ekonomiska drivkraften för en levande skärgård.

Det finns intressekonflikter, och de måste hanteras och balanseras – annars riskerar de att skada skärgårdens utveckling. Det är just därför så viktigt att vi får en bra förankring i arbetet med nästa sjötrafikupphandling och att man gör den på ett sådant sätt så att man hanterar och balanserar de här intressekonflikterna.

Jag tycker att det här är en konstruktiv och bra debatt, som har framhållits tidigare, och jag tar fasta på Jan Olov Sundströms och Stella Fares välformulerade och sakligt viktiga inlägg. Använder vi beredningen för sjötrafik och trafiknämnden, och även det utlovade sjötrafikrådet, på ett bra sätt så kan vi balansera och hantera de intressekonflikter som finns och i slutändan optimera trafiken utifrån syftet att få en så bra utveckling i skärgården. Då måste vi ha både nytänkande och förankring!

Gör vi det kan det här lyckas bra. Då kan vi både få den långsiktighet som sjötrafikupphandlingen ska syfta till och synergier mellan olika resenärsgupper, så att vi får en starkare utveckling i skärgården. Det är Centerpartiets utgångspunkt i det kommande arbetet.

Anförande nr 13

Anna Sehlén (V): Vi kan väl konstatera att det har funnits meningsskiljaktigheter om huruvida en helhetsupphandling av skärgårdstrafiken har varit en bra idé eller ens skulle ha genomförts. Vi kan också konstatera att det inte har varit en bra process.

Nu verkar det som att de flesta är överens om att vi ska göra om och vi ska göra rätt. Då tycker jag att vi fortsätter på den linjen – vi gör det här bra, självklart ska trafiknämnden ha förfrågningsunderlaget och vi ska inte göra om de misstag som har kantat hela den här processen.

Anförande nr 14

Nanna Wikholm (S): Det känns väldigt skönt att vi verkar vara så eniga om att det ska göras på ett annat sätt den här gången, att vi inte ska låta ideologiska skygglappar göra att vissa kör sitt eget race utan att det hela är förankrat och sker i bred enighet. Jag tycker att början på den här debatten borgar för det.

Men det finns ändå vissa frågor som vi behöver ta med oss och som vi behöver reda ut för att kunna göra detta på ett bra sätt framåt. En sådan fråga som vi har varit inne ganska mycket på handlar om de kommersiella aktörernas roll och hur mycket som landstinget ska handla upp och ta ansvar för gemensamt respektive hur mycket vi ska dra tillbaka för att – om jag ska vara lite elak – låta vissa rederier plocka russinen ur kakan. Den frågan tror jag vi behöver diskutera och reda ut gemensamt.

Det kom alltså ett brev till trafiknämnden strax efter att upphandlingen överklagades från Strömmakanalbolaget, om just trafikpliktsbeslutet, som tyckte att en positiv sak med att den upphandlingen fallerade var att landstinget drog sig tillbaka och lämnade större utrymme för rent kommersiella aktörer: "Ett korrekt beslut om allmän trafikplikt kräver enligt Strömmas uppfattning att trafiken utformas så att den kommersiellt bärkraftiga trafiken ges ett betydligt större utrymme än i dag."

Frågan är: Om vi ska titta på olika resenärsgupper, hur påverkar detta samtliga? Hur påverkar det fastboende? Från början kanske man hade olika intressen, men de har varit helt eniga igenom hela processen – Siko för de fastboende, trafikantföreningen som kanske är mera för turist- och besökartrafik om man nu ska vara sådan, och Företagarna som kanske är beroende av att det finns heltidsboende, har varit helt eniga hela tiden och de är helt eniga nu också om att det måste vara så att landstinget, Waxholmsbolaget och den trafik som vi gemensamt beställer är en stor grund.

Den andra stora frågan är som sagt: Hur får vi in de här synpunkterna? Det låter fint att de ska vara med från början, men jag skulle vilja höra lite mer konkret hur det ska gå till. Vivianne påpekade väldigt bra att vi har en sjötrafikberedning, som borde kunna få en betydligt starkare roll. Det finns ju även ett skärgårdsråd, som har haft de här frågorna uppe flera gånger och haft bra diskussioner och fått bra svar från tjänstemännen på Waxholmsbolaget, men den politiska ledningen har inte varit där någon gång. Det tycker jag är tråkigt och jag tror att det kan utvecklas. Det är möjligt att sjötrafikrådet kan fylla en sådan funktion tillsammans med de här andra, men vi upplever en viss oro från skärgårdsorganisationerna för att det här blir ännu mer rörigt.

Kan vi få lite besked om hur det här sjötrafikrådet ska fungera, och hur ser vi till att det blir förankrat den här gången?

Anförande nr 15

Landstingsrådet Wennerholm (M): Fru ordförande, fullmäktigeledamöter! Till att börja med är det ju bara att konstatera som jag sade inledningsvis om kollektivtrafiklagen, att vi har att nu hantera sjötrafiken på samma sätt som kollektivtrafik på land. Där delar jag Yvonne Blombäcks uppfattning. Jag tycker det är en fördel att vi får in det synsättet även när

det gäller sjötrafiken. Det handlar om att skapa en fungerande vardag för människor när man ska röra sig kollektivt med båttrafik i skärgården på samma sätt som på land.

Regelverket är rätt tydligt kring hur detta ska gå till. Vi ska som myndighet ha en uppfattning om vilken trafik vi vill att det ska bedrivas, och sedan har vi att ta hänsyn till hur andra aktörer ser på sin roll i sammanhanget. Där är det då ingen skillnad mellan land och vatten, det vill säga vi ska ha en uppfattning om vilken kollektivtrafik vi totalt vill att det ska vara i Stockholms skärgård. Sedan kommer de privata intressena in med vad de kan bidra med, och sedan har vi att se till att den här planen fullföljs fullt ut. Det är det gemensamma uppdraget som vi har från landstingsfullmäktiges och trafiknämndens sida att verkställa via Waxholmsbolaget. Där ser inte jag någon skillnad i hanteringen vad det gäller kollektivtrafik på vatten eller på land.

Yvonne beskrev att det kanske har varit så att det har funnits en viss tradition i Stockholms skärgård, som inte har varit till fördel för att öka antalet fastboende och för att möjliggöra för människor att planera för en framtid: om man har kort framförhållning, om man byter tidtabeller flera gånger om året, om man inte kan känna visshet i att det som fungerar en termin också kommer att fungera nästa termin i skolan eller för att komma till och från jobbet, eller att komma till och från sin fritidssysselsättning, eller för den som skapar en rörelse, som har hotellverksamhet eller restaurang där det är rätt stort behov av att det finns framförhållning så att man kan marknadsföra sig gentemot sina kunder på ett bra sätt.

Jag ser de olika steg som flera av er har varit inne på och som jag själv pratade om tidigare, med sjötrafikerådet som ska möjliggöra för allmänheten att ha synpunkter och säkerställa att vi får in sådana – för enligt lagstiftningen handlar det inte enbart om intresseorganisationer och kommuner utan även om allmänhetens synpunkter. Därför bör det vara öppna möten, precis på det sätt som SL har bedrivit sedan en tid tillbaka helt utan att vi har något tvång på oss från lagstiftningen. Det handlar också om att sjötrafikberedningen ska vara involverad, plus trafiknämnden, fru ordförande.

Anförande nr 16

Landstingsrådet Ullberg (S): Fru ordförande, ledamöter och åhörare! Jag satt och klurade lite på en ordrebus. Om man tar ordet snörik minus rik och potatismos minus potatis så får man ordet snömos, och det var ett ord som osökt kom för mig när jag satt och lyssnade.

Jag gillar också Tage Danielsson: "Om man vägrar se bakåt och inte vågar se framåt, då måste man se upp!" Jag tror att det är ett ganska bra ordspråk att ta med sig. Jag välkomnar den konstruktiva diskussion som har varit här, om hur vi ska kunna lära av misstagen och gå framåt utan att göra om dem igen.

Det som skedde under den långa, utdragna processen och debaclet var ju att man startade en upphandling på mycket oklar grund, man ville inte förlänga anbudstiden fast man hade haft möjlighet att göra helt nödvändiga justeringar som var uppenbara för alla, och så kom man i ett läge där man var tvungen att avbryta. Då gjorde vi det i väldigt bred politisk enighet.

Nu kvarstår en massa strategiska frågor, som Nanna har pekat på. Det kommer att finnas intressenter som vill att vi begränsar upphandlingen och det kommer att finnas en massa strategiska frågor att ta ställning till, som vi måste behandla. Det är också därför som Siko, Företagarna och Skärgårdens trafikantförening har sagt: Inled den diskussionen i ett tidigt skede, redan nu! Och självklart måste vi, som flera partier har framfört här – Miljöpartiet, Vänsterpartiet, Socialdemokraterna, Folkpartiet och Centern tror jag – fastställa förfrågningsunderlaget i trafiknämnden.

Det vi kan lära är att när man startade upphandlingen så var det på för oklar grund. Jag tycker att det är ett bra besked – även om det inte är det svar som Christer G. Wennerholm ger i sitt svar eller i tidningen Skärgårdens senaste nummer.

Vi måste också få det här beskedet om sjötrafikrådet. Det går inte att säga att vi behöver ett sjötrafikråd och sedan inte konkretisera på vilket sätt detta ska komplettera det regionala skärgårdsrådet, där berörda kommuner, intresseorganisationer – förutom en som saknas, tror jag – och trafiken sitter, men där såvitt jag vet Christer aldrig har närvarat trots att han sitter där. Vi har en sjötrafikberedning som Vivianne talade om, som inte såg sin roll och inte fick information i tid, som inte användes som ett beredande organ till trafiknämnden. Det är inte rimligt! Lennart Rohdin berättade lite om hur han ser på det här, och jag delar mycket av det.

Det viktigaste nu är att se framåt och att vi får klara besked. I stället för att bara tala runt de stora uppdragen gäller det att ta det ansvar som vi har nu: att börja den här upphandlingen på klar grund med stort politiskt ansvarstagande och se till så att det blir en bättre process. Lär av misstagen och gå framåt, med tydliga besked!

Anförande nr 17

Lennart Rohdin (-): Fru ordförande! Det är lite pinsamt att höra de här tiraderna om särintressen, olika uppfattningar och så vidare i skärgården, när det som faktiskt har präglat hela processen är den breda, samfälliga kritiken från alla intressenter i skärgården mot det som har förevarit och den breda samsynen på huvuddragen i hur en skärgårdstrafik ska se ut även i framtiden. Det är ju på den politiska nivån som det har saknats enighet!

Jag konstaterar att Gustav Hemming underlät att beröra frågan om var underlaget ska fastställas, men trafiklandstingsrådet har ju sagt att det ska ske "på sedvanligt sätt". Då konstaterar jag bara att spåren förskräcker.

Jag vet ju rätt mycket, som Christer Wennerholm vet, om hur det gick till. Antingen var förvaltningen inte vuxen uppgiften, eller så var den starkt politiskt styrd bakom kulisserna – och där har inte ens jag insyn. Men trovärdigheten är i botten. Den måste återupprättas. Jag misstänker att det nog sker först när vi har en ny politisk ledning för de här frågorna.

Anförande nr 18

Jan Olov Sundström (M): Fru ordförande! Angående ett tidigare inlägg som handlade om att all kunskap redan finns i organisationen, det vill säga hos oss i landstinget eller möjligtvis hos Waxholmsbolaget, så kommer jag osökt in på en gammal upplevelse som jag hade – jag har ju suttit rätt länge här i landstinget, sedan slutet på 80-talet – när någon kom på den briljanta idén att tillåta privata vårdcentraler. Det lät ju uppiggande i och för sig. Problemet var bara att vederbörande, från ett visst parti som jag inte vågar nämna, menade att visst kan man ha privata vårdcentraler, men en förutsättning är att de bedriver verksamheten på exakt samma sätt som landstinget självt gör det.

Det är precis vad den här debatten handlar om. Vi har en massa kunskaper i landstinget och vi har en massa kunskaper i Waxholmsbolaget – men vi behöver andra som kommer in med nya idéer, både medborgare, organisationer men faktiskt också privata företag. Det är därför vi gör en upphandling – glöm inte bort det!

Anförande nr 19

Nanna Wikholm (S): Ja, vi har privata företag som kör trafiken. Det har vi haft ganska länge i skärgården. Vi har länge också haft privata aktörer som har kört trafik helt utan att landstinget har varit inblandat. Frågan som fortfarande hänger i luften är: Ska landstinget sluta köra en del av den Vaxholmsbåtstrafik som vi har kört förut, till stor glädje för många och med stor kundnöjdhet, för att privata aktörer ska kunna göra det helt och hållet i stället?

Den andra frågan är: Hur kommer man in tidigt i processen med sina synpunkter, åsikter och förslag så att de gör bra nytta?

Vi frågade också de berörda när vi träffade dem: Men det måste väl finnas någonting bra att ta med sig också? Då såg de först både ledsna och förvånade ut och svarade: Nej, ingenting bra. Efter att ha tänkt en stund sade de att det här med att det finns en tydlig basstrafik är en sådan bra sak. Jag vill då vara tydlig här i fullmäktige: det är ingenting som kommer med den här upphandlingen, utan Rufs-trafik och basstrafik har man ju tänkt på länge. Man beräknade att det skulle kosta i storleksordningen 1 miljon kronor att genomföra det som återstod, i ett budgetunderlag för ett antal år sedan. Så det hade vi kunnat göra, om vi inte hade använt 18 miljoner kronor till konsultkostnader!

Anförande nr 20

Landstingsrådet H e m m i n g (C): Lennart Rohdin ställde en fråga, eller snarare gjorde ett påstående, om att jag inte har varit tydlig vad gäller Centerpartiets uppfattning i frågan om förankring i trafiknämnden. Jag tycker det är alldeles uppenbart att en framgångsrik sjötrafikupphandling i en så konfliktfylld miljö som skärgårdstrafiken faktiskt är behöver förankras på ett sådant sätt att trafiknämnden känner sig fullt trygg med vad det är för trafik man upphandlar. Sedan tror jag att det är en sådan fråga som vi måste diskutera mellan partierna, vad det är för generell ordning man ska ha i trafiknämnden, om det är själva upphandlingsunderlagen som ska fastställas. Men vi måste veta vad det är för trafik som vi upphandlar, och i det avseendet var tydligheten inte tillräckligt stor för att skapa en trygghet.

Därför tycker jag att Stella Fares inlägg var väldigt värdefullt. Jag vill diskutera utifrån den utgångspunkten när det gäller Centerpartiets hållning i den här frågan. Förankring är enormt viktigt, om vi ska få en bra sjötrafik som faktiskt leder till utveckling i skärgården.

§ 4 Bordlagd interpellation 2013:28 av Dag Larsson (S) om kvalitetsredovisning av Nationella Diabetesregistret (NDR) inom primärvården

Anförande nr 21

Landstingsrådet L a r s s o n (S): Ordförande, fullmäktige! Den här interpellationen handlar om en fråga som har varit uppe många gånger på fullmäktiges bord, nämligen möjligheten att använda sig av kvalitetsregistren för att förstärka patienternas valfrihet men också för att förstärka mångfalden inom vården.

Många politiker från många politiska partier brukar ju tala om att patienternas valfrihet är viktig, men jag vill för min del understryka att jag tror att reell valfrihet förutsätter att patienterna också får ta del av kunskap och information om hur vården fungerar, så att man har någonting verkligt att välja utifrån. Jag tror också att verklig mångfald inte, som en del brukar säga, handlar om privat eller offentligt, utan för mig handlar mångfald om möjligheten att utveckla olika dimensioner av vården.

Verklig mångfald förutsätter också att enheterna kan jämföras med varandra, att de kan tävla med varandra och utvecklas så att några kan välja att bli riktigt, riktigt bra inom vissa områden. Här har vi en del utmaningar. Stockholm, som har en generellt sett ganska god sjukvård, har problem när det handlar om diabetesvården. Det finns flera landsting som är bättre än vad Stockholm är på diabetesvård. Men det är inte en entydigt mörk bild. Det finns enheter som är riktigt bra, som tillhör de bästa i Sverige på att bedriva diabetesvård. Problemet är att vilka de är, det är det väldigt svårt för medborgarna och patienterna att få ta del av information om. De landsting där man släpper fram den typen av öppna jämförelser och släpper fram kvalitetsuppgifter är mycket riktigt bland de bästa i Sverige.

Jag har tidigare motionerat i den här frågan. 2011 lade jag en motion som handlade om att vi skulle släppa fram uppgifter ur det nationella diabetesregistret för våra medborgare i länet. Den motionen behandlades i landstinget 2012, då Alliansmajoriteten tog fram ett utlåtande där man utlovade att uppgifterna ur registret skulle släppas loss i januari 2013. Nu, i februari 2014, kan vi konstatera att man äntligen har kommit fram till att släppa loss *en* faktor, nämligen hur det ser ut med långtidsblodssocker. Det finns flera viktiga faktorer för

diabetespatienter, som har att göra med fotstatus, ögonundersökningar och sådana saker, som det vore väsentligt för diabetespatienter att kunna få ta del av. Jag konstaterar att interpellationssvaret utlovar att vi så småningom, kanske, eventuellt, kan få loss mera uppgifter ur registret. Det går långsamt, väldigt långsamt!

Jag märker inte att Stig Nyman eller andra som har ansvar i den här frågan säger att jag har fel när jag hävdar att man borde släppa loss de här uppgifterna. Jag förstår inte varför detta går så långsamt. Varför går det så långsamt, Stig?

Anförande nr 22

Landstingsrådet Nyman (KD): Herr ordförande, värderade ledamöter! Jag skulle hemskt gärna vilja svara entydigt på frågan varför det går så långsamt. Det gäller inte bara det nationella diabetesregistret utan även många andra register, att vi tycker att det går på tok för långsamt att ta fram och få del av det på det sätt som är avsikten – framför allt de läkare och annan sjukvårdspersonal som patienterna möter ska ha adekvat och säkert grundlag att gå vidare och utveckla vården på.

Dag, vi är alldeles överens om behovet av bättre information och mer tillgänglig information – inte bara för valfrihetens skull utan jag ser det som det kanske främsta skälet att läkekonsten ska få del av de underlag som finns för att kunna förbättra vården.

Vi kan också gemensamt konstatera att diabetesvården i Stockholms läns landsting har en utvecklingspotential som är ganska stor. Därför har vi börjat vidta en del åtgärder utöver att få det här med register att fungera. Vi vill, på det här området liksom på en del andra områden som framför allt primärvården har ansvar för, göra information tillgänglig via de ganska många kvalitetsregister som finns.

En av orsakerna till att det går långsamt är alltså att det inte finns någon enhetlig ledning nationellt för de här kvalitetsregistren. En del tillkommer och hålls vid liv av eldsjälur, och det är gott och väl, men vi behöver naturligtvis få ta del av detta på ett mycket bredare och vidare sätt.

Jag har på allra sista tiden försökt få besked om vilken dag i februari som 1177 Vårdguiden kommer att kunna publiceras, som det står i slutet av mitt svar, som är några månader gammalt nu. Jag har inte lyckats med det, och det kan bero på att det inte finns något svar om vilket datum som gäller. Det var alltså februari i år som man utlovade när jag skrev svaret för att det skulle kunna lämnas före jul i fjol. Tyvärr kan jag därför inte ge något riktigt bra svar på din andra fråga nu.

Att vi har ambitionen att vårdresultaten inom primärvården ska vara tillgängliga för patienterna är alldeles klart, och jag tycker – om jag får recensera mig själv – att jag har på ett hyggligt sätt gett svar på din tredje fråga, vad som har hänt sedan 2012.

Vad vi båda väntar på är ett radikalt grepp om frågan och att försöka påskynda så att det i varje fall kommer i gång – om jag nu inte höjer ambitionsnivån ytterligare – och att vi under första halvåret i år ska få syn för sägen.

Anförande nr 23

Lars Tunberg (FP): Herr ordförande, ledamöter, åhörare! Kvalitetsregistren är en riktig guldgruva för utveckling och uppföljning i vården och för att få fram bästa vårdresultat. Det finns inte många områden som är bättre än just diabetesområdet på den här typen av systematiska uppföljningar.

Folkpartiet tycker att det är väldigt angeläget att patientens roll stärks i vården, och olika typer av e-tjänster kan utvecklas för att göra det möjligt att välja vårdgivare utifrån de resultat som presteras. Det finns, som sades, sådan redovisning redan i dag, men det är klart att vi vill ha mycket, mycket mer. I framtiden tror jag nog vi kan förvänta oss en betydligt

större medverkan av patienten själv, att med olika typer av egendiagnostik och informationsstyrning själv medverka i vårdprocessen. Jag tror att hela det här området kommer att utvecklas ganska väsentligt, både i fråga om vården och vanliga människors medverkan i sitt eget hälsoarbete.

Anförande nr 24

Kerstin Pettersson (V): Herr ordförande! Först när jag läste det här, innan jag hörde Stig Nymans tal, tänkte jag: men Gud, ett så tamt svar! Här står ju ingenting om vad vi gör i Stockholms län. Nu fick jag ändå höra lite grand.

Stig, du säger att man väntar på att något ska hända på det nationella planet. Vad kan vi i Stockholms läns landsting göra för att påskynda detta? Jag tycker att det är viktigt att vi stöter på SKL och övriga, såsom Diabetesförbundet. Vad händer med de här frågorna?

Jag tror att alla här, oavsett om man är sjukvårdsutbildad eller inte, vet att ju bättre vård vi får i början av en diabetesjukdom desto längre kan vi skjuta på komplikationerna och större kostnader inom landstinget. Det skulle vara intressant att höra vad Stockholms läns landsting gör för att stöta på, för att få fram de här registren och indikatorerna även om du nu säger att det kommer att komma första halvåret år 2014. Hur görs det tillgängligt för patienterna? Det är för dem det är av intresse.

Anförande nr 25

Landstingsrådet Larsson (S): Jag instämmer i att vi allmänt sett har en utmaning att arbeta med att förbättra kvalitetsregistren. I den frågan tycker jag att det sker en del bra saker med samordning och en del annat. Inte minst handlar det om att få till stånd ett ökat deltagande i kvalitetsregistren och att förstärka återkopplingen till dem som fyller i uppgifterna.

Jag möter ibland vårdcentraler som säger att en stor del av deras arbete på vårdcentralerna handlar om att fylla i uppgifter och skicka till diverse kvalitetsregister, men att man upplever att man inte får någonting tillbaka. Det är fullständigt förödande. Då känns det bara som byråkrati.

För att använda sig av mångfaldsbegreppet tycker jag inte att det är så intressant att diskutera huruvida vårdcentralerna är offentligt eller privat drivna. Det är en ganska tråkig diskussion som egentligen inte leder framåt. Det som borde vara intressant är ju att säkerställa reell variation.

Vi politiker har ju till uppgift att säkerställa att vi har god sjukvård för alla medborgare i hela länet. Du ska kunna gå vart som helst och vara säker på att vården är god. Det är klart att om du har en långvarig kronisk sjukdom så skulle det kunna vara intressant att välja en vårdcentral som inte bara är bra utan någon som är riktigt, riktigt bra. Det förutsätter ju att man har fungerande kvalitetsregister och öppna redovisningar.

Jag skulle vilja att diabetesföreningar skulle kunna sätta guldstjärnor på vårdcentraler i vårt län och säga till sina medlemmar att de rekommenderar de här tio vårdcentralerna, eller att reumatikerna skulle kunna sätta guldstjärnor på tio vårdcentral och säga att de här är riktigt, riktigt bra. Det är den väg jag skulle vilja gå.

Nu har vi ju på diabetesregistersidan ett fungerande register med nittioprocentigt deltagande, väldigt välfungerande. Men det är fortfarande väldigt svårt. Jag har betvivlat din ambition, och jag blir fortfarande frustrerad över att det går så långsamt. Jag funderar mycket på var motståndet ligger.

Jag har hört några inom professionen som sagt till mig att det finns en rädsla att dela med sig av uppgifter för att de dåliga inte vill skylta med de här uppgifterna. Då är man rädd för att de vårdcentralerna inte kommer att vilja rapportera. Jag har hört från sjukvårds-

direktören på hälso- och sjukvårdsnämndens sammanträden antyda att det finns ett motstånd hos en del producenter. Om det är så att det finns ett motstånd inom professionen, hos några av dem som äger vårdcentraler, så tycker jag att det faktiskt är vår uppgift som medborgarföreträdare att ta den striden, att våga slåss för riktig valfrihet och riktig mångfald.

Anförande nr 26

Landstingsrådet N y m a n (KD): Herr ordförande! Det är intressant att den här debatten också präglas av väldigt mycket samförstånd. Vi är lika angelägna om att detta kommer till stånd.

Jag har också hört det som Dag Larsson säger om den administrativa börda som man upplever inom stora delar av vården, att man säger att man måste fylla i en massa uppgifter. Det räcker alltså inte med en journalanteckning för att det här sedan ska vara löst. Vi vet att det arbetas på det. Det var en fråga om detta som var aktuell i Radio Stockholm i morse när det gäller bemanningsfrågor också, men det är inte det som frågan gäller nu.

Kerstin frågar vad vi i Stockholms läns landsting gör för att påskynda detta. Vi har ju engagerat oss i den arbetsgrupp som finns tillsatt med representation från Skåne, Västra Götaland, Halland och Jönköpings län. Alla de ligger en bit före oss när det gäller hög kvalitet på diabetesvården. Det är bara att konstatera att det är på det sättet.

Ett arbete är på gång och, som jag säger i interpellationssvaret, leds av en tjänsteman från Västra Götaland som driver på detta. Jag är lika angelägen som Dag och Kerstin är om att vi får till stånd ett mycket högre tempo i detta arbete liksom arbetet på en del andra områden.

Det här berör så oerhört många människor i vårt län – man säger att man har vetskap om att det kanske är 80 000, men det finns alltid mörkertal, så det är kanske uppåt 100 000 eller 110 000 eller 120 000 människor som är berörda av detta även om många av dem inte vet om att de har diabetes. De som vet att de har diabetes har ju en regelbunden eller relativt regelbunden kontakt med vården, så det finns alla möjligheter för vården att motsvara de intressen som vi vet finns bland patienter, inte minst uttalat från patientföreningen.

Det var ingen dum idé den där, Dag Larsson, att patientföreningen skulle ha en särskild auktorisation att sätta guldstjärnor. När väl det här kommit att bli av den arten att det går att göra dessa jämförelser då är det ett väldigt bra läge att fördjupa den kontakt som vi också har när det gäller ett annat åtagande som vi från Alliansens sida har lanserat när det gäller ett *centre of excellence* eller ett diabetessjukhus eller vad man nu vill kalla det.

Det finns alltså ambitioner. Jag ska gärna medverka till att få fart på den här arbetsgruppen från de här tre stora regionerna. Det finns också all anledning att vi från olika håll, när vi träffar våra politiska kompanjoner i SKL-sammanhanget, ligger på och på det sättet försöker uppmuntra till lite högre tempo, för att åstadkomma det som vi alla är så intresserade av.

Anförande nr 27

Kerstin Pettersson (V): Stig Nyman, det var bra att du sade att du själv ska medverka och ligga på. Annars låter det ju som om du vill låta alla andra göra jobbet och själv vill hänga på bakefter.

Det som Dag tog upp om att man inte får någon återkoppling när man har gjort registreringar var väldigt viktigt. Det står i SoFS:en 201109 eller något sådant, jag kommer inte ihåg riktigt alla nummer, om kvalitetsledningssystem, att man ska ha god kvalitet, men det förutsätter ju också att inrapporterande enheter får tillbaka det man har rapporterat in så att man vet vad man ska förbättra. Det tycker jag är väldigt viktigt.

Anförande nr 28

Landstingsrådet N y m a n (KD): Jag är helt överens med dig, Kerstin, och det finns ju förebilder. Jag kan nämna Rema-registret som är ett motsvarande kvalitetsregister. Det är förmodligen, så långt jag kan bedöma saken, kanske det främsta vi har. Det registret bygger på interaktion mellan patient och läkare och har betytt oerhört mycket. De beskederna hör jag i högre grad från patienthåll än från läkarhåll. Där har några goda medarbetare hunnit väldigt långt eftersom det, som jag bedömer saken, finns en likhet i relationen i nödvändigheten av att ha en direktkontakt med sina läkare eller med sin diabetessköterska via Internet.

Nu har vi alla möjligheter. I tekniskt hänseende finns ingenting mer att utveckla. Det är mer det administrativa krånglet som man behöver hantera, det som en del människor hävdar utgör en bromsklots i sammanhanget.

Låt oss nu hjälpas åt att försöka höja tempot för att få till stånd det som interpellationen handlar om!

§ 5 Interpellation 2013:29 av Yvonne Blombäck (MP) om reskassan m.m.**Anförande nr 29**

Landstingsrådet B l o m b ä c k (MP): Nu ska vi tala om Reskassan. På samma sätt som sjötrafikupphandlingen har upprört människor i skärgården har reskassan upprört människor som gör resor på land. Vi stod allihop bakom beslutet att avveckla pappersremsan och införa en reskassa på ett kort. Det var en enig nämnd som fattade det beslutet. Sedan har problemen hopats.

Därför har vi i oppositionen varit upprörda, och vi från Miljöpartiet har tjatat många gånger. Frågan måste tillbaka upp i nämnden. Man måste prata om de problem som har uppstått, varför de har uppstått och hur man kan göra för att göra det enklare för resenärer.

Från Miljöpartiets sida och från flera andra oppositionspartierna talar vi ofta om att en väldigt enkel lösning är att avveckla zonerna, för det är zonerna som ställer till de största problemen. Vi har förstätt att det inte är någonting som ni i Alliansen vill förändra, men det är snart val och efter det blåser det nya vindarna i trafiknämnden.

Till dess handlar ändå frågan om att man måste göra uppföljningar. Uppdraget att genomföra uppföljning avilar inte enbart ordföranden, som du skriver i ditt interpellations-svar, Christer Wennerholm. Det är jättebra att du följer upp de budgetbeslut som är fattade, men hela nämnden har ansvar att följa upp och se till att det blir bättre. Det är precis det som jag saknar. Jag ställer fortfarande frågan om när den här frågan kommer upp i nämnden. På den frågan svarar du att den kommer någon gång när man har ett annat system. Jag tycker att det är fel, om jag ska vara ärlig. Jag tycker inte att jag får svar på den fråga som jag ställt.

Vi har också väldigt många gånger diskuterat problemen med sms-biljetterna som inte på något sätt går att läsa av rättssäkert. På den frågan får jag som svar från Christer Wennerholm här att det nu ska erbjudas möjlighet att läsa av dem i tunnelbanan och på pendeltågen. Tunnelbanan är ju det ställe där man har allra lättast att köpa en biljett om man nu inte har ett periodkort eller en Reskassa som man begriper.

Vi från Miljöpartiet har ju gång efter gång haft detta med i våra budgetar, och vi har väckt förslag om att detta måste införas i första hand för bussresenärerna. Det är ju busschaufförerna som har fått den sämsta arbetsmiljön sedan sms-biljetterna introducerades, eftersom de sitter utsatta och inte får sälja biljetter och det knappt går att köpa biljetter utanför tunnelbanesystemet. Det gör mig mycket besviken att det är tunnelbanan som får fokus på sms-biljetterna i stället för busstrafiken.

Jag skulle verkligen vilja veta, Christer Wennerholm, hur du resonerar när det gäller nämndens ansvar att följa upp de beslut som är fattade.

Anförande nr 30

Landstingsrådet **Wennerholm (M)**: Herr ordförande, fullmäktigeledamöter! Yvonne Blombäcks interpellation innehåller två konkreta frågor till mig, sedan väcker Yvonne vid sidan av interpellationsfrågorna en rad andra frågeställningar som hon skriver om i brödtexten. När hon resonerar nu här i debatten så landar hennes resonemang i att det handlar om införandet av enhetstaxa. I den frågan vet vi ju alla var vi står. Jag tänker alltså inte beröra den i förstona i den här interpellationsdebatten. Jag tar fasta på det som Yvonne ställt frågor om i de två frågeställningar som finns i interpellationen.

Jag har ett underlag, Yvonne, som du kan få av mig och som också tar upp de strecksatser som du radade upp i ditt underlag för interpellationsfrågorna.

Jag kan konstatera att jag tror att vi till och med vid det senaste sammanträdet med trafiknämnden fick information om systemen. Det vi är överens om och det som vi har lagt ett uppdrag om är ju att se över hela den här situationen. Sådan är verkligheten. Du och jag och alla andra i trafiknämnden har återkommande fått rapporter om hur införandet av de system som vi har om SL-access och reskassan och annat fungerar. Vi är helt överens om att detta system och de utvidgningar av systemet har genomförts har varit långt ifrån smärtfria. Det är ju därför som vi har lagt förslag om att vi måste jobba på att komma över till ett helt nytt system, ett system där vi jobbar tillsammans med övriga landet. Det arbetet pågår. Det handlar om ett system där vi skulle kunna använda samma typ av biljett när vi åker med kollektivtrafiken i Stockholm som någon annanstans i Sveriges avlånga land.

Jag ser också framför mig att det speciella SL-accesskortet bara är en övergångsfråga. Det kommer i framtiden att handla om att ha bärare i form av smarta telefoner eller kort. Det är ju så i London, på bussarna. Om det systemet inte redan är infört så kommer man snart att kunna använda kontaktlösa kort som dessutom, när man går in i deras system, omedelbart kollas om det är ett kort som det är okej att använda. Om det kan användas så har det helt plötsligt upprättats ett avtal för att åka kollektivt med ditt bankkort i London.

Det systemet skulle också kunna vara utformat på det sättet att du börjar att köpa enskilda resor. Sedan byggs det upp ett system som, när man kommer upp i kostnaden av vad ett trettiodagarskort kostar, gör att om du reser resten av tidsperioden trettio dagar så gör du det utan att betala mer än vad trettiodagarspriset är. Det är mina visioner om hur det skulle kunna se ut i framtiden.

Du ska få av mig, Yvonne, underlaget för de andra frågeställningarna här så kan du läsa dem och så kan vi diskutera dem i trafiknämnden eller i kommande interpellationer.

Anförande nr 31

Landstingsrådet **Blombäck (MP)**: Tack för svaret, Christer Wennerholm! Nu får jag ett papper i handen och det är ju jättebra, men jag hade önskat att vi hade fått det papperet som ett ärende i nämnden så att vi hade kunnat prata om det där.

Vi hade en stor interpellationsdebatt vid förra fullmäktigesammanträdet just om problemet med att vi inte för de strategiska diskussionerna på trafiknämndens sammanträden. När det gäller de här problemen som har varit med Reskassan så har vi fått höra om dem i form av muntlig förvaltningschefsinformation på nämndens möten. Vi har aldrig fått ett ärende där vi själva har kunnat läsa, kunnat studera och göra en utvärdering av alla de problem som har funnits.

Så till det som jag skrev om i brödtexten i interpellationen som handlar om de konfiskerade pengarna. Jag skrev den här interpellationen när det var stora rubriker i tidningarna om detta. Vi har fått en muntlig information om det också och fått höra att det är förändrat. Men

jag saknar fortfarande underlag till nämnden som visar hurdan statistiken är. Vi får all information muntligt, och vi får den lite för sent för att vi ska kunna dra slutsatser.

Alla vi här fattar att de nya system som är på väg in med smart phones, system som gör att man till exempel ska kunna betala med sitt bankkort och så vidare. Jag vet också att det pågår utredningsarbete, men så vitt jag vet handlar det om en införandetid på kanske fyra fem år. Men vi sitter med problemen här i dag, och de har pågått i snart ett år just för att det här blev en så väldigt stor omställning för så väldigt många människor.

Jag vet att du inte gillar zondiskussionen, men zonerna ställer också till det, för folk vet inte i vilken zon de befinner sig och inte till vilken zon de ska åka. Det är klart att det är en del av problemet. Även om vi inte skulle diskutera det så tycker jag att vi borde vara överens om de grundläggande frågorna. Vi står allihop bakom beslutet att det ska vara ett kort som gäller och att vi inte ska gå tillbaka till pappersremsan, men jag ska kunna ge bra svar som inte handlar om det som du inte vill. Jag pratar gärna om zoner, men om du inte vill det så vill vi åtminstone i nämnden prata om vilka problem som kvarstår.

Om man gör nya tester bör vi tala om var de ska införas. Är det tunnelbanan som är bästa stället att ha sms-läsare på eller är andra platser bättre? Är det tunnelbaneresenärerna som i störst utsträckning köper sms-biljetter, är det där behovet är störst? Vet vi det? Eller är det bara där man stoppar in det hela, och på vilka grunder i så fall? Det är precis de här strategiska diskussionerna vi behöver, egentligen på samma sätt som med sjötrafikupphandlingen och allting. Vi pratar inte om rätt frågor i nämnden.

Vi fattar många beslut och vi har många diskussioner, men de här frågorna om hur saker och ting ska fungera ute hos resenärerna, dem saknar jag fortfarande diskussion om i nämnden.

Anförande nr 32

Landstingsrådet **Wennerholm** (M): Herr ordförande, fullmäktigeledamöter! Jag kan konstatera att så sent som vid senaste sammanträdet med trafiknämnden fick vi information om att till exempel funktionen så vitt gäller att köpa sms-biljetter är förändrad. Det är företaget Klarna som tillsammans med Samtrafiken vann en upphandling. Sedan kunde de inte fullfölja sitt uppdrag men ni är de inne och gör det. Det kommer att innebära att man under våren kommer att kunna köpa till exempel sms-biljetter.

När det gäller de frågeställningar som Yvonne har tagit upp i sina strecksatser, som egentligen inte är frågan i interpellationen, så är det så att till exempel de pengar, som hon tidigare har talat om konfiskerades, kommer att gå tillbaka till kunden efter en sextiodagarsgräns om de inte används.

Det är också på det sättet att man bara skulle ägna sig åt att göra de här kontrollerna i tunnelbanan maskinellt. Det är ett första steg, sedan måste det här också kunna gå över och användas i busstrafiken. Men med förlov sagt, fullmäktigeledamöter, ser jag att det svårigen är trafiknämndens eller SL-styrelsens uppdrag vara inne i varenda sådan detalj. Det måste vara driftsfrågor.

Det vi ska tala om från trafiknämndens sida för SL och Waxholmsbolaget är vilken färdriktning vi ska ha, vilka mål vi ska ha, vilka ramar vi ska arbeta inom. Men hur det praktiska arbetet varje dag ska genomföras, i vilken ordning man inför den ena eller andra nya betalningsfunktionen i delar av trafiken, det är enligt min mening aldrig en fråga för trafiknämnden, lika lite som det skulle vara en fråga för styrelsen i ett börsbolag som har samma omslutning som SL. Man är inne på en väldigt farlig väg om man tror att en nämnd, en styrelse för en sådan här stor verksamhet med omslutning på mångmiljardbelopp, ska sitta och peta i detaljerna som rör genomförandet. Det måste vara mål och ramar som vi fattar beslut om.

Och självfallet ska vi gå i riktningen mot att vi ska ha moderna, funktionella system. Det är bara att beklaga att det har fattats sådana beslut historiskt som gör att tekniker i kollektivtrafikbranschen har fått vara inne och rota i specialsystem för resenärer med kollektivtrafik. I stället skulle man ha använt marknadens kunskap, använt kunskap om hur affärer och banker gör affärer där man låtit människor betala. Om man hade gjort det är jag övertygad om att vardagen hade varit mycket enklare för våra resenärer än vad den är i dag. Det är för komplicerade tekniska system, det har du rätt i, Yvonne, och dem måste vi komma bort ifrån.

Anförande nr 33

Landstingsrådet **B l o m b ä c k** (MP): Jag vill vara tydlig. Det är inte så att vi anser att politiker ska vara inne och peta i detaljer så som det var förr. På den punkten är vi helt eniga.

Situationen uppstår när vi fattar beslut som är övergripande och vi alla är eniga och det uppstår stora problem, inte ett kortsiktigt utan ett som pågår och pågår. Då tycker jag absolut att ordföranden ska se till att det kommer ett ärende på dagordningen där vi får statistik, information som talar om var problemet pågår, hur kan man lösa det, vilka förslag finns och vilka grunder baseras de på? Det saknar jag fullständigt, och det är precis det som jag saknar helt.

Vi kan ta sms-läsarna som ett exempel. De finns ju redan, de finns redan på marknaden. Det är inte så att de inte existerar, men vi har inte ens pratat om när, hur och varför de ska införas.

Anförande nr 34

S t e l l a F a r e (FP): Herr ordförande! Den här diskussionen lät till en början lite passé. Jag anser att vi ändå har nått rätt långt när det gäller biljetthanteringen. Vi ansåg att vi var tvungna att lita på förvaltningens förslag till beslut om ett nytt biljettsystem.

I femton år hade SL:s styrelse misslyckats med att ta fram ett nytt, modernt system. Till sist fick vi acceptera ett biljettsystem som inte var helt perfekt, men jag tycker att det ändå har visat sig att det har gått att anpassa det så att det har en hyggligt bra funktion.

Jag tycker att vi ska låta det här systemet sätta sig och bli ännu mer stabilt innan vi utvärderar det, för utvärderingar ska vi göra. Då ska vi också sätta oss ner och fundera över om det behövs några större förändringar.

Det har kommit en rapport till oss i trafiknämnden där man gör en jämförelse mellan olika biljettsystem i ett antal jämförbara städer i Europa. I den jämförelsen kan man väldigt klart se att det inte finns någon stad som har ett system som liknar det system som finns i någon annan stad. Alla har sina traditioner, alla har sina olika speciella avarter. Det kan vara rätt svårt för nya besökare att förstå sig på dem. Vi ska alltså inte tro att vi är ensamma om att ha uppfunnit ett system anpassat efter vår historia och vår stads utveckling. Tvärtom, så är det överallt.

Jag tror att vi i Stockholmsområdet har en styrka, och det är att vi har hög grad av IT-mognad. Stockholmarna använder mobiltelefoner mer än vad människor gör någon annanstans i världen nästan. Det kommer vi att kunna ha stor nytta av när vi sedan moderniserar och utvecklar det här systemet vidare.

Det var en olycka att betalningsreglerna för sms-biljetterna skulle förändras. Nu har vi ändå hittat en variant, tror jag, som gör det lika enkelt som tidigare att köpa en sms-biljett. Det kommer att vara en väldigt styrka för oss i framtiden.

Jag vill avslutningsvis säga att det vi bör diskutera framöver är frågan om hur vi kan få fler ovana resenärer att använda kollektivtrafiken och frågan om hur vi kan minska tröskeln in i systemet. Sms-biljett är en väg in, men kanske finns det också andra. Det är en framtidsuppgift för oss i nämnden.

Anförande nr 35

Landstingsrådet **Wennerholm (M)**: Herr ordförande, fullmäktigeledamöter! Jag lyssnade intresserat på Yvones senaste inlägg. Nu när du konkretiserar dina synpunkter på det sätt som du gjorde jag tror att vi är ganska överens. Kopplat också till det som Stella Fare sade finns det väl alla förutsättningar för oss att gå vidare och gräva där vi står i det system som vi har samtidigt som det nu gäller att höja blicken. Vi ska vara ledande i den process som pågår i det här landet.

Inom ramen för det gemensamt skapade utvecklingsbolaget är det nu 30 olika intressenter som är med i projektet att gemensamt ta fram ett system, så att människor redan under det här året med hjälp av köprobot ska kunna köpa sina biljetter till kollektivtrafiken i hela landet. Det här projektet ska sedan fullföljas det under andra halvåret.

Detta tror jag är viktiga signaler. Vi ska vara moderna, vi ska vara branschledande med hjälp av att dra nytta av erfarenheterna från andra branscher som redan har gjort misstagen – vi behöver inte göra om dem på egen hand.

§ 6 Interpellation 2013:30 av Håkan Jörnehed (V) om stängda vårdplatser

Anförande nr 36

Landstingsrådet **Jörnehed (V)**: Ordförande, fullmäktigeledamöter! Tack, landstingsrådet Anna Starbrink, för svaren på mina frågor i min interpellation om stängda vårdplatser!

Jag ska berätta att jag för precis ett år sedan väckte en annan interpellation om bristen på vårdplatser. Då hände det märkliga att när jag talade om brist så svarade Filippa Reinfeldt, medan frågan om stängda vårdplatser blir Anna Starbrinks uppgift att debattera. Detta visar att det politiska ansvarstagandet är väldigt otydligt fördelat. Vem har ansvar för det här? Varför har vi stängda vårdplatser?

I debatten om min interpellation som jag debatterade med sjukvårdslandstingsrådet diskuterade vi att det var 100 stängda vårdplatser på Karolinska Universitetssjukhuset. Jag tror att jag och sjukvårdslandstingsrådet var överens våren 2013 om att det var olyckligt om de här vårdplatserna, som vi hade planerat skulle vara öppna och som vi även betalade för, hölls stängda.

I svaret från sjukvårdslandstingsrådet skrev hon att sjukhuset då, våren 2013, hade vidtagit flera åtgärder. Enligt den plan som sjukhuset hade presenterat för hälso- och sjukvårdsförvaltningen, det vill säga för beställaren, skulle de stängda vårdplatserna, de 100 platserna, öppnas successivt fram till månadsskiftet maj-juni 2013. Så stod det i det svaret.

Så blev det ju aldrig. De platserna öppnades aldrig. Dessutom dök det upp i sammanhanget information om att sju platser för svårt cancersjuka barn också hölls stängda under sommaren och våren år 2013, och de är tydligen också fortfarande stängda.

När vi har fört diskussioner om de stängda vårdplatserna under hösten så har vi fått höra från sjukvårdslandstingsrådet att antalet stängda vårdplatser på Karolinska Universitetssjukhuset nu har ökat till 195. Det sade hon under en debatt här.

Det är klart att vi måste fråga. Hur ska det här gå till? Varför klarar ni inte av ert uppdrag? Det är ju ett stort misslyckande.

Ni brukar ju säga att ni ska öppna fler vårdplatser i framtiden, men hur ska ni lyckas med det när ni inte ens lyckas hålla de platser öppna som vi redan har i länet? Det är precis detta som min interpellation handlar om.

Anna skriver i sitt svar att skälet till detta är att vårdplatserna har varit otillgängliga på grund av ombyggnad. Då blir jag väldigt bekymrad. Hon säger att man, på grund av att man bygger om, inte kan hålla vårdplatser öppna – och vi ska bygga om hela sjukvården jättemycket. Hur många vårdplatser räknar ni då med ska behöva stängas?

Ni menar att sjukhuset inte har kunnat rekrytera nya medarbetare. Du skriver att utgångspunkten i avtalen med akutsjukhusen är att det är akutsjukhusens ansvar att tillhandahålla så många vårdplatser som fordras för att uppfylla sina åtaganden. Men de klarar ju inte detta. Och i en politiskt styrd organisation måste politiken gå in och vidta åtgärder.

Vi har ju fört den här diskussionen i två år nu. Hur lång tid ska ni ha på er för att kunna öppna de platser som vi betalar för? Tack för svar, Anna!

Anförande nr 37

Landstingsrådet **Starrink** (FP): Ordförande, fullmäktige! Tack, Håkan, för din interpellation! Filippa är ju inte här så du får ta debatt med henne vid ett annat tillfälle.

Interpellationen är ställd till mig, och jag ska svara på den. Du har fått ett skriftligt svar men jag vill komplettera lite grand.

Det är naturligtvis inte tillfredsställande att Karolinska sjukhuset inte har alla vårdplatser i bruk, alla vårdplatser som skulle behövas. Det ligger, som alla vet, i deras uppdrag att ha tillräcklig kapacitet för att klara det vårduppdrag som man har åtagit sig i avtalen.

Du frågar efter konkreta åtgärder. Vad görs? Det är inte fråga om en åtgärd, Håkan Jörnehed, det är en rad åtgärder som vidtas på sjukhuset. Man arbetar med ett projekt som heter Vårdplatser i balans till exempel, för att se över hur man ska balansera antalet vårdplatser mellan olika delar av Karolinska sjukhuset. Det förhållandet att man under en period då man renoverar en avdelning har just de vårdplatserna stängda ska vi kanske känna förståelse för – ingen ska behöva vårdas på en byggarbetsplats.

Det stora problemet är, som alla vet, svårigheten att rekrytera personal. Glädjande nog kan jag säga att alla sjukhus har ökat antalet anställda sjuksköterskor fram till förra året jämfört med året innan, men Karolinska sjukhuset utgör ett tråkigt undantag. Där har man fortfarande problem.

På den korta tid som jag har till förfogande här i talarstolen ska jag försöka svara på frågan vad vi gör konkret för att arbeta med rekryteringsfrågorna. Karolinska sjukhuset har dragit i gång ett trainee-program för sjuksköterskor förra året som man utökar kraftigt i år. Jag som personallandstingsråd har tagit en del initiativ som jag är helt övertygad om blir viktiga både på kort och på lång sikt.

Det handlar bland annat om att göra yrket som sjuksköterska mer attraktivt, och sökandetrycket är stort till utbildningarna. De diskussioner vi har haft med regeringen har lett fram till en kraftig utökning. Det välkomnar jag. Vi vill också se till att man som medarbetare i Stockholms läns landsting ska veta att man kan påverka sin lön, och att det lönar sig att utbilda sig till specialistsjuksköterska och vara med och utveckla verksamheten. Därför gör vi en lönesatsning.

Vi gör också en satsning på att utbilda fler specialistsjuksköterskor. Vi ger våra medarbetare möjligheter inom ramen för sin anställning att få utbilda sig till specialistsjuksköterska. Det är roligt att trycket avsökande till de uppdragsutbildningar som vi köper är stort. Vi utökar AT-blocken för läkare, som ni vet, och likaså ST-blocken.

Vi har ett arbete med att matcha personalen. Vi ställer oss frågan hurdant behovet kommer att vara i framtiden. Jag är helt övertygad om att verktyget Koll, landstingets modell för kompetensplanering, är betydelsefullt, och vi kommer under våren att mer på papper få se hurdana behoven i framtiden kommer att vara, så att vi kan matcha de åtgärder som vi vidtar med det framtida behovet.

Det finns mer att säga men min taletid är slut.

Anförande nr 38

Kerstin Pettersson (V): Herr ordförande! Ja, det är ju glädjande att det vidtas en massa personalbefrämjande åtgärder för att få sjuksköterskor att komma tillbaka och att stanna. Men min fråga är vad man gjorde när det här problemet uppstod redan för ett par år sedan. Det var då landstinget fick brist på sjuksköterskor. Det är intressant att veta varför man inte har gjort något tidigare.

I dag som sjuksköterska får man erbjudande, särskilt om man har lång erfarenhet, att jobba för bra mycket högre ersättning än den som Stockholms läns landsting erbjuder.

Jag måste fråga en sak. Det står att utgångspunkten i avtalen med akutsjukhusen är att det är sjukhusens ansvar att tillhandahålla så många vårdplatser som erfordras. Ja, men om ni som ansvariga politiker får larm om att sjukhusen måste stänga vårdplatser, då tycker jag att det är politikernas ansvar att se över avtalen.

Anförande nr 39

Landstingsrådet Jörnehed (V): Ordförande! Det är ju bra att man vidtar personalåtgärder – äntligen! Vad har ni funderat på sedan år 2006? Det kan ju inte komma som någon nyhet att det saknas sjuksköterskor! Jag tycker att vi har haft ett otal debatter om detta här i salen. Och plötsligt nu gör ni något.

Just det här problemet med Karolinska Universitetssjukhusets stängda vårdplatser började ju för två år sedan. Jag hänvisar ju till interpellationsdebatten med sjukvårdslandstingsrådet, och då var det 100 stängda platser. Sedan blev det 200 stängda vårdplatser. Ni verkar ju misslyckas med varenda åtgärd.

Vad gör ni? Tittar ni bara på? Vad har du gjort i två år, Anna? Du är oss svaret skyldig. Du kan inte bara hänvisa till sjukhusledningarna. De har inte heller klarat sitt uppdrag. I det läget måste du gå in och ta ditt politiska ansvar.

Det som Karolinska sjukhuset däremot har klarat är sin ekonomi, men kostnaden för det är att de inte har alla vårdplatser öppna. Hur ser du på det?

Eftersom du i svaret i dag inte ens kan tala om hur många vårdplatser som är öppna i dag så undrar jag varför du inte skriver det i ditt svar. Beror det på att du inte vet hur många de är eller skriver du det inte för att det är för många och du skäms över det om du skulle leverera den uppgiften i så fall?

Så till frågan om de sju vårdplatserna för svårt cancersjuka barn. Det pågår ju en diskussion i hela Sverige om att vi skulle kunna göra mer när det gäller cancervården för barn. När kommer de att öppnas, Anna? Eller är det meningen att vi bara ska ha sju av de fjorton vårdplatserna för de svårt cancersjuka barnen. I så fall måste du säga det till medborgarna: Vi tycker att det är acceptabelt. Det har ju varit så i ett år nu. Är er ambition att bara titta på?

Det tar ju flera år innan de åtgärder som du föreslår får effekt. Jag hoppas att de lyckas, men ni måste ju göra någonting i dag. Ni måste ju ta ert ansvar här och nu. Det är nu det gäller. Det är nu det finns stängda vårdplatser. Det är nu personalen går på knäna på grund av att de inte kan skicka patienter vidare till de vårdplatser som vi har planerat, som hälso- och

sjukvårdsnämnden har beställt. Varför klarar ni inte av att öppna dem? Ni är oss svaret skyldiga.

Anförande nr 40

Ca trin Mattsson (C): Herr ordförande! Jo, det görs mycket i den här frågan. Det är inte alls så att Alliansen sitter passiv och väntar. Det pågår ett stort arbete på många olika håll, både när det gäller att skapa vårdplatser rent fysiskt och när det gäller att bemanna dessa på ett bra sätt.

En av de största möjligheterna till bättre och effektivare vård av hög kvalitet är också att låta alla yrkesgrupper arbeta på toppen av sin kompetens. Om en läkare utför uppgifter som en sjuksköterska kanske är bättre lämpad att utföra, så innebär det inte bara sämre vård utan också dyrare vård. På samma sätt blir det när sjuksköterskor utför uppgifter som kanske en skicklig undersköterska bättre skulle kunna utföra; det innebär också problem. Det här är en fråga som vi måste arbeta med på många olika nivåer för att alla ska kunna arbeta på toppen av sin kompetens.

Risken är också att medarbetare som måste arbeta under sin kompetensnivå blir understimulerade och inte får tillräcklig träning för att upprätthålla den kompetens som de faktiskt har lång och god utbildning för att utföra.

Det är viktigt att vårdens arbetsgivare vågar modernisera vården, för vården är otroligt hierarkiskt uppbyggd och har varit det under lång tid. Det här är ingenting som man ändrar på i en handvändning, men det är någonting som vi måste jobba vidare med.

Det är glädjande att många sjukhus nu ökar andelen sjuksköterskor och arbetar aktivt med den här frågan, men det behövs naturligtvis göras mer.

Du frågar efter saker som vi gör här och nu. Det görs en särskild satsning bland annat på löner för just specialistsjuksköterskor som vi ser är en mycket välkommen insats för att möta behoven.

Anförande nr 41

Landstingsrådet Starbrink (FP): Ordförande! Det är spännande att höra Håkans tonläge nu.

Jag tycker att vi i produktionsutskottet har en konstruktiv diskussion om den stora utmaningen om kompetensförsörjning. Ibland kanske vi svartmålar onödigt mycket. Totalt sett i landstingets stora organisation har vi mer än 500 fler anställda sjuksköterskor i dag än vad vi hade för bra några år sedan. Och varje sjukhus har faktiskt ökat antalet anställda sjuksköterskor från ett år till ett annat, med Karolinska sjukhuset som ett undantag.

De åtgärder vi vidtar, Håkan, gör vi inte plötsligt just nu, som du uttryckte saken. Det är ju ett gediget, långsiktigt arbete som vi genomför för att utveckla hälso- och sjukvården. Hela Framtidens hälso- och sjukvård och det arbete som ingår i det är ju en del av den process som innebär att vi måste anpassa tillgången till sjukvård i vårt län efter den växande befolkningen och efter de krav som modern sjukvård ställer.

Jag har studerat hurdan utvecklingen har varit över längre tid. Jag tror att den har varit bra på många sätt. Vi har sett en kompetenshöjning i vår egen organisation. Om jag tar Södersjukhuset som exempel så kan jag konstatera att de under tio år har utökat antalet sjuksköterskor från 1 250 till 2 000. Om man vill se det som andel av personalen så är det en ökning från 35 procent till 45 procent. Detta är bara ett exempel, trenden är densamma på alla våra sjukhus. Det innebär en stor kompetenshöjning.

Jag tror att vi måste se över nu, och det arbetar man med på sjukhusen, frågan om hur man använder kompetensen på bästa sätt. Kan vi avlasta sjuksköterskorna, denna viktiga yrkesgrupp, delar av arbetsuppgifterna som kanske inte kräver just deras kompetens? Kan undersköterskorna spela en roll? Kan farmaceuter göra en insats? Kan medicinska sekreterare användas bättre?

Allt detta arbete pågår i dag och det har pågått under längre tid, och det arbetet sköts mycket seriöst, skulle jag vilja påstå, från både Karolinskas ledning och de andra sjukhusens ledningar. Vi i produktionsutskottet är pigga och vakna och både följer de här frågorna och tar flera viktiga initiativ som jag är övertygad om kommer att underlätta situationen framöver.

Anförande nr 42

Birgitta Sevefjord (V): Ordförande! Frågan om vårdplatser har vi diskuterat fram och tillbaka många gånger. Visst är det ett jättestort problem. Ni är inne på det åttonde året med politiskt ansvar. Det är snarare så att problemen ökar än minskar.

Samtidigt är det så att i Framtidens hälso- och sjukvård och i de planer som gäller så planerar man att det ska vara 730 vårdplatser på Nya Karolinska, och dessutom ska det finnas ytterligare 870 vårdplatser. Jag funderar ju över hur det ska gå till när ni inte ens lyckas hålla de vårdplatser som landstinget har i dag öppna.

Grundproblemet är ju brist på personal, framför allt är det brist på sjuksköterskor. Då säger du, Anna Starbrink som är personalansvarig, att Karolinska sjukhuset är ett tråkigt undantag för det sjukhuset har svårt att rekrytera personal medan det går lite bättre för de andra akutsjukhusen.

Karolinska sjukhuset är ju vårt flaggskepp! Det är vårt universitetssjukhus! Hur kan det komma sig att universitetssjukhuset har så svårt att rekrytera personal? Man har faktiskt så stora problem att rekrytera personal till Karolinska Universitetssjukhuset i dag att man tvingas hyra operationsplatser hos privata vårdgivare i centrala Stockholm. Karolinska Universitetssjukhuset packar in kirurger, patienter och utrustning i bilar, kör dem in till centrala Stockholm och genomför operationer där. Det här är ju inte klokt!

Du som personallandstingsråd och produktionslandstingsråd har ju ett jättestort ansvar att se till att landstinget vänder den här utvecklingen, och vi måste vända utvecklingen nu. Vad tror du kommer att hända till sommaren?

Bemanningsföretagen är nu ute och rekryterar sjuksköterskor både i Sverige och i Norge, och de är villiga att betala 40 000 kronor eller mer till dessa sjuksköterskor. Hur tänker du bemöta denna anstormning och se till att vi faktiskt har resurser att upprätthålla åtminstone bassjukvård under sommarmånaderna?

Anförande nr 43

Kerstin Pettersson (V): Herr ordförande! Jag kan berätta att jag kan höja Birgittas bud om 40 000 kronor. Jag själv, som är sjuksköterska sedan mer än trettio år, har blivit erbjuden över 80 000 kronor från ett danskt bemanningsföretag, 80 000 svenska kronor. Jag förstår de svenska sjuksköterskorna om de åker och jobbar någon annanstans.

Det var inte det jag tänkte säga. När Anna Starbrink säger att det blivit fler sjuksköterskor på SÖS till exempel, att det blivit en ökning från 35 till 45 procent. Har det blivit fler personer anställda på SÖS då eller har man konverterat tjänster för att få fler sjuksköterskor?

Håkan tycker att ni vidtagit akuta åtgärder nu, men det här problemet har funnits länge, så vad har ni gjort tidigare? Det är det som är intressant, tycker jag. Jag har vid samtal med flera chefssjuksköterskor fått höra att det är jättesvårt att rekrytera sjuksköterskor till akutsomatiken.

Anförande nr 44

Helene Öberg (MP): Det är ju en väldigt allvarlig situation som vi talar om, när besparingar i sjukvården, när brister i det vi som landsting levererar, får sådana konsekvenser att det drabbar de svårast sjuka barnen. Jag tänker att det nog ändå ska mycket till innan problemen drabbar de svårast sjuka barnen. Jag tror att det är nog andra grupper som man börjar låta drabbas vid besparingar.

Därför går detta inte med lätthet, tycker jag, Anna Starbrink. Jag blir förvånad över att du viftar bort kritiken från Vänsterpartiet och börjar tala om procentsatser och satsningar hit och dit och 500 fler sjuksköterskor.

Det är ju uppenbart att hur många procent man än räknar och hur många sjuksköterskor mer det än är så kommer det inte de här barnen till del. Det här handlar om svårt sjuka barn, föräldrar som jag kan tänka mig är förtvivlade över den situation som de befinner sig i.

Vi har ju också fått rapporter från andra delar av landstingets verksamheter, från den palliativa vården på Ersta. Där ska barn som är i livets slutskede vårdas, men i brist på vårdplatser i andra delar av landstinget hamnar där också barn som är svårt sjuka, men som antagligen kommer att klara sig. Barnen kommer dit därför att föräldrarna behöver avlastning i omvårdnaden och omsorgen om barnet. Detta skapar ytterligare problem i omhändertagandet av olika föräldrar och olika sorters barn på Ersta. Syftet med den avdelningen är som sagt barn i livets slutskede.

Det här är helt uppenbart ett problem. Det handlar om bemanningssituationen i sjukvården. Jag har väckt en interpellation som jag hoppas kommer upp till debatt vid nästa fullmäktigesammanträde. Det här är en fråga som förtjänar att vi återkommer till den.

Det är så pass tuffa förutsättningar inom barnsjukvården att en avdelning att de har en omsättning på helt ny personal inom loppet av sex månader, har jag hört. Det är helt oacceptabelt.

Anförande nr 45

Landstingsrådet Starbrink (FP): Det var väldigt många frågor om olika saker. Sommarsituationen lämnar jag därhän den här gången, för den här interpellationsdebatten handlar ju om antalet vårdplatser på Karolinska sjukhuset.

Jag vill ändå knyta an till det som Helene sade senast, för läget inom cancervården när det gäller barnen på Astrid Lindgrens barnsjukhus är oroande. Det är för många vårdplatser som inte är öppna. Därför har jag träffat representanter för Barncancerföreningen. Jag har också besökt sjukhuset för att få en bild av situationen. Jag vet att en hel del åtgärder vidtas där konkret. Man rekryterar naturligtvis nya sjuksköterskor, men även farmaceuter för att avlasta sjuksköterskorna. Man avlastar också sjuksköterskorna det administrativa arbetet så att det ska bli en bättre arbetssituation.

Det som Barncancerföreningen beskriver är att man inte är kritisk mot det medicinska omhändertagandet, däremot är man bekymrad och oroad över bristen på platser på avdelningen och det sociala omhändertagandet. Det är omvårdnaden som har brister. Det är inte tillfredsställande, men arbetet pågår, Helene.

Anförande nr 46

Landstingsrådet Jörnehed (V): Ordförande! Anna säger att mitt tonläge är högt, eller hur hon uttryckte det. Jag är frustrerad och oerhört bekymrad, inte minst för det som Anna nyss talade om, alltså de svårt cancersjuka barnen.

Jag konstaterar också att jag ställde en fråga: Vet Anna hur många vårdplatser på Karolinska som är öppna eller inte? Du säger inget i ditt skriftliga svar om det. Vi får inte svar på den frågan. Jag vet inte hur många det är. Vet du hur många platser som är öppna eller stängda eller vill du inte tala om det för att det är alldeles för många som är stängda?

Vi vet också att en stor del i den personalsituation som vi har i dag var beror på att KI förlorade examinationsrätten för flera år sedan. Det kan ju inte komma som någon överraskning, för vi vet ju om det. Ni måste också ha vetat om det. Vilka åtgärder vidtog ni då? Vad tänkte ni då? Vad planerade ni?

Vi vet att vi har haft ett sjuksköterskeuppror som kräver höjda ingångslöner. Ni har inte svarat på det. Ni har gjort brandkårsutryckningar. Nu blir det dyrare, och i dag kan vi läsa i Dagens Nyheter att bemanningsföretagen går ut till svenska sjuksköterskor som jobbar i Norge med budskapet: Kom hem, du får din norska lön!

Det blir dyrare med dina åtgärder.

Jag konstaterar bara att ni har trevliga små knappar på er här i dag. Jag förstår att ni inte har några med V för vårdplatser, för på det området har ni totalt misslyckats.

Anförande nr 47

Landstingsrådet **Larsson (S)**: Jag vill inleda med att tacka Håkan för en välbehövlig interpellation! Jag skulle faktiskt också vilja berömma Anna Starbrink för att hon nu på slutet börjar vidta åtgärder för att åtgärda den vårdkris som vi har i Stockholm.

Det är en helt absurd situation som vi står inför! Vi har en situation där sjukhusen talar om för oss att de i och för sig kan rekrytera ny personal, men att de inte kan behålla personalen. Det beror delvis på den obefintliga löneutvecklingen för den vårdpersonal som vi har anställd. Det beror framför allt på den mycket dåliga arbetsmiljön på våra sjukhus.

Jag var i november på akuten på Södersjukhuset och talade med personalen. De berättade för mig i november förra året att de då fortfarande hade sommarbemanning på Södersjukhuset – sommarbemanning i november!

Det är klart att om man har för lite personal, personal som tvingas arbeta varannan helg och som arbetar under mycket stressade arbetsförhållanden till en mycket låg lön, då flyr personalen till andra arbetsgivare.

Landstinget borde arbeta och under längre tid ha arbetat för att bli en bättre arbetsgivare för vårdens personal än vad vi är. Varningsklockorna har ju ljudit under mycket lång tid. Redan år 2007 slog landstingets revisorer larm om hur vi hanterar våra sjukhus och hur vi hanterar vår vårdpersonal.

Det är först nu när räkenskapens dag närmar sig, när valrörelsen närmar sig och ni inser att ni har misskött vården som ni börjar vidta de erforderliga åtgärderna. Det är sent, det är väldigt, väldigt sent.

Men lärdomen för alla politiker i alla partier är att vi inte kan nonchalera personalpolitiken. Vi måste bli bättre på att arbeta med personalens arbetsvillkor. Vi måste se till att ett landsting som år 2012 hade ett överskott om 2 miljarder kronor, ett landsting som för år 2013 väntas visa ett överskott om 1 miljard kronor, det är ett landsting som har råd att bedriva en vettigare och klokare personalpolitik. Det är ju inte pengarna som saknas, det är något annat.

Anförande nr 48

Birgitta Sevefjord (V): Det kanske finns någon annan än Anna Starbrink i majoriteten som kan tänkas delta i den här debatten, för det berör alla partier i majoriteten att ni har misskött sjukvården på det här katastrofala sättet.

I går pratade jag med en sjuksköterska som berättade för mig att hon hade jobbat ett pass på 9,5 timmar utan rast. 9,5 timmar utan rast! Dessutom blev hon tillsagd av chefen att inte skriva avvikelserapport för det blir för dyrt för sjukhuset att göra detta. Dessutom berättar chefen att man inte längre kan garantera att man kan få ut fyra veckors semester i sommar. Vad tänker ni göra åt det? Det är inte bara Anna Starbrinks ansvar, det är hela majoritetens ansvar.

Anförande nr 49

Catrin Mattsson (C): Jag vill bara påminna om att det faktiskt görs rekordstora investeringar inom hälso- och sjukvården i Stockholms läns landsting. Bara om vi tittar på Framtidens hälso- och sjukvård så ser vi att det ligger drygt 40 miljarder i satsningar. Det här är till för att förbättra för både patienter och personal.

Det sker arbetsmiljösatsningar på 3 x 50 miljoner, alltså 150 miljoner kronor särskilt för att förbättra arbetsmiljön. Och det finns en särskild lönesatsning med totalt 118 extra miljoner särskilt för att få fler specialistsjuksköterskor.

Jag vill bara påminna om att det pågår många saker för att förbättra hälso- och sjukvården och personalsituationen.

Anförande nr 50

Landstingsrådet Larsson (S): Redan år 2007 slog landstingets revisorer larm om att vi har för få vårdplatser i Stockholm. Redan år 2007 varnade man för att vi skulle få bekymmer med personalförsörjningen i vårt län. Först i slutet av er andra mandatperiod börjar ni agera. Nu gör ni en del saker som är bra, men det är väldigt, väldigt sent.

Samtidigt kan jag inte upphöra att förvånas över en paradox. Den senaste uppgiften jag har fått, för jag har inte fått någon senare, säger att det på Karolinska sjukhuset finns 190 stängda vårdplatser samtidigt som det här landstinget gör 900 miljoner kronor i överskott. Detta är orimligt!

§ 11 Frågestund*Fråga 1***Anförande nr 51**

Landstingsrådet Larsson (S): Måndagen den 3 februari kunde vår personal – den personal som senast i november jobbade i sommarbemannning och den personal som åker iväg till våra andra sjukhus trots mycket svåra arbetsförhållanden – i den tidning som de flesta läser eftersom de åker kollektivt, nämligen Metro, läsa följande rubrik: "M: Rösta på oss eller riskera att få sparken". Det kunde de läsa på huvudsidan när de var på väg till jobbet. Då blir man så här inledningsvis något konstnerad på valrörelsen.

Den fråga som jag vill ställa till Torbjörn Rosdahl är om du som finanslandstingsråd och ledare för Moderaterna här i huset hade vetskap om det öppna brev som din kanslichef skickade ut till personal i SLL, bland annat via SLL:s webbplats, där personalen varnades för att rösta på en vänsterregering om de ville behålla sina jobb.

Anförande nr 52

Landstingsrådet Rosdahl (M): Tack, Dag, för frågan! Du frågar alltså om jag hade vetskap om det pressmeddelande som en politisk företrädare för Moderaterna gick ut med för en tid sedan.

Redan strax före jul bjöd jag själv in till ett seminarium som handlade om den skattechock som särskilt Stockholm kommer att drabbas av vid ett regeringsskifte. Vid det seminariet presenterade jag precis de beräkningar som fanns med i det här pressmeddelandet, som visade att landstinget kommer att få betala 115 miljoner kronor mer för att kunna behålla sina närmare 2 800 anställda under 25 år. I dag har landstinget ännu fler unga anställda, så det skulle faktiskt bli ännu dyrare att ha dem anställda efter ett regeringsskifte.

För oss moderater är det en oerhört viktig fråga att unga får jobb och att de får behålla jobbet. Socialdemokraternas och oppositionens politik drabbar unga särskilt hårt, och det kommer vi att diskutera i valrörelsen hela tiden.

Vi kommer att förbehålla oss rätten att fortsätta att debattera genom insändare, debattartiklar och pressmeddelanden och i samtal med väljarna inför valet. Jag tycker inte att det är så konstigt. Hur vi inom vårt parti arbetar med insändare eller pressmeddelanden står det naturligtvis Dag Larsson och Socialdemokraterna fritt att vilja debattera. Men nog tycker jag att det är en fråga som Moderaterna själva rör över.

Anförande nr 53

Landstingsrådet Larsson (S): Det är ytterligt beklagligt. Jag tycker att valrörelsen är ett ypperligt tillfälle för oss politiska partier att få redogöra för skillnader och debattera med medborgare och anställda om vad vi tycker och tänker.

Men ska vi börja med hittepåpolitik? Det är faktiskt vad Torbjörn håller på med just nu, när han mot bättre vetande påstår att Socialdemokraterna i riksdagen skulle vilja förändra arbetsgivaravgifterna för landsting eller kommuner. Socialdemokraterna i landsting eller kommuner har inte alls lagt några sådana förslag, utan det är hittepåpolitik. Håller man på med sådant kan politiken spåra ur var som helst.

Sedan till det andra, som också är allvarligt. Inte nog med att man går ut med ett budskap som är rent ut sagt lögnaktigt. Man skickar dessutom brev raka vägen till tidningen Metro på landstingets brevpapper. Då blandar man ihop sin roll som parti, där man uppenbarligen kan vara lögnaktig, med sin roll som arbetsgivare och går i sin arbetsgivarfunktion ut med ett lögnaktigt besked och försöker lura eller hota folk med att de kan bli av med jobben.

Jag vet att ni är desperata inför vikande opinionssiffror. Men väljer ni den här vägen kommer vi att få en mycket smutsig valrörelse, vilket är att beklaga för demokratins skull.

Anförande nr 54

Landstingsrådet Rosdahl (M): Jag får nu bekräftat att Socialdemokraterna blir otroligt nervösa när vi granskar er politik. Det är dock tveksamt om väljarna kommer att ha förtroende för er när ni inte vill diskutera er politik utan pratar som du gör.

Jag tycker också att du i det här fallet nog medvetet missförstår formfrågan. Det är viktigt att skilja på två saker: å ena sidan det pressmeddelande som har skickats ut, å andra sidan det arbetsdokument som tidningen Metro har fått tag i och har valt att publicera.

Det frågan gäller – lyssna nu noga! – är om en folkvald politisk företrädare med plats i denna församling ska ha rätt att uttrycka sin åsikt i pressmeddelanden, i det här fallet om Socialdemokraternas förslag att chockhöja arbetsgivaravgifterna för unga anställda, och sedan arkivera det på den plats på hemsidan där alla politiska partier har rätt att arkivera sina pressmeddelanden.

Anförande nr 55

Landstingsrådet L a r s s o n (S): Torbjörn! Kan du inte inför fullmäktige berätta var någonstans du har hittat förslaget om att förändra arbetsgivaravgifterna för kommuner och landsting? Kan du inte berätta det? Var någonstans har Socialdemokraterna lagt det förslaget?

Om du inte kan berätta det – och det har du inte gjort – vågar jag påstå att du är en lögnare, och det är oerhört beklagligt att jag tvingas göra den beskrivningen. Du öppnar också upp för en helt ny dimension i politisk debatt. När din kampanjgeneral, som du har anställd på ditt kansli, blir anklagad och det påvisas för honom att det är en lögn säger han: Jag upplever inte att det stämmer.

Då kan vi ha en diskussion som handlar om att man upplever det ena eller det andra: Jag upplever att Moderaterna vill avskaffa barnbidraget. Jag upplever att Moderaterna vill ta bort den fria skolmaten. Men det är hittepolitik och lögn! Torbjörn, du som är en hedersman, borde väl kunna tro på dina egna argument och din egen politik så att du inte behöver ljuga om den.

Anförande nr 56

Landstingsrådet R o s d a h l (M): Dag Larsson! Du får ursäkta mig, men vi toppstyr inte våra politiska företrädare. De har rätt att framföra sina åsikter i debatten. Måhända säger därför Dag Larssons beteende mer om hur det går till inom socialdemokratin än om något annat.

*Fråga 2***Anförande nr 57**

H e l e n e Ö b e r g (MP): Fullmäktige, ledamöter, åhörare! Jag har följt en twitterkonversation mellan Kristdemokraterna och Stockholms läns landsting och patientgruppen med diagnosen ME/CFS. I det underlag med frågor som har delats ut till fullmäktige ser jag att det står "kroniskt trötthetssyndrom" inom parentes. Men det har jag inte skrivit, och det är en beskrivning som patientgruppen tar avstånd från – jag vill bara ha det sagt. De vill inte kallas så, eftersom det leder tankarna fel.

Min fråga till Stig Nyman vad gäller den här twitterkonversationen är: Har patientgruppen fått rätt information när de har fått besked om att de framöver kommer att erbjudas behandling av psykologer och ingen medicinsk behandling?

Anförande nr 58

Landstingsrådet N y m a n (KD): Herr ordförande! Det korta svaret är nej.

Det förekommer rätt mycket ryktesspridning kring det arbete som just nu bedrivs för att förbättra vården för ME-patienter. Vi försöker, så gott vi kan och hinner, att bringa reda i diskussionen, för det är en pågående diskussion. Jag hoppas att vi så snart som möjligt ska få upp ett underlag för beslut i den beredning som jag är ordförande för, för att det sedan ska kunna komma vidare.

Planen är att etablera en permanent verksamhet inriktad på ME-vård med en kombination av forskning, vård och rehabilitering, där uppdraget är att de ska samverka till patienternas bättnad. Allt annat som sägs i diskussionen är icke sant.

Under hela mandatperioden när frågan har varit aktuell har jag haft flera möten med patientföreningen, delvis för att vi ska använda adekvata och korrekta begrepp i beskrivningen av detta problem, som många har. Så långt jag har kunnat uppfatta de samtalen, intill för bara någon månad sedan och till och med efter jul, är vi alldeles överens om den inriktning som vi har valt för att få till en tillsvidareverksamhet. Det handlar om att den ska flyttas från Danderyds sjukhus, där den hittills har varit lokaliserad, till Karolinska

sjukhuset och att vi har en ambition att till verksamheten knyta de främsta kompetenser som finns i vårt landsting.

Anförande nr 59

H e l e n e Ö b e r g (MP): Jag tror ändå, Stig, att ditt svar väcker några frågor. Genom ditt erbjudande om rehabilitering skapas det en oro hos den här patientgruppen, som av tradition har blivit utsatt för olika former av rehabilitering. Det de har lärt sig är till exempel att fysisk aktivitet snarare försvårar sjukdomen och förvärrar symtomen än gör något bättre, som det kan vara med andra sjukdomar.

Därför är de med all rätt otroligt oroliga när de får besked om rehabilitering. Vad ska den gå ut på? Det har också förekommit experiment där man med hjälp av psykologer, beteendeterapi och så vidare ska ta sig förbi sjukdomen. I det perspektivet är det viktigt att se att det är en neurologisk-immunologisk sjukdom. Det är ett område som jag inte behärskar så mycket själv. Men det handlar inte om en psykologisk sjukdom eller en sjukdom som man rehabiliterar till det bättre genom träning.

Du behöver förtydliga vad rehabilitering står för.

Anförande nr 60

L a n d s t i n g s r å d e t N y m a n (KD): Det är att försöka fånga upp den kunskap eller snarare kompetens som finns på det här området. Från en del patienter och framför allt från patientföreningen har man pekat på den verksamhet som bedrivs i Västra Götaland som en förebild. Vi är inte alls främmande för att ta intryck av den.

Jag tror att du är väl bekant med svårigheten att ställa rätt diagnos för att sedan hitta rätt behandling, som kan variera beroende på vilken diagnos man kommer fram till. Det finns alltså en svårighet att ställa rätt diagnos.

Ambitionen är nu att få till en verksamhet som tillgodoser framför allt de önskemål som vi hittills har kunnat fånga upp från patientföreningen i den nya enhet som ska etableras på Karolinska så snart det är praktiskt möjligt.

Det har funnits en tillfredsställelse med verksamheten på Danderyds sjukhus tills för ett eller ett och ett halvt år sedan. Det var lite personalbyten och annat som gjorde att man plötsligt tyckte att vi skulle hitta på något nytt. Vi har varit lyhörda för det och kommer att vara det också framöver.

Anförande nr 61

H e l e n e Ö b e r g (MP): Det viktiga är att den nya mottagningen får i uppdrag att fokusera mer på vård och symtomlindring än på rehabilitering, som kan orsaka skada för den här gruppen.

Diagnos sätts utifrån ett antal kriterier, och jag tänker att de som kommer till mottagningen ska ha sin diagnos med sig och att det ska vara klart, så att det inte är detta frågan handlar om. Där ska det handla om att ge bästa möjliga vård och bästa möjliga symtomlindring för den här gruppen, som har fått ett otillräckligt bemötande i vårt landsting och i andra landsting fram till nu.

Det är helt förståeligt att den här gruppen känner en oro och reagerar på alla förändringar som sker, för de har inte alltid varit av godo. För mig är det otroligt viktigt att man lyssnar in deras behov och anpassar vad man kan erbjuda utifrån vad forskningen säger och utifrån vad den här gruppen själv ser som relevant att ta del av. Precis som med all annan vård och behandling måste det ske i dialog om det ska vara meningsfullt. Man måste känna sig motiverad.

Anförande nr 62

Landstingsrådet **N y m a n (KD)**: På den punkten är vi alldeles överens. Det uppdrag som jag har gett – inför det beslut som vi ska ta först i Programberedning 1 och så småningom komma till hälso- och sjukvårdsnämnden med – är att inrätta en ME-klinik inom ramen för den specialistvård som vi har i Stockholms läns landsting. Där ska forskning, rehabilitering och vård samverka.

Vi bestämmer inte i detalj vilka specialister som ska ingå i teamet. Men som jag har sett det och bedömt det och som jag hört från patientföreningen är det naturligt att neurologer och immunologer ingår i teamet, liksom psykologer. Jag tror att alla dessa specialiteter behöver samverka för att tillgodose de många gånger väldigt olika anspråk, väl dokumenterade, som patienterna inom ME-gruppen kan ha.

Jag är oerhört angelägen om att hålla en tät dialog med patientföreningen för att vi ska kunna ha ett totalt stöd för de beslut som vi ska fatta den närmaste tiden.

Fråga 3**Anförande nr 63**

Gunilla Roxby Cromvall (V): Ordförande! Så trevligt det är att det sitter personer på ähörarläktaren. Det gör det alldeles för sällan här i landstinget under våra viktiga diskussioner.

Kroniskt trötta är den grupp som jag frågar om och pratar om nu. Jag har frågat om sambandet mellan taxiförarnas dåliga arbetsvillkor i färdtjänsten och det ökade antalet klagomål.

Jag tänkte börja med att förklara hur det hänger ihop. Fågelviksgruppen har oligopol på taximarknaden i Stockholm, inte minst genom de upphandlingar som de har vunnit med sjukresor och färdtjänst. I gruppen finns Taxi Kurir och Taxi 020, där växelpersonalen är anställd av Taxi Kurir eller Taxi 020 och har kollektivavtal. Men därunder finns det åkare med franchise. De har oftast några få bilar och har rätt att köra under dessa märken. De i sin tur anställer personal som kör och som har provision på sin lön.

Jag får återkomma senare med en förklaring eftersom jag inte hinner säga så mycket mer nu.

Anförande nr 64

Landstingsrådet **W e n n e r h o l m (M)**: Herr ordförande, fullmäktigeledamöter! Det är lite svårt att svara på frågan, eftersom den inte ställdes. Men jag kan ju läsa upp den så som jag har fått den skriftligt. Det gäller om det finns något samband mellan taxiförarnas dåliga arbetsvillkor i färdtjänsten och det ökade antalet klagomål.

Det Gunilla var inne på nu och får utveckla mer sedan handlar i så fall om hur de som har entreprenaderna sköter sig. Jag kan konstatera att kundnöjdheten vad gäller färdtjänsten är extremt hög när det gäller både vanlig färdtjänst och rullstolstaxi. Den låg på 87 respektive 90 procent år 2013. Den ordinarie kollektivtrafiken ligger mycket lägre, med 74 procent i kundnöjdhet.

Jag delar din uppfattning att det givetvis finns områden där vi måste bli ännu bättre när det gäller leveransen av färdtjänst till våra kunder. Förvaltningen följer kontinuerligt upp de avtal som finns. Jag förutsätter att man går igenom de uppföljningsresultat som finns, tillsammans med företrädare för resenärerna och entreprenörerna, för att man sedan ska kunna bli ännu bättre i leveransen av färdtjänstens olika tjänster till våra kunder.

Anförande nr 65

Gunilla Roxby Cromvall (V): För er åhörare kan jag berätta att jag bara har en minut på mig, så det är inte lätt att hinna debattera viktiga frågor.

Beträffande kundnöjdheten frågar man om den senaste resan. Där kan det finnas ett glapp. Hur nöjda var de som inte fick någon resa?

Det finns åkare som köper bilar och är pressade därför att de måste få in pengar för att betala av bilen. Det är de som anställer taxiförarna. Och taxiförarna – hör och häpna – jobbar 12–13 timmar per dag sex dagar i veckan, ibland så mycket som 23 timmar på ett dygn, för att komma upp till en maximal lön efter skatt på 18 000 kronor i månaden.

De är oerhört stressade för att få in inkomst till familjen. De har ofta barn att försörja. Sist men inte minst är detta en personalgrupp där personalen ofta har invandrarbakgrund. De kör på provision och är förbjudna att organisera sig i facket. Det finns vittnesmål om att en del har fått sparken på grund av det. Nu är talartiden slut.

Anförande nr 66

Landstingsrådet W e n n e r h o l m (M): Som jag sade tidigare förutsätter jag att man följer arbetsmarknadslagstiftningen och de regelverk som gäller. Det gäller de facto all verksamhet i vårt samhälle, oavsett hur den är organiserad. Skulle någon bryta mot regelverket förutsätter jag att man genom den uppföljning som jag talade om upptäcker och kommer till rätta med sådana förhållanden.

Som jag sade tidigare är kundnöjdheten, våra brukares nöjdhet när det gäller färdtjänsten, extremt hög. Sedan finns det klagomål, och som du antyder i frågeställningen har vi att ta tag i dem och se till att rätta till, oavsett vad som är orsaken, om det gäller brister i leveransen eller i vårt underlag och vårt regelverk.

Anförande nr 67

Gunilla Roxby Cromvall (V): Det görs nog inte ordentligt med kontroller av hur det ser ut med arbetstiden för taxiförare. Inom den andra transportsektorn, lastbilar och långtradare, har polisen gjort omfattande kontroller. Men här har vi inga färdskrivare som visar hur lång arbetstiden faktiskt är.

Transport har gjort en kartläggning av arbetstider och arbetsvillkor, och det är då vi ser dessa alarmerande höga siffror. Det beror på att vi har gjort ett avtal där vi inte har säkerställt rätten till kollektivavtal för dem som kör taxi.

Klagomålen ökar nu väldigt markant, Christer. Här är vi i landstinget svaret skyldiga. Det är vi som tecknar avtal och gör förfrågningsunderlag, och det är vi som måste säkerställa att kollektivavtal ska gälla all personal som har avtal med oss i landstinget, så att det inte blir sådan rovdrift på personal som taxiförarna är utsatta för.

Anförande nr 68

Landstingsrådet W e n n e r h o l m (M): Herr ordförande, fullmäktigeledamöter! Jag delar Gunillas uppfattning vad gäller att regler om trafiksäkerhet och liknande, som kontroll av arbetstid, rimligtvis borde gälla även på det här området, precis som när det gäller yrkestrafik i övrigt. Det får vi väl gemensamt kolla upp. Jag tror dessutom att du har lite mer insyn än jag i de här frågorna genom det uppdrag du har i polisstyrelsen. Det är vi helt överens om.

Sedan vill jag bara upprepa att jag förutsätter att arbetsmarknadslagstiftning och regelverk följs. Om det inte sker ska vi givetvis inte ha avtal och kontrakt med en sådan part som inte följer de regelverken.

Fråga 4

Anförande nr 69

Landstingsrådet Ullberg (S): Herr ordförande, ledamöter, åhörare! Berättelserna om bekymren med reskassan och vårt krångliga biljettsystem är otaliga. Det finns en Facebookgrupp som heter "Kom igen SL – hur svårt ska det vara?" Vi har släktingar, vänner och tillfälliga besökare i Stockholm som alla vittnar om bekymren.

När vi diskuterar detta tillsammans med det kraftiga raset i biljettintäkter hör jag inte en SL-ordförande som säger: Det här är oacceptabelt, det här måste vi ta tag i. I stället hör jag: Så länge resenärerna är nöjda är jag nöjd.

Då måste jag ställa frågan: Tror du att resenärerna är nöjda med hur systemet med reskassan fungerar i dag?

Anförande nr 70

Landstingsrådet Wennerholm (M): Herr ordförande, fullmäktigeledamöter! Jag kan konstatera att vi hade en interpellationsdebatt på nästan samma tema tidigare i dag. Där gav jag till känna min åsikt och sade vad jag tycker om hur vi ska utveckla våra system. Det tror jag egentligen att vi i grunden är överens om allihop.

Det finns ett underton i debatten, Erika Ullberg. Du vill ständigt komma till att du så gärna vill bli av med 500 miljoner kronor i intäkter. Du är ju där vid enhetstaxan – det skulle vara lösningen på alla problem.

Då kan man konstatera, precis som flera talare sade i debatten tidigare i dag, att systemen ser olika ut i olika delar av Europa, i olika huvudstäder. Man väljer olika lösningar. Vi har valt en lösning där vi ser till att få intäkter så att vi kan bygga ut kollektivtrafiken och ha en större driftsapparat än vi skulle ha om vi hade 300 eller 500 miljoner kronor mindre i intäkter från biljetter inom SL.

Sedan, herr ordförande, fortsätter Erika Ullberg sitt mantra från medierna, vilket är intressant. Det kan man ju göra, men i förlängningen blir det så att om man upprepar halvsanningar och lägger ut olika spår för medierna blir de efter ett tag inte intressanta. Det är också vad man ser i ditt fall.

Det är ingen som tror dig längre, sedan man har sett resultatet av 2013. Du vet mycket väl att det handlar om att trafiknämnden och SL har haft tapp. Men du försöker skapa en bild av att orsaken skulle vara en annan än vad den är. Du vet mycket väl att det i Torbjörn Rosdahls internbank ligger 180 miljoner kronor i reskassa och skvalpar som vi tidigare, när vi hade förköpsremsan, fick tillgodoräkna oss direkt. Det är en ren bokföringsteknisk fråga. I dag får vi pengarna när var och en har genomfört en resa som dras från reskassan.

Redovisa verkligheten som den är, så blir debatten lite renare!

Anförande nr 71

Landstingsrådet Ullberg (S): Då vill jag visa en bild över hur biljettintäkterna mellan år 2012 och år 2013 har sjunkit med 57 miljoner kronor. Det är varken ett påstående eller något biljettintäktshittepä.

Jag delar inte din uppfattning att journalister låter sig förledas av utlagda spår och att vi upprepar halvsanningar. Det är inget mantra från medierna, utan det är ett skrik från resenärerna: Vi vänder SL ryggen så länge ni har ett så krångligt biljettsystem. Vi har tappat 450 miljoner kronor jämfört med budget, eftersom vi inte lockar så många resenärer som vi både önskade och trodde, för att klara tillväxten, arbetspendlingen och miljöutmaningarna i regionen.

Jag ifrågasätter din syn på självständiga journalister. Jag ifrågasätter din förmåga att läsa årsberättelsen för 2013. Och jag beklagar att du inte visar större intresse för att komma till rätta med problemen.

Anförande nr 72

Landstingsrådet **Wennerholm (M)**: Jo, Erika Ullberg, vi i Alliansen har ett väldigt stort intresse, så stort intresse för utbyggnad av kollektivtrafiken att resenärerna flera år i rad har ökat med 3 procentenheter, samtidigt som befolkningen har ökat med 1,5 procentenheter.

Sedan kan du titta på Svensk kollektivtrafiks mätning av hur befolkningen i sin helhet ser på kollektivtrafiken. Kollektivtrafikandelarna i Stockholms län ökar. Med vår politik åker fler kollektivt i dag än förut. Det är ganska unikt i denna storstadsregion som växer så att det knakar. Jag får lov att säga att jag själv knappast trodde att detta skulle kunna vara möjligt, eftersom redan över 80 procent använder kollektivtrafiken i tullsnitten på morgnarna.

SL är attraktivt och kollektivtrafiken är attraktiv. Det är modernt att åka kollektivt. Därför är ökningen av kollektivtrafikresandet större än befolkningsökningen i procent. Det måste vara jobbigt att konstatera att det ser ut så – jag förstår det.

Anförande nr 73

Landstingsrådet **Ullberg (S)**: Anledningen till att du inte kan tro dina ögon är att det inte står så. SL ökar inte sin marknadsandel av de motoriserade resorna i Stockholms län år 2013. Vi har en hög marknadsandel – det är rätt. Men vi ökar inte marknadsandelen. Du kan inte ha läst det eftersom vi inte gör det.

Du skriver i ditt interpellationssvar till Yvonne Blombäck: "För mig som Trafiklandstingsråd är det viktigaste att det ska vara enkelt att resa kollektivt." Sedan har ni återinfört zoner, som gör att de som reser genom reskassan måste förinställa en standardresa och hålla reda på zongränser. Ingen tycker att det är enkelt.

Om detta är din viktigaste prioritering, hur kan ni då vara så handlingsförlamade? Påståendena om enhetstaxan kommer vi tillbaka till. Det är 208 dagar kvar till valet. Vi vill ha en enhetstaxa, och jag tror att det har starkt stöd. Låt oss pröva det i valet! Men det är under ditt styre som SL tappar biljettintäkter. Skyll inte på någon annan!

Anförande nr 74

Landstingsrådet **Wennerholm (M)**: Herr ordförande! Inte ens i den här debatten klarar Erika Ullberg att citera mig korrekt. Jag sade att det var du som har problem med att få journalisterna att förstå vad du säger, för de tror ju inte på dig. Du har upprepat ditt påstående så många gånger att när de väl ser resultatet ser de att du har försökt vilseleda dem.

Det är jättelätt att släppa ut den ena lilla presskommentaren efter den andra och göra utdrag ur material som man har fått en dragning av. Men när man nu ser resultatet ser man att det inte är 400 eller 500 miljoner som är borta, som du har påstått. Nu kommer du dragande med 50 miljoner. Men du har ju varit ute och talat om 400 miljoner. Vart tog de vägen? Det vore mycket intressant att få en förklaring till det någon gång.

Det är bra att hålla sig till sanningen, för till slut vinner alltid sanningen över den som försöker ljuga.

Fråga 5

Anförande nr 75

Landstingsrådet J ö r n e h e d (V): Ordförande, fullmäktigeledamöter! Man får väl säga att förlossningsvården är högaktuell. I Stockholm går förlossningspersonal på knäna på grund av bemanningsbrist. Grundorsaken menar jag finns i systemet med fri etablering. När vem som helst får starta förlossningsklinik går den långsiktiga planering som krävs för en trygg förlossningsvård förlorad.

Därför tänkte jag egentligen ställa frågan till sjukvårdslandstingsrådet Filippa Reinfeldt, men det är jättebra att Lars Joakim Lundquist svarar, för jag tror att många är intresserade av den här frågeställningen, och kanske är ni lite självkritiska.

Min fråga till Lars Joakim Lundquist blir: Anser du att ni har haft en bra framförhållning när ni har planerat för en trygg och säker förlossningsvård i länet?

Anförande nr 76

Landstingsrådet L u n d q u i s t (M): Tack för din fråga, Håkan!

En sådan här fråga ska kunna besvaras med ja eller nej. Då är mitt svar, Håkan: Ja, vi i Alliansen arbetar hårt för att förlossningsvården i Stockholm ska vara trygg och säker för alla föräldrar och nyfödda barn. Vi vet att antalet barn som föds i vårt län kommer att öka och bygger därför ut förlossningsvården.

Jag är fantastiskt glad över att en ny förlossningsklinik, BB Sophia, snart öppnar sin verksamhet. Det är riktigt goda nyheter för blivande föräldrar och deras barn, och jag vet att många gravida kvinnor redan har valt att lista sig på BB Sophia.

BB Sophia är den första förlossningsklinik som öppnar på 13 år. Man kan fråga sig hur många förlossningskliniker som Håkan Jörnehed och Vänsterpartiet har bidragit med under de senaste decennierna. Det är inga.

Tittar vi bakåt i tiden ser vi bara nedläggningar: BB-avdelningarna i Nacka och på Löwenströmska sjukhuset stängdes i mitten av 1990-talet, när det var rödgrön majoritet i landstinget, och när Alliansen ville öppna BB Stockholm protesterade ni högljutt. Håkan! Dina meriter i den här frågan är inte precis något att skryta om. Med detta, herr ordförande, anser jag att jag har besvarat Håkan Jörneheds fråga.

Anförande nr 77

Landstingsrådet J ö r n e h e d (V): Då säger jag till er som var med mellan 1998 och 2002, om vi nu ska prata om hur det var bakåt: Storken. Ni ville ha en privat förlossningsklinik på Södersjukhuset, och sedan blev det kaos. Därefter kom det en rödgrön majoritet och ordnade detta och öppnade nya förlossningsplatser på Södersjukhuset. Jag tycker inte att du ska fara med osanning om vilka som gör vad.

Men nu är det ni som har ansvaret. Nu är det ni som har ett vårdval, och så öppnar Sophiahemmet en BB-avdelning. Det tycker jag är bra, för vi behöver ju fler förlossningsplatser. Men man måste planera.

Om jag inte har helt fel bor du på Östermalm. Du måste någon gång ha gått förbi vid Sophiahemmet och sett att det kommer en ny byggnad. Slog dig inte tanken då att det kanske behövs personal där också och att vi måste planera för hur vi ska fördela barnmorskorna?

Jag måste fråga dig: Tycker du att det är bra att de mest erfarna barnmorskorna på BB Sophia kommer att ta emot enkla förlossningar från vecka 37, medan de övriga förlossningsenheterna i Stockholm får något mer oerfarna barnmorskor och tar hand om de komplicerade förlossningarna från vecka 32? Det tycker du tydligen är bra, så du är inte självkritisk i din planering.

Anförande nr 78

Landstingsrådet L u n d q u i s t (M): Herr ordförande! Självklart tar vi i Alliansen till oss av den oro som en del föräldrar och personal och Håkan Jörnehed uttrycker. Samtidigt är det glädjande att förlossningsvården år efter år får höga betyg i patientundersökningarna. 98 procent tycker att de fick ett bra eller mycket bra bemötande i samband med förlossningen, och 96 procent är nöjda eller mycket nöjda med tillgängligheten till sin barnmorska. Siffrorna är mycket positiva.

Nu öppnar BB Sophia, vilket förhoppningsvis snabbt kommer att avlasta övriga kliniker. Under BB Sophias uppstartsperiod har landstinget erbjudit länets övriga förlossningskliniker en ekonomisk garanti för att de ska kunna bemanna alla förlossningsplatser, oavsett hur många förlossningar som faktiskt äger rum. Södertälje sjukhus har fått en särskild ekonomisk garanti för att kunna hålla hög kapacitet under hela 2014. Dessutom kommer förlossningspengen att höjas med 1 000 kronor.

Allt det här gör att förlossningsklinikerna kan erbjuda sin personal extrapass och rekrytera mer personal. Den här informationen finns att läsa på landstingets hemsida sll.se.

Anförande nr 79

Landstingsrådet J ö r n e h e d (V): Lars Joakim! Du verkar rabbla upp så mycket siffror. Då vet du säkert att det är 29 barnmorskor som har sagt upp sig från Danderyds förlossningsenhet och att de har anställt 21 nya som är erfarna men inte lika erfarna som dem som gick. Några har gått till BB Sophia, några har gått till mödravården, och några vill inte jobba kvar inom förlossningsvården.

Din kollega sjukvårdslandstingsrådet Filippa Reinfeldt brukar säga att man borde jobba lite mer. Men jag har tidigare tagit upp exempelvis att man på Danderyds förlossningsenhet fick jobba bara 75 procent. Förra året fick de, efter mycket om och men, gå upp till heltid. De fick 25 procent, men inte på förlossningen, utan de fick 25 procent på BB-avdelningen för att komma upp till heltid. Ni har nog lite att göra där.

För att sammanfatta diskussionen vill jag säga: Jag tror att de allra flesta kommer att få ett bra omhändertagande och kommer att få en trygg och säker förlossning – på grund av att personalen springer snabbare och vägrar att gå på toaletten. Men är du nöjd med din planering? Det är vad den här frågan handlar om.

Anförande nr 80

Landstingsrådet L u n d q u i s t (M): Herr ordförande! Jag tycker att vi har gjort väldigt mycket för att komma till rätta med de problem som kan uppstå i samband med att man får ytterligare en leverantör eller ser de möjligheterna.

BB Sophia har anställt bara 15 procent av Stockholms barnmorskor. Tittar vi tillbaka på sommarperioderna, när vi ändå klarar av förlossningarna, ser vi att det är 33 procent färre som arbetar då.

Vi har en stark förhoppning om att fler vill gå upp till heltid. Är det 53 procent som inte jobbar heltid bland barnmorskorna skulle vi välkomna att fler tog möjligheten att nu gå upp till heltid, och vi får hoppas att BB Sophia går i bräschen för detta.

Jag blev lite bekymrad när jag i Brännpunkt i slutet av januari läste att Håkan var orolig över att BB Sophia lockar till sig personal från andra kliniker och uppmanade till en skarpare personalpolitik för barnmorskorna.

Till skillnad från vänstern betraktar vi inom Alliansen inte barnmorskor som livegna. Att vårdpersonalen har valmöjligheter gör Stockholmsregionen attraktivare som arbetsplats. Håkan Jörnehed verkar i stället vilja diktera hur och var människor ska arbeta. Den sortens personalpolitik kommer vi i Alliansen aldrig att använda mot våra medarbetare.

Fråga 6

Anförande nr 81

Johan Sjölander (S): Herr ordförande! I Sverige har vi ett system inom sjukvården där staten fördelar ganska mycket pengar till landstingen, ungefär 5 miljarder om året, i så kallad prestationsbaserade ersättningar. Tanken är att de landsting som jobbar med kvalitetsutveckling ska få betalt för det. Den modellen kan man såklart diskutera. Men den finns där, och det är utan tvekan så att många av de kvalitetsfrågor som staten pekar ut är angelägna.

Därför var det nog många av oss som höjde på ögonbrynen när Dagens Samhälle för ett tag sedan gjorde en kartläggning av vilka som får del av dessa pengar och det visade sig att vårt landsting intog en jumboplats om man såg till antalet kronor per invånare. Vi är helt enkelt sämst i landet på att få del av de statliga prestationsersättningarna, om man ser till hur stora vi är.

Därför är min fråga till sjukvårdslandstingsrådet helt enkelt om landstingsrådet är nöjd med det faktum att vi är sämst i landet på att få del av den borgerliga regeringens kvalitetspengar till hälso- och sjukvården.

Anförande nr 82

Landstingsrådet Lundquist (M): Herr ordförande! Tack för din fråga, Johan Sjölander!

Man brukar säga att det finns lögn, förbannad lögn och statistik. Vi är inte sämst i landet. Tvärtom får Stockholm mest pengar av alla när man ser till det totala belopp som har betalats ut av de sammanlagda prestationsbaserade statsbidragen åren 2007–2013.

Vad Johan menar med att Stockholm är sämst i landet är att när man slår ut totalsumman på antalet invånare får Stockholm den minsta summan per invånare. En femtedel av landets befolkning bor i Stockholm. Det ska jämföras med Gotland, som får den minsta totalsumman pengar av alla landsting och regioner, men eftersom Gotland är så glest befolkat kan man utläsa att de får flest kronor per invånare. Det är inte så konstigt.

Det finns flera förklaringar till detta. Befolkningen i Stockholms läns landsting är relativt ung, och i relation till övriga riket är det få som är sjukskrivna. Det gör att Stockholms läns landsting får en mindre del av dels sjukskrivningsmiljarden, dels äldresatsningen. Det blir en missvisande bild när man gör en uträkning per capita och inte tar hänsyn till olika faktorer som påverkar utfallet, som ålder och hälsa hos befolkningen i stort.

Vad som däremot är seriöst att diskutera är vilka av de olika kvalitetsförbättrande områdena som vi behöver arbeta vidare med. Det är utmärkt att regeringen gör satsningar som innebär morötter för landstingen. Det gäller kömiljard, sjukskrivningsmiljard, rehabiliteringsgaranti, patientsäkerhet, psykisk ohälsa och mest sjuka äldre.

Många saker gör vi väldigt bra, som att korta köerna i vården. Vi har ingen annan ambition än att vi ska vara bäst i alla rankningar. Det är självklart. Annat hade varit konstigt.

Med detta, herr ordförande, anser jag att jag har besvarat Johan Sjölanders fråga.

Anförande nr 83

Johan Sjölander (S): Ambitionen är alltså att vi ska vara bäst, och resultatet är att vi är sämst. Det tycks onekligen finnas ett glapp här. Låt oss titta lite grann på vilka saker det är som gör att vi inte får full ersättning. Jag tänkte ta tre exempel.

Ett område där vi ligger sist handlar om patientsäkerhet. Arbetet med vårdhygien, att utveckla arbetet på våra sjukhus, är det svårare i ett stort landsting?

Ett annat område är tillgängligheten till barn- och ungdomspsykiatri. Vi är bland de sämsta när det gäller tillgänglighet till barn- och ungdomspsykiatrisk behandling i tid i landet. Det beror knappast på att det är svårt att rekrytera personal just i Stockholm jämfört med resten av landet.

Man kan också titta på situationen för de sjuka äldre. Det är ytterligare ett område där vi ligger sist.

Man skulle kunna drabbas av misstanken av detta faktiskt inte bara är mätfel i statens fördelning utan att det har att göra med problem i styrningen av vår sjukvård, där arbetet med vårdhygien, de svårast sjuka barnen och de sjuka äldre hamnar i kläm. Jag tror faktiskt att det är svårt att förneka att det finns en sådan dimension i detta.

Anförande nr 84

Landstingsrådet Lundquist (M): Herr ordförande! Hela den här debatten handlar bara om vad man dividerar med. Om man dividerar äldresatsningen med antalet äldre får man en viss siffra, och dividerar man med hela befolkningen får man en helt annan siffra. Det är detta som är det stora problemet när man presenterar det hela som Dagens Samhälle har gjort.

Jag påstår att vi är ganska bra på de flesta områden men att det finns fler saker som vi ska göra för att ligga i topp på samtliga. Men man får bestämma sig för vad man dividerar med. Man dividerar inte barn och äldre hur som helst och fram och tillbaka.

Anförande nr 85

Johan Sjölander (S): Vi kunde på förra mötet med hälso- och sjukvårdsnämnden notera att stockholmarnas förtroende för sjukvården sjunker drastiskt. Vi har ett problem. Att vi är sämst i landet per capita – vilket är det enda rimliga sättet att räkna på – när det gäller att få de statliga prestationsersättningarna är delvis ett problem eftersom vi tappar pengar – och det är pengar som stockholmarna i stor utsträckning har varit med att betala in själva. Men det är ett större problem, vågar jag hävda, eftersom det visar på ett problem med styrningen härifrån salen.

Det är ingen slump att det är de sjuka äldre, arbetet med patientsäkerhet och de psykiskt sjuka barnen i BUP som kommer i kläm. Jag tror verkligen inte att detta var syftet med Moderaternas sjukvårdspolitik, men det har blivit effekten.

Därför sjunker också stockholmarnas förtroende för vården i Stockholm. Det tycker jag är det riktigt allvarliga som hela den här frågan pekar på.

Anförande nr 86

Landstingsrådet Lundquist (M): Ordförande! En sådan här diskussion blir inte bättre av att man har ett siffertricksande. Man måste bestämma att satsningen på äldre måste divideras med antalet äldre som bor i Stockholms läns landsting och motsvarande på Gotland. Vi får mest pengar av alla landsting i Sverige.

Vi kommer naturligtvis att fortsätta att satsa på exempelvis bättre hygienrutiner och genomföra satsningar för de äldre och de mest sjuka. Vårdcoacher är ett sådant exempel. Det kommer att visa sig i de avrapporteringar som sker från SKL.

Men vi måste vara överens om vad vi dividerar pengarna med, och det är vi uppenbarligen inte. Ett siffertricksande, Johan Sjölander, vinner ingen på.

Fråga 7

Anförande nr 87

Curre Hansson (S): I går kväll på Skarpnäcksfältet var det ett stort opinionsmöte, lapp på luckan, fullt i lokalen. Det handlar om en trafikomläggning på hela Skarpnäcksfältet av busstrafiken, en tänkt trafiklösning på Skarpnäcks allé, som är en ganska lång väg genom hela Skarpnäcksfältet, där tre busshållplatser ska bli två.

Det var uppror bland dem som bor i området. Det blir sämre för en hel del. Värst av allt är att ingen egentligen känner till vad som ska ske. Dialog har saknats totalt med dem som bor och verkar ute på Skarpnäcksfältet.

Det är ett skolexempel på lokal samverkan som inte fungerar. Och det är inte första gången, utan det har hänt ett otal gånger tidigare när trafik ska förändras att det blir lite tokigt.

Därför vill jag fråga Christer Wennerholm om du tycker att lokal samverkan genomförs på ett betryggande sätt inför trafikförändringar.

Anförande nr 88

Landstingsrådet Wennerholm (M): Herr ordförande, fullmäktigeledamöter! Nu gick Currens frågeställning från att vara vid till att vara precis. Då är det lite svårt att ha en uppfattning om hurvida man har informerat i just den här frågan om trafikomläggning. Det låter som om du säger att man inte har gjort det. Då är det ett bra exempel på att det inte har fungerat.

Däremot kan jag konstatera: Den metod jag beskrev när det gäller sjötrafikfrågan är att SL mer och mer skapar öppna forum, öppna möten när det gäller att diskutera framtida utbyggnad av infrastruktur och trafikomläggningar i ett större perspektiv än det man är tvungen att göra på grund av att det finns lagstiftning eller liknande som kräver samråd. Det tycker jag är bra principer. Man bjuder in människor i ett område som kan påverkas av utbyggnad av kollektivtrafik, tunnelbana, spårväg, nya busskörfält, BRT-lösningar i framtiden, stombussar, tidtabellsförändringar eller vad det kan röra sig om.

Jag ser också – på samma sätt som du antyder i din fråga – att när vi har nya upphandlingar som ger vidare ramar för våra entreprenörer att komma med förslag på hur kollektivtrafiken, busstrafiken, ska bedrivas i ett område, då behöver vi öka möjligheterna för våra resenärer, för medborgarna och kunderna i kollektivtrafiken, att vara med och påverka och ha synpunkter i en dialog kring de förändringar som är föreslagna. Jag tycker också att vi kan gå så långt att vi kan ha möten och bjuda in allmänheten att komma med förslag även om vi inte har förändringar på gång.

Det jag möter bland stockholmarna är en mycket stor vilja att tala om att de tycker att mycket är bra men att de har många goda idéer på hur vi kan bli ännu bättre. Låt oss då skapa forum för att de många idéerna ska komma fram.

Anförande nr 89

Curre Hansson (S): Det är just i det lilla perspektivet som folk verkligen retar upp sig när det sker förändringar. Då måste folk få känna att de är med i en dialog. Man måste få veta. Man måste få vara med. Dialogen måste vara en handling och inte bara ett tjuvigt begrepp som vi tar till lite då och då.

Skarpnäcksfältet är, som jag sade, inte först. Utifrån det du säger, Christer, om hur det är när vi gör saker i det större perspektivet, borde vi kunna ha manualer och liknande för hur vi ska göra i det lilla perspektivet, när det berör enskilt och inte bara gäller de stora planerna.

En lex Skarpnäck på något sätt skulle vara på sin plats, så att vi verkligen bestämmer oss för att också i det lilla perspektivet se till att folk är med. Just i det här fallet är det dessutom en enig stadsdelsnämnd som halvt om halvt har gått i taket eftersom det har hänt saker lite för snabbt därute.

Anförande nr 90

Landstingsrådet Wennerholm (M): Herr ordförande, fullmäktigeledamöter! Jag delar helt din uppfattning om att vi också i det lilla perspektivet borde kunna ha samråd när det ska bli förändringar och vara öppna för att vara beredda att ta emot synpunkter även om vi inte har tänkt att vi eller entreprenören ska förändra trafiken. Det kan till exempel i Skarpnäck finnas bra idéer som skulle kunna utveckla kollektivtrafiken så att den blir ännu bättre och fler vill resa.

Jag är övertygad om att det i förlängningen av de här avtalskonstruktionerna, där vi säger att det ska vara fler resenärer och nöjdare kunder, kommer att bli nödvändigt att SL, trafiknämnden och förvaltningen tillsammans med entreprenörerna har en pågående dialog med våra resenärer, allmänheten och kommunala företrädare men framför allt med dem som bor i olika områden.

Jag tror att vi gemensamt skulle kunna mejsla ut några idéer kring detta.

Anförande nr 91

Curre Hansson (S): Jag har i dag på morgonen fått en signal från trafikförvaltningen att det skulle vara möjligt att åstadkomma en förbättring i det aktuella fallet. Men det kan inte vara meningen att vi här inne ska prata om 12 000 olika busshållplatser – det är helt ogörligt – utan det måste skötas på något annat sätt.

Det sitter en massa människor ute på Skarpnäcksfältet och lyssnar på detta, och jag utgår ifrån att vi nu försöker se till att fixa en lex Skarpnäck när det gäller att den här dialogen ska vara en handling i det lite mindre perspektivet och inte bara i det större. Det kan du väl lova? Om jag lovar att göra mitt så kan du lova att göra ditt – eller hur?

Anförande nr 92

Landstingsrådet Wennerholm (M): Herr ordförande! Jag tycker att vi gemensamt ska kunna ordna en ännu bättre dialog med våra resenärer och allmänheten. Det har både landstinget, trafiknämnden och framför allt trafikförvaltningen och våra entreprenörer stort intresse av, eftersom det som avgör om man får full ersättning eller en ännu bättre ersättning är att kunderna ska vara nöjda och bli fler.

Då måste man prata med sina kunder. Det gör varje framgångsrikt företag i vilken bransch som helst som vill bli ännu bättre och få fler kunder.

§ 19 Utbyggnad av tunnelbana enligt 2013 års Stockholmsförhandling

Anförande nr 93

Landstingsrådet Rosdahl (M): Fru ordförande! Vi älskar tunnelbanan! I dag föreslår Alliansen fullmäktige att besluta om en kraftigt utbyggd tunnelbana med nio nya tunnelbanestationer i fyra väderstreck med första trafikstart om sex år, första spadtaget redan om två år och allt ska vara färdigt om elva år.

Totalt är det drygt 25 miljarder kronor som satsas på en utbyggd tunnelbana till Nacka, till Barkarby och till Arenastaden samt att Hagsätralinjen blir en del av den blå linjen och får en ny förbindelse med den nya stationen Sofia.

Satsningen som sådan är till gagn för resenärer, den är till gagn för bostadsbyggande och den är till gagn för fortsatt tillväxt i regionen. Det handlar om att det blir enklare för fler att resa kollektivt till och från arbetet men också om att ge människor en möjlighet att söka och ta jobb på fler ställen.

Allt detta ska ge förutsättningar att bygga nära 80 000 nya bostäder i Stockholms län. Det är nästan som ett helt Uppsala.

En unik del av Stockholmsöverenskommelsen är att vi har skapat en ny princip i samverkan och finansiering vid större infrastrukturprojekt. Det innebär att det nu inte längre går att fritt lova vilken sträckning som helst utan täckning och redovisning av finansiering och samarbetskommuner. Det är rimligt att i en expansiv region med bostadsbrist koppla ihop byggandet av fler bostäder och utbyggd tunnelbana.

Överenskommelsen, sett till både sina principer och sitt innehåll – förutsatt att den hålls och hedras förstas – möjliggör att öppna seriösa diskussioner, likt Hagsätra–Älvsjö som Alliansen i Stockholms stad presenterade i går. Vi är nyfikna på alla idéer om utbyggd kollektivtrafik, givet att det finns en seriös och ansvarsfull finansiering.

Sedan valet 2006, då vi fick ansvar för kollektivtrafikens utveckling i Stockholms län, har vi byggt över 16 kilometer spår. Vi har beslutat om 33 kilometer ytterligare spår. Det har vi kunnat göra därför att vi har ordning och reda i ekonomin.

Alliansen föreslår fullmäktige i dag att besluta om ytterligare drygt 38 kilometer tunnelbanespår med fortsatt god ekonomi och stabila finanser som förutsättning för utbyggd infrastruktur.

Som om inte det vore nog satsar vi redan tidigare beslutade 10 miljarder kronor i mer och bättre tunnelbana fram till 2018. Då tänker jag främst på gröna linjen västerut och röda linjen.

Landstingsfullmäktige föreslås godkänna ett huvudavtal och tre delprojektavtal som reglerar överenskommelsen. Därtill föreslås att landstingsstyrelsen ges i uppdrag att ansvara för genomförandet av utbyggnaden av tunnelbanan samt övriga delar inom ramarna för överenskommelsen. Som ett led i detta föreslås ett antal konsekvensförändringar i reglementet för landstingsstyrelse och nämnder.

Dessutom föreslås att en ny förvaltning inrättas. Syftet med detta är att säkerställa att den föreslagna utbyggnaden av tunnelbanan kan genomföras på bästa tänkbara sätt samtidigt som arbetet med ordinarie trafikinvesteringar underlättas.

Avslutningsvis föreslås landstingsfullmäktige även fatta erforderliga beslut som rör finansiering och investeringsutgifter för tunnelbanans utbyggnad i enlighet med landstingsstyrelsens förslag.

Därför, fru ordförande, yrkar jag bifall till landstingsstyrelsens förslag. Kom ihåg: Vi älskar tunnelbanan!

Anförande nr 94

Landstingsrådet Ullberg (S): Vi får se om jag också möter skratt. Enligt Svenska Akademiens ordlista betyder ordet "kapitulation" uppgivande av motstånd. Enligt samma ordlista betyder ordet "förhala" fördröja och försena. Slutligen betyder enligt Svenska Akademiens ordlista ordet "framsynt" att vara förutseende. De här orden, kapitulation, förhala och framsynthet, kan det finnas skäl att återkomma till under den här punkten. Men låt mig först utbrista: Äntligen!

Äntligen får landstingsfullmäktige fatta beslut om att bygga ut tunnelbanan. Som vi har sett fram emot detta! Tack vare regeringens ingripande har landstingsmoderaterna tvingats överge sitt mångåriga motstånd mot satsningar på tunnelbanan. Vi socialdemokrater ställer oss förstas bakom samtliga utbyggnader som finns i Stockholmsförhandlingen. Det här är ju dragningar som har varit på tapeten under så många år och är så välbehövliga för vår region.

De här utbyggnadsförslagen spänner över en lång tidsrymd, och mycket återstår att göra för att vi också ska få tunnelbanan på plats inom den tidshorisont som vi alla önskar. Det är klart att det är mot den bakgrunden som vi tycker att det är beklagligt att man inte vid förhandlingen har sökt en bredare politisk samsyn, en starkare överenskommelse över blockgränserna. Det hade varit ännu bättre.

Vi funderar förstas lite kring de organisatoriska förutsättningarna för detta, kompetensförsörjningen och bevakningen, så att inte konsultkostnaderna, som brukligt, blir för höga. Vi ser verkligen behov av en enormt stark samverkan med trafikförvaltningen. Det handlar om den strategiska trafikplaneringen, studier av effekterna för annan kollektivtrafik, diskussioner om signalsystem; allt det där ni vet som man faktiskt är tvungen att ta tag i om man ska få en tunnelbana på plats. Jag tror att det här är möjligt, men det är ett hårt arbete som ligger framför oss.

Jag har kallat de nio nya stationerna för den så kallade ketchupeffekten. Det blir ju lite så. Det blir lite ketchup när man håller emot i sju år och sedan ska allting komma samtidigt. Det hade förstas varit bra om man inte hade stoppat utbyggnaden till Hagastaden för fem år sedan eller om man inte för inte så länge sedan i trafiknämnden hade betonat spårvagnen som lika betydelsefull som tunnelbanan när det gäller Barkarby. Det är klart att det behövs omdisponeringar i landstingets nuvarande investeringsbudget, i enlighet med det vi redan har föreslagit, i syfte att verkligen få alla välbehövliga tunnelbaneinvesteringar på plats.

Det har blivit en väldig osäkerhet bland bostadsmarknadens aktörer, och bostadsbyggandet är ju ett av regionens mest akuta problem, som vi måste åtgärda. En bred överenskommelse för att åstadkomma fler bostäder hade varit bra, liksom betoningen på hyresrätter och många av den typ av bostäder som många så desperat önskar: nyseparerade, unga som vill flytta hemifrån, äldre. Det finns ett stort behov av variation bland de 78 000 bostäderna, inte bara en viss typ av väldigt dyra bostäder. Det där är en utmaning som jag inte är säker på att vi ännu har svaret på, men vi måste bidra med en bra kollektivtrafikförsörjning för att möjliggöra fler bostäder.

Kommunerna kommer i den här uppgörelsen att få bära en historiskt hög andel av kostnaden. Det är faktiskt så att kommunerna bär en större börda än vad staten gör. Det tycker vi i grunden är orimligt. Vi menar att staten, liksom man gör i det västsvenska paketet, ska tillskjuta 50 procent av finansieringen. I den här uppgörelsen är det bara 18 procent. Om tillväxtregionen får sämre villkor än andra regioner är det faktiskt fel signal.

Trots avsaknaden av blocköverskridande samsyn och uppgörelser, trots bristerna i finansieringsupplägget är den här ketchupen, de nio nya stationerna, någonting som vi verkligen har längtat efter och som vi förstas yrkar bifall till. Om vi vinner valet och får vara med och bilda ny majoritet i höst kommer en av våra viktigaste prioriteringar självklart att vara att genomföra det här.

Samtidigt krävs det mer. Jag kommer att återkomma till det. Det här räcker inte. Vi måste börja bygga lila linjen. Vi måste bygga tunnelbana till Täby i närtid. Det ser ni också i vår investeringsbudget i landstinget. Det här måste vi se till att vi också har en beredskap för. Det räcker inte, och därför kommer vi också i dag att lägga fram ett tilläggsförslag. Det blir upp till bevis för er när det gäller att anta fler utmaningar än de nio nya stationerna. Jag återkommer till det.

Anförande nr 95

Landstingsrådet Rydberg (FP): Ordförande, ledamöter! Jag tror att alla i salen inser vikten av att vi verkligen lyckas genomföra det tunnelbanepaket vi alldeles strax ska klubba och att vi verkligen lyckas hålla tidsplanen. Det kommer att vara en utmaning, för vi kommer att stöta på frågeställningar som vi i dag kanske inte har svar på, men allt tempo behöver riktas mot att vi ska fullfölja det här i enlighet med det vi har beslutat. Skälet till det är att vår region skriker efter nya bostäder, och de nya bostäderna förutsätter ju att vi får snabba och kollektiva resmedel. Vi i Folkpartiet vill gärna se fler spårpaket i länet, både tunnelbana och spårvägar. Men i dag är vi väldigt glada över att det finns en sådan samsyn om det här T-banepaketet. Det är en historisk utbyggnad.

Nu görs också en väldigt stor satsning i östra länet, som har varit helt beroende av bussförbindelser. Det ger ju massor av nya bostäder. Där finns mycket mark. Glädjen i går över Stadshusets besked att de är beredda att investera i tunnelbana till Älvsjö är också välkommet. Det är också någonting som vi hoppas ska kunna ske i närtid.

Den princip vi har nu, att kommunerna är med och finansierar, är en helt ny och viktig princip, precis som Torbjörn Rosdahl lyfte fram. Det är ju så att kommunerna får markvärdesökningar. Värdet av mark som bebyggs där man har bra kollektivtrafik blir väldigt mycket högre. Men det som nu blir en viktig utmaning för våra kommuner är att se till att de byggrätter som fördelas verkligen leder till att det byggs. Det finns ju ett antal byggföretag som har byggrätter som de inte utnyttjar.

Att vi nu antar det här tunnelbanepaketet gör det inte mindre viktigt att vi fullföljer andra investeringar som vi har beslutat om här i fullmäktige, dels de som är finansierade i investeringsbudgeten, dels de som det finns inriktningsbeslut om men som inte ännu är fullt ut finansierade. Då vill jag särskilt nämna Spårväg Syd. Vi ser ett behov av att den kommer i närtid. Vi vill verkligen att man tar det här steget i närtid så att vi får 10 000 nya bostäder i Huddinge också och en tvärbana på spår från Flemingsberg och vidare mot Skärholmen, kanske mot Gullmarsplan också i framtiden.

Tunnelbanan kommer att vara betydligt mer välutbyggd när det här paketet är färdiggenomfört, men den är inte färdigutbyggd i och med de här delarna. Ändå är det beslut vi tar i dag lika viktigt som det beslut som togs på 50-talet. Jag tror ingen av oss här riktigt har kunnat uppleva den framtidstro som fanns då. I dag har vi samma framtidstro när vi ser vad det här paketet kan innebära för vår region.

Vi i Folkpartiet vill också klargöra att vi tycker att en fortsatt utbyggnad av röda linjen till Täby i närtid är nästa viktiga utbyggnad. Oavsett om man senare kommer att bygga ut tunnelbanan från Arenastaden till Mörby eller inte är den korta sträckan mellan Mörby och Täby och vidare mot Arninge mycket angelägen. Byggs den sträckan snabbt kan en mängd bostäder i Täby få en smidig trafik. Låt inte Täby vänta längre! Jag skulle gärna ha sett att Täby hade ingått i det här paketet. Men vi tar det gärna i nästa etapp, bara inte den etappen dröjer för länge.

Det är också viktigt att vi har valt att ändra reglementet, precis som Torbjörn Rosdahl lyfte fram, så att vi har en central enhet under landstingsstyrelsen som kommer att ta tag i alla de delbeslut som är kvar på resan innan de fyra nya tunnelbaneutbyggnaderna är slutförda. Det kommer att vara problem som handlar om detaljplaner, det kommer att vara tekniska frågeställningar, det kommer säkert att finnas ekonomiska beslut och det kommer att vara

mycket som vi i dag inte överblickar. Därför är det väldigt viktigt att vi har en central grupp som ser till att vi verkligen håller den här tidsplanen.

Jag vill för Folkpartiets del yrka bifall till det här historiska paketet. Vi är väldigt lyckliga i dag. Vi hoppas att alla känner samma lycka och att vi inom ett par år kommer att ha nio nya tunnelbanestationer och 78 000 nya bostäder.

Anförande nr 96

Landstingsrådet **B l o m b ä c k** (MP): Ordförande, ledamöter och åhörare! Det är historiskt att kunna fatta beslut om tunnelbanan. Det har inte hänt på väldigt många år. Det är både efterlängtat och nödvändigt för att vi ska klara klimatmålen och faktiskt också minska trängseln i kollektivtrafiken. Miljöpartiet står bakom det beslut som fattas i dag, men vi tycker inte att det är tillräckligt. Miljöpartiet vill till skillnad från Alliansen och något annat parti i denna sal använda förbifartspengarna till att visa hur mycket mer kollektivtrafik som man faktiskt kunde få för de pengarna. Vi tycker att det är spännande att höra hur både moderater och folkpartister pratar om att förlänga tunnelbanan ytterligare och bygga ytterligare sträckor när vi vet att de pengarna inte finns.

Torbjörn Rosdahl pratade i sitt anförande om den fantastiskt ansvarsfulla ekonomin som skapar förutsättningar och låtsas som om det finns förutsättningar att bygga ytterligare sträckor. Vi kan ju konstatera när vi tittar på hur investeringsbudgeten ser ut framöver, er investeringsbudget som ligger för beslut i landstinget, att det efter 2019 liknar lyxfällepå politik med grava mått, därför att där börjar investeringsbudgeten närma sig krisnivån noll kronor.

Vi menar fortfarande att det behöver byggas mer kollektivtrafik och mer spår. Miljöpartiet har en plan som vi antog tillsammans i hela regionen i höstas. Där ingår redan före 2025, i nuvarande planperiod, en förlängning från Arenastaden och i första hand till Mörby som sedan byggs vidare till Täby och Arninge. Vi tycker att det är nödvändigt just för att klara både att avlasta de centrala delarna och att skapa klimatsmarta kollektivtrafikförbindelser på norra sidan.

Vi har också en förlängning söderut från Odenplan och under vattnet mot Liljeholmen därför att vi vet att det är så trångt i de centrala snitten att man måste bygga ut tunnelbanan ytterligare, inte bara förlänga tarmar.

I Södertörn nämnde Birgitta Rydberg just Spårväg Syd. Den är oerhört viktig. Den har vi pratat om i många många år, men inte en meter är byggd ännu. Där vill Miljöpartiet självklart bygga den första delen, men vi vill även i första etappen förlänga den ända bort till Skarpnäck. Det är det som skapar en bra tvärförbindelse just på Södertörn.

Vi ser fram emot en bra valrörelse där vi kan prata om vilka kollektivtrafikalternativ som finns för väljarna. Vilket parti är kollektivtrafikpartiet? Vi hävdar att det är Miljöpartiet. Vi kan också visa hur vi skulle finansiera kollektivtrafiken genom att flytta pengar från två mil motorväg till många fler mil kollektivtrafik.

När man sedan ska komma in på organisationen i landstinget kan jag visst säga att det är en otroligt stor investeringsvolym och att det är viktigt att landstingsstyrelsen och arbetsutskottet har koll. Men samtidigt är det oerhört avgörande att det blir ett bredare spektrum på den dragning och den information som ges än bara till arbetsutskottet. Det skriver vi mycket om i vårt särskilda uttalande, därför att det här är långsiktiga projekt. Ingen tunnelbana kommer ju att vara byggd de närmaste två åren, utan det handlar om kanske tio år framåt innan det är färdigt. Då måste man ha koll överallt.

Vi pratar också om optioner som i dag ligger under trafiknämndens ansvar både på fordon och på signalsystem som man behöver ha koll på framöver. Ska de användas eller inte användas? Både när det gäller politiken och när det gäller organisationen måste det finnas en struktur som skapar förutsättningar för bred information och samverkan under tiden.

Slutligen vill jag ta upp frågan om planarbetet, som havererar varje gång som vi ska bygga någonting, där vi är ansvariga efteråt. Det handlar om depåer och spår där folk är upprörda över att man inte på ett bra sätt har kommit med i planprocessen. Jag kommer att återkomma i ytterligare ett inlägg och prata mer om hur Miljöpartiet ser på vikten av att det här blir bra.

Anförande nr 97

Gunilla Roxberg Cromvall (V): Ordförande! Vänsterpartiet sällar sig självklart till kören och säger att i dag är vi lyckliga. Äntligen får vi i den här salen ta ett beslut om att bygga ut tunnelbanan, som vi också har kämpat för i så många år. Christer G Wennerholm, trafiklandstingsråd! Jag måste drista mig till att återge några citat från dig. Sedan kommer en fråga.

Du säger bland annat från talarstolen: "Vi" – det vill säga Alliansen – "har gjort en prioritering av hur infrastrukturen ska byggas ut under de kommande åren fram till 2021. Där finns inga planer på några tunnelbaneutbyggnader."

Det sades apropå Socialdemokraternas motion om att det behövdes en tunnelbana till Odenplan och Nya Karolinska.

Vidare säger Christer: "Sanningen är att det inte är någon ny tunnelbanelinje som byggs, utan det är en gren på den befintliga gröna linjen, där vart tredje tåg viker av från Odenplan mot Karolinska bara för att du" – Socialdemokraterna – "ska bygga tunnelbana. Jag vill, fru ordförande, säga" – det här är lite roligt, tycker jag – "att det är korkat att göra något sådant. Och det har inte ett dugg att göra med pengar, utan det är en korkad trafiklösning att göra på det sättet."

Några år senare, 2010, hör vi: "Huvudinriktningen är att Nya Karolinska och Norra stationsområdet ska trafikeras och försörjas med spårvagn och kompletteras med bussar." Jag tror att vi har haft ärendet uppe och återremitterat det två eller tre gånger i trafiknämnden. "Därför utreder SL nu en spårvägsstrategi för Stockholm."

Trafikförvaltningen har hela tiden sagt att det inte går att försörja Nya Karolinska med spårvagn. Det är bara tunnelbana som gäller. Men det har tillbakavisats om och om igen. Vad är det nu som händer, Christer? Är det valår? Är det låga opinionssiffror?

Förresten, vad hände med Spårväg Syd. Till och med Folkpartiet undrar. Det var ju förra valets vallöfte. Vad bidde det av den? Finns den, eller? Nej.

Vi är jätteglada över det här förslaget, men det är ett ad hoc-beslut. Plötsligt gör moderater överenskommelser med moderater under Moderaternas förhandlingsperson och under Moderaternas ledning. Varför kunde vi inte göra det här tillsammans, när många av oss så länge har sagt att vi måste bygga ut tunnelbanan och att vi måste se det här i en helhet?

Vi måste också få ordning och reda på vår ekonomi framöver. Nu tar vi beslut om ett ärende där vi inte ser landstingets framtida driftkostnader. Det är inte seriöst. Därför yrkade vi i Vänsterpartiet återremiss när ärendet var uppe i trafiknämnden. Det var smärtsamt att behöva göra det, för vi var så glada över att tunnelbanan äntligen skulle byggas. Men vi såg att här blir det ingen ordning och reda i ekonomin. Det här tenderar att kanske slå ut viktiga satsningar i sjukvården framöver. Vi kan inte ta sådana ad hoc-beslut i den här församlingen. Vi har ansvar för våra kommande generationer. Vi binder upp dem nu.

Vi är glada över tunnelbanan till Nacka, men vi hade velat ha den till Orminge. Vi är glada över tunnelbanan, äntligen, till Nya Karolinska, men vi vill också ha den till Solna station. På så sätt kan vi låta fler länsbor dra nytta av den här linjen. Varför inte bygga den sista sträckan vidare, som vi i Vänsterpartiet har motionerat om, från Hagsåtra till Älvsjö? Det är bara en liten snutt på 1,8 kilometer. Varför förbinder vi inte tunnelbanans blå linje när vi äntligen bygger ut den till att både Akalla och Hjulsta får connection till Barkarby station?

På så sätt kan vi faktiskt underlätta ganska många fler stockholmares vardag. Andra har i inlägg här sagt att vi behöver mer tunnelbana. Det här räcker ju inte. Det räcker för dem som bor i de här geografiska områdena, men vi har ett stort län så vi behöver också förstärka länet med utbyggd tunnelbana på andra håll och kanter.

Det behövs ordning och reda i ekonomin. Då kan vi inte gå till beslut, anser jag. I alla fall måste besked snart komma om vad vi får för driftkostnader för det här. Jag har hört att bara utbyggnaden av grenen till Nacka gör 1,2 miljarder mer i driftkostnader som ska dras direkt på vår skatt. Ska vi höja skatten framöver eller är det SL-kortet som ska gå upp? Det står också i förslaget att vi inte riktigt vet hur många stationer vi ska bygga. Det är vi i landstinget som förbinder oss att bygga de här stationerna, och en station kostar 1 miljard. Vi kan inte vara så slarviga med landstingets pengar.

Trots detta yrkar jag bifall till att vi äntligen bygger ut tunnelbanan.

Anförande nr 98

Karl Henriksson (KD): Ordförande, ledamöter! Jag vill börja med att yrka bifall till landstingsstyrelsens förslag till beslut. Stockholm är en av Europas snabbast växande storstadsregioner. Om utvecklingen fortsätter som i dag kommer länets befolkning att passera tremiljonersstrecket om ungefär 20 år. Tillväxten ställer höga krav på en fungerande bostadsmarknad, arbetstillfällen, infrastruktur samt inte minst hållbara transporter och en väl utbyggd kollektivtrafik. Jag är oerhört glad över att vi tillsammans med alliansregeringen och de alliansledda kommunerna i Stockholm, Nacka, Solna och Järfälla, har kunnat komma fram till en överenskommelse om utbyggd tunnelbana för första gången på flera decennier.

För oss kristdemokrater är det speciellt glädjande att få vara med och fatta beslut om byggandet av en ny tunnel under Saltsjö-Mälarsnittet så att tunnelbanans blå linje ska kunna förlängas till det snabbväxande Nacka och så att Hagsätralinjen kopplas om genom den nya tunneln i stället för att trängas med tågen från Farsta och Skarpnäck. På det sättet kan vi öka kapaciteten på alla dagens gröna linjer med 50 procent, en kapacitetsökning som jag tror att de flesta som åker med de linjerna i rusningstid kan vittna om verkligen behövs.

Även förlängningen till Järfälla känns som en viktig prioritering. Vi behöver smarta knutpunkter mellan olika transportslag för att korta restiderna och göra så att människor lättare kan få ihop sina livspussel. En ny station i Barkarby för regionaltåg, pendeltåg och tunnelbana kommer att bli en viktig sådan knutpunkt. Och den nya linjen mellan Odenplan och Arenastaden via Hagastaden – Arenastaden är ungefär som Solna station, säger jag till Gunilla Roxby Cromvall – hoppas jag kommer att bli början på en ny modern tunnelbanelinje genom Stockholm, för utvecklingen tar ju inte slut med dagens beslut. Vi ser ett behov av en fortsatt utbyggnad av Stockholms kollektivtrafik, spårvägar, lokalbanor, pendeltågslinjer och inte minst tunnelbana. Vi måste fortsätta att satsa. Därför är jag väldigt glad över gårdagens utspel från Alliansen i Stockholms stadshus. En förlängning av tunnelbanan från Hagsätra till Älvsjö är något som jag har pratat om ganska länge och som jag tror kommer att bli väldigt bra. Det rör sig om en ganska kort sträcka, och precis som för utbyggnaden till Barkarby tror jag att vinsterna i form av bättre bytesmöjligheter, smartare resvägar och fler bostäder vida överstiger kostnaderna.

Vi ska fortsätta bygga tunnelbana, och det finns ytterligare projekt som vi måste börja planera för. Vi behöver en bra plan för framtidens tunnelbanesystem.

Med det vill jag yrka bifall till landstingsstyrelsens förslag.

Anförande nr 99

Landstingsrådet Hemming (C): Fru ordförande! Sommaren 2010 stod jag i Hammarby Sjöstad och delade ut valmaterial som illustrerade Centerpartiets förslag till utbyggd tunnelbana. Jag har faktiskt letat reda på vår grafik. Den kom även i Dagens Nyheter. Jag skrev tillsammans med Per Ankersjö på DN Debatt om behov av tunnelbana till både Nacka

och Hagastaden. Vi lämnade också förslag på en finansiering i form av en moderniserad trängselskatt.

På valaffischerna med mig och Catrin Mattsson i landstingsvalet 2010 stod mycket riktigt också utbyggd tunnelbana som en av de tre kollektivtrafiksatsningar som vi såg som absolut mest nödvändiga. Och nu, knappt fyra år senare, kommer jag, Catrin Mattsson och andra centerpartister, men också ni i alla de andra partierna, att få vara med om att trycka på knappen och rösta ja till exakt de här förslagen. Det här är en av politikens bästa stunder, när man har gått till val, hämtat ett mandat och kan gå till beslut och lyckas få till stånd en sådan här rätt kraftig, får vi ändå säga, infrastruktursatsning på fyra år.

Tunnelbanan kommer att byggas ut i alla väderstreck, till östra Södermalm och Nacka, till Arenastaden, till Barkarby, och gröna Hagsätralinjen blir blå. Ändå är naturligtvis inte tunnelbanan färdigbyggd. Senast i går, precis som flera talare har konstaterat här tidigare, redovisade allianskollegerna i Stadshuset att de är beredda att själva stå för notan för att förlänga tunnelbanan på Hagsätragrenen. Man använder sig av de instrument som vi genom den här överenskommelsen har påvisat.

Vi i Centerpartiet ser dessa steg som de första. Efter dagens beslut måste vi gå vidare och se hur vi kan skapa en ny nordsydlig tvärtunnelbana som avlastar de centrala snitten väster om Slussen. Det här är en fråga som jag tror att väljarna har rätt att uttala sig om i en valrörelse. Att Socialdemokraterna tänker lägga fram särskilda yttranden i taktiskt hänseende är inte det som är det viktiga här utan det är att vi går ut i valrörelsen och hämtar det här mandatet.

Den nya linjen från Arenastaden vill vi alltså förlänga norrut till Täby och söderut via Kungsholmen, Liljeholmen och vidare mot söderort. Det finns lite olika tänkbara lösningar i det avseendet. Det är väldigt viktigt för att avlasta T-centralen och Slussen.

Som ansvarig för miljöfrågorna i Stockholms läns landsting och i vår regionplanering välkomnar jag utbyggnaden av tunnelbanan och höjningen av trängselskatten. Det gör att det också på kort sikt är möjligt att minska biltrafiken ytterligare så att Stockholm kan växa hållbart och utrymmet för till exempel busstrafiken förbättras. Överenskommelsen är ett genombrott för att Stockholmsregionen verkligen väljer det gröna tillväxtspåret med tydligare styrning mot kollektivtrafik och en inriktning mot att minska biltrafiken och släppa fram bussarna.

Förslaget är alltså en seger för stadsmiljön, klimatet och luftkvaliteten i Stockholm. En utbyggd tunnelbana och utökad trängselskatt innebär att vi kan bygga det växande Stockholm hållbart. Det här förslaget gör det möjligt att hålla nere biltrafiken samtidigt som vi bygger tiotusentals nya bostäder.

Jag tror, med beaktande av den reflexmässiga surheten hos oppositionen, att jag vågar hävda att jag som centerpartist kan yrka bifall till landstingsstyrelsens förslag med den allra mest ogrumlade stolthet och glädje. Bifall till landstingsstyrelsens förslag!

Anförande nr 100

Landstingsrådet **W e n n e r h o l m** (M): Fru ordförande, fullmäktigeledamöter! Det har redan sagts mycket om vilket historiskt beslut vi fattar i dag. Det rör sig om en investering i 25-miljardersklassen som är möjlig på grund av en ansvarsfull förhandling och ett gemensamt ansvarsfullt finansierande av detta projekt. Det har genom åren funnits, och det finns fortfarande i dag, önskemål om hur vi skulle kunna vidga och bygga ut infrastrukturen ännu mer, men då får man komma tillbaka till att ska detta bli möjligt i framtiden handlar det om ansvarsfull finansiering.

Det här avtalet innehåller finansiering från det här huset och från den här församlingen. Det innehåller finansiering från statens sida och från fyra kommuner. Där vill jag påminna om det Torbjörn Rosdahl vid flera tillfällen har sagt under de senaste åren, att ska det bli möjligt att göra investeringar i den här klassen måste vi ha med alla de här olika parterna. Det har

varit en nödvändig förutsättning för att nå målet och gå i hamn. Då, fru ordförande, blir det rätt intressant att höra Gunilla tala om att hon är orolig för driftkostnadsökningen på grund av det här paketet, för att i nästa ögonblick höra henne säga: Men det här är alldeles för lite. Vi skulle investera mycket, mycket mer.

Miljöpartiet talar om sitt ständiga nej till Förbifarten som skulle möjliggöra att man investerar ännu mer i helt nya projekt. Då måste vi fråga oss, Yvonne: Hur många gånger har Miljöpartiet i riksdagen respektive här använt de trängselskattepengar som går till Förbifarten? De som har insyn i riksdagen säger att ni i relation till vad ni föreslår här använder dem tre gånger. Då är det inte så svårt att konkurrera med allianspartierna och Socialdemokraterna i överbud när det gäller investeringar i infrastruktur. Vi andra har ju att förhålla oss till att vi tycker att Förbifarten är ett bra projekt. Vi tycker i dag att det är ett bra projekt att bygga ut tunnelbanan enligt det här förslaget när vi gemensamt också finansierar det. Vi har inga önskebrunnar att ösa ur för att hitta ytterligare tre finansieringsmöjligheter som ni från Miljöpartiet har använt. Där skiljer vi oss åt ganska rejält.

När det gäller Gunillas fråga hur långt vi ska bygga ut mot Täby och att det hade varit bra om vi hade byggt till Solna station tror jag att Karl Henriksson redan har nämnt att förslaget just är att vi bygger till den delen av Solna. Det är ju Arenastaden. Det är också där vi har öppnat en uppgång på pendeltågsstationen som kommer att veta rakt mot det nya köpcentret och arenan. Vi är redan där.

Sedan var du också inne på att det hade varit en briljant idé att ta vart tredje tåg på gröna linjen och grena av det i ett system. Jag kan konstatera att jag har mött vänsterpartister i andra sammanhang som har frågat mig hur vi ska lösa trängseln på gröna linjen. Det var ju inget bra förslag, Gunilla. Det är därför det här nya förslaget föreligger, som ger oss möjlighet att i framtiden kunna bygga en helt ny förbifart förbi city, en bypass som går från Täby till Hagsätra. Nu tar vi de första stegen och de första spadtagen mot en sådan längre förbindelse i stället för att grena av gröna linjen.

Det är bara att konstatera att vi i dag har en uppgörelse som vi gemensamt kan rösta ja till. Den har kommit till stånd genom förhandlingar mellan parterna staten, aktuella kommuner och landstinget. Skulle inte en sådan uppgörelse finnas skulle heller inte möjligheten att genomföra ett sådant här stort paket finnas, för då, Gunilla Roxby, skulle det vare sig finnas pengar att betala investeringarna i framtiden eller driftkostnaderna. Så ser verkligheten ut. Vi måste hjälpas åt.

Fru ordförande! Jag yrkar bifall till landstingsstyrelsens förslag.

Anförande nr 101

Gunilla Roxby Cromvall (V): Christer G Wennerholm! Vi har en stor skiljelinje mellan oss. Vi står på samma sida som Miljöpartiet. Det handlar om de befintliga trängselavgifterna. Vi hade ett folkomröstningsresultat, och vi ville ha de trängselavgifter som finns i dag men att de skulle gå till den kollektiva trafiken. Det har ni i Alliansen sett till att de inte gör. Hade vi haft de pengarna hade vi haft en helt annan stabilitet i vår landstingsekonomi mot vad vi har i dag.

I dag hittar ni i stället på att vi ska utöka trängselavgifterna och på så sätt ta in pengar till den här satsningen. Det som vi i Vänsterpartiet anser vara kardinalfelet är att staten bara betalar 18 procent. Jag tror att Socialdemokraterna pratade om det här tidigare. Vi anser att staten ska finansiera med 50 procent, precis som man gör i Västra Götaland.

Förresten, Christer G, du svarade inte på frågan: Varför ändrar du dig? Är det valfläsk?

Anförande nr 102

Landstingsrådet **Wennerholm (M)**: Fru ordförande, fullmäktigeledamöter! Är du emot förslaget i den här uppgörelsen om hur trängselskatten ska utvidgas? Det låter nästan så. Vi är för den här förändringen, men Vänsterpartiet är tydligen emot.

Problemet för er två som sitter där borta är att ni aldrig kommer att kunna bilda majoritet med Socialdemokraterna med mindre än att de ändrar sig i fråga om Förbifarten och trängselskatterna och inte skulle fullfölja det bygget. De signalerna har jag inte sett i verkligheten. Alltså har ni inte de pengarna här, och i Sveriges riksdag har ni redan använt dem till annat. Var lite mindre oförsiktig när du pratar om att vara försiktig med ekonomin och efterfrågar svar på hur vi ska klara driftkostnaderna när du samtidigt föreslår ytterligare utbyggnader.

Anförande nr 103

Gunilla Roxby Cromvall (V): Det är trångt i den kollektiva trafiken. Man kommer knappt på tunnelbanan. Ni har gjort den historiska felsatsningen, den omoderna satsningen att vi ska bygga en förbifart som kostar miljarders miljarder och binder upp våra framtida investeringar de kommande 30–45 åren. Det är det som vi i Vänsterpartiet är emot. Vi vill ha de pengarna för att bygga ut kollektivtrafiken. Vi behöver de pengarna för att bygga ut den och stoppa det här gigantiska motorvägsbygget som hjälper 1–2 procent av bilisterna. Det är inte bilisterna som har det trångt. Vi måste bygga ut den kollektiva trafiken. Då måste vi vara mogna att också se vad vi behöver satsa våra pengar på. De befintliga trängselavgifterna ska gå till kollektivtrafiken. Punkt slut.

Anförande nr 104

Landstingsrådet **Blobäck (MP)**: Christer Wennerholm frågar hur vi kan använda trängselskatten tre gånger. Det är ju så att även våra kompisar i riksdagen står bakom vårt förslag att omförhandla Stockholmsavtalet och se till att dagens trängselavgifter kommer till kollektivtrafiken. Även i ert förslag, där ni tänker er att ni ska bygga både förbifart och tunnelbana och sedan ytterligare tunnelbana – vi ser som sagt hur investeringsbudgeten liknar noll kronor om några år – är det den nuvarande trängselskatten som ska bekosta Förbifart Stockholm, och den kommer att kosta minst 45 miljarder kronor. Det vi vill göra, det vi går till val på, är att visa att det finns ett alternativ. Det ser ut som Miljöpartiet föreslår, det vill säga med mycket mer kollektivtrafik än vad ni någonsin kan få ihop pengar till. Det är det som vi vill visa. Det är det vi går till val på.

Anförande nr 105

Landstingsrådet **Wennerholm (M)**: Fru ordförande, fullmäktigeledamöter! Det är mycket intressant att notera att du inte svarar på frågan. Du pratar i allmänna ordalag om att ni ska använda pengarna till kollektivtrafik. Det är helt korrekt. Men när ni attackerar min partikamrat, alliansregeringens infrastrukturminister i riksdagen, använder ni dem till annat. Då används de inte till investeringar i och utbyggnad av tunnelbanan och ytterligare utbyggnad av tunnelbanan och kollektivtrafiken i Stockholmsregionen. Ni måste ju upp till bevis, använda de pengarna *en* gång och berätta var i Sveriges avlånga land ni använder dem. Ni kan inte använda dem tre gånger på olika ställen. När ni har ett hål hänvisar ni till att trängselskattepengarna ska användas på ett annat sätt.

Anförande nr 106

Landstingsrådet **Blobäck (MP)**: Om jag talar i allmänna ordalag så talar Christer Wennerholm i väldigt luddiga ordalag. Jag sitter inte i Sveriges riksdag så jag vet inte exakt vilka replikskiften du vill hänvisa till. Jag skulle gärna vilja höra hur de låter. Jag vet att när den nya propositionen om trängselskatt läggs fram kommer Miljöpartiet att tycka saker om den också. Vi är med och utformar vad vårt riksdagsgång tycker.

Utöver trängselskatten, som självklart ska gå tillbaka hit till Stockholmsregionen – det har vi verkligen våra kompisar med oss på – har Miljöpartiet en större budget till kollektivtrafik även på riksnivån. Om inte du kan visa exakt på vilket sätt den budgeten ser ut, och jag tror faktiskt inte att du har de bevis som du vill göra gällande, skulle jag verkligen vilja syna dina kort. Det är till och med så att de 5 miljarder som staten har satt av till Förbifart Stockholm har vi med i vår budget här till vårt kollektivtrafikpaket. Det är helt självklart att de pengarna ska till Stockholm.

Anförande nr 107

Stella Fare (FP): Fru ordförande! Den här uppgörelsen är, som många har varit inne på, historisk. Många drar paralleller till 50-talet, med all rätt. Då när Europa låg i spillror och hade all kraft inriktad på att bygga upp sina bombade städer kunde vi planera för och bygga en ny tunnelbana. Den stoltheten har vi burit på väldigt länge, kanske för länge, för det finns många som hävdar att Stockholm har halkat efter under en lång rad år just därför att vi är så stolta över att vi kunde klara den här prestationen när övriga Europa låg i spillror.

Vi har i dag på oss knappar med "T" på, därför att vi är stolta och glada över att vi här i landstinget tillsammans med kommunerna har kunnat träffa den här uppgörelsen. I England brukar man ofta se en påminnelse från 50-talet i form av vallmosymboler på kavajslagen. Man minns också 50-talet och alla döda i Flandern. Vi kan känna oss privilegierade här i Norden. Det är precis som finanslandstingsrådet sade, det handlar om en väldigt god ekonomi, en stabil ekonomi som gjort detta möjligt. Vi är en rik stad och en rik region som nu urbaniseras i väldigt snabb takt, och vi måste därför öka vår kostym. Vi måste växa med våra invånare.

Om vi själva hade disponerat trängselavgifterna kanske vi hade prioriterat något annorlunda. Hagastaden, Nya Karolinska och Arenastaden kommer naturligtvis att vinna väldigt mycket på att få tunnelbana, men det kommer också att behövas en väldig massa bussar. Så är det. Man kan inte klara sig med enbart en eller två tunnelbanestationer i det här stora området. Busstrafik blir nödvändig i framtiden. Men vi ställer inte olika spårinvesteringar mot varandra. Den här investeringen och den satsning som vi gör på tunnelbanan är väsentlig och viktig, men vi kommer att behöva andra investeringar i spår också. Jag återkommer till det.

Den här uppgörelsen är i väldigt hög grad dikterad av det politiskt möjliga. I de bästa av världar bygger vi alla våra beslut på vad forskarna har sagt och utredarna har kommit fram till. Men så ser det kanske inte ut i verkligheten, utan man får laga efter läge och göra det som är möjligt. Men de flesta av de linjer som vi kommer att gå framåt med nu har varit på gång länge. De har diskuterats länge. På 70-talet stoppades tunnelbanan till Nacka. Den var diskuterad och planerad, men tiden var inte mogen. Det är den nu. Nacka växer och Nacka växer ihop med Stockholm. Nu är det dags att förverkliga den här tunnelbanan från Kungsträdgården.

Det finns flera av de här linjerna som är smarta och resurseffektiva, som Karl Henriksson sade. Att koppla ihop blå linjen mellan Akalla och Barkarby är samhällsekonomiskt bra, kanske är det den klokaste av alla de här investeringarna som vi kommer att besluta om. Det kommer att innebära att de som pendlar in till Stockholm kommer åt tunnelbanenätet utan att behöva ta omvägen via Centralen. Det är någonting väldigt efterlängtad. För de boende på Järvafältet, i Järvafältets miljonprogram, kommer arbetsmarknaden också att utökas. Det behövs i Stockholms fattigaste områden. Det är väldigt efterlängtad och en mycket bra satsning.

En liknande förbindelse som jag inte kan låta bli att nämna är den mellan Hagsätra och Älvsjö, som Stadshuset offentliggjorde precis häromdagen. Den möjliggör 10 000 nya bostäder. När grön linje övergår i blå kan vi bygga också den väldigt efterlängtade tvärförbindelsen utan att grön linje blir för trång. Vi har diskuterat detta i nästan 50 år och nu kan det bli verklighet.

Detta miljardpaket räcker till mycket, nio stationer och 19 kilometer ny tunnelbana, och det kommer att räcka till en väldigt stor tillväxt. Men vi kommer att behöva göra mer, inrätta nya stomlinjer, också spårväg och tvärbana till Kista. Fyran kanske också blir konverterad i framtiden. Det är något som vi vill ha, liksom Spårväg Syd.

Jag vill gärna återkomma till de viktiga investeringar som vi behöver göra i framtiden, men jag yrkar, liksom övriga talare, bifall till landstingsstyrelsens förslag.

Anförande nr 108

Anna Sehlén (V): Jag vill börja med att säga att vi i Vänsterpartiet är glada över att vi i dag ska ta beslutet om utbyggnad av tunnelbanan. Det är någonting som vi har drivit på. Vi har framför allt tittat på de smarta små lösningarna där man kan dra tunnelbanan vidare och koppla till pendeltåg. Vi har föreslagit att Hagsätra och Älvsjö ska kopplas ihop och Fruängen och Älvsjö. Vi tycker också att båda blå linjerna ska kopplas till Barkarby, så att man får en ringlinje och kopplingar till Järvafältet och Barkarbystaden. Vi ser möjligheter att i de relativt små utbyggnaderna av tunnelbanorna få bra omstigningar mellan trafikslagen. Det har vi drivit på. Vi är glada för tunnelbanan till Nacka också och självklart till Nya Karolinska, som vi har sagt hela tiden har varit en otroligt viktig investering att göra därför att det är ett stort arbetsplatsområde och det kommer att bo väldigt många människor där.

Nu har utbyggnaden försenats. Nya Karolinska Solna är under uppbyggnad och kommer snart att öppna. Tunnelbanan kommer inte att vara klar då. Det kommer att bli problem med busstransporter och inte hållbara lösningar för dem som kommer att jobba på Nya Karolinska Solna.

Jag vet inte hur många gånger jag har suttit i den här salen och hört Christer G Wennerholm säga att vi vill dra in vart tredje tåg på gröna linjen. Vi har aldrig sagt det. Vi har aldrig påstått att vi vill dra in var tredje tunnelbanevagn på gröna linjen från västerort. Vi har tittat på trespårslösningen, den lösning som nu föreligger, eller en skyttel. Det är Christer Wennerholm som har sagt att han kanske vill dra in vart tredje tåg. Det är ingenting som oppositionen har bankat in i den här salen. Jag skulle önska att vi aldrig mer får höra det bankas in, för nu har vi den här lösningen där det faktiskt är ett tredje spår och inte en indragning av de tåg som nu går på gröna linjen från västerort. Det blir alltså en förbättring, en förstärkning.

När det sedan gäller finansiering – Gunilla har ju varit inne på det – vill vi se en statlig medfinansiering på 50 procent. Vi tycker att det här är snålt. Vi tycker att det är snålt att man räknar in trängselavgifterna. Det är lite som att räkna dem flera gånger om, som vi har varit inne på. Det är inte bara Miljöpartiet som gör det. På något sätt känns det självklart att trängselavgifterna ska gå till regionen. De är redan intecknade. Att nu säga att vi utökar dem och finansierar tunnelbanan med dem och att det räknas in i den statliga medfinansieringen är snålt. Stockholmsregionen växer. Vi har en stor arbetsmarknad. Vi har ökad inflyttning och höga födelsetal. Vi behöver mer än så. 18 procents medfinansiering från staten är snålt. Det är faktiskt inte oppositionens fel att det har blivit så snålt tilltaget. Det är Alliansen, framför allt Moderaterna, som har förhandlat.

De har gett gräddfiler till rika kommuner, som också är moderatledda, att få sina tunnelbaneutbyggnader mot en kommunal medfinansiering som Vänsterpartiet är väldigt skeptiskt till. Vi tycker att den statliga medfinansieringen är snålt tilltagen, och vi tycker att det är tråkigt att andra kommuner, som inte har de ekonomiska resurserna, inte får tunnelbana.

Samtidigt tycker vi så klart att det är roligt att Solna, Järfälla och Nacka får tunnelbana – det är de värda. Men det finns andra kommuner som också skulle behöva tunnelbana – eller åtminstone Spårväg Syd! Var finns den i planeringen? Var är trängselavgiftspengarna till Spårväg Syd?

Nu känns det som att trängselavgiftspengarna ska användas till allt möjligt – nu har man utökat dem lite och så kommer det pengar. Problemet med det resonemanget är att det bygger på att det åker bilar som betalar. Vänsterpartiet har aldrig sett trängselavgiften som en kassako. Det är ingen bompeng. Systemet med trängselavgifter infördes för att minska trängseln på stadens vägar. Den här finansieringslösningen bygger på att det rullar bilar, som vi egentligen är det som vi vill ha bort. Vi kan inte ha ett system för att bygga tunnelbana som bygger på att det rullar många bilar.

Vi vill ha en hållbar, och gärna partiövergripande, struktur för nya tunnelbaneutbyggnader och nya spårvägslösningar. Den här känns ad hoc, den känns snål från statens sida och den känns som gräddfiler för rika kommuner. Det är det här vi ville – vi är glada för att det blir en tunnelanelösning, det är vi! Men, som sagt, man skulle kunna ha gjort det annorlunda.

Anförande nr 109

Bosse Andersson (C): Ordförande, ledamöter och åhörare! Politik är att vilja, och det är att väga. Centern gick ut hårt i valet 2010 för en utbyggd tunnelbana här i länet. Därför är det roligt att stå här i dag och konstatera att vi kan ta ett historiskt beslut om att göra den här stora satsningen.

Stockholmsregionen kommer att fortsätta växa befolkningsmässigt. Samtidigt krävs det att vi blir hållbara. Vi måste alltså satsa på vår kollektivtrafik.

Med utbyggnaden av tunnelbanan kommer många fler att kunna välja kollektivtrafiken framför bilen. Många fler kommer att få förkortad restid till och från jobbet och till och från skolan. Många fler bostäder kommer att byggas och många fler kommer att få plats i vår region.

Paketet med nya tunnelbanestationer, nya trängselskatter och nya bostäder är ett stort steg i Stockholmsregionens utveckling. Det kommer att ge en skjuts framåt för kollektivtrafikresandet och dämpa bilberoendet.

Det är en satsning på både luftkvalitet och livskvalitet. Restiderna kan kortas genom att det blir fler avgångar och knutpunkter. Dessutom kan vi minska resorna med bil, speciellt de korta resorna. Det är en vinst för både människan och miljön.

Tunnelbanan är tillsammans med pendeltågen kollektivtrafikens ryggrad. Utbyggnaden kommer definitivt inte att vara färdig i och med detta. Vi i Centerpartiet kommer att fortsätta jobba för en ny och utbyggd kollektivtrafik – det är vad Stockholmsregionen behöver. Det är för att skapa livskvalitet i det här området.

Därför är vi glada att vi i dag som en del i Alliansen kan lägga fram det här förslaget. Jag yrkar med detta bifall till detsamma.

Anförande nr 110

Landstingsrådet Blombäck (MP): Bosse Andersson, jag kunde inte låta bli. Du talade så varmt om hur den här tunnelbaneutbyggnaden skulle kunna bidra till att dämpa bilberoendet, som var så oerhört viktigt för att klara klimatfrågan – samtidigt som du och dina kompisar bygger Förbifart Stockholm som kommer att öka bilberoendet! Så vad blir sluteffekten?

Anförande nr 111

Kristoffer Tamsons (M): Ordförande, landstingsfullmäktige! För oss som vuxit upp i den här regionen finns det alltid någonting högtidligt med beslut av det här slaget. Det är beslut som vidgar vår karta och som bevisar för oss att det Stockholm och det län vi lever i inte är färdigbyggt utan ett län i tillväxt och utveckling.

Kanske är det så att Bosse Ringholms, den förre socialdemokratiska finansministerns, ande vilar över oss i denna stund – ni vet, han som för några år sedan sade: Inte en krona till Stockholmsregionens infrastruktur! Nu är tiderna andra, samarbetet bättre och vi har en regering som förstår att satsa på en växande Stockholmsregion.

I dag kommer Stockholms tunnelbana att ha drygt 1,2 miljoner av- och påstigande resenärer – människor som nyttjar tunnelbanan för att ta sig till jobbet, för lämning på förskolan, för shopping, för besök hos mormor eller någonting av allt det andra som vi kallar för vardagen. I framtiden kommer denna miljon att få sällskap av drygt 170 000 till. Det är en del av det beslut vi i dag har att fatta.

Det beslut vi i dag ska fatta handlar också om jobben, bostäderna och tillväxten. Det handlar inte bara om nio nya tunnelbanestationer och den största tunnelbanesatsningen på 40 år i denna region, utan också om 78 000 nya bostäder, om tiotusentals nya arbetstillfällen och om att bejaka idén om en växande Stockholmsregion. Detta är till nytta inte bara för oss som bor i Stockholms län utan även för kommande stockholmare och för hela Sverige.

Med detta är Stockholmsöverenskommelsen en överenskommelse som visar politiken när den fungerar som bäst, när den används för att samlas kring konkreta förslag, ansvarsfull finansiering och vilja att gå från ord till handling för att göra människors vardag bättre.

I dag vänds människors förväntan till oss som finns representerade i den här församlingen. Har vi kraften att fatta beslutet? Har vi förmågan att stå upp för, hedra och få denna överenskommelse på plats? Jag vet att jag kan tala för mitt parti och den allians som den tillhör när jag svarar ja på den frågan. Men nu riktas inte frågan bara till oss utan också till den opposition som finns samlad i detta landstingsfullmäktige: Har ni kraften och förmågan? Jag hoppas det – men samtidigt finns det signaler som gör att jag måste ställa just den frågan.

För i Solna har jag förstätt att Socialdemokraterna snarare än att ha bejakat Stockholmsförhandlingens resultat har lagt in pengar i sin budget för att fortsatt utreda tunnelbanans eventuella dragning och sträckning. I Nacka höll inte Miljöpartiet för prövningen utan sprack och vi såg dem som röstade emot. Vi har också sett hur representanter för Vänsterpartiet vänder sig mot grunden i finansieringen – den finansiering som är nödvändig för att Stockholmsöverenskommelsens resultat, den utbyggda tunnelbanan, ska kunna bli verklighet.

Därför känner jag mig manad att än en gång rikta den enkla frågan till oppositionens företrädare här: Kan vi räkna med er på den resa vi i dag ska påbörja? Kan vi räkna med att ni står upp för denna överenskommelse och att ni tar ansvar för att ena era partier i den här frågan i denna region? Det är ett viktigt besked att ge till stockholmarna denna dag.

Det vi har hört i den här församlingen tycker jag också manar till en annan sak som jag vill signalera. Jag kommer att begära votering på den här punkten, av den enkla orsaken att jag tycker att det nu får vara slut på att gny, på att rikta misstroende och på att säga sig ha mer utan att precisera och utan att finansiera det. Nu har vi ett konkret förslag på bordet. Är man för att bygga tunnelbanan enligt Stockholmsöverenskommelsen, eller är man emot det och vill fortsätta utreda, gny och rikta misstroende eller kräva omförhandling? Jamen gör då det! Lagg då de yrkandena – eller rösta för Stockholmsöverenskommelsen! Det är det val som vi i dag har att fatta i detta landstingsfullmäktige. Eller addera gärna era önskeprojekt. Gör det – men då kommer vi att ta debatten om de är finansierade och om de är trovärdiga.

Ordförande, fullmäktige! Tillsammans med alla de investeringar i kollektivtrafiken som Alliansen har på gång utgör dagens beslut en viktig milstolpe. Vi visar att vi kan, vill och har kraften att gå från ord till handling, att bejaka bostadsbyggande, tillväxt och utveckling. Vi tackade nej till lockropen från löfteskarusellen. Vi lät färgkritorna stanna i lekrummet. Vi tog i stället ansvar för att få en utbyggd tunnelbana på plats som var genomförbar, finansierad och hade bred förankring i regionen. Med detta samlar vi oss nu för beslut – beslut att bygga tunnelbana där andra ville bygga luftslott!

Anförande nr 112

Landstingsrådet B l o m b ä c k (MP): Ja, Kristoffer Tamsons, du kan din retorik!

När det gäller Nacka är det så att det var en person som röstade emot. Det inträffar i ganska många partier när man kommer till voteringsknapparna, att någon tycker annorlunda. Det är en del av demokratin och av att vara folkvald. Men som jag sade i mitt första inlägg har vi i Miljöpartiet i hela Stockholmsregionen en total enighet om en utbyggnadsplan, och där ingår tunnelbana till Nacka. Det är inte så att vi inte står bakom det – jag vill vara väldigt tydlig med det.

Det är också så att Miljöpartiet inte lägger något eget förslag på bordet här i dag. Vi står bakom det förslag som landstingsstyrelsen har, men vi tycker inte att det är tillräckligt och vi har andra förslag som går utöver, som vi kommer att driva i valrörelsen, självklart.

Anförande nr 113

K r i s t o f f e r T a m s o n s (M): Den uppgift jag har är att det var två miljöpartister i Nacka som röstade emot – men det kan vi lämna därhän.

Jag räknar in Miljöpartiet i att stå upp bakom beslutet om dagens Stockholmsöverenskommelse. Det hedrar er. Låt oss sedan ta debatten om era andra förslag och den finansiering som ni eventuellt har, eventuellt inte har kring detta.

Två partier är kvar. Kan vi få er att gå upp i talarstolen och säga samma sak?

Anförande nr 114

Landstingsrådet B l o m b ä c k (MP): Jag vet inte om man ska skratta eller gråta, Kristoffer Tamsons! Vi har varit tydliga hela tiden – ända från trafiknämnden, via arbetsutskottet, landstingsstyrelsen och nu står vi här i dag. Vi har sagt samma sak på alla ställen, vi har våra särskilda uttalanden och vi har legat med hela vägen igenom. Jag förutsätter att du läser handlingarna, och i så fall har du koll på vad vi fattar beslut om.

Anförande nr 115

G u n i l l a R o x b y C r o m v a l l (V): Ordförande! Nu har du väl läst på ärendet väldigt slarvigt, Kristoffer? Det vet du väl, att alla partier står bakom förslaget till beslut? Sedan kanske det kommer tilläggsförslag, vem vet? Spänningen är olidlig. Du säger att det är en ansvarsfull finansiering. Det är oansvarigt att bygga Förbifarten!

Vi i Vänsterpartiet är ansvarsfulla, vi ser till att vi i vår statliga budget har 50 procent statlig medfinansiering – och då ingår inte trängselavgifterna. Vi är faktiskt det parti som lägger mest på att bygga ut den kollektiva trafiken.

Jag undrar var ansvaret för dig ligger för de 374 000 som står i kö för att få en hyresrätt. I ärendet kan jag nämligen läsa att det är exploateringsvinster som står för den kommunala medfinansieringen, och då blir det bostadsrätter. Vad är ditt ansvar för alla dem som är i skriande behov av att få en bostad – de unga, de under 30–35 år som inte kan ta ett banklån, vad är lösningen för dem? Nu tvingas kommunerna att medfinansiera, och då kommer det att byggas bostadsrätter. Vi kräver hyresrätter.

Anförande nr 116

K r i s t o f f e r T a m s o n s (M): Ja, Gunilla, det är just det som gör mig konfunderad. När jag läser handlingarna märker jag att där finns inga alternativförslag från något oppositionsparti, men när jag hör er i talarstolen beskriver ni denna överenskommelse som någonting som ni tycker är dåligt, som ni tycker är otillräckligt och som ni tycker innehåller beståndsdelar som ni inte står bakom. Men upp till bevis då! Avslå! Kräv omförhandling! Kräv ytterligare utredning! Skjut upp!

Eller är det bara ett spel för gallerierna, denna oppositionspolitik som ni bedriver från dessa bänkar och från denna talarstol i dag?

Det är inte svårare än så. Tycker ni någonting så stå upp för det!

Anförande nr 117

Gunilla Roxby Cromvall (V): Vilken märklig debatt det blir!

Som trafikpolitiker älskar jag ordet robusthet, och en del i robustheten är att i ett sådant här ärende är vi politiskt överens. Så vad försöker du säga?

Det vi säger är att det här hade kunnat gå till på ett annat sätt än att det var en moderat överenskommelse med bara moderater. Det handlar om att själva grundfinansieringen är fel, men att bygga ut tunnelbanan – det vi ska ta beslut om i dag, eller hur – är vi alla fullständigt överens om. Många av oss har sagt, och jag säger: Vi vill mera. Vi vill bygga ännu mera tunnelbana – men inte med kommunal medfinansiering, det vill vi inte!

Anförande nr 118

Kristoffer Tamsons (M): Och med de orden har Vänsterpartiet precis ifrågasatt finansiering av hela Stockholmsöverenskommelsen.

Så är det ju. Står man inte bakom att vi samlar oss i regionen – landstinget, staten, kommunerna som är berörda – till att gemensamt finansiera denna överenskommelse, och förstår man inte att vi i dag från landstingets sida fattar beslut om vår del i denna medfinansiering på principer och efter nogsamma förhandlingar med kommunerna och med staten, då finns det de facto ingen överenskommelse.

Det är det som dagens beslut handlar om: att stå upp för vad som ska göras, när det ska göras, hur det ska göras och hur det ska finansieras. Det är det vi i dag fattar beslut om. Har man tveksamheter om detta eller vill man gå på en annan väg – jamen gå då den vägen!

Anförande nr 119

Landstingsrådet Ullberg (S): Min övertygelse är att den här regionen behöver en starkare röst mot staten. Jag tycker att det är ett ynkligt bidrag från staten i den här uppgörelsen. Jag tycker att vi förtjänar 50 procent, lika väl som i Västsvenska paketet.

Jag tror att den här regionen skulle vinna på att bilda Region Stockholm och få en starkare regional röst och ett starkare regionalt mandat för att lösa de utmaningar som vi sitter i tillsammans i den här regionen.

Det vore förmätet av mig att ge några råd kring vilken retorik som den sittande majoriteten använder, men det är också ganska förmätet att börja prata om "är ni med på en resa?" och "kan vi räkna med er?" när man har tagit *noll* initiativ till att göra en blocköverskridande överenskommelse, när *noll* händer har sträckts ut! Jag tycker att man kan klura lite på, om man är i majoritet – och jag tycker att vi alla ska göra det, oavsett om vi är i opposition eller i majoritet – vad den här regionen gagnas av.

Torbjörn Rosdahl, gruppledare för Moderaterna i Stockholms läns landsting, du sade tidigare att du är nyfiken på alla förslag om utbyggd tunnelbana, fast att det förutsätter en seriös och ansvarsfull finansiering. Då frågar jag: Tycker du att Stockholms kommun erbjuder en seriös och ansvarsfull finansiering, när de föreslår att de skulle kunna vara med och betala en utbyggnad som har varit på tapeten i så många år, nämligen från Hagsätra till Älvsjö? Precis som Stella sade i sitt anförande, när vi nu konverterar grön till blå linje och bygger ut, varför inte samtidigt samordna en avstängning och en utbyggnad till Älvsjö?

Christer G. Wennerholm pratade om en bypass och nämnde Arenastaden–Täby. Jag tror att den bypass som stockholmarna egentligen behöver är den mellan Liljeholmen och Fridhemsplan, för det är det som verkligen avlastar Centralen och ökar kapaciteten i tunnelbanan. Det är därför lila linjen är ett vettigt och bra förslag, och det är också därför utbyggnaden Hagsätra–Älvsjö är en mycket bra start på en fortsatt utredning.

Jag yrkar bifall till det som vi har yrkat bifall till i landstingsstyrelsen. Jag vill också anmäla det särskilda uttalandet från Socialdemokraterna och en tilläggsattsats – för nu är det faktiskt upp till bevis! Nu kan vi sluta tramsa. Det är precis som Birgitta Rydberg sade, Täby behöver en tunnelbana i närtid – men där har Tåbymoderaterna inte ställt upp. De vill någonting annat, och det får man respektera. Men Stockholms Stadshusallians vill bygga mellan Älvsjö och Hagsätra och vill vara med på detta. Därför yrkar vi socialdemokrater att landstingsfullmäktige, utöver det som vi är överens om, som tilläggsärende uppdrar åt landstingsstyrelsen att snarast återkomma med förslag till komplettering av berörda avtal om utbyggnad av tunnelbanan enligt 2013 års Stockholmsförhandling till att även omfatta en samordnad förlängning av tunnelbanan från Hagsätra till Älvsjö med tunnelbanan som vi då bygger till Gullmarsplan och söderort.

Kom igen nu! Upp till bevis!

Anförande nr 120

Thomas Magnusson (V): Herr ordförande, landstingsfullmäktigeledamöter och åhörare! När jag lyssnar på den här debatten får jag lite funderingar om varför man ägnar sig åt politik. Vi kanske har lite olika bakgrund till det, men i min värld är det så att politik handlar om att försöka förändra och förbättra den värld och den region som vi lever i – att det ska vara roligt att jobba med politik, att man har sina drömmar om vad det är man vill åstadkomma och att man försöker övertyga så många som möjligt om att det är det riktiga.

Därför är det särskilt roligt att vi i dag kan konstatera att den politik som jag och mitt parti står för också anammas av den andra sidan. Jag tycker att det är särskilt roligt när politiska motståndare som Moderaterna kovänder i frågan om tunnelbanan och faktiskt är överens med Vänsterpartiet och en hel del andra partier i den frågan. Det känns positivt och spännande. Vilka motiv som finns kan man undra över, men jag struntar egentligen i det och konstaterar bara att jag är glad att man gör det.

Trots det är den här debatten ganska tråkig och tradig, trots enigheten i beslutet. Återigen visar Moderaterna att det är den enda vägens politik som gäller. Man tål inga frågor eller kritiska synpunkter, man ifrågasätter om oppositionen har förmågan och kraften att fatta beslut och man ifrågasätter dessutom de synpunkter oppositionen har. Kanske är det så att det känns lite jobbigt för Alliansen att oppositionen är för ett förslag som ni har? Fast det är ett förslag som innebär att vi skulle rösta för vår egen politik, ett förslag som ni kanske helst ville vara ensamma om? Men det är lite svårt för er att vara ensamma om det, när vi har drivit den här politiken i så pass många år. Då blir det lite konstigt om vi plötsligt skulle säga: Nej, vi är inte överens med er om den politik som vi har drivit tidigare.

Men jag blev ändå väldigt glad när Torbjörn Rosdahl i debattens början gick upp och sade: Vi älskar tunnelbanan! Jag vet inte riktigt vad som låg bakom det uttalandet, men jag blev glad när du uttryckte dig på det sättet.

Därför vill jag ställa en fråga till Christer Wennerholm: Älskar du också tunnelbanan? Du sade nämligen inte det. Jag har suttit i fullmäktige sedan 2006 och har aldrig hört dig tala väl om tunnelbanan – tvärtom har du försökt hitta diverse olika skäl att vara emot tunnelbanan. Så, Christer, håller du med Torbjörn? Älskar du också tunnelbanan, eller gör du inte det? Jag vet inte hur viktig den debatten är, men det känns ändå som en symbolfråga när vi diskuterar vidare.

Vi har väckt ett antal frågor i vårt särskilda uttalande som handlar om bland annat hur finansieringen ska se ut. Trots att alla frågor finns är vi mogna att ta beslutet och säga att vi är för utbyggnaden av tunnelbanan. Vi inser att det finns mängder med praktiska problem runt omkring beslutet, men kanske det ändå är så att det viktiga är att vi pekar ut vägen och säger: Ja, vi är beredda att bygga ut tunnelbanan, låt oss fortsätta diskussionen om hur vi löser en hel rad frågor som inte är lösta i det här materialet.

Jag hoppas verkligen att vi kan föra den diskussionen, för som det har låtit hittills i den här debatten är det ju så att så fort man har en kritisk synpunkt blir man uppmanad att rösta emot förslaget. Jag tycker det är dålig debatteknik! Jag tycker det visar på en brist på självförtroende. Här skulle det faktiskt vara möjligt att landstingsfullmäktige enigt går ut och säger: Vi vill bygga ut tunnelbanan enligt det föreliggande förslaget. Vi kanske har olika synpunkter i vissa delar om hur det ska gå till, men det måste ändå vara möjligt att enas i den stora frågan.

Därför vill jag för Vänsterpartiets räkning yrka bifall till det föreliggande förslaget.

Anförande nr 121

Lukas Forslund (C): Ordförande, fullmäktige! Säger man 1994 så tänker många svenskar på den varma sommaren, på Tomas Brodin, Martin Dahlin och fotbolls-VM i USA. Men någonting annat historiskt hände också några veckor efter det, något som säkert några i den här salen kommer ihåg: Stockholms tunnelbana fick den 15 augusti sin hundra tunnelbanestation, Skarpnäck. I dag står vi här nästan 20 år senare, och inte en ny meter tunnelbana har byggts sedan dess. Därför är det här en historisk dag.

Vi är många som verkar nöjda, vi är många som verkar stolta och det är några här som har gjort något som ofta är riktigt svårt, nämligen ändrat uppfattning. Men som Winston Churchill sade: Att våga ändra åsikt visar bara att man är klokare i dag än man var i går. Länge fanns det en politisk uppfattning i Stockholm, att Stockholm var färdigbyggt. Den synen verkar nu alla partier i Stockholm ha övergivit. Länge fanns det också en uppfattning att tunnelbanan var färdigbyggd. Den var 60-tal, kändes omodern och var samhällsekonomiskt oförsvarlig.

Jag har aldrig trott på någonting av det där. Därför har jag och Centerpartiet slitit hårt för att få en utbyggd tunnelbana på plats. Därför gick vi till val på det 2010. Centerpartiet har konsekvent i många år drivit på för en högre trängselskatt för att finansiera tunnelbanans utbyggnad och för att förbättra miljön. Utbyggd kollektivtrafik tillsammans med moderna trängselskatter är en förutsättning för att Stockholm ska kunna växa på ett hållbart vis. Vi ser den utvecklingen pågå i många medvetna städer världen över. Man gör det för miljön, för klimatet och för framtiden.

Nu har vi en överenskommelse i hamn, som bland annat ger oss tunnelbana till den i Stockholm historiskt tätbebyggda Hagastaden och Nya Karolinska sjukhuset, något som vi i Centerpartiet hela tiden har argumenterat för. Vi får även en dragning till Nacka via Sjöstad och östra Södermalm, något som vi torgförde på våra valaffischer 2010.

Så jag har egentligen bara två saker att säga: Jackpot för Centerpartiet! Och tack till alla er som har låtit er inspireras av våra idéer!

Anförande nr 122

Cecilia Löfgren (M): Tack så mycket, herr ordförande, ledamöter! Nu har vi hållit på i en timme ungefär. Som oinvigd kanske man skulle undra lite över den här diskussionen – vad är det de pratar om egentligen, varför håller de på så länge? Det enda man kan uppfatta är ju att det egentligen är en total enighet att det som Stockholmsförhandlingen har mynnat ut i är någonting fantastiskt bra, som bringar otroliga förutsättningar till Stockholmsregionen. Ja, den som lyssnar mellan raderna har i och för sig också hört om lite mer till allt och lite extra lullull från den ena sidan av fullmäktigesalen, men vi diskuterar ju

ändå någonting som är konkret, någonting som har riktiga förutsättningar och som faktiskt är på väg att bli verklighet.

Jag tycker personligen att det är en imponerande överenskommelse. Tre olika nivåer har alltså samlats, diskuterat och skapat förutsättningar för en utbyggd infrastruktur i Stockholmsregionen, 78 000 nya bostäder – massvis med nya möjligheter!

Ur landstingets perspektiv tycker i alla fall jag att det är väldigt positivt att man har hittat en gemensam finansieringslösning, som gör att landstinget faktiskt huvudsakligen har sina kostnader gentemot tåg och depåer och framför allt blir det ju en ökad kostnad att driva de nya tunnelbanelinjerna, att köra de nya tunnelbanetågen och komplettera med de ytterligare tunnelbaneförarna.

Kommunerna dit tunnelbanan nu byggs ut är också med och finansierar. Jag har haft förmånen att vara med i diskussionerna just utifrån ett kommunperspektiv, och jag tycker inte att det är så konstigt att vi är med och betalar. Jag tror inte att det går att bygga en hållbar utveckling i Stockholmsregionen om det finns ett carte blanche där man kan önska sig saker utan att sätta in det i en helhet och förstå vad konsekvenserna blir. Dessutom är det ju så att det tillkommer väldigt många bra saker i våra respektive kommuner till följd av den här utbyggnaden.

Järfälla kommun medfinansierar med ganska många miljoner – 800 närmare bestämt – men även om vi gör en försiktig kalkyl över våra utbyggnader i Järfälla kommun så ser vi att det är helt finansierat i de delar där vi är med. Jag tycker det är fullt rimligt att Järfälla inte bara ska få en superjackpot och få gratis infrastruktur, utan vi är med våra fördelar och möjligheter också med och betalar.

Ja, det var den tråkiga, politiska delen av tunnelbaneutbyggnaden. Men vad är det vi faktiskt pratar om? Jag har en station ganska nära där jag bor, och framför allt nära en framväxande ny stadsdel. Järfälla ska bidra med 14 000 nya bostäder till följd av överenskommelsen, och då ska man vara medveten om att Järfälla i dag har knappt 70 000 invånare. I de södra delarna av kommunen innebär det alltså en befolkningsökning med närmare 40 000 nya människor. Detta är möjligt tack vare att vi får en kapacitetsstark infrastruktur till Järfälla, till Barkarbystaden men också till Barkarby station.

Vid Barkarby station planerar vi tillsammans med landstinget och Trafikverket för den framtida Stockholm Väst. Redan i dag byggs det ut från två till fyra pendeltågsspår. Pendeltågen kommer på sikt att kunna gå så ofta som var femte minut. Till del blir det en möjlig omstigningspunkt till en framtida tunnelbana, som också kopplar direkt till starka arbetsplatsområden som Kista, Solna och på sikt också Nacka.

Dessutom förbereds det för möjligheten till regionaltåg. Förbifarten, som några talar illa om, ser vi framför oss kommer att kunna nyttjas till en fantastiskt kapacitetsstark kollektivtrafik – att skapa en kollektivtrafik Nord som kan samla pendeltåg, fjärrtåg, regionaltåg, tunnelbana och bussar som faktiskt kan nå hela regionen! Människor bosatta i Västerås och Enköping kommer att hoppa av tåget vid Stockholm Väst, ta tunnelbanan till Barkarby, ta bussen till Täby eller till södra sidan av Stockholm via Förbifarten. 15 minuter i direktsträckning utan köer kommer det att ta från Järfälla till Kungens Kurva! Det betyder att man kommer att få reella förutsättningar att avlasta Stockholms Central och därigenom ge ännu bättre förutsättningar för ett växande Stockholm.

Med det vill jag yrka bifall till landstingsstyrelsens förslag till beslut.

Anförande nr 123

Landstingsrådet Blombäck (MP): Men det är ju omöjligt att inte säga någonting om detta! 15 minuter i Förbifarten utan köer, med buss antar jag – för jag har inte någonstans sett att ni skulle bygga pendeltåg i Förbifart Stockholm. Var har du de bussfilerna? Var finns uppgångarna från 60 meters djup och upp till en bra bytespunkt för bussen?

Det finns inte! Bussfilerna finns inte!

Anförande nr 124

Cecilia Löfgreen (M): Herr ordförande! Senast jag åkte buss var det i en buss som inte åkte i bussfil. Det gick ganska bra det också, den tog sig fram.

Ja, 15 minuter är ju när man kör direkt och det är fritt, och det kommer säkerligen att variera en del, men det här skapar ändå möjligheter att få en robust linje som kan knyta samman nya delar av regionen. Det har vi sett när vi planerat framtidens kollektivtrafik med möjligheter till nya stombusslinjer, och det här är definitivt en plats där vi har möjlighet att skapa en rejäl ny omstigningspunkt, som kan avlasta och binda samman hela Stockholmsregionen.

Jag ser i alla fall fram emot att kunna ta bussen till Kungens Kurva från Stockholm Väst i framtiden. Yvonne, du får gärna åka med!

Anförande nr 125

Landstingsrådet Blombäck (MP): Cecilia, jag bjuder dig till våra bussbanor, som vi sätter i gång redan 2015! Men då behöver vi inte Förbifart Stockholm, för vi skapar utrymme på befintliga Essingeleden. Med nya trängselavgifter som vi står bakom och med att skapa en flexibel bussframkomlighet i riktning kan vi göra det här möjligt redan 2015 – välkommen på våra bussbanor!

Anförande nr 126

Nanna Wikholm (S): Jag tänkte återgå till tunnelbanan, för det är ju det vi pratar om i dag – att äntligen fatta beslut om utbyggnaden av tunnelbanan. Det har sagts att det är så historiskt, så stort och så massivt – Erika gjorde en liknelse med ketchup. Men en av orsakerna till att det är så historiskt, så stort och så många utbyggnader är att utbyggnaden till Nacka stoppades av trafiknämnden 2007, och utbyggnaden till Hagastaden har stoppats både 2007, 2008 och 2009 – då blir det ganska mycket att ta igen, efter sju förlorade år! Därför känns det också så särskilt angeläget och viktigt att vi fattar de här besluten.

Vi har kämpat så länge. Jag är stolt över att vi har fått föra de här diskussionerna kontinuerligt från den här talarstolen, med konkreta, finansierade förslag om att bygga ut tunnelbanan. För det har diskuterats i landstingsfullmäktige, och vi har fattat beslut om tunnelbana i landstingsfullmäktige de senaste åren, men då har besluten snarare handlat om att säga nej. Skillnaden i dag är att vi säger ja och att vi är eniga.

I en sådan här stund finns det skäl att tacka dem som har varit med och drivit upp och ändrat nej från den här salen till ett ja – att tacka de SL-tjänstemän som Gunilla Glantz som trots att man hade begravt frågan om tunnelbana till Nacka arbetade in den i de underlag som fanns för kollektivtrafik för ostsektorn, trots att majoriteten egentligen inte hade velat det från början. Likaså de tjänstemän som när man har frågat om att bygga tunnelbana till Hagastaden och majoriteten har sagt: "Nej, det ska vara spårvagn!" fortsatt att titta på det seriöst och varje gång kommit fram till att det ändå är tunnelbana som behövs. Jag tackar Bosse Ringholm, som nämndes tidigare, som ju var den som fattade beslut om den senaste tunnelbaneutbyggnaden, 1985. Tyvärr blev det en borgerlig majoritet strax efter att han hade fattat det beslutet som trafiklandstingsråd, som bestämde sig för att det inte skulle vara någon tunnelbana till Skarpnäck utan en spårvagn – men sedan kom Socialdemokraterna tillbaka och så har vi fått en tunnelbana till Skarpnäck, som vi nu är väldigt stolta över.

Jag vill också tacka en annan partikollega, Roger Mogert, som hade en motion uppe i Stockholms Stadshus i går om att bygga en tunnelbana mellan Hagsätra och Älvsjö. Motionen hade legat i några år och man skulle kunna tro av gårdagens diskussioner att det hade fattats beslut i denna fråga, för det hördes ganska starka åsikter. Men nej, den motion

som skulle ha kunnat leda till ett beslut om att utreda en tunnelbana mellan Hagsätra och Älvsjö bordlades!

Här har vi nu chansen i dag att fatta beslut inte bara om de behov som vi har sett under lång tid, som vi har väntat med att fatta beslut om, utan vi har en möjlighet att också fatta beslut om att utreda en tunnelbana mellan Hagsätra och Älvsjö för att skapa det fina sambandet mellan pendeltåg och tunnelbana och få ett system som hänger bättre ihop. Vi skulle också få en bättre balans mellan den norra och den södra halvan av Stockholms län.

En av orsakerna till att man inte har gjort det här förut är att vi inte har vågat släppa på den gröna linjens passagerare från Älvsjö. Men nu ska Citybanan snart stå klar, och tänk om vi skulle kunna få det här klart innan man ska fixa och hålla på vid Gullmarsplan – det skulle ju vara ännu bättre! Men det bygger på att vi börjar nu med utredningar, som också har väntat i många, många år.

Jag hoppas att andra senare kommer att tacka oss som nu sitter i den här salen för att vi äntligen fattade beslutet och att vi står med på listan över några av tunnelbanans hjältar i Stockholm.

Anförande nr 127

Vivianne Gunnarsson (MP): Ordförande, fullmäktige! 1974 flyttade jag till Täby, bara därför att det skulle bli tunnelbana dit inom en snar framtid. Den tunnelbanan har vi fått se i stjärnorna efter! Jag flyttade därifrån 1990 på grund av att jag då hade suttit så många timmar i en överfull buss på 3 kilometers sträcka till Mörby och tyckte att nu fick det vara nog, nu måste jag ha lite bättre kollektivtrafik för att jag ska kunna fungera, eftersom jag alltid åker kollektivt till mitt jobb.

Därför tycker jag att en sådan där bypass, som inte finns med i de här planerna, egentligen hade varit väldigt bra att ha haft med. Om man nu skulle vilja bygga ut den tunnelbanan så är faktiskt den tunnelbana som har funnits med i diskussionerna allra längst just den till Täby. Nu får vi höra att det är för att de moderata politikerna i Täby inte alls vill vara med – och det var väl så hela tiden, kan jag tänka. Det var ju alltid Moderaterna i Täby som inte ville bygga ut tunnelbanan utan i stället ville ha andra lösningar.

Man kan fundera varför Alliansen har beslutat de här sakerna alldeles själva utan att tänka på att det faktiskt finns ett antal andra partier, med andra synpunkter, och bundit upp det hela med 78 000 bostäder och 10 000 arbetstillfällen på tio år. Det är en orimlighet att få fram detta på tio år, kan jag bara säga, med tanke på den långa tid jag har suttit i politiska församlingar, och med tanke på att det skulle betyda 7 800 bostäder om året så skrattar jag när jag ser det.

Likaså skrattar jag när jag hör en moderat fråga: Är ni för eller emot? Vi har inte fått vara med och diskutera den här frågan över huvud taget, ni har ju bestämt det själva! Ni sitter där med era knappar med T på. På den här sidan finns det inga knappar med T på.

Det är ni som har bestämt det här. Egentligen har ni haft åtta år på er att ta fram en utbyggd tunnelbana, men ni gör det nu väldigt påpassligt till valet. Det kallar jag faktiskt för valflask!

Stockholmsöverenskommelsen som vi fick se en bild på var det bara Allianspolitiker i. Då ska ni inte nu komma och fråga oss andra partier, som inte har fått vara med, om vi ställer upp eller inte. Det kunde ni ha gjort förut, för vi hade ju redan innan ställt upp på väldigt mycket av det som ni nu lägger fram. Jag måste säga att det var ganska förmätet av den moderatpolitiker som raljerade med att vi borde ställa upp.

Var i stället glada att vi faktiskt tycker att det är bra att vi nu bygger ut – men vi har fortfarande en annan finansiering. Vi anser fortfarande att Förbifarten är en oansvarig motorvägsutbyggnad och att de pengarna borde ligga i kollektivtrafiken. Då kommer vi att kunna säkra en hållbar framtid.

Den överenskommelse om trängselskatt som jag själv deltog i att skaffa fram och som ni allihopa på den sidan var helt emot men som ni nu tycker är så himla bra för att ni nu kan höja trängselskatten, den innebar att pengarna skulle användas huvudsakligen till kollektivtrafik och till en del vägförbättringar.

Därför tycker jag att det vore väldigt bra om Stockholmsregionen kunde komma fram till att vi skulle få en avgift i stället för den här skatten, så att vi slipper gå till staten varenda gång vi ska göra någonting. Visserligen har det blivit lite lättnader på detta, men jag tycker fortfarande att det är den vision som vi alla egentligen ville ha från början men sedan höstade staten in pengarna. Därför kan jag hålla med Vänsterpartiet och Socialdemokraterna om att det är för låg finansiering från statens sida.

Anförande nr 128

Pehr Granfalk (M): Herr ordförande! Jag ska börja med att yrka bifall till landstingsstyrelsens förslag.

Jag konstaterar att det är en historisk dag för mig och för Solna, men också för hela Stockholmsregionen. Jag brinner ju lite extra för den del i det här som berör Solna, så klart, det vill säga tunnelbanesträckningen – den enda riktigt nya tunnelbanelinjen – som går från Odenplan till Hagastaden och vidare till Arenastaden, som i framtiden kommer att försörja 60 000 arbetsplatser med fungerande kollektivtrafik. Hade inte landstinget gjort det här tillsammans med oss så hade de 60 000 arbetsplatserna inte kunnat vara möjliga. Den arbetskraft, de människor som får jobb och betalar skatt och den tillväxt som följer med det hade aldrig kunnat möjliggöras om den här tunnelbanesatsningen inte hade kommit till stånd.

Vi tog det här beslutet i går i fullmäktige i Solna, och jag måste säga att den här debatten påminner rätt mycket om den vi hade i går. Där var det oerhört mycket kritik, precis som här: det var för sent, sedan var det för fort, det var forcerat, det var ad hoc, det var dåligt förhandlat. Jag säger bara det, den förhandlingsman som kommer hem och förklarar för någon som har suttit vid sidan av att man kunde ha gjort det bättre, den är nog inte född ännu! Det är dåligt förhandlat med staten, det är dåligt förhandlat med landstinget och här är det landstinget som har förhandlat dåligt med oss kommuner. Ekonomin får olika konsekvenser för verksamheten. Det är fel dragningar, det är för få dragningar, de är konstigt lagda och så vidare.

Ändå kommer sannolikt alla här, precis som i Solna i går, att rösta för. Det är också historiskt. Aldrig har så många synpunkter och så skarp kritik från så många olika håll kommit mot ett ärende – jag har hittills bockat av 23 – samtidigt som alla sannolikt kommer att rösta för det. Det är fascinerande! Det är inte utan en viss ironi eller bitterhet man kan säga: Surt sa räven om rönnbären.

Men jag hoppas, som Yvonne Blombäck sade, att i en demokrati röstar man precis som i Nacka utifrån det man tycker och tänker. Och när jag lyssnar på det folk tycker och tänker här så hoppas jag att man kan stå emot partipiskan och faktiskt stå upp för det beslutet. Det är en sak att snacka och kritisera, en annan sak att stå för det man säger. Tycker man att det är dåligt förhandlat – jamen skicka tillbaka Torbjörn och Christer till förhandlingsmännen och kräv en vända till! Det tror jag ingen kommer att våga. Så det är mycket snack, och tomma tunnor skramlar mest.

När det gäller snacket om vem som är för eller emot tunnelbanan kan jag, nu när förhandlingarna har lagt sig lite grann, berätta lite grann om vad som har hänt. När Solna inbjöds till förhandlingsmännen handlade det främst om att bygga till Hagastaden, en station. Jag ska passa på att tacka någon här för att vi faktiskt fick tunnelbana ända till Arenastaden. Utan den hjälp som bland andra jag fick i förhandlingar av Christer och Torbjörn hade vi aldrig fått det. Jag kan nu vända mig till Vänsterpartiet och avslöja att Arenastaden är Solna station. Jag tycker att Thomas ska berätta det i sin grupp så att det

inte längre råder förvirring. Thomas var väldigt glad i går när vi fick till tunnelbanan, och då kan ni vara glada i dag för att ni har fått en station till – eftersom det är samma stationsläge.

Än en gång vill jag tacka er i landstinget för den hjälp som vi i Solna fick för att få till tunnelbana ända till Arenastaden, så att det inte bara blev en tarm till Hagastaden.

Anförande nr 129

Landstingsrådet Ullberg (S): Jag tänker så här. Om man var kommunstyrelsens ordförande i en kommun som Solna, som är så hårt plågad av dålig framkomlighet, trafikkaos, trängsel och dålig luftkvalitet, så kanske man skulle ha velat ha en tunnelbana lite tidigare – kanske redan när sjukhuset står klart 2016–2017. Jag vet att det finns moderater i Solna som tillsammans med andra partiföreträdare har sagt vid ett flertal tillfällen att det kanske också skulle nämnas.

Jag tänker också att det kan vara en styrka om kommunpolitiker ser att vi måste samordna oss och tillsammans sätta press på den statliga nivån. Det är helt okej att du vill öppna plånboken, Pehr, men jag tror att det är ett svaghetstecken och i förlängningen lite farligt, om vi hela tiden säger staten inte behöver ta ansvar för den region som samlar nästan en fjärdedel av landets befolkning och står för en tredjedel av statens samlade intäkter. Du kan fortsätta klura på det!

Anförande nr 130

Thomas Magnusson (V): Herr ordförande! Jag tror att Pehr vet att Vänsterpartiet i Solna har drivit linjen att vi borde ha tunnelbana till Nya Karolinska och till Solna station långt innan vi projekterade vare sig Nationalarenan eller Arenastaden. Moderaterna i Solna har haft linjen att ska det dras någon tunnelbanelinje så ska den gå till Solna centrum, alternativt ingen tunnelbanelinje alls.

Nu är vi glada över att vi verkar vara överens om att dra en tunnelbanelinje. Var stationen ska bli, i Arenastaden eller var det landar någonstans, det vet vi faktiskt inte än, men vi är beredda att diskutera var tunnelbaneuppgången ska hamna. Blir det nära Solna station eller blir det längre mot Arenastaden? Det kan vi definitivt diskutera. Det som är viktigt är att vi har en knutpunkt mellan pendeltåg, tvärbana, tunnelbana och bussar som Solna station anknyter till, men exakt hur det ska se ut är en diskussion som vi får återkomma till.

Anförande nr 131

Pehr Granfalk (M): Nu försöker Thomas Magnusson rädda situationen, att Vänsterpartiet inte har koll på att Arenastaden är samma som Solna station. Tidigare sade Vänstern: Vi vill inte att tunnelbanan bara ska gå till Hagastaden eller Arenastaden utan till Solna station. Thomas, menade ni alltså att ni skulle ha en tunnelbana till Solna station och sedan skulle den gå 50 eller 100 meter till, till Arenastaden? Det är att blanda bort korten! Möjligtvis kan det vara två stationsuppgångar, en som kan heta Solna station och en som kan heta Arenastaden, men det är fortfarande samma station i grunden. Ni har blandat ihop korten, och det är rätt pinsamt för ett parti som pekar på andra och säger: Ni har inte koll på tunnelbanan!

Nej, Vänsterpartiet ville ha mer tunnelbana, en tunnelbana från Arenastaden till Solna station också. Grattis!

Anförande nr 132

Thomas Magnusson (V): Jag undrar vem det är som försöker blanda bort korten. Jag uppfattar att vi länge har varit överens om att bygga en tunnelbana i Solna, både till sjukhuset och till Solna station/Arenastaden, var det nu blir. Du kan inte klara ut den diskussionen, för då hade vi redan rätt ut detta nu. Men nu har du inte möjlighet att göra det

och då får vi väl respektera att du faktiskt inte kan tala om var de där stationerna är någonstans.

Jag konstaterar att vi länge har varit överens om linjesträckningen, men vi har däremot inte fastnat i hur stationsbyggnaden ska se ut. Om du inte vill diskutera det framledes utan vill att vi ska säga någonting nu, så tycker jag allt att det bör finnas med i förslaget om vi ska fatta beslut om det.

Anförande nr 133

Pehr Granfalk (M): Ja, Thomas, om det inte finns med i beslutet så förutsätter jag att du skickar in ett sådant yrkande eller ett återremissyrkande, även om jag inte gillar att ni gör det.

Nu är det så att Thomas försöker att än en gång blanda ihop korten. Arenastaden är ju vid Solna station. Det är där stationen kommer att hamna. Exakt var uppgångarna sedan kommer att hamna är inte klart. Sannolikt kommer det att finnas en till pendeltågsstationen och en uppgång närmare arenan – men det är fortfarande samma tunnelbanestation. Att då i debatten säga ”vi hade velat ha en tunnelbanestation till”, till Solna station och inte bara Arenastaden, det är snack! Vad ni menar är en tunnelbaneuppgång. Om ni inte vet skillnad på en tunnelbaneuppgång och en tunnelbanestation kan ni verkligen försöka komma in i debatten! Thomas gör avvärjande rörelser, men uppenbarligen är det ni som inte vet skillnaden mellan en station och en tunnelbana.

Anförande nr 134

Anita Johansson (S): Ordförande, ledamöter! Erika sade ”äntligen” en gång – jag säger som infödd Nackabo: äntligen, äntligen, äntligen! Vi har haft flera års diskussioner inte minst inom Socialdemokraterna i Nacka. Vi har många år krävt en tunnelbana. Mitt första år här i landstinget, 2007, vart jag oerhört besviken när vårt förslag om en utredning för tunnelbana röstades ned.

Nanna delade ut en massa tack, och då kom jag på en som jag måste tacka alldeles särskilt mycket: min gamla döda pappa, som var med och byggde tunnelbanan på 50-talet. Han frågade mig senare: Tror du att det någonsin blir en tunnelbana till Nacka? Möjligen får jag uppleva det under min livstid, sade jag. Därför känns det som ni förstär väldigt historiskt för mig att i dag få rösta för en tunnelbaneutbyggnad till min hembygd.

Men även solen har sina fläckar, som både Erika och Nanna har så väl dokumenterat. Jag trodde inte mina ögon och öron när jag fick veta att vi i oppositionen i stort sett inte hade fått vara närvarande vid dessa förhandlingar, med något litet undantag.

Jag tycker också, som många har sagt i den här debatten, att staten borde ha tagit ett större ansvar för kostnaderna. Jag tycker, som många också har sagt, att det borde finnas fler hyresrätter, för det är det som våra ungdomar och befolkningen i Stockholms län kräver. Bifall till beslutet och tilläggförslaget!

Gustav Hemming sade att han förra valet stod i Hammarby Sjästad med ett plakat om tunnelbanan. Jag har gjort det i många, många valrörelser, Gustav!

Anförande nr 135

Rasmus Törnblom (M): Jag vill börja med att säga att det självklart är väldigt roligt att få vara med och fatta det här beslutet.

För min generation stockholmare är ju tunnelbanan, bussen, tvärbanan och pendeltåget ett långt mer naturligt och vanligt färdmedel än bilen. Det är för oss mer naturligt än för någon tidigare generation att en tidig måndagmorgon trängas med många andra i en full vagn. Det är också mer naturligt för oss att springa till tunnelbanan för att inte behöva vänta tre minuter på nästa. Det är också rimligt att planera var man kliver på tåget för att när man

kliver av tåget ha så enkel och kort väg som möjligt till närmaste utgång. Så är det att åka tunnelbana i Stockholm.

Tunnelbanan är för många det naturliga valet, det enklaste, billigaste och snabbaste sättet att resa i Stockholm. Tunnelbanan binder samman Stockholms delar och skapar rörlighet. Med nya dragningar kan man skapa större rörlighet, men också fler arbetstillfällen och bostäder och göra tunnelbanan för väldigt många fler till ett ännu mer effektivt sätt att resa.

Vi är många här inne som har dragit streck på kartor. Jag fick göra det i skolan för tio femton år sedan. Några av er har gjort det i mer officiella sammanhang. Sällan har det blivit verklighet – oftast därför att det har saknats finansiering, helhetsansvar och win-win-lösningar. Det här var undantaget. Alliansen var undantaget.

Så länge jag har levt har Alliansen varit de partier som tydligast och starkast har sagt ja till allting som jag och min ungdomsgeneration i dag tar för givet. Det har handlat om stort och smått, men alltid om sådant som i dag känns självklart. Ni andra har alltid sagt: Inte just nu, nej, inte på det här sättet, låt oss göra så här i stället, kanske om vi gör den här ändringen eller okej, låt gå, men bara för den här gången. Aldrig har ni sagt Ja! med utropstecken. Det har gjort att ni har hamnat på fel sida ganska ofta. Oavsett om det handlat om när jag och mina kompisar zappar på teven mellan fler kanaler än ettan och tvåan, så var det vi som sade ja. När jag och min generation fick välja skola, var det vi som sade ja – ni sade: Inte just nu. När min generation efter gymnasiet hade hela Europa som studie- och arbetsplats tack vare EU, var det några av er som sade nej.

Så länge min generation har arbetat, vi som är födda efter Berlinmuren på 90-talet, har vi arbetat till halverade arbetsgivaravgifter. Så länge vi har arbetat har vi fått mer pengar i plånboken varje månad.

Nu är jag glad att Moderaterna tillsammans med Alliansen kommer att fortsätta vara de partier som säger ja till framtiden. För den generation som är barn i dag, som betalar sin egen resa med sin egen mobiltelefon första gången kommer de 78 000 bostäderna att stå färdiga när det är dags att flytta hemifrån. Det hade inte blivit verklighet om det inte hade varit för att Alliansen tillsammans utgör ett stabilt och ansvarsfullt regeringsalternativ för Stockholm. Inte heller de arbetsresorna, de kortade restiderna och de nya mötena och utvecklingsmöjligheterna som de nya knutpunkterna och de nio nya stationerna skapar tack vare den underbara tunnelbaneöverenskommelsen.

Det här är ett historiskt ögonblick. Jag var fyra år när tunnelbanan senast förlängdes. Några av er satt här säkert redan då. Nu sker den största utbyggnaden på 40 år. Jag är otroligt glad att få yrka bifall landstingsstyrelsens förslag, för det är roligare att säga ja.

Nästa tåg till Hagastaden går om 3 153 600 minuter!

Förste vice ordföranden : Det är ett antal talare kvar på listan, och jag vill tillhålla alla som nu talar att försöka hålla sig till den rubrik som är satt på dagens ärende. Annars lär vi få en väldigt lång fortsatt debatt, om vi ska hantera alla möjliga ämnen.

Anförande nr 136

Leif Gripestam (M): Herr ordförande! Det är ju så att jag tycker att det är väldigt glädjande – vilket många andra också sagt – att vi får ett nytt historiskt kollektivtrafikpaket på plats. Det är vi i Täby och nordostsektorn väldigt glada över. Vi gläds nämligen med alla andra som får åka tunnelbana, precis som vi i nordostsektorn gläds när människor får sänkt skatt. Vi är glada för att människor får det bättre. Men jag tänkte faktiskt, om ordföranden ursäktar, ta ett litet sidospår och tala om något annat än tunnelbanan, nämligen Roslagsbanan. Den hänger ju ihop med tunnelbanan, det är rätt så viktigt.

På försommaren förra året, om någon minns det, fattade vi beslut om att göra en mycket tung investering i Roslagsbanan. Det är 5,6 miljarder som investeras utöver det som redan är gjort. Det innebär att vi får en åttioprocentig kapacitetshöjning. Det innebär att vi får dubbelspår långa sträckor, det innebär byggande av en ny depå, det innebär inköp av 22 nya tågset. Det blir längre tåg, tätare trafik, snabbare trafik.

Varför är det viktigt att säga detta? Jo, därför att om man enbart bygger tunnelbanan till Täby så hjälper det inte den som åker från Vallentuna, Österåker, Kyrkbyn, Ensta, Visinge och så vidare. De är beroende av Roslagsbanan. Man kan inte bara satsa på en röd tunnelbanelinje till Täby. Det hjälper inte nordostsektorn mer, men det hjälper vissa Täbybor.

Återigen. Nordostsektorn pratar med en röst. Det är viktigt att vi tar ansvar för hela nordostsektorn, inte bara för en enda kommun. Jag märker att vissa partier har kört i diket i den här frågan. Jag undrar faktiskt hur Socialdemokraterna i Täby, Vallentuna och Österåker ska bedriva sin kampanj. Ni säger nej till Roslagsbanan, för vi ska få tunnelbana till Täby – till södra Täby. Därför är det naturligtvis så att Socialdemokraterna i nordostsektorn är splittrade. Socialdemokraterna i Österåker och Vallentuna vill naturligtvis absolut bygga ut Roslagsbanan, för det är deras livlina in till Stockholm.

Roslagsbanan har också fantastiska utvecklingsmöjligheter. Jag hoppas att vi om några år kan bli eniga om att dra Roslagsbanan till Arlanda. I dag går 100 procent av alla transporter mellan Täby och Arlanda med bil. Det är naturligtvis så att vi borde bygga ut Roslagsbanan de 1,3 milen till Arlanda. Det är en väldigt viktig åtgärd för nordostsektorn, inte minst för Vallentuna kan jag säga när jag ser landstingsrådet sitta framför mig.

Det är också så att vad som är oheligt, på flera håll faktiskt, är att det finns en studie som nordostsektorn har finansierat, eller rättare sagt förskottat. Det är en åtgärdsvalsstudie om framtidens kollektivtrafik i nordostsektorn. Den har levererats, och jag hoppas att några har noterat den. Den är på väg till remisshantering i trafiknämnden. Där kan man bara konstatera att enbart en utbyggnad av röda linjen till Täby och Arninge ger den sämsta effekten av alla investeringar eftersom den går parallellt med Roslagsbanan. Om man inte tar något som helst hänsyn till att Roslagsbanan finns så kan man hävda att man ska bygga ut röda linjen, men den får väldigt liten reseffekt. Det är den som är minst samhällsekonomiskt nyttig av alla alternativ. Det måste man faktiskt ta hänsyn till om man är ansvarsfull när det gäller ekonomin, om man inte har en sedelpress i källaren.

Ibland känner jag att några här inne i salen har en sedelpress i källaren. I hela tunnelbanepaketet är det ändå så att man börjar med en ny linje – jag kallar den gärna mörkblå, den kanske blir orange, vad vet jag – från Odenplan via Hagastaden och Arenastaden. Det är naturligtvis den som bör gå ut i nordostsektorn så småningom. Den får nämligen en reseffekt av en helt annan karaktär än den vi får av att enbart bygga ut tunnelbanan. Den får en god effekt. Den är dyrare, ja, men vi löser två problem samtidigt. Vi löser tunnelbanefrågan och vi löser problemet med en västlig förbindelse. Utöver detta vill jag bara säga att i den här åtgärdsvalsstudien så är det också så att alternativet att dra ned Roslagsbanan faktiskt inte är så dumt det heller. Det skulle ge god effekt.

Anförande nr 137

Landstingsrådet Ullberg (S): Bosse Andersson sade tidigare att politik är att vilja, men politik är också att våga välja. Det är väldigt klokt, sagt. Man måste våga välja. Då måste man också ha den här ärligheten.

Jag tycker att det väldigt bra att Leif går upp i talarstolen som kommunstyrelsens ordförande i Täby. Jag apostroferade er tidigare och sade att ert val att ensidigt välja Roslagsbanan före tunnelbana i närtid har gett det här utfallet. Täby saknas i Stockholmsförhandlingen, Täby finns inte med i investeringsplanerna framgent. Jag tror inte att det är hållbart.

Det är självklart att vi ska vara ärliga och säga att vi tror att vi behöver den investering som vi nu gör i Roslagsbanan som är så otroligt smart och rätt kostnadseffektiv, men vi ska inte efter år 2015 bygga ut till den kostnad som du angav, 5,6 miljarder kronor plus vagnar plus tidigare investeringar. Det är inte rimligt. Vi behöver, precis som Birgitta Rydberg och Folkpartiet har sagt, en tunnelbana i närtid.

Anförande nr 138

Leif Gripestam (M): Herr ordförande! Det var en ganska stor felräkning i ditt anförande. De 22 nya tågseten är inkluderade i de 5,6 miljarderna. Det är kanske bara en detalj i sammanhanget. Det handlar ju ändå om några miljarder, men det är så det brukar gå till.

Det vore nog bra om Socialdemokraterna fördjupade sig i åtgärdsvalsstudien så långt den nu har kommit. Den visar ju tydligt på reseffekter på olika målpunkter. Det är dels Roslagsbanans utveckling till Centralen eller till Odenplan. Det är alltså röd tunnelbanelinje, det är tunnelbanan från Solna. Titta gärna på det så får du se. Det är en enorm skillnad i effektivitet. Det beror i sin tur på att Roslagsbanan existerar. Om man tänker bort Roslagsbanan så är det ju ingen tvekan, men den finns och den är oerhört positiv. Det är, som någon brukar säga, ett slags mellanting mellan tunnelbana och pendeltåg. Den är väldigt bra.

Anförande nr 139

Landstingsrådet Ullberg (S): Jo, tack, Leif! Jag har bott i Åkersberga i tio år, och jag vet att Roslagsbanan existerar. Vi investerar stort i den, och det är välbehövligt för den kommer att finnas kvar. Det är vi alla helt överens om.

Det vi talar om nu är huruvida vi ska acceptera att alla kommande investeringsmedel i nordost görs i Roslagsbanan, i dess förbättrade turtäthet, eller om vi också ska bygga tunnelbana till Täby i närtid. Då behöver vi en utredning.

Du hänvisar till den här utredningen som dessbättre trafiknämnden i tisdags valde att bordlägga. Jag hoppas att det är för att alla nu börjar inse hur riggad den är. Den åskådliggör ju inte de verkliga alternativen. Man kan inte jämföra Roslagsbanans alla mångmiljardinvesteringar efter år 2017 eller 2018 med en tunnelbaneutbyggnad till Täby. Man måste naturligtvis jämföra vad man kan få för de investeringsmedel vi har efter år 2015 i Roslagsbanan med en tunnelbanelinje till Täby i närtid. Kan vi inte göra en sådan utredning? Det tror jag att nordostkommunerna skulle behöva.

Anförande nr 140

Leif Gripestam (M): Herr ordförande! Vi talar om två helt olika tidsaspekter. Roslagsbanan byggs om nu, nu och fram till år 2018. Det finns ingen tunnelbanelinje till Täby förrän om tio–femton år. Vad ska vi göra under tiden, Erika?

Socialdemokraterna har inget svar på vad vi ska göra de närmaste tjugo åren då vi bygger ut framför allt Täby.

En sak till. Man bygger ju inte ett tunnelbanerör från Mörby till Roslags Näsby där ingenting händer däremellan. Det måste byggas en ny stadsdel i Danderyd med ungefär 10 000 invånare. Den tror jag kommer att dröja.

Anförande nr 141

Landstingsrådet Blombäck (MP): Ordförande, åhörare och ledamöter! Det här har varit en lång debatt. Jag tänker nu kliva in i nästa steg, minst lika viktigt som själva enigheten och hejaropen kring det faktum att vi nu faktiskt börjar bygga ut tunnelbanan. Vägen dit är nämligen både lång och snarig.

Det som nu väntar är ju att fyra kommuner, ett landsting och staten ska komma överens om planerna, om var depåerna ska ligga, om hur stationsuppgångarna ska se ut och var de ska placeras. I allt detta finns en gigantisk mängd medborgare. Hittills är det så många planprojekt som landstinget har varit involverat i som har gått i diket ute i kommunerna. Den medborgare som har frågat någonting har fått höra av kommunerna att det är SL som bygger, och SL har svarat den medborgare som frågar att det är kommunen som bygger. Medborgaren fattar ingenting, och så blir det inte bra.

Det blir stora och långa överklagandeprocesser. Folk är missnöjda fastän alla faktiskt vill ha kollektivtrafiken, fastän alla faktiskt är överens om att detta är viktigt.

Miljöpartiet vill lägga vårt särskilda uttalande även till dagens protokoll, vi vill att det ska följa med även detta protokoll därför att vi i det beskriver hur vi vill se att den här utbyggnaden nu blir precis så bra som den skulle kunna bli om vi samverkar hela vägen igenom.

Många här har varit uppe och talat om de kommuner som är involverade. Och när det gäller den första delen, Hagastadsgrenen där både Stockholm och Solna är involverade, så behöver arbetet med den detaljplanen komma i gång nu för att det ska vara möjligt att bygga. Det gäller även Nacka och Stockholm på andra delar kring södra delen, Hammarby sjöstad, Gullmarsplan, Hagsätragrenen. I det fallet har Stockholm ett jättejobb att göra.

Jag vill verkligen rikta en uppmaning till alla er som är aktiva i kommunerna, det gäller även mina kompisar, att driva på på hemmaplan. Ställ krav på oss att vi härifrån ska vara med i planprocessen hela vägen. Jag vill att alla vi här inne också ska tycka att det är viktigt.

Det är viktigt att vi gör det här tillsammans för att minimera antalet överklaganden. Våga låta medborgarna komma in tidigt, var inte rädda för det! Jag är helt övertygad om att i stort sett alla stockholmare vill ha tunnelbanan utbyggd, men man vill bli lyssnad på och respekterad under vägen.

Anförande nr 142

Lennart Rohdin (–): Herr ordförande! Dagens beslut är naturligtvis både betydelsefullt och välkommet, vilket inte förringar det faktum att det är både sent och ändå inte tillräckligt. Det tror jag att, vid olika tidpunkter, de flesta i den här salen skulle ha hävdad. Ansvaret ligger naturligtvis på åtskilliga regeringar under de senaste trettio åren i alla fall.

Jag tycker också att det är lite pinsamt. Det är faktiskt ett ärende som har skickats hit av regeringskansliet. Borde inte kompetensen och förmågan ha funnits här i länet så att initiativet kommit härifrån? Nu är det ett politiskt beställningsverk uppifrån. Därför är det inte heller ett länsövergripande perspektiv som har fått styra rakt över. Ibland har vi ju lokala partipolitiska läsningar med kopplingar till statsrådsberedningen som har satt sin prägel på slutresultatet.

Jag kan, liksom Socialdemokraterna i deras särskilda uttalande och Folkpartiet i Täby och resten av nordostsektorn, konstatera att en av de minst omfattande förlängningarna av tunnelbanesystemet Täby och Arninge inte alls finns med. Det är inte en finansieringsfråga som ligger bakom det. Det är en fråga om politisk vilja eller politisk ovilja.

Jag konstaterar dessutom att varken Centerns eller Kristdemokraternas talesmän i sina hallelujatal här framme om tunnelbanans utbyggnad med ett ord har nämnt förlängningen av tunnelbanan till Täby och Arninge.

Då säger någon så här: Nu satsar vi ju på upprustningen av Roslagsbanan. Javisst, det är väl också på tiden. Men märk väl, till skillnad från tunnelbaneutbyggnaderna handlar det inte om en enda ny station – i en region som verkligen växer, en region som omfattar mer än 45 procent av Stockholms läns yta. Det är ett stort område, det bor människor överallt. Här

finns en befolkning som inom kort når kvartsmiljonen – nordostsektorn nafsar både Västmanlands och Västernorrlands län i hasorna när det gäller befolkningsutvecklingen. Krävs det inte mer än en upprustning av det befintliga nätet för Roslagsbanan?

Krävs det inte framför allt när vi talar om utbyggnaden av tunnelbanan där vi har perspektiv på 20, 30, 40 år framåt i tiden? I en region som redan i dag växer betydande, där behövs det också tunnelbana.

Jag vill avsluta som landstingsledamot för nordostkretsen med att säga: Låt ändå inte detta tunnelbanepaket få gå ut över Spårväg Syd!

Anförande nr 143

Landstingsrådet H e m m i n g (C): Eftersom Lennart Rohdin tydligen inte hörde mitt tidigare inlägg där jag just talade om tunnelbana till Täby och det finns en risk att de som lyssnar på den här debatten inte heller har hört mitt inlägg, känner jag det naturligtvis som angeläget att tillrättavisa den felaktiga bilden. Centerpartiet vill ha tunnelbana till Täby.

Anförande nr 144

L e n n a r t R o h d i n (-): Tack, Gustav! Och välkommen!

Anförande nr 145

K a r l H e n r i k s s o n (KD): Ordförande! Jag räknade inte upp vilka utbyggnader som vi ser framöver från Kristdemokraternas sida. Men om man till exempel läser den artikel som jag undertecknade i Dagens Industri som publicerades den 28 december, tror jag, så ser man att vi, när vi talar om en tunnelbaneplan för framtiden, absolut anser att Täby är med som en av de viktiga delarna i den tunnelbaneplanen.

Men den utbyggnaden finns som sagt inte med i det beslut som vi fattar i dag, och det är ju det beslut som vi fattar i dag som vi ska sätta fokus på.

Anförande nr 146

L e n n a r t R o h d i n (-): Tack, Karl! Det var ett välkommet besked. Det kontrasterar ju något mot ett tidigare inlägg – inte från dig – om att nordostsektorn talar med en röst.

Anförande nr 147

L e i f G r i p e s t a m (M):

Herr ordförande! Det är så att de sex kommunerna talar med en röst. Därför är vi överens om att det är väldigt bra att utveckla Roslagsbanan, och det med en åttioprocentig kapacitetshöjning. Det är det här som är så viktigt. Det är därför vi klarar oss lång tid framöver så att vi hinner planera vad som ska komma i nästa steg.

Det är exakt det som åtgärdsvalsstudien handlar om. Vad är det bästa alternativet för nordostsektorn i nästa steg? Man kan inte nöja sig med Roslagsbanan, det är det ingen som har påstått. Vissa här verkar vara tvärsäkra på vad det som är det bästa alternativet. Det är väl fortfarande så att man ska hitta den modell som ger bäst reseffekt i nästa steg. Det är väl ändå det rimliga och att inte i förväg bestämma sig för vad det ska vara, i synnerhet inte som utredningen som vi just har publicerat visar att just röda linjen är den som ger i särklass sämst effekt. Det är ändå något som man måste ta hänsyn till.

Anförande nr 148

L e n n a r t R o h d i n (-): Tack, Leif! Då vet Folkpartiet i nordostsektorn vad valrörelsen handlar om i höst. Tack så mycket!

Anförande nr 149

Leif Gripestam (M): Tack så mycket! Jag hade inte uppfattat att du är valarbetare för Folkpartiet.

Anförande nr 150

Laila Leymann (V): Ordförande, ledamöter! Jag välkomnar tunnelbanan. Vänsterpartiet har välkomnat en utbyggnad av tunnelbanan. Jag bifaller förslaget från landstingsstyrelsen!

Jag vill också påminna om att Älvsjö inte är landstingets sydligaste utpost. Vi har några stora kommuner som ligger söder om Älvsjö också.

Spårväg Syd har länge varit på tal. Den skulle på ett förnämligt sätt förbinda Älvsjö, Skärholmen, Flemingsberg i Huddinge och passera väldigt många stora bostadsområden där det bor många människor.

Min hemkommun Huddinge har i det här sammanhanget fått krav på sig att bygga väldigt många nya bostäder. Det gör vi väldigt gärna. Vi behöver det. Regionen behöver det, Huddinge behöver det, men man vill inte bygga bostäder där det inte finns kommunikationer. Man vill bygga bostäder där människor väljer att bo. Var väljer man att bo? Jo, man väljer att bo där det finns infrastruktur.

Förutom för Huddingeborna och den delen av sträckan så är det här också väldigt gynnsamt för Skärholmenborna som i dag har väldigt många ärenden till Huddinge och Flemingsberg. Flemingsberg har ju väldigt många arbetsplatser, som bekant. Det är Polisen, Huddinge sjukhus och Södertörns högskola. I dag åker de först med tunnelbanan sträckan Skärholmen till Liljeholmen, Tvärbanan till Årstaberget, och därifrån åker de sedan till Flemingsberg. Det är en väldigt lång sträcka med många byten för att de ska komma till så viktiga ställen som vi faktiskt har nu.

Därför vill jag väcka frågan om Spårväg Syd igen. Det har Vänsterpartiet varit väldigt flitiga med att göra. Den är väldigt viktig för vår region, för Huddinge och den delen av regionen. Det finns inte mycket kommunikationer där.

Anförande nr 151

Stella Fare (FP): Herr ordförande! Det var en poäng som jag inte hann få med i mitt första anförande. Det handlar om det här som flera har varit uppe och talat om nu, och debatten har kommit i gång. Det kommer att ta tio–femton år att förverkliga tunnelbanepaketet. Vad gör vi under tiden? Kan vi sitta med armarna i kors och bara vänta på att tunnelbanan blir färdig? Kommer den att fylla alla behov vi har? Svaret är nej. Vi måste göra en mängd olika saker.

En fråga som har varit uppe ska snart avgöras i trafiknämnden, nämligen vad som ska hända i nordost. Från Folkpartiets sida har vi sedan länge klargjort att vi vill ha tunnelbana till Täby. Frågan är då om den står i vägen för Roslagsbanan. Står dessa emot varandra och konkurrerar med varandra?

Jag vill dra en parallell till Saltsjöbanan. Saltsjöbanan kommer att få en ökad trafik-tillströmning med 25 procent när den nya tunnelbanan till Nacka är klar. Jag ser framför mig en liknande utveckling om vi förlänger tunnelbanan till Täby. Det är nämligen så att dessa två viktiga trafikslag kommer att behövas båda två, och det kommer att vara en överströmning inte bara till tunnelbanan, som vissa befarar, utan även till Roslagsbanan. Det är därför som man inte ska göra den här distinktionen.

Jag tror att det har inträffat en väldigt olycklig läsning. Därför kommer vi att driva denna fråga i trafiknämnden framöver och hoppas på stöd även från andra, utan att detta ska tolkas som att vi är motståndare till Roslagsbanan eller att vi har någon som helst plan på att

stoppa investeringar eller göra försämringar så att Roslagsbanan inte får den väldigt viktiga kapacitetsökning och förbättring som vi har planerat för.

Men det finns andra satsningar som vi också måste gå vidare med. Att Spårväg City kopplas till Lidingöbanan är en mycket viktig sak. Planeringen fortsätter för Spårväg Syd, en motsvarighet till Tvärbanan Norr fast i den södra delen av länet. Vi kan inte sitta med armarna i kors. Vi måste fortsätta att vara väldigt aktiva. Och som ni hör av diskussionen finns det mycket kvar att diskutera.

Anförande nr 152

Leif Gripestam (M): Herr ordförande! Det är precis så. Det är därför som de sex kommunerna i nordostsektorn gemensamt har fattat beslutet att förskottera den här utredningen som nu är genomförd. Det är just för att vi ser Roslagsbanan som det alternativ som vi får i närtid som Socialdemokraterna vill förneka nordostsektorn. I nästa steg är det tunnelbana.

Det är ändå så att man i någon mening måste ta hänsyn till de utredningar som är genomförda rörande vilket som är det bästa alternativet. I så fall skulle Folkpartiet ha sagt: Nej, vi ska inte ha någon utredning för vi har redan bestämt hur det ska bli. Om man nu inte ska ta hänsyn till utredningen över huvud taget, om den är ointressant, så tycker jag faktiskt inte att det är seriöst.

Nu får man väl studera detta vidare. Det finns ju förslag om att utreda vidare, visserligen inte den röda linjen. Den ger så dålig effekt att man inte ens vill utreda det alternativet vidare. Man kan hitta en kombination med den mörkblå linjen eller orange. Det är väl så man måste hantera frågan.

Förste vice ordföranden: Får jag be er att ni, när ni får en replik beviljad, strikt håller er till det som den föregående talaren sade. Inga slängar åt höger eller vänster, för då lockar ni in andra som inte har någon möjlighet att delta i den debatten.

Anförande nr 153

Stella Fare (FP): Jag ska kanske inte sätta mig till doms eller recensera lokala debatter, men jag tror faktiskt att både Folkpartiet och Moderaterna har gjort ett misstag genom att ställa dessa två viktiga trafikslag mot varandra. Det är det jag vill framhålla nu.

Genom att länet växer så mycket nu, genom att kommunerna växer så mycket så kan man se att alla dessa trafikslag behövs och de skapar en dynamisk faktor. Vi i Folkpartiet vill göra bådadera.

En sak som vi är väldigt positiva till är att utreda en förlängning av Roslagsbanan antingen till Odenplan eller till Centralen. Jag vill bara säga detta som ett bevis för att vi är för båda dessa satsningar – en förlängning av tunnelbanan till Täby och i fortsättningen kanske till Arninge och en förbättrad standard på Roslagsbanan.

Anförande nr 154

Lars-Erik Salminen (M): Herr ordförande, fullmäktige! Jag tänker börja med att yrka bifall till landstingsstyrelsens förslag till beslut!

Sedan tänker jag hålla mig till ärendet och inte hålla på med repliker hit eller dit eller nya linor som ni har, många av er, både på den ena och den andra sidan. De här urspärningarna har tagit ungefär en timme och de tillhör inte ärendet för fem öre.

Vi ska behandla utbyggnaden av tunnelbanan enligt 2013 års Stockholmsförhandling. När jag har läst det ärendet har jag inte sett någonting av det som många här har talat om.

Önskelinor! Dem får vi ta i ett särskilt ärende, mina vänner. Varför ska vi hålla på med det här? Det har tagit ungefär en timme att tala om önskelinor.

Jag vill ändå efter de här tuffa förhandlingarna rikta ett tack. Många har riktat tack, men de tack som ska riktas, och det får jag höra av många medborgare inte bara i den fina kommunen Solna, handlar om att förhandlingarna har gjort ett jättejobb. Jag har varit med ett tag, många har varit med ännu längre. Kom ihåg vad som har sagts här många gånger om vad som krävs för att få ihop en sådan här sak. Vi lyckas aldrig i Stockholmsregionen, för vi blir aldrig överens. Västra Götaland, Skåne, Malmöregionen de får alltid igenom sitt för de blir alltid överens. Nu när vi verkar vara överens, ska vi då inte vara glada och nöjda över det?

Inte en massa men och om och nej, och bättre hit och bättre dit! Var nu stolta över att den här regionen fixar till det här en gång för alla så att vi får tunnelbanan! Alla säger ju att det är bra, men om vi börjar oja oss så fungerar inte det här.

Jag kan säga till Anna Sehlin om de här gräddfilerna till de rika kommunerna att du är välkommen att åka till Karolinska sjukhuset när du vill, till de här rika kommunerna. Du är välkommen att åka till arenan. Vi kommer att välkomna alla nya medborgare som kommer att få bostad i de nya bostäderna som byggs i de här rika kommunerna. Vi kommer att välkomna alla som vill besöka de här rika kommunerna. Och framför allt kommer vi att välkomna alla nya som får arbeten i de rika kommunerna som finns utefter de här linjerna.

Jag tror att fortsättning följer med modiga nya politiker i den här regionen.

Anförande nr 155

Anna Sehlin (V): Tack! Jag tar emot den. Jag hoppas att den inbjudan också gäller alla dem som står i Stockholms stads bostadskö, som vill ha hyresrätter och som inte har råd att köpa någon dyr bostadsrätt.

Troligtvis kommer det att vara så att de bostäder som byggs, de 78 000 lägenheterna, blir dyra bostadsrätter. Det kommer många inte att ha råd med, tyvärr. Jag hoppas att den välkomnande utsträckta handen också gäller dem som söker hyresrätter.

Anförande nr 156

Lars-Erik Salminen (M): Debatten handlar inte om bostadsrätter eller hyresrätter. Den handlar om nya bostäder.

Förste vice ordföranden: Och ämnet var spårutbyggnad, höll jag på att säga.

Anförande nr 157

Anna Sehlin (V): Det finns ju möjlighet för politiken att ställa krav. De kraven kan innebära att det byggs hyresrätter. Vi som sitter här har ju möjlighet att ställa de kraven, eller hur.

Anförande nr 158

Gunilla Roxby Cromvall (V): Låt hela länet leva! Så heter Vänsterpartiets senaste budget. I dag när vi ett delmål, en del av vårt län kan få leva. Trots Alliansens frustration yrkar jag bifall till landstingsstyrelsens förslag och också till förslaget om tilläggsbeslut som kommer från Socialdemokraterna! Det stämmer väl med den motion som vi väckte här den 22 oktober. Kanske kommer det bara på fyra månaders tid bli bifall till förslaget att nu förverkliga förslaget att det blir tunnelbana också mellan Hagsätra och Älvsjö, 1,8 kilometer.

Alliansen, upp till bevis nu! Nu har ni möjligheten att faktiskt rösta för det som ni i Stockholms stad gick ut med i går och gjorde ett stort utspel om.

Vi känner en glädje i att Alliansen äntligen vill bygga ut tunnelbanan. Och har ni sett motionerna som kommer att väckas här senare i dag? Här kommer vi med ännu många fler konstruktiva förslag. Jag ser Socialdemokraternas konstruktiva förslag om hur vi kan öppna nya uppgångar. Och vi kommer med förslag om att till exempel anlägga en pendeltägsstation vid Rågsved. Då behöver man inte bygga några nya spår, det gäller en ny station. Vi vill att vi ska studera möjligheterna till Spårväg Syds förlängning och att vi också nu när vi bygger den här tunnelbanan ska bygga de sista 1,6 kilometerna mellan Hjulsta och Barkarby.

Vi i Vänsterpartiet yrkar därför bifall till landstingsstyrelsens förslag och till Socialdemokraternas förslag till tilläggsbeslut. Naturligtvis vill vi också att vårt särskilda uttalande från landstingsstyrelsen ska gå vidare. Det har vi förklarat tidigare i debatten.

Anförande nr 159

Anders Ekegren (FP): Ordförande, fullmäktige! Jag har alltid varit förespråkare för tunnelbanan. Redan när jag flyttade från Göteborg till den här regionen år 1980 tyckte jag att det var ett fantastiskt lyft att få åka tunnelbana i stället för att åka spårvagn.

Det som också känns bra i dag är att det verkar som om vi kommer att vara överens om själva huvudärendet. Sedan kommer det att vara ett antal extra yrkanden och särskilda uttalanden, men det tillhör väl politiken.

Det är klart att detta är ett historiskt beslut, som många redan har sagt här. Det som jag tycker är särskilt bra historiskt är att vi nu får trafiklösningar med väldigt hög kapacitet och snabbhet. Det är faktiskt det som vi behöver. På tio år kommer vi att öka med en folkmängd som motsvarar ett nytt Göteborg. För att kunna transportera alla de människor som ska bo någonstans och alla dem som ska jobba någonstans måste vi ha en kapacitetsstark kollektivtrafik.

Som Solnabo är jag väl kanske lite extra glad i dag. I april 2013 var det väl bara politikerna i Solna som tyckte att man skulle bygga en tunnelbana, inte bara bort till Hagastaden utan ända bort till Arenastaden. Det var väl inte så många som trodde det, men i dag när vi ska fatta beslut så är det en fullvärdig tunnelbana, dessutom mellan Odenplan och Arenastaden. Alla utredningar som har gjorts har också visat att det kommer att leda till väldigt många trafikanter. Det är väl oftast denna del som framförs som den mest lönsamma tunnelbaneutbyggnaden.

Det är bra att det beslutet kommer. Förhoppningsvis kan det innebära att när man träffar nästa överenskommelse så kan det också bli en förlängning till Täby. Med detta tror jag faktiskt att jag har gjort ett inlägg som inte har sparat ur.

Anförande nr 160

Thomas Magnusson (V): Fru ordförande! Det var så väl ordnat att jag hade mitt namn på talarlistan. Annars hade jag givetvis begärt replik på Anders Ekegrens inlägg. Skämt åsido!

Jag tycker att det är viktigt att notera en sak, och det är att många vill ta åt sig äran av det här förslaget. Det är väl egentligen inte så konstigt. Det är valår och det är viktigt att man presenterar sitt partis politik.

Jag säger gärna i den diskussionen att vi var föregångare och att vi tidigt ville detta. I den här diskussionen tycker jag ändå att man ska vara storsint och säga: Okej, vi är överens om tagen att vi vill bygga ut tunnelbanan. Låt oss då också vara storsinta och säga att det är jättebra att partierna är överens för en gångs skull.

Jag tror också att det är viktigt att man för den fortsatta diskussionen har det som utgångspunkt. Om vi är överens om detta måste det också vara möjligt att föra en diskussion om de saker som vi inte har fått ta ställning till och diskutera tidigare. När det är på det sättet att Alliansen snabbar på detta, kanske på grund av valåret eller vad det nu kan bero på, så kanske det också är viktigt att fundera på att det finns synpunkter rörande förslaget.

Jag skulle vilja säga att Vänsterpartiets synpunkter kan delas in i tre delar. Den ena delen handlar om att vi är för tunnelbaneutbyggnaden. Vi är överens i sak om att den här utbyggnaden behöver komma till stånd. Den andra är att vi ser att det finns frågor där vi borde se konsekvensen av beslutet tydligare och där vi känner oss osäkra på finansieringsdelen. Den tredje synpunkten handlar om att om vi hade suttit vid makten, om vi hade fått bestämma, så hade vi kunnat göra det här fast på ett annat sätt.

Jag tycker inte att det är något konstigt, men alldeles uppenbart provocerar det allianssidan så pass mycket att man försöker ge sig in i diverse olika diskussioner om huruvida vi faktiskt är för förslaget eller inte. Jag säger igen att det känns väldigt konstigt att vi skulle rösta emot en tunnelbaneutbyggnad om det nu är så att vi har varit för det i väldigt många år.

Sist men inte minst ställde jag en fråga i mitt tidigare inlägg till Christer Wennerholm, om du älskar tunnelbanan. Du kanske inte hörde frågan, men du får gärna svara på den nu, för jag är lite nyfiken på svaret.

Anförande nr 161

Helena Bargholz (FP): Fru ordförande och landstingsvänner! Visst är det härligt att vi är överens i den här stora och historiskt viktiga frågan! Jag tycker att det ska få ta tid att debattera den här, även om det har kommit synpunkter på att vi lägger ned för mycket tid på den.

Det är en så stor fråga att jag under mina år inte har varit med om att få ta ställning till något liknande. Det gäller väl de flesta här. Vi tycker att det är en otroligt intressant och viktig fråga. Men jag är Lidingöbo. Vi gör nu en stor satsning på Lidingöbanan. Hela södra Lidingö är uppgrävt, och arbetet rullar på väldigt bra.

Vi har ju tänkt oss att den här satsningen ska kunna kopplas till Spårväg City. Därför är jag väldigt angelägen om att veta: vilka kan följderna bli av det beslut som vi fattar nu? Kommer det att finnas ork och kraft och intresse att också driva frågan om Spårväg City?

Stella Fare sade att för Folkpartiets sida är det väldigt viktigt att vi gör den här satsningen, men vi i Folkpartiet är ju inte ensamma om att fatta beslut här i landstinget. Därför vore det väldigt bra att veta vad man kan svara Lidingöborna. Kommer vi att se en fortsatt satsning på Spårväg City eller kommer det arbetet att försenas?

Avslutningsvis kan jag säga att Lidingöborna inte är särskilt intresserade av en tunnelbana till Lidingö. Personligen skulle jag tycka att det var jättebra, men en majoritet är tydligen inte det. Men vi får inte släppa Spårväg City, för det är en viktig del när det gäller att sälja in de här trafikförslagen.

Anförande nr 162

Nanna Wikholm (S): I slutet av en lång debatt med ganska många tydliga besked tänkte jag försöka återgå till att diskutera tunnelbana, för det tycker jag att vi ska göra här i dag, eftersom det är den som vi ska fatta beslut om.

Vi tycker som sagt att det är skönt att äntligen kunna gå till beslut om de här utbyggnaderna, men vi har också lagt ett tilläggsyrkande. I början av debatten var det många på Allianssidan som ställde sig positiva och ville peka på hur glatt och fint det var att det kom ett medieutspel om tunnelbanan mellan Älvsjö och Hagsåtra.

När vi sedan lade ett skarpt förslag om att vi faktiskt skulle jobba vidare med den här frågan så har jag inte hört så mycket mer om den längre. Jag skulle hemskt gärna vilja att ni steg upp i talarstolen och sade att det är en mycket bra idé, och nu gör vi det här tillsammans, särskilt som vi har en kommun som är med på taget.

Det är min sista fråga: Står ni för de medieutspel som görs och går vidare hand i hand med oss mot fortsatt tunnelbaneutbyggnad?

Anförande nr 163

Landstingsrådet Rosdahl (M): Fru ordförande! Tack så mycket för en lång och till största delen också väldigt givande och intressant debatt! Det är mycket glädjande att höra att vi är eniga i fullmäktige hittills. Vi ska lyssna på den enigheten när vi fattar beslut.

Ett kort svar är detta. Det fina med den här överenskommelsen, det unika med den här överenskommelsen är att den inte petar ut något annat projekt. Det här är därutöver. De historiskt stora satsningar som vi gör i Stockholms läns landsting, 30 miljarder de närmaste fem åren, finns kvar. Då kommer det här därutöver, finansierat på det sätt som vi har presenterat här under eftermiddagen.

Nu till svar på Erikas, Socialdemokraternas och Nannas fråga också på slutet. Det är ju så att den här Stockholmsöverenskommelsen har tillkommit efter ett mycket gediget utredningsarbete. Det har varit samtal mellan staten, landstinget och fyra kommuner, regelrätta förhandlingar om finansiering och genomförande. Att utan beredning eller seriös hantering kasta in förslaget i sista stund innan beslutet ska fattas är mot denna bakgrund inte seriöst.

Vi vill hedra överenskommelsen på ett ansvarsfullt sätt. Det gör vi genom att fatta ett rakt beslut om överenskommelsen och dess innehåll. Överenskommelsen öppnar sedan möjlighet för att i ett kommande steg inleda en dialog med Stockholms stad och andra intresserade kommuner om framtida satsningar, men det måste ske på ett seriöst och ansvarsfullt sätt.

Mot den bakgrunden yrkar jag alltså avslag på Socialdemokraternas förslag till tilläggsattsats. Vi kommer dessutom att lägga en röstförklaring till protokollet. Återigen yrkar jag bifall till landstingsstyrelsens förslag till beslut!

Anförande nr 164

Landstingsrådet Ullberg (S): Torbjörn, både du och jag vet ju att den här förhandlingsgruppen har haft väldigt kort tid till förfogande. De har trots det gjort ett väldigt bra arbete. Jag vet också att många saker har diskuterats, och man har till exempel tvingats släppa frågan om tunnelbana till Täby till följd av att det inte fanns stöd hos kommunens majoritet, hos Täbymoderaterna.

Det är också så att frågan om Älvsjö har varit uppe, den frågan har varit med i generalplanen sedan 1952, så det är inte direkt någon ny fråga. Det som är unikt är att dina partivänner och majoriteten i Stockholm i går gjorde ett utspel och hoppas på den här utbyggnaden i närtid, för det hänger ihop när vi gör en avgrening och konverterar grön till blå linje och gör så mycket på Hagsåtragegrenen. Det vore ganska dumt att inte inarbeta den här delen som ju, som sagt var, inte är någon ny fråga. Det är det som vårt tilläggsyrkande handlar om, inte allt, bara det tilläggsförslag som rör Älvsjö.

Anförande nr 165

Landstingsrådet Rosdahl (M): Det blev en lite tråkig avslutning av Erika, för det är halvsanningar och halvlögner. Du lägger ord i Täbypolitikens mun. Det har aldrig funnits pengar med i diskussionerna om att man i det här skedet skulle diskutera Täby.

Vi har däremot gjort en fullvärdig tunnelbana för att senare kunna bygga ut till Täby. Det är ingen skyttel som åker fram och tillbaka på ett spår, ingen avgränsning av vart tredje tåg. Det är en fullvärdig tunnelbana som möjliggör en utbyggnad.

Det är likadant som när vi talar om Stockholms stad önskemål som presenterades i går. Ja, det inkluderar 10 000 nya bostäder. Det är mycket intressant att diskutera med Stockholms stad. Precis som jag sade i mitt inledningsanförande har vi stora öron, vi lyssnar gärna på nya idéer, men det ska också finnas med en finansiering. Det gör det här paketet. Återigen yrkar jag bifall till landstingsstyrelsens förslag!

Anförande nr 166

Landstingsrådet Ullberg (S): Vad som är en halvsanning kan ju också diskuteras. Jag förstår att det inte är så fruktbarande att göra det, så jag tycker att vi lämnar det bakom oss och koncentrerar oss på det utspel som gjordes i går från Stadshusalliansen där de säger att det här är så viktigt för dem, det kan bli så många nya bostäder och att de till och med vill vara med och finansiera utbyggnaden eftersom det är en så stark koppling till överenskommelsen. Det är därför vi yrkar bifall till det enhälliga landstingsstyrelseförslaget till beslut samt det här tilläggförslaget som bara rör den att-satsen.

Utöver det har vi ett särskilt uttalande. Det är något unikt och väldigt bra som vi gör i dag och det finns ett väldigt starkt stöd. Jag började med att ropa "Äntligen!" Jag kan ropa äntligen igen om du känner att det blir bättre stämning.

Vi är ju i sak överens, men det går inte att lämna alla andra strategiska tunnelbanefrågor som rör Täby, Älvsjö, lila linjen och öppna möjlighet för en utbyggnad även till Hjulsta. Så många år som ni har negligerat tunnelbanefrågan går det inte att fortsätta. Älvsjö hänger ihop med dagens ärende. Jag yrkar bifall till det!

Anförande nr 167

Stella Fare (FP): Erika, när det gäller den här nya förbindelsen, tvärförbindelsen mellan Älvsjö och Hagsätra så är det så att du och din grupp kommer att få rösta för en uppgörelse mellan oss och Stockholms stad i den frågan. Men den frågan är ännu inte beredd. Det är skälet till att vi inte kan ta upp den nu. Bostäderna finns planerade sedan tidigare. Det nya är att man kan få den här förbindelsen till stånd.

Och som jag sade i mitt anförande så är det här oerhört glädjande och en enormt viktig sak, men vi kan inte bara utan vidare nu ta in den i den här uppgörelsen eftersom frågan inte är beredd och vi ännu inte har detaljerna klara med Stockholms stad.

Detta kommer att bli verklighet, och Stockholms stad kommer att ta ett stort ekonomiskt ansvar för att det blir så. Det är också klart, det kan du lita på. Det kommer. Det kommer ett sådant ärende i framtiden – inom kort.

Anförande nr 168

Landstingsrådet Wenneholm (M): Fru ordförande, fullmäktigeledamöter! Det här är ett åskådningsexempel på det som ofta händer. Det har hänt under de senaste sju åren som vi har haft Alliansstyre i den här församlingen. Helt plötsligt kommer det från Socialdemokraterna pigga förslag, från golvet. Men den fråga vi alltid får ställa till er är ju: var är pengarna?

Skillnaden mellan ditt förslag, Erika Ullberg, och det som dryftades i Stockholms stadshus i går är ju att man där har anslagit medel till att fullfölja en utredning kring kollektivtrafiklösningen till alla de här nya bostäderna.

Vi har i dag att ta ställning till ett paket som är slut- och färdigförhandlat, där vi säger – och där vi redan i går sade – att det här är ett intressant förslag som vi får fortsätta att jobba med. Då bara adderar du utan minsta blinkning och säger att vi till det förslag som vi ska fatta beslut om i dag nu ska lägga det här nya förslaget. Varför ska vi då inte lägga på alla de andra förslagen som ni har väckt under den här debatten?

Det här är ju bara som vanligt ett fräckt försök. Vi kommer, precis som Stella sade, att få återkomma och ta ställning till den här frågan. Då är frågan som vanligt: var är pengarna? Vi har förhandlat fram en uppgörelse som innehåller massor med nya bostäder som kommunen ansvarar för tillsammans med regeringen, utbyggnad av kollektivtrafik i ny tunnelbana och det finns pengar med från alla tre parter. Du har aldrig några pengar, du har bara förslagsrätten som du använder, och det är din demokratiska rättighet, men det vore klädsamt om du också hade med pengarna i det här sammanhanget.

Anförande nr 169

Landstingsrådet Ullberg (S): Var är pengarna? Ja, om man tittar i landstingets investeringsbudget till år 2018 kan man se att pengarna i alla fall inte är avsatta till tunnelbaneutbyggnader. Vi socialdemokrater har ju, förutom att vi matchar varje krona när det gäller de diskussioner där vi kräver en statlig medfinansiering, sett till att vi har mer pengar i vår egen budget, och det tror jag kommer att behövas.

Pigga förslag från golvet, sade du. Menade du Sten Nordin eller mig? Jag tycker att det här är ett självklart förslag som har diskuterats så länge. Vår tilläggsattsats är alltså att uppdra åt landstingsstyrelsen att återkomma med förslag till komplettering eftersom den här utbyggnaden hänger ihop med den stora utbyggnaden.

Det är möjligt att du känner att måttet nu är rågat, inte en station till. Men jag känner nog tvärtom. Jag ser möjligheten att nu släppa prestigen, att faktiskt se till att vi ger ett gemensamt uppdrag till det som stadshusalliansen, med stöd av andra partier i fullmäktige, tycker är så viktigt, nämligen att vara med att lösa bostadsristen och då ska vi bygga en tunnelbana till Älvsjö.

Anförande nr 170

Gunilla Roxby Cromvall (V): Men, Christer G. Det är en förstudie som vi begär. Det är precis den väg som man ska gå när man ska titta på hur vi ska lösa den extrema trängseln. Man inleder en förstudie, man tittar på alternativen, man tittar på finansiering och sedan fattar man beslut. Förstudien kostar inte så stora pengar i vårt landsting för en dragning som kanske är väldigt viktig.

Vi ska ju inte fatta beslut för tilläggsbeslutet om att vi ska bygga den här linjen, vi ska inleda en förstudie. Det säger ni alltså nej till. Det är intressant efter gårdagens utspel av Alliansen i Stockholms stad.

Anförande nr 171

Landstingsrådet Wenneholm (M): Fru ordförande, fullmäktigeledamöter! Det är ju helt fantastiskt! Det är tur att ni är i opposition. Ni kan ju inte ens läsa varandras papper. Gunilla, har du läst vad Socialdemokraterna har föreslagit? Med komplettering av berörda avtal, står det. Ni får väl ändå läsa varandras förslag.

Nu är det så att vi i dag har att ta ställning till ett framförhandlat avtal. Vi har alla talat om vilka visioner vi kan ha i framtiden. Låt oss nu, precis som Kristoffer Tamsons sade tidigare, fatta ett beslut och stå för avtalet med staten och de fyra kommunerna, så kommer vi att återkomma till och få möjligheten att diskutera den här förlängningen.

Jag sade själv tidigare att jag tror att någon kommer att stå i den här talarstolen och prata om att binda ihop Hagsätra med Arninge också någon gång i framtiden och bilda den här bypassen, men det står ingenting om det i avtalet i dag. Därför får vi ta det i framtiden. Bifall till landstingsstyrelsens förslag!

Anförande nr 172

Kristoffer Tamsons (M): Ordförande, landstingsfullmäktige! Nu är vi där. En framförhandlad – efter mycken möda, sena nätter, tidiga morgnar, stat, landsting, fyra berörda kommuner – överenskommelse som rymmer genomförande av vad som ska göras, hur det ska göras, hur det ska finansieras.

I denna stund kastar Ulrika Ullberg och Socialdemokraterna in ett av deras populistiska tunnelbaneutspel och säger: Åh, den här överenskommelsen är väl inte så mycket värd, inte så mycket att stå för, vi kan väl addera lite grand till den. Vi kan väl fatta en del beslut i den här församlingen om att vi ska lägga till någonting eller dra bort någonting. Låt oss inte tala om vad som ska finansieras, vad som ska bort.

Det är inte på det sättet som Stockholmsförhandlingen har kommit till stånd. Den har krävt ett noggrant och seriöst arbete, för det är så man går från luftslott till tunnelbana.

Jag tycker inte att det är seriöst att bedriva politik på detta sätt och det kommer jag att upprepa i denna församling och i alla sammanhang där jag har möjlighet att möta väljarna fram till valdagen. Gärna utbyggnad av tunnelbanesystemet, men vi måste först fatta beslut om Stockholmsförhandlingen och sedan ta ett samtal om vad som kan bli nästa steg.

Anförande nr 173

Landstingsrådet Ullberg (S): Okej, så vi har Alliansen i Stadshuset och vi har Socialdemokraterna, Vänsterpartiet och Miljöpartiet och vi har Centerpartiet och Folkpartiet som säger att vi vill bygga tunnelbana till Älvsjö. Vi har en kommun som jag anser vara en ansvarsfull och seriös finansiär som säger att de är beredda att betala den. Det har direkt påverkan på de här avtalen och borde samordnas. Vi vill alltså ge i uppdrag att återkomma kring detta. Vi skulle kunna justera ett ord om det skulle kännas bättre, undersöka förutsättningarna att etcetera.

Då säger ni i landstingsmoderaterna att det är populistiska förslag. Är det ett populistiskt förslag? Att det är ett piggt förslag är en sak fast det har mer än 50 år på nacken, men det är fortfarande piggt. Men är det ett populistiskt förslag som saknar finansiering när Sten Nordin går ut och säger: låt oss bygga en tunnelbana mellan Hagsätra och Älvsjö? Jag fattar inte riktigt.

Skrapa lite på trisslotten så kommer den gamla färgen fram.

Anförande nr 174

Kristoffer Tamsons (M): Erika Ullberg, jag står bakom Stockholmsförhandlingens resultat. Jag tycker att det är så seriös politik bedrivs. Jag välkomnar de kommuner som vill ta nya steg som möjliggörs genom att Stockholmsförhandlingens resultat blir verklighet och att vi i alla de församlingar som äger att fatta beslut om den fattar beslut om den. Men var sak har sin tid.

Vi bejakade och välkomnade att Stockholms stad vill börja diskutera vad som kan bli nästa steg. Men de har också gjort lagt ett förslag som inkluderar det som Erika Ullberg och Socialdemokraterna aldrig gör, ni har nämligen aldrig pengarna med. Pengar har Sten Nordin med sig. Därför borde jag ta ett seriöst samtal med honom om hur han ser på detta, han och hans Alliansvänner i Stockholms stadshus och på vilket sätt kan vi bidra till detta.

I dag ska vi i denna församling fatta beslut om Stockholmsöverenskommelsen. Den vill du luckra upp, och till den vill du göra tilläggsbeslut. Det är inte seriöst. Det är lika lite seriöst som den här färgkriteleken som ni har ägnat er åt under senare år. Vilka fler utredningar kan du passa på att yrka bifall till på samma gång och komplettera Stockholmsförhandlingen med? Det måste väl finnas något annat här som du tycker är viktigt att prioritera och få upp på bordet i denna sena stund? Eller var detta bara ett spel för gallerierna?

Anförande nr 175

Landstingsrådet H e m m i n g (C): Det blir nästan ett lite komiskt slut på den här långa debatten. I går fick vi läsa i tidningen om ett synnerligen intressant förslag från Alliansen i Stockholms stad, men jag tror knappt att de själva har alla papper i ordning för den här diskussionen som vi naturligtvis ska föra.

Jag tycker att det är ett jättepositivt förslag, men vi har inte ens fått ett brev om den här frågan till landstinget.

Jag tycker att det är väldigt mänskligt att man från oppositionspartiernas sida har ett behov av att framhålla att vi vill mer än vad vi är överens om här i landstingssalen, men jag är synnerligen osäker på om jag tycker att det är klokt. Jag tror att det här är ett misstag från er sida.

Det här är en synnerligen väl genomförhandlad överenskommelse, och vi har alla synpunkter på vilket nästa steg skulle kunna bli, men resultatet får inte bli en oseriös hantering. Jag tycker att Hagsätraförslaget naturligtvis är ett synnerligen intressant vidare steg som vi i Centerpartiets sida säkert kommer att jobba för.

Ska det bestående intrycket av den här debatten vara att vi är så obekväma med att tycka likadant om en av regionens stora framtidsfrågor så att man får intrycket av maskar som febrilt försöker undvika att hamna på kroken?

Ska vi faktiskt inte avsluta den här debatten med att känna att vi är överens om någonting och att vi har lyckats ta ett krafttag framåt för Stockholmsregionen? Vi har dessutom fört en förberedande diskussion om massor av olika viktiga fortsättningar på det som vi verkar vara alltmer överens om, nämligen att tunnelbanesystemet ska fortsätta att byggas ut?

Jag tycker att det är tråkigt, och jag tror det är ett misstag från Socialdemokraternas sida. Bifall till landstingsstyrelsens förslag!

§ 20 Principöverenskommelse mellan Stockholms läns landsting och Solna stad om detaljplanering och genomförande av Norra Hagastaden

Anförande nr 176

Landstingsrådet R o s d a h l (M): Fru ordförande! Stockholms läns landsting innehåller många saker. Vi är en av Sveriges största arbetsgivare och ett nav för forskning. Vi är ansvariga för kollektivtrafiken, som ser till att hundratusentals människor tar sig till och från jobbet varje dag. Vi är självklart en stor och viktig värdgivare, som bland annat ser till att människor är friska nog att ta sig till och från jobbet. Vi är också fastighetsägare och fastighetsutvecklare.

Ett par av våra roller berörs av 2013 års Stockholmsförhandling och överenskommelsen om att bygga ny tunnelbana. Vi underlättar för våra anställda, vi förbättrar hela näringslivsklimatet i Stockholmsregionen, och vi tar vårt ansvar för framtidens kollektivtrafik. Men vi berörs också som fastighetsägare och fastighetsutvecklare, och i denna roll är det extra viktigt att vara långsiktig och framsynt.

Resultatet av 2013 års Stockholmsförhandling innebär att en ny tunnelbaneförbindelse byggs på sträckan Odenplan via Hagastaden till Arenastaden. Den nya tillgången till tunnelbana i Hagastaden ökar värdet på den mark som landstinget äger i området och därmed även kommande försäljningsintäkter. Men det är viktigt att komma ihåg att liknande förhållanden med förhöjda markvärden kommer att uppstå på flera ställen där tunnelbanan byggs ut.

I budgeten för 2014 slog landstingsfullmäktige fast att kommuner som berörs av utbyggnaden bör medverka med 20 procent i medfinansiering till tunnelbanan. Skälet till detta är att kommuner och andra markägare i kommunerna får del av värdestegringen som följer av tunnelbaneutbyggnaden. Det har varit en av grunderna för 2013 års Stockholmsförhandling.

Berörda kommuner har också bidragit med 20 procent i medfinansiering. Tanken är att kommunerna i sin tur ska kunna få hjälp med medfinansiering av dem som äger marken när denna exploateras och säljs.

Det är här som landstingets många roller kommer in. Det är viktigt att kunna skilja på olika roller och åtaganden. Vi är huvudman för tunnelbanan, men vi är samtidigt markägare i Hagastaden.

För att samma principer ska gälla lika för alla aktörer är det landstinget i egenskap av fastighetsägare som bör bidra till Solna stads medfinansiering till tunnelbaneutbyggnaden. Landstinget har därför träffat ett avtal med Solna stad om bidrag till medfinansiering av tunnelbaneutbyggnaden mot vissa motprestationer från Solna stad.

Avtalet ger landstinget rätt att själv eller genom försäljning av byggrätter utöver vårdlokaler bygga 380 000 kvadratmeter bruttoarea bostäder eller lokaler. För den som har följt med i diskussionen om fastighetsmarknaden är det lätt att förstå att detta kommer att ge landstinget stora intäkter.

För detta betalar landstinget en ersättning på 700 kronor per kvadratmeter bruttoarea för bostäder och 500 kronor per kvadratmeter bruttoarea för kommersiella lokaler med, ett tak på 250 miljoner kronor. Detta görs under perioden 2016–2022, då det är tänkt att hela området ska vara detaljplanerat. Är detaljplaneringen inte klar då blir ersättningen från landstinget lägre.

Beloppet ska täcka kommunens kostnader för detaljplanering och en del av den värdeökning som marken får genom kommunens deltagande i tunnelbaneöverenskommelsen. Men det viktigaste är att landstinget självt genom överenskommelsen är beredd att följa de spelregler som vi tycker att andra fastighetsägare i Stockholmsregionen ska följa i samband investeringar i utbyggd och förbättrad kollektivtrafik.

Beslutet slår alltså fast en för landstinget viktig princip om medfinansiering från fastighetsägare. Att denna princip får fäste och gäller i regionen är i sig en av de viktigaste förutsättningarna för att tunnelbaneutbyggnaden ska kunna ske både nu och i framtiden.

Med detta, fru ordförande, yrkar jag bifall till landstingsstyrelsens förslag till beslut.

Anförande nr 177

Anders Lönnberg (S): Ordförande! Jag vill börja med att yrka bifall till detta förslag. Men vi ett särskilt uttalande som jag gärna vill att ni tar del av.

Jag har förut ofta citerat John Kenneth Galbraith. Han brukar säga att politik inte handlar om att vilja utan handlar om att välja mellan det obehagliga och det omöjliga. Så länge vi har demokrati blir det omöjliga till slut faktiskt omöjligt att besluta om också, och man tvingas ta det obehagliga. I alla fall tyckte man att det var obehagligt när man var emot det. Men

plötsligen övertygar man sig själv om att det blir behagligt, och då är det lättare att fatta ett sådant beslut.

Jag instämmer rätt mycket i Gustav Hemmings inlägg förra gången, men det kräver också ett slags rim och reson, att man har något slags hållning. Jag vill ändå gå igenom ärendet lite grann.

Historien i det här ärendet är att Stockholms stad först fattar ett beslut om att ta rejält betalt för marken mot löfte om att det ska komma tunnelbana. Sedan stoppar landstingsmoderaterna tunnelbaneutbyggnaden, och plötsligen får Stockholms stad gå in och förhandla ned markpriserna med dem det berör – trots att landstinget själv äger stora markområden och ska bygga norra Europas finaste och största sjukhus och allt möjligt annat. Det är en mycket märklig upplevelse. När tunnelbanan uteblir blir det sänkningar från 1 000 kronor per kvadratmeter.

Sedan vrider regeringen om armen på moderaterna, och plötsligen ska det vara tunnelbana igen, vilket framgår i dag. Det är ju inte av en händelse som de borgerliga här i dag plötsligen uppträder med knappar med symbolen för tunnelbana, utan det är för att de vill överbevisa om något som kanske inte är fullt så trovärdigt om man ser det historiskt: Nu har vi ändrat oss och funnit ljuset igen.

Torbjörn kallar det att landstinget har många roller. Jag ifrågasätter att Christer G Wennerholm ska spela alla rollerna och inta alla möjliga positioner i den här frågan.

Vad detta leder till är att landstinget plötsligen ska betala pengar till Solna kommun.

Vi kom med ett förslag 2011, för tre år sedan. Vi kunde se den här processen framför oss och föreslog att vi skulle utarbeta en modell som kunde användas för att få de ökade markvärdena och den finansiering från privat håll som den skulle kunna tillföra landstinget och exploateringen. Men plötsligen sitter vi nu och håller på och byter pengar mellan skattekollektiv, fast det inte alls var meningen.

Summa summarum: Vi hörde på Christer att ni var så bra på att ta hand om pengar. Det är som det alltid brukar vara: Man pratar vackert om finansiering och marknadslösningar av olika slag, men när det kommer till kritan är det alltid skattebetalarna som får betala slutnotan.

Det finns några saker man kan dra slutsatser om. Först och främst: Ska man driva en politik måste den byggas på trovärdighet. Man ska vara värdig tilltro. Många säger att era knappar betyder tunnelbana. Men när jag ser den på Christer är den för mig en symbol av en gammaldags galge som han just håller på att vrida sig under, en omvändelse under galgen. Det ska bli trovärdigt att spårvägens Saulus plötsligen har blivit tunnelbanans Paulus. Välkommen in i den djupa trons irrgångar!

Sensmoralen av det här ärendet är att majoriteten bör lyssna på oss i oppositionen. I det här ärendet – och det kommer flera liknande ärenden i dag – är det så att ni två tre fyra år senare ändå får göra det vi sade, men först när regeringen tvingar er. Om ni inte vill råka ut för den blamagen fler gånger så lyssna på oss i tid! Då kan vi, som Gustav säger, ta en utsträckt hand, för den ska man ta och krama – den ska man inte avvisa. Men då får man uppträda något så när vettigt från början.

Era lösningar blir dyrare. Vi har ett ärende som kommer där detta upprepas igen. Jag vill bara säga: Trots att detta är ett bra förslag kommer det att bli dyrare, och det kommer att bli en växling av pengar mellan parter som inte var avsedd. Och snälla ni, ger er in i det obehagliga i tid!

§ 21 Inriktningsbeslut för ny- och ombyggnation av operation vid Karolinska Universitetssjukhuset Huddinge

Anförande nr 178

Landstingsrådet **B r o b e r g** (M): Ordförande, landstingsledamöter! Vi har just fattat ett historiskt beslut om att bygga ut tunnelbanan med 19 kilometer dubbelspår och hela nio nya stationer och kanske så småningom en tionde i mina hemtrakter i Älvsjö – dock tycker jag att det var helt rätt att förbereda det beslutet och vänta med det till ett kommande möte.

Det är en historisk satsning på tunnelbanan, den största satsningen på 40 år. Jag önskar att jag kunde säga ”i min livstid”, men jag måste erkänna att jag har blivit något äldre än 40 vid det här laget, så tyvärr är det inte riktigt så.

Som bekant satsar vi inte endast på kollektivtrafiken utan även på sjukvården. Vi har påbörjat den största upprustningen och moderniseringen av hälso- och sjukvården i Stockholmsregionen i modern tid. Under kommande fem år satsar vi 35 miljarder på att bygga nytt och bygga om på alla våra sjukhus. Då är inte byggandet av Nya Karolinska, till en total kostnad på 14,5 miljarder kronor, inräknat. Det är en av våra absolut största satsningar, en satsning som till ytan motsvarar hela 24 Hötorgsskrapor.

En mycket kort version av vad som är på gång på alla våra akutsjukhus: Vi bygger nya akutmottagningar på nästan alla våra akutsjukhus. På Södertälje sjukhus är arbetet nu i full gång med ett helt nytt sjukhus med både ny akutmottagning och ombyggnation av vårdavdelningar. På Danderyds sjukhus, Södersjukhuset och S:t Görans sjukhus bygger vi nya vård- och behandlingsbyggnader. Vi bygger ny akutmottagning och nya vårdavdelningar och planerar för en ny förlossningsklinik på S:t Görans sjukhus. Vi bygger om vårdavdelningar på alla våra akutsjukhus. Vi investerar i ny kraftförsörjning och ny reservkraft på alla våra akutsjukhus. Därtill gör vi stora investeringar och satsningar på alla våra andra sjukhus.

I dag lägger vi ännu ett förslag till beslut om en mycket viktig utbyggnad av sjukvården i Stockholmsregionen, nämligen inriktningsbeslut för ny- och ombyggnation av operation vid Karolinska Universitetssjukhuset i Huddinge.

Det är ett beslut som är fattat i full enighet över alla partigränser, vilket jag självfallet finner mycket glädjande. När man fattar så långsiktiga beslut är det alltid glädjande att vi alla är överens och att det inte finns några andra förslag till beslut, även om oppositionen har svårt att avhålla sig från särskilda uttalanden.

Detta är också ett beslut som ligger mig personligen ganska varmt om hjärtat. Det är det sjukhus som jag själv använder mig av och min familj använder sig av. Min äldsta dotter är till och med född där.

Karolinska Universitetssjukhuset i Huddinge har redan i dag Sveriges största operationsavdelning. Många av de tekniska system som i dag försörjer operationsverksamheten är i slutet av sin tekniska livslängd. Samtidigt har vi ett stort behov av att behålla operationskapaciteten och ge bästa möjliga vård till patienterna.

Med investeringen i nya operationssalar säkerställer vi operationsverksamheten vid Karolinska Universitetssjukhuset i Huddinge genom att höja standarden och storleken på operationssalarna men också genom att bygga in så kallade förberedande rum, där man dukar fram allt man behöver för en operation i stället för att man många gånger måste duka upp allt i själva operationssalen.

Detta gör att tiden mellan en avslutad operation och påbörjandet av nästa i en och samma sal kan kortas ned markant, vilket ger en effektiv användning av ytor och mer knivtid, som vi lite populärt kallar det, det vill säga mer tid för just operation. De nya lokalerna möjliggör dessutom nya arbetssätt och ett bättre flöde i operationsverksamheten och därmed ökad patientsäkerhet.

Dagens beslut innebär att vi bygger 24 nya operationssalar och därmed gör det möjligt att öka kapaciteten på operationer med närmare 25 procent. Det är mycket viktigt att arbetet snart kan påbörjas och genomföras under relativt kort tid samt sist men inte minst med så små störningar som möjligt på operationsverksamheten.

Därför beslutar vi även om att redan nu påbörja vissa förberedande arbeten för ny- och ombyggnad av operationsverksamheten vid Karolinska Huddinge. Dagens beslut är en inriktning med nya operationssalar till en total kostnad på 1,62 miljarder kronor, varav 143 miljoner kronor avsätts redan nu för de förberedande arbetena.

Tidsplanen för att färdigställa lokalerna för operationsverksamhet är fyra och ett halvt år från det att programarbetet startar, vilket vi hoppas ska kunna ske redan nästan månad. Det gör att de nya operationssalarna, om allt går som planerat, kan tas i drift redan hösten 2018.

Bifall till landstingsstyrelsens förslag!

Anförande nr 179

A n d e r s L ö n n b e r g (S): Ordförande! Detta är nästa ärende som kännetecknas av lite senfärdighet, trots att man har en botgörande inställning. Jag vill bara påminna om att Charlotte och jag hade en debatt år 2012 om den här ombyggnaden av Huddinge sjukhus. Den som inte lider av alltför mycket Alzheimers sjukdom och har minnesfunktionerna i behåll minns kanske att Charlotte sade att man inte kan bygga eftersom det inte finns några pengar. Jag sade att det blir dyrare om man inte bygger nu, att det blir mycket dyrare i ett senare skede.

Dessutom finns det en stor lucka innan NKS kan tas i drift, vilket vi också påpekade vid den tidpunkten. Vi sade att det inte räcker med att planera för det nya utan att vi måste ha klart för oss hur övergångslösningarna ska se ut. Just nu ser det ganska illa ut för åren 2016, 2017 och 2018.

Det andra som gör det lite olyckligt är att de på Huddinge sjukhus var de enda som hade presenterat en investeringskalkyl med avkastningskrav som visade vilka effektivitetshöjningar för landstinget som bygget skulle innebära. Det var det enda som fick avslag för två år sedan.

Vi är dock glada att detta kommer nu och hoppas att det går att snabba på bygget. Men som det ser ut nu kan det inte vara i drift förrän 2019.

Både Charlotte och jag sitter i Locums styrelse och ser hur det går i verkligheten med investeringsplanen. Av den investeringsram på 2,6 miljarder kronor som Locum hade för 2013 har vi lyckats få i gång hälften, ungefär 1,3 miljarder kronor. Det finns alltså all anledning att vara orolig över övergångslösningarna innan vi har den nya sjukvårdsstrukturen på plats, det som kallas den stora flytten, som ska ske de sista åren före 2020.

Icke förty är vi även här glada över att detta kommer till stånd. Men vi är inte lika glada över att vi fick rätt, för det här blir dyrare. Stockholms skattebetalare får som vanligt ställa upp med mellanskillnaden. Vad totalkostnaden, merkostnaden, blir när det gäller övergångssjukvården är det ingen som vet ännu.

Än en gång: Lyssna på oss i tid, så sparar ni pengar, kommer in bättre och slipper tillrättavisande av regeringen! Man kan också tänka sig att de snart dyker upp i sjukvården.

Anförande nr 180

L andstingsrådet B r o b e r g (M): Jag måste undra om Anders Lönnberg vet vilket beslut vi fattar i dag. Vi fattar inte beslut om att bygga FRIO. Vi har gjort om. Vi har gått igenom allt en gång till. Det har vi gjort tillsammans med sjukhuset och landat i att vi ska bygga dessa 24

nya operationssalar. Men de ska inte byggas till den kostnad som vi pratade om förut, det vill säga drygt 1 miljard mer – om jag minns rätt 2,675 miljarder kronor – utan kostnaden är 40 procent lägre trots att utfallet ändå i stort sett är detsamma.

Jag ska vilja säga att det har varit väl värda pengar att vi tittade på detta en gång till och kom fram till en lösning som sjukhuset också har ställt sig bakom och som alla nu har accepterat.

Vi har gjort precis vad vi förväntades göra. Vi värnar skattebetalarnas pengar. Vi vill ha ordning och reda i ekonomin. Vi pressar kostnaderna när vi kan, och det har vi lyckats göra här också.

Anförande nr 181

A n d e r s L ö n n b e r g (S): Ett sjukhus har naturligtvis inget val. Om man får något av det man begär är det klart att man ställer upp. Vad slutnotan blir vet vi inte ännu.

Jag håller med dig om att de delar som syftade till det experimentella FRIO inte är med. Men lösningen av operationslokalerna är med. Jag gissar att ni kommer tillbaka om ytterligare två år och att FRIO då kommer i sin helhet, till en ännu högre kostnad. Det är bara en gissning rätt ut i luften, men jag tycker att dagen har gett en viss tilltro till att det kan tänkas hända. Så det är klart att det inte är samma sak.

Vi har inte sett avkastningskravet här, så om det blir dyrare eller billigare per operation har ni inte ens frågat om. Det är bara vi som ställer sådana frågor. Ni ställer inte sådana frågor. Jag väntar på svaret på det.

Slutligen finns det en glädje i att ditt argument sist inte var att FRIO var dåligt utan att ni inte hade pengar. Nu har ni plötsligen pengar. Varför? Jo, därför att det är nödvändigt med övergångslösningar.

Anförande nr 182

L andstingsrådet B r o b e r g (M): Till skillnad från Socialdemokraterna värnar vi skattebetalarnas pengar. Vi har nu hittat en väldigt bra lösning som sjukhuset är med på, detta till en billigare kostnad. Det tycker jag är alldeles utmärkt.

Sedan hade du fel på en annan punkt också. Vi hoppas att detta ska vara i drift år 2018 och inte 2019, som du antydde.

Vi har också diskuterat tidigare något, nu senast i Locums styrelse. Det är lätt att bolla siffror fram och tillbaka, men oftast jämför vi äpplen och päron. Det var vi överens om då.

Jag står gärna här igen om två år, och jag tror inte att vi kommer att satsa så att det blir betydligt dyrare. Men vi öppnar upp för nya möjligheter. Vi fattar de nödvändiga besluten. Vi värnar skattebetalarnas pengar. Vi har en god ekonomi och en god grund att stå på. Det gör att jag tror att vi kommer att fortsätta att ta ansvar för landstinget även efter valet i höst.

Anförande nr 183

A n d e r s L ö n n b e r g (S): Jag vet att ni ofta har hävdat att ni värnar skattebetalarnas pengar. Men gång efter annan kan vi visa att det i verkligheten inte är så, eftersom ni inte har tillräckligt genomtänkta förslag från början, så att ni hela tiden får gå in och ändra er politik.

Det förra exemplet är väl det allra tydligaste av alla. Är det någon som tror att ni var för tunnelbana för två år sedan? Nej. Är det någon som tror att ni var för operationssalar vid Huddinge för två år sedan? Nej. Det är verklighetens kranka blekhet som talar, och det blir oftast dyrare för skattebetalare.

Nu har jag dessutom förstått att ni som parti inte ens ska prata om skattesänkningar längre, utan nu är det skatthöjningar som gäller. Det är jag inte så intresserad av. Jag är intresserad av att vi gör rätt från början och gör det långsiktigt. Dessutom är det så att alla saker som byggs och som inte funnits tidigare är historiska.

Anförande nr 184

Yvonne Andersson (MP): Ordförande, ledamöter! Den här utökningen av operationssalarna på Huddinge sjukhus har man funderat på sedan länge. Vi i Miljöpartiet är glada över att man kommer till skott och tillstyrker landstingsstyrelsens förslag. Men i landstingsstyrelsen har vi lagt följande särskilda uttalande:

”Vi är glada att ombyggnationen på Karolinska universitetssjukhuset i Huddinge äntligen ska ta fart. Det förslag som nu förs fram är det bästa av ett antal alternativ, men är ändå ett kompromissförslag. Vi hade gärna sett att majoriteten, istället för att dra det här i långbänk, beslutat om att genomföra det ursprungliga FRIO-förslaget.”

Anförande nr 185

Landstingsrådet Sevefjord (V): Ordförande! Också vi i Vänsterpartiet tillstyrker landstingsstyrelsens förslag till beslut. Men jag blev lite orolig i början, Charlotte Broberg, när du presenterade förslaget. Jag undrade vilket förslag det var du pratade om, med tunnelbana, förlossningsvård och allt det du inledde det hela med. Men du hamnade rätt till slut, för det handlar om en utbyggnad av operationssalar vid Huddinge sjukhus och också en ombyggnad. Det behövs, för det är slitna operationssalar som inte fungerar optimalt. Vi behöver både bygga om och bygga nytt, så det tycker vi är väldigt bra.

Däremot är vi lite oroliga över synkroniseringen av det arbete som pågår utanför Nya Karolinska och det som pågår på Nya Karolinska. Risken finns att detta blir lite väl sent i förhållande till färdigställandet av Nya Karolinska. Vi kommer framöver, förmodligen under nästa mandatperiod, att hamna i en hel del beråd för att få vården att fungera optimalt i hela länet.

Vi är också lite bekymrade över utökningen av operationskapaciteten på Huddinge sjukhus, Karolinska sjukhuset i Huddinge, med flera operationssalar, vilket är bra, men redan i dag har jättesvårt att rekrytera tillräckligt med sjuksköterskor till operationsenheterna. Det är brist på både operationssjuksköterskor och narkossjuksköterskor. Det är en fråga som man måste börja jobba med, så att vi har personal som kan bemanna operationssalarna när de väl finns på plats.

Vi har också ett särskilt uttalande. Det handlar om att vi känner en viss oro. Vi fattar ju jättebeslut här i salen. Det är miljardbelopp som vi pratar om. Det är inte tio eller hundra miljoner, utan det är miljardbelopp som vi fattar beslut om.

Vi skulle gärna vilja se en mer enhetlig redovisning av alla de stora beslut som vi fattar, så att vi vet hur mycket pengar vi faktiskt fattar beslut om. Det handlar inte bara om själva investeringskostnaden, utan det handlar också om till exempel vad de medicinsk-tekniska investeringarna kostar när vi nu bygger 24 operationssalar. Vad kostar utökad personalstyrka och så vidare? Vi vill få en bättre ekonomisk helhetsbild av de beslut vi fattar här i salen.

Men jag vill alltså för Vänsterpartiets del yrka bifall till landstingsstyrelsens förslag till beslut.

Anförande nr 186

Landstingsrådet Broberg (M): Ordförande, ledamöter! Vi fick just höra av Miljöpartiet att vi drar saker i långbänk. Jag vet att Socialdemokraterna säger att vi är obeslutsamma, vilket faktiskt var en av anledningarna till att jag raddade upp de beslut som vi har fattat vad gäller

alla våra akutsjukhus. Vi gör faktiskt massor. När hade vi senast 35 miljarder inom en femårsperiod som vi satsade på investeringar inom sjukvården?

Vänsterpartiet säger sig vara lite oroad över landstingets höga investeringskostnader. Då måste jag fråga: Era eventuellt blivande koalitionspartner säger tvärtom, att vi satsar alldeles för lite. De vill ha FRIO, och det är 40 procent dyrare. Ni bör kanske prata ihop er lite om hur ni egentligen vill ha det.

Från moderat sida och från Alliansens sida står vi för ordning och reda i ekonomin och värnar också skattebetalarnas pengar. Vi försöker hitta billigare lösningar, och dagens beslut tycker jag är ett utmärkt exempel på det.

§ 22 Bordlagd motion 2012:13 av Kristina Söderlund och Inger Ros (S) om vårdgarantin och en utveckling för en patientfokuserad vård

Anförande nr 187

Inger Ros (S): Ordförande, fullmäktige, Lars Joakim Lundquist! Jag trodde att det var Filippa Reinfeldt som jag skulle diskutera med, men hon är inte här.

Jag vill börja med att tacka för svaret. Du skulle säkert bli förvånad, Lars Joakim, om vi var nöjda med svaret, men det är vi naturligtvis inte. Jag är kanske lite naiv, men jag trodde faktiskt att den här viktiga motionen skulle bli bifallen. Lars Joakim! Vi har tampats ihop i många år, och vi brukar ibland komma överens i konstruktiva diskussioner, så vi får väl se vad debatten leder till.

Inledningsvis vill jag fokusera på och fråga om du är nöjd med att vårdgarantin i dag har ett så starkt fokus på första besök och första behandling. Vi menar att man för att uppnå en patientfokuserad vård och en vårdgaranti värd namnet inte kan slå sig till ro med det.

Det är bra att tillgängligheten till första besök förbättras. Hörde du vad jag sade, att det var bra? Många patienter kan i dag komma till läkaren inom rimlig tid, och det är bra. Men samma patient kan komma till läkaren inom rimlig tid både en, två, tre, fyra och till och med fler gånger och inte ens få en diagnos, än mindre hjälp med sin sjukdom. Ofta handlar det om dem vi kallar kroniker, som i dag står för ungefär 80 procent av sjukvården, dessutom med mänskligt lidande och dålig livskvalitet.

Många av kronikerna har flera sjukdomar. De finns ofta inom primärvården. Exemplet i tjänsteutlåtandet som svarar på vår motion fokuserar mycket på akutsjukvården. Ta exempelvis KOL-patienter, där i dag endast en av fem får en diagnos. Förvaltningen hänvisar till att det finns kvalitetsregister för uppföljning. Men KOL-patienter har inte ens ett kvalitetsregister och finns inte med i Öppna jämförelser.

Tillgänglighet och vårdgaranti är bra, men dagens system garanterar inte, Lars Joakim, att alla patienter får den vård som de ska ha – det är faktiskt sanningen.

Nu tycker vi att det är dags att se till att vi får en patientfokuserad vård som följer patientens resa i vården. Siffror och mänskliga patientberättelser talar sitt tydliga språk att så inte är fallet. Mätssystemet bygger på att mäta vad som kommer in men – enkelt uttryckt – inte vad som kommer ut.

Förvaltningen delar vår uppfattning att ett mer processororienterat arbetssätt bör utvecklas. Även om det pågår mycket räcker det inte, vilket förvaltningens svar tyder på. Det borde, Lars Joakim, ligga i ditt och ert intresse att patienterna blir friskare.

Jag vet också att Myndigheten för vårdanalys inom kort kommer att presentera en rapport om kronikers resa genom vården med rubriken *Kronisk sjukdom – ett normaltillstånd*. Jag hoppas att du läser den rapporten. Om vi inte blir överens i dag tror jag att du och dina kompisar på kammaren kommer att tänka: Den där motionen var nog inte så tokig i alla fall.

Varför inte diskutera ett bifall till motionen, där vi tar ett gemensamt ansvar för att se till att de människor som har de största behoven får den vård och behandling som de har rätt till i svensk sjukvård! Jag tycker att det är viktigt, och jag vill gärna höra dina svar på varför motionen bara anses besvarad och vad det är som pågår som inte är skrivet i det svar som vi har fått. Det ska bli spännande att höra.

Bifall till motionen!

Anförande nr 188

Landstingsrådet L u n d q u i s t (M): Ordförande, fullmäktige! Tack, Inger Ros och Kristina Söderlund, för en intressant och väldigt omfattande motion. Det är inte bara ett ämne som motionärerna tar upp utan ett brett spektrum av frågeställningar. Jag tänkte belysa några.

Motionärerna efterlyser bland annat ett processinriktat arbetssätt – det sade Inger också här i talarstolen – med patienten i centrum. Vi kallar det patientfokuserat arbete. Inget kunde vara mer mitt i prick, Inger, när du tar upp den frågan, för det är just vad vi arbetar med inom landstinget. Det gör vi på bred front inom ramen för framtidens hälso- och sjukvård, som du själv följer, inför öppnandet av Nya Karolinska om några år.

Alla de delprojekt som framtidens hälso- och sjukvård jobbar med ska ha tankesättet med en patientfokuserad vård och ett processinriktat arbetssätt. Det arbetas med leanmetoder, vi förbättrar cancervården genom Regionalt Cancercentrum och Cancerplanen, som vi beslutade om i full enighet häromåret, och vi inför nya, smarta ersättningsmodeller för vårdval med kvalitetsstyrd vård eller värdepisodersättning, som det också kallas. Hela vårdkedjan ska med, från diagnos, behandling, eftervård och rehabilitering till uppföljning.

Tack för att ni också tar upp frågan om ett processinriktat arbetssätt med patienten i centrum! Det är en viktig utveckling inom sjukvården. Det införs nu inom såväl höft- och knäprotesoperationer som inom ryggkirurgin.

Motionärerna belyser i sin motion även vårdgarantin, som Inger också tog upp i sitt inlägg. Vårdgarantin, som i Stockholm är skarpare än i övriga landet, är bra för våra invånare och våra patienter, och kömiljarden är också bra, även om dessa är långt ifrån perfekta.

Vårdgarantin syftar till att korta väntetiderna till nybesök och behandling. Sedan vårdgarantin och kömiljarden infördes har köerna kortats eller i flera fall försvunnit helt, men det finns fortfarande utmaningar kvar.

Det kan till exempel i vissa fall ha inneburit att nybesök har gynnats på bekostnad av återbesök – det tog Inger också upp i talarstolen – och därigenom att kroniskt sjuka patienter har missgynnats. Socialstyrelsen har vid flera tillfällen studerat undanträngningseffekter och hittat indikationer på att sådana kan ha förekommit. Det är i så fall naturligtvis inte acceptabelt och måste därför åtgärdas.

Sveriges Kommuner och Landsting, SKL, arbetar för tillfället med att ta fram ett nytt system för att följa upp effekterna av vårdgarantin. Utvecklingen är en del av överenskommelsen mellan staten och SKL om fortsatta insatser för att förbättra patienters tillgänglighet till hälso- och sjukvården. Den stora förändringen är att man från och med i år även kommer att inkludera återbesök i uppföljningen för att få en bättre bild av vårdgarantins effekter på vården.

Vidare vill motionärerna se mätningar och utvärderingar av utfall för ett antal faktorer i hälso- och sjukvården. Självklart är det väldigt viktigt att mäta, utvärdera och jämföra. Vården i Stockholms län utvärderas och mäts på många olika sätt. Det görs av landstinget, exempelvis genom kvalitetsregister och patientenkäter, men också genom externa utvärderingar och rapporter, såsom Öppna jämförelser från Sveriges Kommuner och Landsting. Resultaten från patientenkäterna från husläkarbesök publiceras löpande på

bland annat Vårdguiden, där man som patient enkelt kan se vilka vårdcentraler som har fått bra betyg av besökarna.

Vi vill naturligtvis se mer av detta: mer kvalitetsjämförelser, mer e-tjänster och mer informerade val.

Herr ordförande! Med detta som bakgrund yrkar jag bifall till landstingsstyrelsens förslag till beslut, att anse motionen besvarad.

Anförande nr 189

Inger Ros (S): Tack, Lars Joakim! Jag håller med dig om att det är mycket bra arbete på Nya Karolinska. Jag pratade inte speciellt mycket om det i mitt inlägg, utan jag pratar väldigt mycket om primärvården, och där finns det utmaningar kvar.

Det svar som vi har fått handlar om akutsjukvården och cancerplanen. Det är bra. Men de stora folksjukdomarna finns det inte en rad om i ditt svar.

Kan du förklara, när du sedan har ett inlägg, varför till exempel de med KOL inte får en diagnos? Man känner till riskfaktorerna, och man har tillförlitliga undersökningsmetoder. Men vi följer inte upp varför de inte får diagnos och behandling.

Jag tycker att du borde kunna tillstyrka första att-satsen i alla fall, för att vi ska fortsätta det arbetet tillsammans.

Anförande nr 190

Kristina Söderlund (S): Ordförande, ledamöter! Det vår motion framför allt handlar om – det tror jag att Lars Joakim har förstätt – är patientfokuserad vård. Vi använder oss av många olika begrepp: patienten i centrum, patientfokuserad vård och en mängd andra. Men det vi menar med detta i vår motion är vård i rätt tid, på rätt nivå, med rätt insatser men också, om möjligt, med rätt diagnos, rätt till behandling och en förbättrad hälsa för patienten. Vi menar att det i dag finns ett antal systemfel som inte ger detta.

Utgångspunkten är också att vården ska vara jämlikt fördelad, men det är den inte – inte geografiskt, inte medicinskt och inte socioekonomiskt. Gapet till ohälsan ökar i vårt län. Rapport efter rapport påvisar just detta.

Vi socialdemokrater har lyft upp frågan om den ökande ohälsan vid ett antal tillfällen här i fullmäktigeförsamlingen. Vi har lyft fram exempel som överlevnaden i cancer bland olika samhällsgrupper, där vi kan se stora och skrämmande skillnader. Vi kan även nämna ett antal andra områden med tydliga skillnader. Inger har tagit upp det som gäller för KOL-patienter.

Vad behöver då göras? Är vi från oppositionen bara kritiska och gnälliga? Det man måste börja göra – det gäller oss alla – handlar om lite självinsikt. Vi tycker faktiskt att det saknas i svaret på vår motion. Det finns absolut ett antal bra exempel, och de finns på ett antal olika områden som Lars Joakim har nämnt, men det är i stor utsträckning sådant som handlar om akut- och slutenvården.

Tillgängligheten har ökat – det stämmer. Det är lättare att komma till. För sådana patienter som jag, som plötsligt får en halsfluss, är det inga större bekymmer. Vi menar också att om det ska vara en tillgänglighet som gäller alla måste man kanske också börja se över ersättningssystemen, och jag vet att man gör det.

Men om man bara försöker ordna tillgängligheten, som vi tycker att man har gjort med dagens ersättningssystem, missar man många grupper. Tänk om vi valde ett ersättningssystem så att vi betalade mer för personer med kroniska diagnoser,

smärttillstånd, dålig hälsa etcetera! Då skulle vi få ett helt annat system i primärvården, som skulle organiseras på ett helt annat sätt.

Vi vet att ersättningssystem styr i allra högsta grad. Det är därför vi lyfter fram den frågan nu, som vi har gjort tidigare. Vi vet att det skulle kunna skapa ett system som är mycket bredare och som täcker in mycket mer av det som är ett bekymmer för patienterna.

Vi vet också – det hörde vi från Lars Joakim alldeles nyss – att man gör ett antal mätningar. Men ofta handlar det om väldigt kvantitativa mått. Det är kanske förstaeligt, eftersom det är mycket enklare. Men det säger inget om hur patienten mår och vilket utfall vi har, precis som Inger nämnde. Vi vill veta att ohälsan i landstinget minskar, och då måste vi hitta mätmetoder som visar på det.

Vi lyfter också upp frågan om vårdprocesser som ett perspektiv som är viktigt när det handlar om patientfokuserad vård. Som vi har hört finns det bra exempel inom slutenvården. Men i primärvården finns det fortfarande stora bekymmer. Man ser inte hela patienten och att saker och ting hänger ihop.

Vi har haft system där det har varit ersättning för konsultation från specialister. Bland annat detta har försvunnit med den vårdvalsmodell som vi har i Stockholms läns landsting. Vi utnyttjar inte fullt ut de vårdprofessioner som finns. Alltför många patienter valsar runt i primärvården utan att få den hjälp som de behöver. Det är tufft för individen, men det är också dyrt för vårt landsting, så här behöver det faktiskt göras något.

Vi har ett antal att-satser. Inger bad om att få bifall till den första. Innan du går upp, Lars Joakim, tycker jag att du ska titta igenom alla förslag som vi har i de fyra att-satser som finns i motionen. För en del av dem kan vi köpa att motionen är besvarad, eftersom vi är på väg men kanske inte har nått fram helt. Men på andra områden har vi inte ens startat, och där förväntar vi oss faktiskt att få ett bifall, om vi nu ska hantera systemet på ett korrekt sätt.

Yrka bifall till vad du tycker är bra och nytt, anse det du tycker är på gång vara besvarat och yrka avslag på det du tycker är dåligt! Ett besvarande rakt av, mer på slentrian, tycker vi är lite slött från majoriteten. Bifall till motionen!

Anförande nr 191

Sara Svansson (FP): Ordförande! Jag tycker att motionen är mycket viktig. Den tar upp flera viktiga aspekter, som vårdgarantin men även hur vi kan få en mer processfokuserad vård. Jag skulle vilja ta upp ett par aspekter – jag hinner inte belysa hela motionen.

För Folkpartiet är vårdgarantin en viktig patienträttighet och en fråga som vi har drivit länge. Rätten till vård i tid är en rättighet som vi menar måste stärkas ytterligare. Ett problem som finns i dag med vårdgarantin är att många patienter inte vet om sina rättigheter och därmed inte utnyttjar dem. Vill vi verkligen att man ska kunna utnyttja rätten till vård i tid måste vi lägga ned en hel del arbete på det.

Vi i Folkpartiet vill som sagt utveckla vårdgarantin ytterligare, så att den omfattar även röntgen, laboratorieprov och återbesök. Vi tror att det skulle kunna minska till exempel den undanträngningseffekt som man kan misstänka när det kommer till att premiera nybesök framför återbesök. Vi tror även att det skulle minska ledtiderna i vårdprocessen, och det tror vi är särskilt viktigt för de svårt sjuka och kanske kronikerna.

Ledtiderna, det vill säga hoppen eller det vakuum som uppstår när en patient väntar på olika undersökningar innan den medicinska behandlingen på något sätt inleds, är något som vi måste lägga ned mycket energi på. I dag vet vi att det orsakar extremt mycket lidande och en hel del oro.

Ett viktigt verktyg som vi kan använda oss av här är vår infrastruktur och utveckling av de olika elektroniska tjänster som vi har för patienter men även för vårdgivare. Ett exempel på en sådan tjänst som vi har i dag är det elektroniska remissystem som vi har utvecklat. I det är det möjligt för både patienten och den remitterande läkaren att följa remissen. På så sätt kan vi förkorta väntetiderna, samtidigt som vi gör processen mycket säkrare, eftersom vi historiskt sett vet att remisser ibland försvinner.

Att ha en processfokuserad vård, som motionärerna önskar, är något som Stockholms läns landsting aktivt arbetar med i dag, och det står även i motionssvaret. Bland annat är hela projektet om framtidens hälso- och sjukvård genomsyrat av ett processtänk.

Folkpartiet delar motionärernas åsikt om att vi måste utveckla våra ersättningsmodeller för att få ett arbetssätt som är mer processinriktat. I Folkpartiet tycker vi att det är särskilt viktigt att få in de medicinska resultaten i ersättningen, så som vi har påbörjat när det gäller vissa vårdval, till exempel höft- och knäoperationer men även vårdval av kirurgi.

Med förändrade ersättningsmodeller – som vi i ärlighetens namn måste justera kontinuerligt – där vi får med de medicinska resultaten plus patientens upplevelse av vårdens kvalitet, tror vi att vi skulle kunna få en rejäl skjuts framåt när det gäller den processorienterade vården.

Med det vill jag yrka bifall till landstingsstyrelsens förslag till beslut.

Anförande nr 192

Marie - Helena Fjällås (MP): Först och främst vill jag tacka för en bra och angelägen motion. Det är oerhört viktigt att vi fortsätter arbetet för att sjukvårdssystemet garanterar vård och inte bara garanterar ett möte med en läkare, framför allt inte bara ett möte med en läkare.

Förvisso är det ett steg på vägen att man snabbt får träffa en specialist. Men ett kvitto på att vi har en vård som fungerar är inte att majoriteten av patienterna snabbt har träffat en specialist utan att majoriteten av patienterna snabbt har kommit under behandling som hjälper dem i deras sjukdom.

Att patienterna ska få den vård som de behöver – en kvalitativ och säker vård, när de behöver den – är vad sjukvården alltid ska ha som sitt främsta fokus, och det är också vad ersättningarna bör utgå från. Det är något som vi har jobbat för tillsammans med Alliansen framför allt när det gäller primärvården.

Dock ser vi liksom förvaltningen att utvecklingen måste ske på fler områden än bara genom ersättningssystemen. Vi väntar med stor spänning och en viss oro på uppföljningen av hur vårdgarantin har påverkat tiden till återbesök och tiden till behandling.

Men innan vi vet vilka undanträngningseffekter som finns ser vi ingen anledning att tillsätta någon parlamentarisk styrgrupp och yrkar därmed bifall till landstingsstyrelsens förslag.

Anförande nr 193

Kerstin Pettersson (V): Herr ordförande! Jag vill börja med att yrka bifall till motionen, enligt Vänsterpartiets reservation i landstingsstyrelsen och HSN.

Det är en mycket viktig motion, för den lyfter fram den patientfokuserade vården inom primärvården. Var är det de äldre multisjuka ska tas om hand? Jo, inom primärvården i stället för att de ska besöka akutmottagningarna eller akutsjukhusen.

Får man en patientfokuserad vård inom primärvården att fungera tror jag många gånger att de äldre multisjuka skulle slippa åka in till akutmottagningen eller ligga ett dygn extra på en akutsomatisk avdelning. Det skulle underlätta otroligt mycket för de äldre. Det skulle vara kvalitet inom vården.

Dessutom skulle det inte kosta lika mycket, och jag tror också att man skulle slippa många återinläggningar. Vi har inte i dag men tidigare pratat om återinläggningar, att samma patient åker in igen inom ett visst antal dagar. Det skulle gå att undvika detta.

Jag kommer inte ihåg vem som nämnde kvalitetsregister – jag tror att det var Inger – och att man tar upp det i svaret. Ja, vi har tidigare i dag diskuterat kvalitetsregister där det inte återrapporteras. Då är det lätt att tro – även om man nämner kvalitetsregister i det här motionssvaret – att det inte fungerar fullt ut här heller.

Återigen yrkar jag bifall till motionen.

Anförande nr 194

Olle Reichenberg (M): Herr ordförande, fullmäktige! Många har kommenterat att det är en mycket intressant och välskriven motion, och jag håller verkligen med. Den tar upp flera tänkvärda frågeställningar kopplade till vårdgarantin, tillgängligheten till vården och vårdens kvalitet.

Under de senaste åren har det hänt mycket på det här området inom Stockholms läns landsting, inte minst genom de olika vårdval som har införts, som har inneburit något av en verklig tillgänglighetsrevolution. Vi på den här sidan av salen gillar normalt inte revolutioner, men just tillgänglighetsrevolutioner är vi mycket förtjusta i. Detta visar sig i den utvärdering som Karolinska Institutet har gjort och som redovisas i delar av motionssvaret. Sedan är det självklart så att det finns mycket i vården som kan förbättras.

Motionen är vällovlig. Men de att-satser som motionen landar i tar till största delen upp saker som redan är ett faktum i landstinget, saker som vi redan jobbar med.

I den första att-satsen, som några har varit inne på, föreslås att hälso- och sjukvårdsnämnden ska ges i uppdrag att initiera ett mer processinriktat arbetssätt inom hälso- och sjukvården. Det tycker jag är att slå in en vidöppen dörr.

Jag kan referera ett stycke i svaret från hälso- och sjukvårdsförvaltningen. Där konstaterar man att arbetet alltmer bedrivs i processer. Man exemplifierar med hela arbetet runt framtidens hälso- och sjukvård. Då tycker jag inte att det är så konstigt att den att-satsen anses besvarad.

Även tredje och fjärde att-satserna tar till stor del upp sådant som vi redan arbetar med. Vi mäter regelbundet utfallet i hälso- och sjukvården och utvärderar vår verksamhet på längden, tvären och bredden.

Vad gäller ersättningssystemen har vi redan gjort ett antal förändringar av dem, och det är klart signalerat från Alliansen att de inte är huggna i sten och kan komma att genomgå flera översyner framöver.

I att-sats nr 2 slutligen föreslås att ett utvecklingsarbete rörande vårdgarantin ska startas. Det är ett arbete som jag har uppfattat pågår kontinuerligt inom organisationen och för all del också inom politiken. Det är någonting som vi ständigt diskuterar. Det som möjligen är nytt i motionen och som den att-satsen föreslår är att en parlamentariskt sammansatt styrgrupp ska knytas till det här arbetet. Men jag måste säga att jag har väldigt svårt att se vad det skulle tillföra. Det finns redan i dag ett mycket stort antal förtroendevalda i vårt landsting som jobbar med sjukvårdsfrågor. Jag tror inte att patienterna får en bättre vård bara för att vi tillsätter ännu fler politiker.

Jag yrkar bifall till landstingsstyrelsens förslag.

Anförande nr 195

I n g e r R o s (S): Ordförande, fullmäktige! Jag vet inte vem det var som tidigare sade i talarstolen att man ibland undrar varför man är politiker. Nu har alla som har varit uppe i talarstolen talat om vilken bra motion det här är. Ändå är den bara besvarad. Jag förstår faktiskt inte hur man kan vara så himla, jag vet inte vad jag ska använda för ord, självgod så att man inte kan bjuda till lite grann.

När det gäller ett processororienterat arbetssätt, vår första att-sats, pågår det en del. Det har vi också sagt från talarstolen. Det pågår en hel del bra arbete i projektet Framtidens hälso- och sjukvård, men i primärvården finns nästan ingenting, och förvaltningen, som Olle hänvisar till, skriver också i svaret att ett mer processororienterat arbetssätt behöver utvecklas. Detta borde vi kunna vara överens om. I alla fall borde vi vara överens om att-sats 1. Jag tycker att det känns märkligt att bara rakt av besvara den när alla tycker att det här är en bra motion.

När det gäller att-sats 2 kan jag vara lite åt andra hållet. Om man inte tycker att det behövs fler politiker eller en parlamentarisk styrgrupp känns det verkligen som om ni bara har "besvarat" för att bli av med motionen. Man avstyrker väl att-satsen om man inte tycker att den är bra eller också tillstyrker man den. Besvarad – vad säger det för någonting? Fundera lite på det ni har sagt från talarstolen!

Sedan skulle jag vilja vända mig till Sara från Folkpartiet som sade väldigt många kloka saker. Ändå landar du också i ett besvarande. Du pratar om ersättningarna. Jag tycker också att det är intressant att titta på en resultatansättning. Den att-satsen besvarar du.

Miljöpartiet säger att en styrgrupp inte är så bra. Okej, men de andra tre att-satserna då, utifrån det inlägg ni gjorde från Miljöpartiets sida? Det är fyra bra att-satser. Vi kanske inte kan bli överens om alla, men vi borde kunna enas om att utveckla ett processororienterat arbetssätt i primärvården så att vi hjälper alla våra kroniskt sjuka. Det är väl ändå så att ni läser samma siffror som jag. Det är inte så att hälsan ökar i Stockholms läns landsting. Nej, ohälsan ökar i Stockholms läns landsting. Och det är så att er egen alliansregering har tillsatt 450 miljoner kronor som ska bli kronikermiljarden för att just komma till rätta med de här sakerna. Men i Stockholms läns landsting kan vi inte hitta ett arbetssätt där vi hjälper de här människorna.

Anförande nr 196

L a n d s t i n g s r å d e t L u n d q u i s t (M): Ordförande, fullmäktige! Jag tycker att vi har varit väldigt positiva i vårt svar, men det känns lite konstigt att vi ska tillstyrka någonting som redan pågår. Det är ju en bakläxa till oss själva att vi inte har gjort något och att det har kommit till er kännedom att det är på det sättet.

Det enda jag är lite besviken på – det var även med i Ingers inlägg – är att ni kommer med väldigt många påståenden om att folk springer tre fyra till och med fem gånger till läkare utan att få någon diagnos. Då tycker jag att man borde uppmana de här patienterna att anmäla det till patientnämnden, för det är inte acceptabelt att en patient springer tre fyra fem gånger. Däremot har KI:s rapport och utvärdering för fjärde gången visat att det inte är så att patienterna springer fram och tillbaka till husläkarmottagningarna. Nöjdheten är väldigt hög i primärvården i Stockholms läns landsting. Jag tycker på något sätt att när man kommer med så många påståenden som ni har gjort ska vi försöka få de patienterna att också anmäla, för det är intressant både för oss och för förvaltningen att det förekommer på vissa ställen.

När det gäller jämlik vård med patienten i centrum är det faktiskt så att rubriken på cancerplanen, som vi antog för två år sedan, är Jämlik vård med patienten i centrum. Det är väl det största projekt vi har efter Framtidens hälso- och sjukvård, där Regionalt cancercentrum i och för sig är en del. Där jobbar man väldigt mycket med den jämlika

vården. Jag vill bara berätta att efter det att vi i budgeten tog bort patientavgiften för screeningverksamheten har det förts in en artikel i Läkartidningen som visar att det är fler kvinnor som går på screening. Det är 10 000 fler kvinnor som går sedan vi tog bort avgiften för screeningverksamheten. Det är ett konkret och bra exempel på mer jämlik vård.

På det hela taget tycker jag att Inger och Kristina har skrivit en välformulerad motion, men lite grann på temat Det där gör vi redan. Det hade ni nog skrivit själva om ni hade haft majoritet.

När det gäller Kerstin Petterssons påstående att äldre och multisjuka springer runt i systemet och in på akutmottagningarna vill jag säga att det var precis därför vi nyligen fattade beslut om att införa vårdcoacher som tar hand om de äldre och multisjuka och så att de har en kontakt att ringa när de känner sig lite krassliga i stället för att behöva åka in till akutmottagningen.

Ett annat sådant konkret exempel när äldre och multisjuka verkligen behöver uppsöka sjukvården är att man kör direkt till geriatriken och inte passerar akutmottagningarna. Jag tycker att vi ska vara stolta över att vi har gjort väldigt mycket för de äldre och multisjuka med Stig Nyman som ordförande i den beredningen.

På det hela taget tycker jag att det är en bra motion. Men jag tycker att den slår in öppna dörrar. Vi jobbar gärna tillsammans med er i större utsträckning för att fullfölja det som vi nu har sagt att vi ska göra med Framtidens hälso- och sjukvård och Regionalt cancercentrum.

Anförande 197

Kerstin Pettersson (V): Man kan ju fundera på, Lars Joakim, vad det är för system om man behöver vårdcoacher därför att man inte kan få det här att fungera från början, och när jag vet att primärvården och distriktssköterskorna inte klarar av sitt uppdrag med hembesök och allt sådant.

Anförande nr 198

Kristina Söderlund (S): Fullmäktige, Lars Joakim! Det pågår en hel del, och det nämnde både Inger och jag i våra inledningar. Det är ju ett par år sedan vi skrev motionen. Det har tagit lite tid innan den kom upp. Det är bra att det har hänt saker och ting under den tiden också. Men det vi framför allt har nämnt och det vi lyfter fram är just bekymret i primärvården, som ofta är den del av hälso- och sjukvården som ska ta ansvar för mycket av det som görs för många av våra medborgare när det gäller sjukvården.

Det är inte så att de resurser som primärvården får är på långt när tillräckliga. När det handlar om kvalitet, nöjdhet och patientenkäter är det många som just hävdar att det är väldigt svårt för medborgare och patienter att faktiskt veta vad det är man är nöjd med. Vad är det för medicinsk kvalitet man kan efterfråga? Det är inte så att diskussionen om att många valser runt handlar om någonting påhittat. Det finns många patientföreningar och pensionärsorganisationer som lyfter fram just den frågan.

Inger nämnde också den stora satsning man faktiskt gör från Socialdepartementets sida, med nästan 1 miljard som ska gå direkt till utvecklingsarbete inom primärvården för grupper med kroniska sjukdomar. Jag tror inte att regeringen och Socialdepartementet tar ett sådant initiativ om man inte vet att det finns en hel del att göra här. Det är möjligt att Stockholms läns landsting är mycket bättre än alla andra landsting, men tyvärr tror inte jag det. De erfarenheter som jag har talar inte för det. Lite mer ödmjukhet och lite mer självinsikt tror jag faktiskt behövs i den här frågan.

Bifall till motionen!

Anförande nr 199

Inger Ros (S): Ordförande, fullmäktige! Jag ska göra mitt sista inlägg, tror jag, i den här frågan, men jag blir jättebesviken på dig, Lars Joakim. I alla fall ibland brukar du vara resonabel.

Du säger att vi slänger oss med siffror. Jag kan presentera siffror för dig där du också borde kunna utläsa att hälsoklyftorna i vår region ökar. Det finns underlag om det till och med från egna undersökningar i det här landstinget. Att KOL-patienter inte får en diagnos vet vi. Enligt våra egna mått i landstinget ska 10 procent få spirometri. Vi når inte ens 1 procent. Jag skulle kunna rada upp ett antal siffror till. Säg inte att vi slänger oss med siffror.

Jag håller med Kristina, lite ödmjukhet behövs i en fråga som vi faktiskt har en stor ambition att försöka göra någonting åt.

Anförande nr 200

Landstingsrådet Nymån (KD): Jag ska inte hålla något långt anförande, men jag har lyssnat på Inger och Kristina och så tittar jag på vad ni har för förslag i motionen. Ni inriktar er i huvudsak på primärvården, som inte nämns i de fyra att-satserna, utan de är väldigt allmänt hållna. Det är att-satser som man besvarar.

Sedan, Inger – det här har jag påmint om i den här landstingssalen många gånger – säger du att motionen bara är besvarad. Idén med motioner är precis att de ska besvaras. Man har tre möjligheter. Man kan vilja avslå motionen, bifalla den eller anse den besvarad med hänvisning till vad som faktiskt pågår. Det är det senaste som gäller i det här sammanhanget. Att säga att den är dåligt behandlad för att den anses besvarad ska man inte ta som ett lågt betyg, utan det är mycket som är på rätt väg.

Regeringens satsning på kroniska sjukdomar är väldigt färsk. Om jag har förstätt det rätt kom pressmeddelandet bara häromveckan. Det finns att göra.

Det blir väldigt mycket fokus på vad regeringen satsar i olika typer av miljardsatsningar. Jag har sagt det förut i den här salen och jag är villig att upprepa det. När vi i vår sjukvårdsbudget har 50 egna kömiljarder, varför ska vi hela tiden fokusera på att vara med och dela på 1 miljard till som ska fördelas mellan 21 landsting? Om vi fokuserade helt och hållet och mycket mer på det som så att säga är vårt primära ansvar skulle mycket av det här kunna lösas.

Motionen är vällovlig. Det är ingen tvekan om det. Det har flera sagt här. Men när jag läser motionstexten, om jag nu ska ha synpunkter på den, det är ingen recension egentligen, och sedan lyssnar på era inlägg och tittar på att-satserna som ska besvaras hittar jag inte sambandet. Primärvården är inte nämnd i att-satserna, och det är i huvudsak primärvården ni skjuter in er på. Vi kan hålla med om att det finns en fullständigt fantastisk utvecklingspotential inom primärvården, både hos oss och hos de 20 andra landstingen. Det är jag alldeles övertygad om.

När det gäller den debatt som vi för när vi kommer in på vårdgarantier, jämlik vård och annat känns det väldigt angeläget när det nu sker en nationell satsning på just de kroniskt sjuka patienterna att det följs upp mycket noga också i vårt landsting. Det kan jag hålla med dig om. Det är naturligtvis en fråga som vi ska uppmärksamma från Alliansens sida och följa väldigt noga eller snarare leda väldigt noga för att nå de målsättningar som är uttryckta från Socialdepartementets sida i det avseendet. Det bygger naturligtvis på kunskap från alla landsting. Det är inte bara Stockholm som blir föremål för regeringens tankeverksamhet.

Om det behövs, herr ordförande, tänkte jag också yrka bifall till landstingsstyrelsens förslag.

Anförande nr 201

Kristina Söderlund (S): Stig Nyman! Jag tänkte att vi nog skulle få den här debatten när det handlar om att besvara, bifalla och avslå. Skälet till att vi fokuserar på primärvården i våra inlägg är att det är precis det som inte nämns i svaret från förvaltningen. Det är framför allt inom akutsjukvården och slutenvården som man nämner ett antal väldigt bra exempel som vi också har pekat på. Där ser vi att det faktiskt händer en hel del, men inte på primärvårdsområdet. I våra att-satser pratar vi om hälso- och sjukvården. Det innefattar alla de delar som finns inom hälso- och sjukvården. Att vi just vill ha ett bifall när det gäller att-satserna är därför att vi vill se effekt där det inte händer någonting. Primärvården är ett område där det finns mycket mer att göra, som förvaltningen uppenbarligen inte heller nämner i sina svar, därför att det där är betydligt trögare och kanske ett knepigare uppdrag, vad vet jag. Men det är där vi behöver ta ett gemensamt ansvar. Därför säger vi: Bifall de att-satserna och hjälp oss att utveckla primärvården!

Anförande nr 202

Landstingsrådet Larsson (S): Det märks att vi har haft en lång dag med mycket diskussion om sådana konstiga saker som kollektivtrafik och annat som vi sjukvårdspolitiker är lite ovana vid, kan man lugnt säga. Det kanske är därför som stämningssläget också blir lite grann som det blir. Jag tycker själv att det här är en bra motion. Trots att det är en socialdemokratisk motion och man kanske betraktas med misstänksamhet om man råkar säga att det är en väldigt bra motion tycker jag faktiskt det. Alla våra motioner kanske inte riktigt håller den här klassen. Jag tycker att den här är alldeles utmärkt. Den lyfter fram ett antal utmaningar för sjukvården som vi har att hantera oavsett partifärg. Det har också sagts av flera företrädare från olika partier att det finns mycket i den här motionen som är riktigt bra.

Det är framför allt två utmaningar i den och i att-satserna som jag tycker tål att fundera vidare på. Dels är det hur vi konstruerar vårt primärvårdssystem och ersättningssystemet i primärvården. Då tänker jag för en gångs skull inte skälla på att man enligt min mening inte tar hänsyn till socioekonomi. Jag tycker att det finns skäl för oss att fundera på om vi konstruerar system som gör att man ser hela patienten när den kommer till vårdcentralen, eller går det att hitta smartare lösningar för att en läkare eller en sjuksyster ska kunna ha möjlighet att behandla patienter som har flera olika sjukdomar vid ett och samma tillfälle? Är det smartaste sättet det som vi har i dag? Det borde vi egentligen föra en diskussion om och kanske titta på hur man har gjort i andra landsting också.

Det andra som jag tycker att det finns skäl för oss att fundera på och som framförs i den här motionen är resonemangen kring vårdgarantin, någonting som egentligen alla partier är överens om är bra att vi har. Men det är klart att man också bör fundera på om vi har ett optimalt konstruerat vårdgarantisystem, eller har vi ett system som leder till att vi tränger undan patienter, att återbesökande och exempelvis de som behöver komma många gånger kanske inte prioriteras när vi har en sådan hård fokusering på att man ska få komma inom en viss tidsram och att man inom en viss tid också ska få behandling. Vilka effekter får det egentligen för de andra, som inte lever upp till det som vi betalar för? Det tycker jag tål att fundera på. Det är klart att vi ska ha garantier, men vi ska ha tydliga besked till medborgarna. Har vi konstruerat det mest optimala systemet just nu? Jag är inte så säker på det. Den typen av frågeställningar lyfts fram i den här förtjänstfulla motionen, som jag yrkar bifall till.

Anförande nr 203

Landstingsrådet Lundquist (M): Ersättningssystemen, det sade jag tidigare, är kanske inte de allra bästa, men hade det perfekta funnits hade vi infört det för länge sedan. Jag har aldrig varit negativ till att ha en dialog kring ersättningssystemen. Däremot tycker jag att man ska ha respekt för att KI har gjort de här uppföljningarna som inte visar på att man skickar gamla människor fram och tillbaka i systemen, även om de inte får allt fastställt vid det första besöket.

Det har faktiskt ändå gjorts justeringar i ersättningssystemet i primärvården för hälsosamtal som distriktssköterskorna har och för rökavvänjningsseminarier eller vad man ska kalla det för. Vi införde en särskild ersättning efter att vi tog över majoriteten på hösten 2006 för diabetespatienter så att vi vet hur många de är. Rapporteringsgraden ökade till exempel från 20 till 90 procent. Nu vet jag inte hur det är med KOL. Inger och jag har diskuterat tidigare om vi har infört en särskild ersättning för spirometrimätningar vid KOL. Det tycker jag i så fall är ett exempel på vad man skulle kunna göra. Men generellt sett vill primärvården inte ha för mycket detaljer i sina ersättningssystem.

Anförande nr 204

Landstingsrådet L a r s s o n (S): Lars Joakim! Jag vill bara nyansera och komplettera ditt inlägg lite grann och kanske inte så mycket gå i polemik. Du nämner mycket riktigt KI-utvärderingarna. Det KI:s utvärderingar visar, det tycker jag att man ska säga, är att antalet läkarbesök har ökat. Det är bra, tror jag faktiskt, om man inte också lyssnar på vad läkarkåren säger. Det är ju att man för att få ekonomin att gå runt blir tvungen att genomföra väldigt många läkarbesök när man egentligen, i stället för att ha många besök, skulle kunna ha *ett* längre besök för samma patient. Det är väl en av de diskussioner som jag tycker att vi borde ha. Hur ser den optimalt fungerande primärvården ut? Du säger ju, vilket är klokt av dig, att vi inte har uppnått det optimala systemet och vi kommer knappast att göra det, men vi borde åtminstone fortsätta diskussionen om hur vi ska förbättra det.

§ 23 Bordlagd motion 2012:19 av Håkan Jörnehed (V) om att inrätta ett närsjukhus med migrationsinriktning i Skärholmen

Anförande nr 205

Landstingsrådet J ö r n e h e d (V): Ordförande, fullmäktigeledamöter! Tack, sjukvårdslandstingsrådet Lars Joakim Lundquist, för svaret på vår motion om att inrätta ett närsjukhus med inriktning mot migrationshälsa i Skärholmen! Man kan verkligen fråga sig varför vi inte redan har ett närsjukhus i vårt län med migrationshälsa, nu när vi lever i ett sådant fantastiskt län med en fantastisk mosaik av olika människor och nationaliteter.

Vi har tittat nyfiket på Angereds Närsjukhus i Göteborg som kunde vara en god förebild. De arbetar mycket effektivt mot olika grupper och när dem som kanske inte alltid är så vana att möta svensk sjukvård eller Stockholms läns landstings sjukvårdssystem. Vi menar att det i och med att framtidsplanen omstrukturerar vården i Stockholm är en unik chans att införa något som inte finns i sjukvårdsutbudet i Stockholms läns landsting. Vi menar att vi borde ta chansen att förstärka vården med ett närsjukhus i södra länet, som vi menar är underförsörjt. Vi menar att det är en unik chans att lägga örat till marken och lyssna till befolkningens behov och inte styras av byggnader. Och vi menar att just Skärholmen är lämpligt då det redan finns vård som genom närsjukhuskonceptet skulle kunna inrymma migrationshälsa. I svaret på vår motion skriver ni ju också på s. 2: "På Angereds Närsjukhus i Göteborg planeras öppen specialistvård, en inriktning på vårdutbud som påminner om Läkarhuset Skärholmen." Ja, just det, Läkarhuset Skärholmen finns där. Det är därför det här förslaget är så smart, att bygga vidare på någonting som redan finns. Läkarhuset i Skärholmen kan bli ett närsjukhus i Skärholmen.

Ni skriver också att ni vill att framtidsplanen ska innehålla moderna vårdplatser på länets övriga sjukhus, och vi menar att vårdplatser med inriktning mot migrationshälsa är modernt.

När vi hade den här motionen uppe i hälso- och sjukvårdsnämnden sade sjukvårdslandstingsrådet Filippa Reinfeldt att man inte ska höra till något sjukhus, och så drog hon hela repertoaren ni vet om valfrihet och så vidare. Men vi menar att möjligheten att kunna erbjuda ett närsjukhus med inriktning mot migrationshälsa just är ett erbjudande för dem som vill.

Jag tycker att det är lite tråkigt att ni inte tillstyrker detta förslag men att det är en väldig tur att det finns ett mycket stort stöd i professionen för det. Vilken tur att professionen är mycket klokare än Moderaterna och Lars Joakim Lundquist, för när jag pratar runt om det här förslaget tycker jag att jag får ett väldigt stort stöd. När vi testar detta förslag på dem som arbetar med migranter slås vi av att professionen och intresseorganisationerna har en massa spännande idéer om hur vi skulle kunna utveckla det här och bli mer kvalitativa för den grupp som jag pratar om nu. Jag menar att det här förslaget skulle gynna enskilda människor och ge dem bättre hälsa, men det skulle också gynna landstinget ekonomiskt genom mindre slutenvård och mindre akutsjukvård i slutändan.

Jag vill återigen säga att det var trist att ni inte ville bifalla det här förslaget men att det är bra att det är val i år, att det finns tydliga alternativ att välja mellan. Det finns ett tydligt alternativ för dem i Skärholmen, om de önskar stödja det här vänsterförslaget eller allianspolitik, för det är skillnad på det. Det märker vi med den här motionen.

Anförande nr 206

Landstingsrådet L u n d q u i s t (M): Ordförande, fullmäktige! Jag vill börja med att tacka Håkan Jörnehed för idén om ett sjukhus som är inriktat på migration, även om han inte förklarar begreppen "närsjukhus" och "migration" särskilt ingående. Det kom några små antydningar i hans första inlägg, men jag har inte riktigt förstått tanken om närsjukhus och migration i det här sammanhanget och varför det skulle ligga just i Skärholmen.

Landstinget är generellt sett rätt positivt till sjukhus, framför allt våra blivande närsjukhus med särskilda inriktningar som vi har fattat beslut om i den här salen. Till exempel har Sabbatsberg sagt att man ska ha en äldreprofil. Jag vet att Stig Nyman jobbar med något av närsjukhusen för att få en diabetesprofil på detta. Det finns exempel.

I projektet Framtidens hälso- och sjukvård tog vi ett helhetsgrepp om sjukvården i Stockholms län genom att satsa på de sjukhus som redan finns. Vi gör stora förändringar för att kunna ge invånarna en modern sjukvård av högsta kvalitet.

Som Håkan Jörnehed väl känner till fortsätter befolkningen att öka, samtidigt som andelen äldre ökar snabbare än andra grupper. I grunden är detta naturligtvis positivt men ställer värden inför en rad utmaningar. Vi måste bygga ut närsjukvården. Akutsjukvården måste få lov att fokusera på de svårast sjuka patienterna.

Vi vet att det behövs stora renoveringar och utbyggnader för att klara fler patienter. Vi satsar bland annat på nya akutmottagningar på Södersjukhuset, S:t Görans sjukhus, Danderyds sjukhus och Södertälje sjukhus. Samtidigt rustar vi upp eller bygger nya operationssalar på Södersjukhuset, Danderyds sjukhus, Södertälje sjukhus, Huddinge sjukhus, Sollentuna sjukhus, Dalens sjukhus och Sabbatsberg sjukhus. Det är en historisk satsning på sjukvården i Stockholm.

I Skärholmen finns redan i dag, det sade Håkan själv, omfattande öppenvård. Skärholmsborna har nära till bland annat barnläkare, ortoped, röntgen, laboratorium, gynekologer, beroendevård, ögonsjukvård samt öron-, näs- och halssjukvård. Om Håkan vill att vi ska bygga ett helt nytt hus i Skärholmen kan jag bara säga att det inte finns i planen. Du har själv varit med i den här salen och fattat beslut för inte så många månader sedan om vad det är vi ska satsa på i projektet Framtidens hälso- och sjukvård.

Mot bakgrund av att jag inte riktigt vet vad det är för typ av hus som Håkan vill ha anser jag den här motionen besvarad. Du får väl förklara lite närmare vad det är du vill ha. Frågan är varför du inte tog upp det här när vi diskuterade Framtidens hälso- och sjukvård och den framtida hälso- och sjukvården i Stockholms län i den här salen i samband med budgeten förra året.

Anförande nr 207

Landstingsrådet J ö r n e h e d (V): Jag börjar med den sista frågan. Varför tog du inte upp det här i budgetdebatten? Men, Lars Joakim, sov du då? Vi diskuterade detta. Det var ett av de konkreta förslagen vi hade i vår budgetdebatt i juni 2013. Där har du fel.

Du pratar om hus. Men, Lars Joakim, jag pratar inte hus och byggnader, jag pratar strukturer. Jag menar att man kan bygga vidare på det läkarhus som redan finns. Det är ju därför vi ska fortsätta med all den vård som finns, men de ska ha ett tydligt uppdrag mot migrationshälsa.

När vi hör Lars Joakim säga att ni bygger ut och du drar en massa förslag undrar jag, eftersom man kan ha ett Sabbatsbergs närsjukhus med äldreinriktning, som jag tycker är jättebra, och man kan ha ett diabetessjukhus, varför kan man inte ha ett sjukhus med migrationshälsa? Varför kan man inte det i en storstad, i Stockholms län med 2 miljoner invånare, med en mängd människor med en massa olika nationaliteter, som jag sade en mosaik av människor med olika typer av behov?

Jag tror att det här som vanligt handlar om att ni i ert styre lider av att ni har svårt att komma till skott. Det är långa och sega beslut. Vi kan som exempel bara ta förlossningsvården. Hur lång tid tog det för er att besluta det som Vänsterpartiet föreslog redan 2010 om en ny förlossningsavdelning på S:t Görans sjukhus? Det tog tre år för er. När vi nu ska omstrukturera vården som en konsekvens av NKS har vi den här möjligheten. Försök vara lite på banan, för det här behövs, eller tycker ni verkligen inte att vi ska ha ett sjukhus med migrationshälsa?

Jag vill också säga varför jag tycker att det skulle vara oerhört viktigt att bifalla den här motionen i dag. Som ni vet är det ett val och som opinionssiffrorna ser ut kommer det troligtvis in ett parti här som aldrig skulle gå med på ett närsjukhus med migrationshälsa var det än ligger i sjukvårdsstrukturen. Därför tycker jag att det är bråttom att besluta om det här i dag. Jag tycker att både diskussionen om att behovet finns och att det blir en symbolik får vägas in: Tänk på vilket Stockholms län vi vill ha!

Anförande nr 208

Marie Ljungberg Schött (M): Ordförande, landstingsledamöter! Alla människor i Stockholm har rätt till en bra sjukvård och rätt till hjälp till en bra hälsa, Håkan Jörnehed. Det råder det inga delade meningar om. En kort sekund när jag läste din motion tänkte jag: Yippee, nu har Håkan fattat det här med vårdvalet! Men sedan lät det inte riktigt så när du pratade i talarstolen.

Framtidens sjukvård går egentligen ut lite på det du pratar om, att flytta ut resurser från de stora sjukhusen till närsjukhus och vård mycket närmare patienterna. Du sade i talarstolen, och det tyckte jag var extra bra, att det finns stöd hos produktionen för att göra den här satsningen. Du sade också att det finns en efterfrågan hos medborgare, kanske i Skärholmen, kanske någon annanstans. Om det är så är det faktiskt bara att sätta i gång. Vi har nämligen vårdval för specialistläkare. Det finns ett vårdval som gör att man när som helst kan starta var man vill. Man måste ju berätta det först förstås, få lov och så vidare, men man kan mycket väl ha en vårdinriktning, kalla det närsjukhus, läkarhus eller vad du vill, med en speciell inriktning. Det kan vara en inriktning mot äldre, det kan vara en inriktning mot barn, särskilda vårdbehov, hörsel, diabetes, hjärta eller vad som helst, men det skulle också kunna vara migrationssjukvård om det är så att det behovet finns och om det finns ett stöd hos produktionen för att faktiskt vilja göra det. Det behöver man inte ha tillstånd för i vårt landsting. Det är det som är poängen med vårdvalet. Det är det som är poängen som gör att det inte behöver ta så lång tid, utan man kan bara sätta i gång.

Anförande nr 209

Landstingsrådet J ö r n e h e d (V): Då måste jag fråga dig, Marie: Anser du att behovet av migrationshälsa finns eller finns det inte? Ja eller nej! Tror du att det behovet finns här?

Varför har vi i så fall inte tillgodosett det? Varför finns det i Göteborg? Har du gjort ett studiebesök på Angered's Närsjukhus i Göteborg? Om inte tycker jag att ni moderater borde åka dit.

Vi har inte profilerade vårdcentraler ens, fast vi har 209 stycken. Vi har inga äldrevårdscentraler, vi har inga som är specifikt inriktade mot barn. Vi har väldigt många vårdcentraler som har precis samma utbud.

Ja, vi har stöd hos professionen för ett närsjukhus i Skärholmen med inriktning migrationshälsa, men det stödet finns inte hos Moderaterna.

Anförande nr 210

Marie Ljungberg Schött (M): Jag tycker att du har fel, Håkan. Det stödet finns visst hos Moderaterna. Men vi pekar inte med hela handen. Det är klart att människor som kommer hit från andra länder har precis lika stor rätt till sjukvård som alla vi andra. Det är liksom det som är poängen med vårdvalet. Vem som helst kan starta en sådan här mottagning om man har rätt kvalifikationer. Jag kan tänka mig att det som behövs är sjukvårdskunnig personal som talar det språk man själv pratar. Det måste säkert vara en ganska stor trygghet. Men jag kan också tänka mig att det finns specialläkare som kan inrikta sig på att ta hand om just de sjukdomar, de trauman människor har som kommer från andra länder, och det finns en möjlighet till det inom vårdvalet. Du säger att professionen är med på det här, och då tycker jag att man ska göra det.

Du har alldeles fel när du säger att vi inte gör någonting, för vi tycker att det här är jätteviktigt. Jag kan bara säga att vi har infört en massa språk på Vårdguiden. Jag har hållit på och bråkat en himla massa år, Håkan, om att vi inte ens hade engelska på Vårdguiden, och nu finns det över 20 språk. Det tycker jag är jättebra. Det kan vi fortsätta att utöka. Vår regering gav oss möjligheter att ge mycket bättre vård till papperslösa till exempel. Jag vet inte riktigt om det är papperslösa som du tänker på när du pratar om migranter. Det skulle det kunna vara. Men visst är det oerhört viktigt att människor som finns i vårt land har rätt till en god sjukvård.

Anförande nr 211

Landstingsrådet Lundquist (M): Ordförande, fullmäktige! Jag har besökt väldigt många husläkarmottagningar under de sju år jag har varit landstingsråd. Det man kan konstatera sedan vårdvalet infördes i primärvården är att väldigt många nya mottagningar har många läkare med utländsk bakgrund. Jag tror att det viktiga är att man gör reklam för att man talar olika språk men också att de finns spridda över länet. Jag är inte övertygad om att det allra bästa är att ha en mottagning för hela länet i Skärholmen. Den kanske ska finnas i Södertälje, i Rinkeby eller på andra ställen. Men jag är imponerad av hur många läkare med utländsk bakgrund som finns inom vår primärvård. Jag skulle väldigt gärna vilja göra ungefär som man gör på varuhuset Stokkmans i Helsingfors. Man har en liten flagga på sig som talar om vilka språk man talar. Det tycker jag att man ska lägga ut på sina hemsidor också. Jag har sagt det till flera husläkarmottagningar. Gör reklam för att ni pratar olika språk! Nu har vi dessutom ändrat ersättningsmodellen för tolkar. Det innebär att läkarna själva kan tala med patienterna direkt.

Anförande nr 212

Landstingsrådet Jörnhed (V): Seriöst, Lars Joakim: När jag säger att vi ska ha ett närsjukhus med migrationshälsa, förstår du det som att det handlar om att läkarna ska kunna prata olika språk? Är det så du tolkar det? Det är så du säger. Vet du inte vad ett närsjukhus är? Vet du inte hur man jobbar med migrationshälsa? Har du varit på Angered's Närsjukhus i Göteborg?

Anförande nr 213

Birgitta Sevefjord (V): Ordförande! Det handlar inte om att man ska ha läkare som talar olika språk, utan tanken bakom det här förslaget är att vi ser att vi har stora grupper av människor som kommer från andra länder som bär med sig krigstrauman. De har varit utsatta för tortyr och övergrepp. Det är kvinnor som har våldtagits och barn som har traumatiska upplevelser med sig in i det här landet. Dessutom har de många sjukdomar med sig från sina hemländer. Det är så vi tänker att ett sjukhus ska jobba, inte att man ska kunna prata persiska eller någonting sådant, utan att man ska se de här människorna och de speciella hälsoproblem de har när de kommer till vårt land och hur vi ska möta dem på bästa sätt.

Vi vet att många av dem som kommer från till exempel Iran och Irak och har krigstrauman med sig inte får en bra vård i vårt landsting och inte heller i övriga Sverige därför att vi inte kan. Vi vet inte. Vi förstår inte. Det finns massor av män som kommer från krigets Irak till exempel som bär med sig oerhörda krigstrauman därför att de har utsatts för systematisk våldtäkt. Det är någonting som är så traumatiserande att man knappt ens kan nämna det ordet.

Det är den typen av vård vi skulle vilja se utvecklad vid ett sådant här sjukhus, därför att många av våra invandrare mår väldigt dåligt. Vi vet från en massa mätningar och undersökningar som har gjorts att stora grupper invandrare har väldigt dålig hälsa. Vi kan inte möta deras behov på vanliga vårdcentraler och vi kan inte möta dem genom att läkarna pratar hemlandets språk. Det är de specifika problem som de bär med sig in i det här samhället som inte vi kan något om. Det är det vi menar att man skulle kunna göra vid ett sådant här migrationssjukhus.

Som Håkan sade handlar det inte om att man ska bygga ett nytt sjukhus utan använda de resurser vi har i ett område, utveckla dem och ha den här inriktningen. Vi skulle kunna bedriva forskning och en massa saker. Det är så vi har tänkt. Men uppenbarligen har vi inte lyckats förmedla våra tankar och idéer till er i tillräckligt stor utsträckning. Vi får återkomma och försöka utveckla det tydligare. Men precis som Håkan sade: Åk ned till Angeredssjukhus i Göteborg! Det är en fantastisk vård de har. Där jobbar man mot de här stora invandrargrupperna, inte minst kvinnor, på ett väldigt specifikt sätt för att över huvud taget få in dem i vården och ge dem den vård och behandling de faktiskt behöver. Vi skulle behöva göra något motsvarande, inte minst i vårt län som är det mest segregerade länet i hela landet, där ohälsoklyftorna är störst i hela Sverige. Det är det som är tanken bakom vårt förslag. Men eftersom ni uppenbarligen inte riktigt förstår vad vi menar får vi utveckla tanken och idéerna och återkomma, förhoppningsvis nästa mandatperiod när vi kanske har mer makt och inflytande och kan se till att det faktiskt blir gjort.

Anförande nr 214

Marie Ljungberg Schött (M): Jag är faktiskt inte alls säker på att vi inte förstår vad ni menar och jag är inte alls säker på att det är en väldigt dålig idé. Däremot tycker jag att det är en dålig idé om vi som politiker pekar med hela handen och talar om att precis ett sådant här sjukhus ska det finnas precis här.

Som jag sade förut finns det ett vårdval. Det finns specialistläkare. De skulle kunna starta det här. Vi har Traumacentrum i Stockholm så en del av det ni pratar om finns redan. Vi har också ankomstsamtal. Vi har vårdcentraler som till en början var specialiserade och sedan har fått en bredd när det gäller att ta emot nyanlända.

Jag förstår visst att det finns en alldeles speciell problematik för människor som kommer från andra länder och som har migrationsproblem. Men jag tror, och den uppfattningen tror jag att du också delar, att språket i sig är viktigt. Självklart är inte det den enda delen. Det måste finnas en läkare, en psykolog eller någon annan bakom som kan hjälpa till, men det är klart att språket är viktigt. Det är ju ofta den svåra barriären när man ska berätta om sina stora problem för någon och man inte behärskar samma språk. Men vårdvalet finns. Det gäller också för psykiater.

Anförande nr 215

Birgitta Sevefjord (V): Det är rätt att det finns ett kris- och traumacenter i Stockholm, och de gör ett fantastiskt jobb, men de räcker verkligen inte till, och det handlar inte bara om detta. Du säger att vi inte ska peka med hela handen, men när det gäller utvecklingen av cancervården pekar vi med hela handen. När ska vi peka med hela handen och när ska vi inte göra det? När ska vi låta marknaden styra och när ska vi peka med hela handen? När det gäller cancervården pekar vi verkligen med hela handen. Vi har en cancerstrategi som vi har antagit här där vi talar om hur vi vill utveckla cancervården. Varför skulle vi inte kunna göra det när det gäller människor som kommer från andra länder som vi ser och vet inte riktigt får den vård och den omsorg som de faktiskt behöver?

§ 24 Bordlagd motion 2012:30 av Håkan Jörnehed m.fl. (V) om att utreda förutsättningarna för ett kvinnohistoriskt museum

Anförande nr 216

Landstingsrådet Jörnehed (V): Ordförande, fullmäktigeledamöter! Jag vill vara en del av Europa. Så märkligt kan man börja den här diskussionen om att utreda förutsättningarna för ett kvinnohistoriskt museum i Stockholms län. Just nu är Umeå Europas kulturhuvudstad, och under året kommer man att inviga ett kvinnohistoriskt museum där. Kan Europa och Umeå så kan helt klart även Stockholms län ha ett kvinnohistoriskt museum. Portarna slås upp i Umeå i slutet av kulturhuvudstadsåret 2014. Det kvinnohistoriska museet blir det första i Sverige i sitt slag. Ja, de hann före oss. De ska i sin verksamhet och sina utställningar fokusera på kvinnors historia och frågor om kön, makt, motstånd och möjligheter som genomgående perspektiv.

Visionen för det här museet lyder: "Kvinnohistoriska museet ska genom att samla och lyfta fram okänd historia, förmedla ny kunskap och visa på alternativa perspektiv, möjliggöra nya insikter och uppmuntra till handling. På så sätt blir museet en aktör för en jämställd fördelning av makt och inflytande och bidrar till att bryta de normer och strukturer som begränsar kvinnors och mäns livsval och möjligheter att delta i samhället på lika villkor." Bara den visionen låter ju så spännande att jag tycker att vi borde ha beslutat om ett kvinnohistoriskt museum i Stockholms län redan i går.

Maria Perstedt som tillträder som museichef i Umeå har 20 års yrkeserfarenhet från olika museer, bland annat från Sörmlands museum och Historiska museet. Närmast kommer hon från Dunkers kulturhus i Helsingborg. Hon säger så här: "Det känns som att jag nu fått mitt drömjobb, och därtill i en stad som vägar och vill! Inrättandet av Kvinnohistoriskt museum är historiskt." Vägar och vill!

När vi föreslår att vi ska utreda förutsättningar för ett kvinnohistoriskt museum här i Stockholm får vi ett svar på motionen som verkligen är en helt annan inriktning än att våga och vilja: Men det går ju inte. Det är ju en sårlosning. Vaddå kvinnor, varför ska man lyfta fram dem speciellt? Åh vad svårt! Det betyder ju, måste jag bara säga, att det självklart är viktigt att alla museer tar sitt ansvar och har genusperspektivet även om det finns ett kvinnohistoriskt museum.

Redan i budgetdebatten 2013 var förslaget om ett kvinnohistoriskt museum uppe till debatt. Då sade landstingsrådet Starbrink att det "kommer jag att vilja avslå". Rasmus Törnblom, moderat, säger i samma debatt om kvinnor som inte alltid får plats i historieböckerna: "Deras insatser uppmärksammas allra bäst inte på ett kvinnomuseum utan på alla andra museer." Det kan man läsa i anförandeprotokollet. Man kan väl säga att det som är modigt, angeläget, roligt och utmanande i Umeå ses som besvärligt och bakåtsträvande i Stockholms län. Kan det bero på att majoriteten i Umeå är röd, S och V, och att det här är alliansstyrt?

Ordförande, fullmäktigeledamöter! Vi pratar mycket här om vård och vårdcentraler, och ni brukar vara väldigt intensiva och påtala att mängden vårdcentraler ökar. Ni tävlar i grenen mängdlära när det gäller vårdcentraler. Men jag ställer mig frågan: Om befolkningen ökar i länet och sjukvården behöver byggas ut, då måste ju även kulturen byggas ut och öka, för kultur är ju livets salt. Det är som kärlek, utan kultur går det inte. Min fråga till dig,

landstingsrådet Anna Starbrink, blir: Hur många nya museer har kommit till under din tid som kulturlandstingsråd? Räcker handens fem fingrar? Jag är lite osäker så jag hoppas att jag får ett svar.

Vi har i motionen hur som helst föreslagit att man ska utreda förutsättningarna för ett kvinnohistoriskt museum. Då får vi till svar att vi inte får driva det i egen regi. Nej, men vi föreslår ju inte någonstans att man ska ha det i egen regi. Jag hoppas att ni läser att-satserna när ni handlägger motioner, för det är ju att-satserna som vi beslutar om. Man kunde väl, tänker jag, kanske utreda om det finns någon som vill driva ett kvinnohistoriskt museum privat. Kultursponsoring brukar ju ni i Alliansen vara pigga på. Eller kanske finns det någon riskkapitalist, som är så populära i era kretsar, som skulle kunna satsa på kultur och museum i stället för att lägga pengarna på Caymanöarna. Det kanske till och med Vänsterpartiet skulle stödja. Jag vet inte.

Hur som helst yrkar vi bifall till motionen. Det som går i Umeå, det som går i årets kulturhuvudstad i Europa, bör väl gå här också. Vill ni vara en del av Europa? Vi vill det. Bifall motionen!

Anförande nr 217

Landstingsrådet Starbrink (FP): Ordförande, fullmäktige! Det finns all anledning att uppmärksamma kvinnor genom historien. Det är ett uppdrag för alla museer. I Stockholm finns det ett 70-tal museer, Håkan. Under senare år har frågan om hur kvinnors historia ska speglas belysts såväl i Sverige som internationellt, och det tomrum som har funnits på våra museer börjar fyllas. Kvinnor som dolts i skuggan av männen har fått ljuset på sig i allt högre grad. Och det är nödvändigt för att museernas innehåll ska vara relevant och inte ge en skev bild av historien.

En fråga som varje kulturhistoriskt inriktad institution måste ställa sig är: Vems historia är det som berättas? Det är precis den frågan som väldigt många av våra museer ställer sig och arbetar med. Det välkomnar jag.

Vi som intresserar oss alldeles särskilt för kvinnohistoria upptäcker ju rätt snabbt en ny bild av historien och utvecklingen än den som traditionellt presenteras på till exempel våra museer, men också i litteraturen och musiken. Min uppfattning är att alla museer måste ha uppdraget att spegla såväl kvinnors som mäns historia, men nu handlar den här motionen om huruvida landstinget ska medverka till att ett kvinnohistoriskt museum skapas. I dag driver inte landstinget några egna museer över huvud taget, ingen annan kulturverksamhet heller, undantaget Film Stockholm. Däremot är vi ju finansörer för flera viktiga kulturverksamheter, inte minst är vi huvudfinansörer för Stockholms länsmuseum som har ett uppdrag att spegla även kvinnorna i vår region.

Jag tror inte att ett nytt regionalt museum är vad vårt län behöver, men väl att de museer som finns fortsätter att utveckla den här delen av sin verksamhet och belyser kvinnornas historia också. Samtidigt känner jag sympati. Det skulle förstås vara härligt för mig som liberal att få gå på ett museum som lyfter fram kvinnornas kamp för frigörelse. Tänk att få fördjupa bekantskapen med Anna Whitlock som vi känner igen som fröken Friman i julens succé på Sveriges television. Hon var liberal. Hon var den första ordföranden i Landsföreningen för kvinnors politiska rösträtt. Eller ta Karolina Widerström, den första kvinnliga läkaren som också var liberal politiker i Stockholms stadshus. Selma Lagerlöf är en annan kvinna som var med när mitt parti grundades och en aktiv röst i dåtidens rösträttskamp. Det vore spännande.

Icke desto mindre svider det lite i mitt feministiska liberala kvinnohistoriska hjärta vid tanken på att vi skulle slå in på en väg med ytterligare en särlösning, en särskild institution där kvinnors historia ska lyftas fram. Jag vänder mig emot den idén, för jag tycker att 1900-talets norm med i praktiken manshistoriska museer måste brytas. I stället ska vi här i landstinget när vi ger uppdrag och stöd till kulturverksamheter ställa krav på att både kvinnors och mäns historia och konstnärskap i dag ska synas och märkas. Var och en av oss

ska som besökare på till exempel statliga museer ställa krav och fråga: Var är kvinnorna i historien?

Jag yrkar bifall till landstingsstyrelsens förslag.

Anförande nr 218

Shadi Larsson (MP): Ordförande, ledamöter! Vi i Miljöpartiet ställer oss bakom Håkan Jörnehed med fleras motion när det gäller att länets museer ska spegla hela befolkningens liv och att dagens underrepresentation av kvinnors historia på läns museerna är oacceptabel. Kvinnor är hälften av alla som finns i världen och i Sverige. Samtidigt har denna hälfts historia glömts, suddats bort och osynliggjorts. Jag läste i dag att i januari när Premium Publishing gav ut stora popboxen med fyra cd-skivor och presenterade hundra svenska grupper 1964–1969 fanns inga av de kvinnliga popgrupperna med. Gång på gång upprepas denna sorts exkludering när till exempel musikens förflutna ska skildras.

Vi i Miljöpartiet hoppas att museerna på alla nivåer kommer att problematisera ännu mer de maktrelationer som finns mellan könen och tar till sig kunskaper från genusvetenskaplig forskning.

Ordförande, ledamöter! Kvinnor har olika bakgrund, därför ska genus och även hbt och antirasistiskt perspektiv integreras och lyftas fram i alla museers verksamhet. Jag vill här betona vikten av att även inkludera de utrikes födda kvinnornas historia i museernas verksamhet. Vi i Miljöpartiet ansluter oss till Socialdemokraternas förslag till beslut.

Anförande nr 219

Gizela Sladic (S): Ordförande, presidiet, åhörare och fullmäktige! Mäns och kvinnors historia är sammanflätad som varp och inslag i en väv, skrev Elin Wägner i Väckarklocka 1941. Alla museer som får bidrag från kulturnämnden i Stockholms läns landsting har krav på sig att integrera ett jämställdhetsperspektiv i verksamheten. Alla museer har i dag ett ansvar att utifrån sina samlingar och sina verksamheter synliggöra såväl kvinnors som mäns insatser genom historien eller i samtiden och bevara dessa minnen för framtiden. Ett integrerat synsätt är att föredra framför ett särskilt kvinnomuseum.

Många svenska museer är redan i dag duktiga på att åskådliggöra kvinnors verksamhet. Ett bra exempel är Almgrens Sidenväveri. Almgrens Sidenväveri är det enda sidenväveri som finns kvar i norra Europa. Det är unikt med sina originalmaskiner som är 140 år gamla och fortfarande i bruk. Som museum är detta Stockholms enda fullt bevarade industriminne och dessutom Skandinaviens äldsta industrimiljö. Det var Skandinaviens största kvinnoarbetsplats några decennier under 1800-talet. Det är en av de sista länkarna till den industristad som Stockholm en gång var.

Ett annat exempel är Föreningen Genus i museer som vill diskutera och problematisera genus i ett museums olika verksamhetsgrenar, både vad gäller det interna och det utåtriktade arbetet. Föreningen utgörs av genusintresserade från olika museer i Sverige, och varje år arrangeras ett eller flera studiebesök och seminarier.

En viktig del av verksamheten är det nätverk som genom åren har byggts upp. Det finns alltså goda exempel på hur jämställdhetsperspektiv kan integreras i museernas verksamhet. Ett integrerat synsätt är att föredra framför ett särskilt kvinnomuseum.

Anförande nr 220

Vivianne Gunnarsson (MP): Ordförande, ledamöter och Håkan Jörnehed! Jag tycker att motionen är mycket viktig. När man läser förvaltningens synpunkter är det särskilt en passus som jag har fastnat på. Det står så här, och då menar man läns museet: "Museets historiesyn syftar till att framhålla historiens komplexitet och mångfald, t.ex. genom att synliggöra grupper i dåtida samhällen som ofta kommer i skymundan eller glöms bort, som

barn, kvinnor, äldre, människor med viss sexuell läggning eller funktionsnedsättning, subkulturer och minoriteter.” Vad finns då kvar att skildra? Det är män från tonåren tills de blir äldre. Det är precis så som alla våra museer skildrar vår historia.

Vår historia började ju inte med rösträtt för kvinnor. Den feministiska rörelsen var inte där. Den började inte med stenålderskvinnorna. Det var mycket tidigare kulturer, och de tidiga kulturerna hade väldigt ofta, som många sådana kulturer som är mer ursprungliga har i dag, matriarkat som sin styrelsegrund. Det är det som är så viktigt att visa på för alla generationer, inte bara för den vi lever i nu utan för kommande också, hur vår historia har gått från matriarkat till en patriarkal inställning, där vi ser på världen på ett lite annorlunda sätt än man såg på världen i de matriarkat som fanns då.

Man kanske inte alltid kan gå tillbaka till det som var, men vi ska lära oss väldigt mycket av det här. Det finns en permanent utställning om just det här i en ort som heter Näsåker, som ligger utanför Piteå. Där finns en skylt vid stora landsvägen där det står Kvinnominne. Där kan man köra in och se denna fantastiska utställning som visar på just de här maktperspektiven i världen som har styrt oss dit vi har kommit nu, med kärnkraft, med stora system och allt möjligt som är förstörande, krig och så vidare. Det är en mycket viktig utställning.

Om jag hade fått bestämma helt i mitt parti hade jag önskat att vi hade yrkat bifall till din motion, men jag fick inte det. Därför får jag yrka bifall till den socialdemokratiska reservationen. Men jag önskar att vi, om ni kommer till makten och vi också, kan göra en mer permanent utställning än den ni tänker er. Åk gärna till Näsåker och se denna underbara utställning!

Anförande nr 221

Landstingsrådet J ö r n e h e d (V): Jag tänkte visa några bilder, herr ordförande. Jag saknar i motionssvaret just det här Umeåexemplet. Jag saknar också att redan på hösten 2013 öppnades ett kvinnomuseum på webben, och det jag visar just nu är den hemsidan. Så här står det om museet: ”Här visas virtuella utställningar om hur kvinnor genom tiderna har kämpat för självbestämmande och rätten till sin egen kropp – inom rådande patriarkala strukturer.” Jag tänkte att vi kan gå vidare och titta vad som finns på det här museet på webben. De aktuella utställningarna just nu är Gudinnekulturer, Samhällets kontroll av kvinnokroppen och Religionernas makt över kvinnokroppen. Detta är tillfälliga utställningar. De som är mer permanenta är de som syns på nästa bild.

Jag tycker att de här utställningarna är enormt spännande och aktuella. Jag tänker också på att det som nu håller på att hända i Europa när det gäller kvinnors rättigheter, kvinnors rätt till sina kroppar och kvinnors hälsa är något som vi absolut kan koppla till landstinget genom sjukvården.

På det här virtuella museet kan man också läsa om Karolina Widerström, som Anna nämnde. Hon ser ut så här. Karolina blev 1888 Sveriges första kvinnliga läkare. Hon bedrev sexualundervisning för kvinnor. Hon arbetade med att hjälpa kvinnor bort från prostitution. Karolina Widerström var en stor förebild för de kvinnliga läkarna.

Om man nu vill lära mer om Karolina Widerström och hennes medsystrar och vad de har gjort i historien, vilket museum ska man då besöka, Anna? Om man vill ta del av en utställning om Florence Nightingale, hon som gjorde sjukvården så rumsren och var en av statistikens pionjärer, vilket museum ska man då besöka? Ja, det här virtuella museet finns ju, men då hade man kunnat utveckla det och kanske göra något permanent av det. Däremot finns det en uppsjö av museer i länet som uppvisar traditionella manliga miljöer: Armémuseet, Sjöfartsmuseet. Vi ville med vårt motionsförslag ändra på det.

Jag avslutar med att återigen citera Maria Perstedt som tillträdde som museichef i Umeå: ”Det känns som att jag nu fått mitt drömjobb, och därtill i en stad som vågar och vill!” Jag tycker att Umeå gör helt rätt, och jag hoppas att ni också tycker det. Vänsterpartiet vågar och vill, och vi bifaller motionen.

Anförande nr 222

Birgitta Sevefjord (V): Jag tycker att Håkans redovisning är så fantastiskt spännande att man undrar: På vilka museer ska vi gå för att få den här typen av information och kunskap?

Precis som Håkan sade är de flesta av våra statliga museer i Stockholm mansmuseer. Vi säger att där ska nu också kvinnor synliggöras – men det är fortfarande museer som är uppbyggda i en mansstruktur, och den strukturen kommer inte att ändras. Ta Spritmuseet exempelvis – ja, det är klart att vi kan synliggöra kvinnorna som de misshandlade kvinnor som lever tillsammans med en suput till karl. Eller Armémuseet, där kvinnor är kanonmat. Den typen av synliggörande av kvinnor kan vi naturligtvis göra. Men när det gäller kvinnors roll i den historiska utvecklingen finns det faktiskt inget museum dit du kan gå och se detta.

Jag tycker det är konstigt när ni säger att ni inte vill ha ett sådant här museum därför att ni inte vill ha särlösningar. Hur många av partierna i den här salen har kvinnoorganisationer? Varför har ni Liberala kvinnor – är inte det en särlösning då? Socialdemokraterna har ett kvinnoförbund – är inte det en särlösning? Varför accepterar ni detta, men inte att vi ska ha ett kvinnomuseum för att just lyfta kvinnors historiska insatser och synliggöra kvinnor i historien, och ha spännande utställningar som Håkan visade som man inte kan gå till ett speciellt museum för att hitta?

Självklart borde ni bifalla den här motionen. Det är en jättebra motion! Vad den säger är bara att man ska utreda förutsättningarna, och de förutsättningarna kan bygga på att man samarbetar med kommun eller stat, men att man lyfter att i Stockholms stad och län ska det finnas ett kvinnomuseum. Det behöver inte vara så att det är vi som ska finansiera hela kvinnomuseet – det kan till och med vara ett riskkapitalbolag, som Håkan sade – men vi skulle kunna lyfta den diskussionen mellan kommun, landsting och stat för att lyfta kvinnors historia – för den är osynliggjord och vi ska inte bara vara ett tillägg till de manliga museer som finns i dag. Vi ska ha ett eget museum, där vår historia synliggörs!

Anförande nr 223

Landstingsrådet Starbrink (FP): Ja, det virtuella museet är jättespännande! Jag har också varit inne och tittat på det.

Om ni tror att mitt budskap är att jag inte vill tillåta några kvinnohistoriska museer så har ni missförstått allt. Håkan, du var ju själv inne på privata aktörer och hade förhoppningar på riskkapitalister. Naturligtvis är den som vill starta verksamheter välkommen att göra det. Den här frågan handlar om vad vi ska lägga vår energi och vår kraft på. Jag tycker den blir missriktad om vi lägger den på att skapa ett kvinnohistoriskt museum i vårt län. Jag vill lägga kraft på att se till att kvinnor och män på lika villkor kan få vara synliga, aktiva och självklara både i sitt aktuella konstnärskap i dag och hur det speglas historiskt.

Vart ska man då gå i dag om man vill veta någonting om kvinnors historia och få en bild ur olika aspekter? Jo, man kan gå till Historiska museet, som har nya utställningar där man lyfter fram viktiga historiska kvinnor. På Polismuseet kan man få se kvinnor skildrade som brottsoffer i en miljö där man också ser många män skildrade som brottsoffer och hur olika de förutsättningarna är – mycket spännande! På Stockholms länsmuseum kan man få möta aktuella frågeställningar med historisk bakgrund och se hur det har sett ut att leva som kvinna i vårt län genom olika historiska epoker. Och på Fotografiska museet börjar alldeles strax, på Kvinnodagen, en utställning om våldtagna kvinnor i Rwanda. Där har vi också kunnat se många andra intressanta fotoutställningar både av kvinnliga fotografer och med kvinnor som motiv och objekt i bilderna.

Jag välkomnar den här utvecklingen. Jag är inte nöjd med den 1900-talshistoria vi har i museivärlden i Sverige, där mannens historia har blivit synonym med Sveriges historia för det är en falsk och osann bild, och den ska vi arbeta emot. Men jag tror inte att bästa sättet att göra det är att vi bidrar till startandet av ett kvinnohistoriskt museum. Jag tycker att det är att använda resurserna i fel riktning.

Anförande nr 224

Landstingsrådet Jörnehed (V): Då måste jag fråga Anna och Gizela: Gör Socialdemokraterna i Umeå fel tycker ni? Gör Europa fel som har sådana här museer?

Jag avslutar med att säga att om jag är kvar i fullmäktige i höst efter valet, så lovar jag att ta initiativ till att bjuda med Anna och Gizela på en studieresa till Umeås kvinnohistoriska museum. Jag kan stå för entréavgiften. Vivianne Gunnarsson får åka med gratis, för hon är så bra!

Anförande nr 225

Gizela Sladic (S): Håkan, jag tror inte att Umeå gör fel. Men varför måste allt finnas i Stockholm, varför kan vi inte låta Umeå driva på de andra museerna? Jag anser inte att allt måste finnas i Stockholms län. Vi har problem med den frågan också.

Anförande nr 226

Landstingsrådet Jörnehed (V): Nej, Gizela, det är väl självklart att allt inte måste finnas i Stockholm. Men ett litet kvinnohistoriskt museum i Stockholm kunde vi väl ha?

Anförande nr 227

Landstingsrådet Starbrink (FP): Håkan, jag tror att du i din iver att få utveckla dina museidrommar glömmer bort att lyssna. Jag sade just att det går jättebra för den som vill att starta vilka verksamheter man vill. Allting hänger inte på dig och mig, Håkan. Det är fritt fram för alla, och de där riskkapitalisterna som du hade sådana förhoppningar om är naturligtvis välkomna.

Naturligtvis välkomnar jag att Umeå satsar på kultur och hittar sin väg framåt. Jag vill bara påpeka att såvitt jag har förstått är det kommunfullmäktige i Umeå, alltså Umeå stad, som har startat detta, och det har också drivits fram av en aktiv förening. Det är naturligtvis välkommet att göra här med – men det var ju inte det som frågan handlade om, utan om kulturnämnden eller rättare sagt landstinget ska göra detta till vår fråga eller inte. Jag vill lägga den kraften på annat för att uppmärksamma kvinnors historia, inte minst de aktuella konstnärskap som är så starka här och nu hos oss i dag.

Anförande nr 228

Landstingsrådet Jörnehed (V): Men landstinget skulle kunna vara smörjmedlet, Anna.

Tidigare hade jag en motion om ett närsjukhus i Skärholmen med migrationscenter. Då sade Moderaterna: Det kommer, för det finns vårdval. Nu säger Anna att det går bra att göra det här – det blir liksom Vårdval Museum. Vad skönt att ni i alla fall håller en linje!

Anförande nr 229

Landstingsrådet Starbrink (FP): Nu börjar du låta som en moderatpolitiker. Vårdval Museum – det är väl den där kulturpengen som ibland finns med i Moderaternas förslag? Det kan nog vara spännande att fundera på, tycker jag.

Så här är det. Vad motionen handlar om är om landstinget ska ta de här initiativen. Nej, säger jag. Ska det fria kulturlivet ta de här initiativen? Jättegärna! Då får de arbeta fram de förslagen, så är de välkomna att för en diskussion med oss i kulturnämnden och så kan vi se vilka möjligheterna är att vara med och finansiera. Men jag tror faktiskt inte på en situation där vi politiskt ska diktera fram vad andra aktörer ska göra på kulturområdet. Det strider mot hela min syn på hur kulturlivet ska växa och frodas.

Anförande nr 230

Pia Ortiz Venegas (V): Det verkar som om hela församlingen i alla fall är överens om att kvinnans historia måste synliggöras – så mycket tror jag vi är överens om. Anna Starbrink talade bland annat om att hon vill bryta en mansdominerad norm som har funnits tidigare inom Stockholms läns museer. Men då tycker jag att man måste fundera på hur man bryter en norm. Det är ju egentligen det vi ska diskutera här i dag. Ska man räkna med att en norm bryts alldeles av sig självt? Det sker faktiskt inte.

Om man vill bryta en norm så måste man föregå med gott exempel, man måste bidra med kunskap och man måste synliggöra det som är osynligt. Det är just vad ett sådant här museum skulle kunna göra, och det skulle kunna stödja andra museer i det arbete som de redan i dag gör för att synliggöra även kvinnans historia.

Alla kan inte vara experter på allt. Ett museum av den här formen skulle kunna fungera som ett kunskapscentrum och driva den utvecklingen framåt och ge stöd till andra museer. Det finns ingen motsättning i att ha ett kvinnohistoriskt museum och att de andra museerna fortsätter att jobba med att synliggöra kvinnans historia.

Anförande nr 231

Birgitta Sevefjord (V): Anna, du sade i ditt inledande anförande att du är emot den här typen av särlösningar, och jag ställde frågan: Varför har ni då särlösningar i era egna partier? Ni har ju ett liberalt kvinnoförbund, ni har ett socialdemokratiskt kvinnoförbund – varför har ni den typen av särlösningar men tycker att ett kvinnomuseum är en negativ särlösning som inte ska finnas? Eller är du kanske en sådan folkpartist som inte tycker att man ska ha ett liberalt kvinnoförbund eftersom det är en särlösning?

Anförande nr 232

Landstingsrådet Starbrink (FP): Tack för att jag fick en extra replik, herr ordförande. Det var ju en direkt fråga till mig.

Jo, jag tycker att de kvinnor som vill slå sig samman och bilda ett kvinnoförbund naturligtvis ska få göra det. Så fungerar det i mitt parti – vi dikterar inte uppifrån någon sorts particentral funktion i vilka delar vi ska organisera oss, utan det bildas olika grupperingar kring olika frågor.

Vad jag däremot vänder mig mot är offentliga särlösningar med nya kulturinstitutioner på landstingets uppdrag, där vi bryter ut kvinnors historia och synliggör dem där. Jag tror mer på att integrera det här arbetet i de befintliga kulturinstitutionerna.

Frågan som kom upp om att bryta normer är en jättespännande frågeställning. Den normen är på väg att brytas – det händer enormt mycket på våra museer runt om i landet. Jag välkomnar den utvecklingen.

§ 25 Motion 2013:7 av Conny Fogelström och Johnny Nadéus (S) om att Stockholms läns landsting behöver ta fram ett idrottspolitiskt program**Anförande nr 233**

Gizela Sladic (S): Ordförande, fullmäktige, åhörare! Eftersom motionärerna inte har haft möjlighet att vara här i dag vill jag tacka Torbjörn Rosdahl för svaret.

Jag instämmer i att Stockholms läns landstings handlingsplan och folkhälsopolicy för en god och jämlik hälsa för alla i länet innefattar det övergripande målet för idrotten. Alla insatser enligt handlingsplan ska planeras och genomföras så att de bidrar till ökad jämlikhet i hälsa, hänsyn tas till mänskliga rättigheter och olika gruppers specifika behov beaktas. Arbetet utifrån hälsopolicyn kopplas till många av landstingets andra styrdokument, policyer och handlingsplaner.

I grunden handlar dessa styrdokument om att bidra till goda levnadsvillkor, hälsa och välbefinnande både för länets befolkning och för landstingets personal.

Tack för svaret.

Anförande nr 234

Landstingsrådet Rosdahl (M): Ordförande, ledamöter! Låt mig först säga att motionen berör ett mycket viktigt ämne. Vi lever allt längre men får också större möjligheter att ta större eget ansvar för vår hälsa. Det görs dels med teknikens hjälp, men också genom ökad medvetenhet om idrottens och motionens roll för ett friskt och aktivt liv också när vi blir äldre.

Stockholms läns landsting har mycket att vinna på att fler motionerar och idrottar. Det syns också i de aktiviteter vi redan gör. Genom stöd till regionala idrottsförbund ges möjligheter för fler organiserade idrottsaktiviteter, inte minst med inriktning på barn och ungdomar. Vi har också redan en av landstingsfullmäktige beslutad folkhälsopolicy, som bland annat tar upp åtgärder för ökad fysisk aktivitet bland länets invånare. Med det redan fungerande stödet till organisationer och folkhälsopolicyn har vi en stabil bas att stå på för att på olika sätt stödja och uppmärksamma motion och idrott bland våra medborgare. Därutöver har kommunerna i Stockholms län olika former av stöd till lokala föreningar och idrotts- och friluftsanläggningar. Idrottsrörelsen är både uppmärksammat och uppskattad av de olika politiska organen i Stockholmsregionen.

Vad motionen däremot föreslår som jag vänder mig mot är att skapa ytterligare politiska dokument och beslutsorgan. Jag tror nämligen inte att det blir bättre kvalitet i verksamheten för att det sitter ännu fler politiker i sammanträdesrum och beslutar om ännu fler dokument. Låt oss därför utgå ifrån den positiva verksamhet vi redan har och understryka det personliga ansvaret för en förbättrad friskvård.

Lyssna nu ska ni få höra: Jag tror att vi alla lite till mans skulle må bättre av att motionera mindre och i stället motionera mera!

Anförande nr 235

Thomas Magnusson (V): Tack så mycket, herr ordförande! Och tack så mycket, Torbjörn! Jag tror också att du har rätt i att vi borde motionera mera – det kan vara bra.

Jag tycker motionen är spännande, av flera skäl. Därför vill jag tacka Conny och Johnny som har skrivit motionen. Det är ett spännande perspektiv. Samtidigt är det ju helt rätt, som jag tror att Gizela sade tidigare, att vi har folkhälsopolicyn. Folkhälsopolicyn är bra. Den kan säkert utvecklas, men den finns ändå som ett dokument som vi ska jobba vidare med.

Så det är inte det som är bekymret med svaret, utan vad jag uppfattar som bekymret med svaret är att det vidhåller den åtskillnad som finns mellan landstinget och kommunerna. Är det riktigt att ha en åtskillnad? Ja, det är det. När det gäller ansvarsfördelningen är det väldigt viktigt att ha klart för sig vad landstinget ska göra och vad kommunen ska göra. Men när vi ska lösa problem är det också viktigt att fundera på hur vi kan samverka på bästa sätt med varandra. Det bekymmer som vi har är ju att de kostnader som uppstår på grund av bristande folkhälsa är det i huvudsak vi som får stå för, medan de aktiviteter som ska göras för att förbättra folkhälsan till stor del hamnar ute i kommunerna.

Här blir det lite spännande om vi tänker på den förra motionsdebatten, som handlade väldigt mycket om att inte skapa särlösningar utan att vi skulle integrera. Därför tycker jag att den här motionen pekar på ett sätt där vi skulle kunna börja integrera mer än vad vi gör i dag.

Blir det bättre kvalitet? frågar sig Torbjörn. Ja, det är väl det som är själva syftet med motionen som jag ser det, att man försöker samarbeta på ett bättre sätt. Bara för att man skapar dokument är det inte helt säkert att det blir bättre kvalitet, men det jag uppfattar är att motionen pekar på att landstinget kan göra mera och lyfter fram några exempel i de tre att-satserna som jag tycker är värda att jobba vidare med. Därför vill jag för Vänsterpartiets räkning yrka bifall till motionen.

Anförande nr 236

Michel Silvestri (MP): Ordförande, ledamöter, åhörare! Egentligen skulle det vara min partikollega Tomas Eriksson som håller det här anförandet – Tomas är mycket sportigare än jag. Det är inte bara ett skämt när jag säger det, jag rör på mig alldeles för lite. Nu är det naturligtvis en tolkningsfråga, som Torbjörn Rosdahl avslutade med, vilken typ av motionering man avser. Man kan ju tolka det som att vi ska springa hem och skriva fler motioner direkt efter mötet.

Skämt åsido: Jag vet rent intellektuellt att jag borde vara mer sportig, mer fysiskt aktiv, för min egen hälsas skull, men jag kan ändå inte riktigt ta in det. Och jag tror inte att jag är unik i detta, utan det är säkert många både inne i den här salen och utanför som lider av samma "åkomma".

Av den anledningen tycker jag att det här är en väldigt bra motion. På sätt och vis kanske den är lika viktig som den tidigare S-motionen som rörde vårdgaranti, primärvård och annat – just utifrån ett hälsoperspektiv.

Det är ju så att landstinget har ett ansvar för människors *hälso- och sjukvård*, men ofta fastnar vi i ren sjukvård. Vi skulle behöva främja mer proaktiva åtgärder i stället för reaktiva åtgärder. Där kommer detta med fysisk aktivitet och idrott för den breda massan in väldigt lämpligt, måste man säga.

Utifrån det perspektivet skulle jag personligen faktiskt vara beredd att yrka bifall till den första att-satsen om att inrätta ett idrottspolitiskt handlingsprogram. Jag har tittat på folkhälsopolicyn och tycker nog att den är lite för luddig. Det är ju just en policy och inte ett konkret handlingsprogram.

Däremot har jag svårare för de andra att-satserna. När det gäller att-sats 2 tycker jag det är synd att låsa sig vid två specifika samarbetspartner. Personligen skulle jag tycka att det vore viktigare att landstinget samverkar i mycket högre grad med kommunerna i vår region kring sådana här åtgärder. Och beträffande den sista att-satsen tycker vi kanske alla att vi inte bidrar så mycket till folkhälsan genom att inrätta ytterligare en politisk nämnd där fler politiker ska sitta still – och det tror jag inte heller att våra väljare tycker är lämpligt – till ett så jämförelsevis litet belopp som föreslås i sammanhanget.

Som sagt: En bra motion som lyfter viktiga frågor, som jag tror att vi å landstingets vägnar behöver arbeta mycket mer aktivt med. Det ligger helt i linje med Miljöpartiets mening att man ska främja förebyggande åtgärder i stället för reaktiva åtgärder.

Anförande nr 237

Hans Åberg (FP): Ärade ordförande, ledamöter och eventuell åhörare på läktaren! Fogelström och Nadérus har väckt en motion som handlar om ett idrottspolitiskt program. Jag kan tycka att det ligger lite utanför landstingets normala verksamhet, även om vi faktiskt kanaliserar ut 25 miljoner varje år till idrottsrörelsen. Därför besvaras bara motionen.

Men jag kan också tycka att det finns något gott med att lyfta frågan. Alla vet att motion och fysisk aktivitet är viktigt för hälsan och det personliga välbefinnandet – man mår helt enkelt bättre av att röra sig. Motion förbättrar inte bara den fysiska hälsan utan påverkar framför allt påtagligt den psykiska statusen. Att påverka och förbättra befolkningens motionsvanor utgör därför en viktig del av landstingets folkhälsoarbete.

Motionärerna skriver att ett viktigt mål är att väcka intresset för och lusten att vara fysiskt aktiv hos dem som är fysiskt inaktiva – det som Michel frågade efter. Jag håller med. Man kan tycka att idrottsrörelsen här har en central roll, men ur ett folkhälsoperspektiv är det antagligen helt andra grupper som vi vill nå än de som idrottsrörelsen fångar upp. Det är inte självfallet att idrottsrörelsen är den viktigaste kanalen till överviktiga, folk med svag kondition eller som är fysiskt inaktiva. Här kan nog landstingets folkhälsoarbete behöva hitta nya vägar och nya kanaler. De fysiska miljöerna kring bostäder och arbetsplatser, lokalisering av skolor och service, kollektivtransporter, promenad- och cykelvägar med mera har stor betydelse för folkhälsan. Folkhälsoaspekten är något som borde kunna tas in som en beslutsparameter i till exempel vårt regionplanearbete, på samma sätt som vi brukar ta in miljöaspekterna. Det görs inte i dag.

Hur kan vi bidra till att fästa hälsosamma livsvanor i vår yngre befolkning? Det måste vara prioritet ett. Idrott i skolan ligger långt utanför landstingets ansvarsområde, men kanske är fler gymnastiktimmor en av de viktigaste åtgärderna för att förbättra folkhälsan. Hur kan vi påverka till en förändring?

Landstinget bör också kunna öka sitt fokus på den friska delen av befolkningen, som vi sällan eller aldrig träffar förrän sjukdom eller allvarigare hälsoeffekter tvingar dem att kontakta sjukvården. Ekonomin i landstinget förbättras ju längre vi slipper se våra medborgare som patienter, men det behöver ju inte innebära att vi inte behöver ha kontakt med dem. I dag finns det också ett starkt hälsointresse hos människor, som inte minst medierna slår mynt av, men som inte fångas upp av landstinget. Landstingets roll kan säkert förstärkas där.

Men detta är frågor som bör adresseras när en ny folkhälsoplan för Stockholms län ska tas fram. Då kanske även frågan om ett idrottspolitiskt program kan få lite större utrymme.

Bifall till landstingsstyrelsens förslag!

§ 26 Motion 2012:31 av Ylva Nork m.fl. (V) om att införa fri tandvård till och med 21 års ålder

Anförande nr 238

Daniel Blomgren (V): Ordförande! I dag skulle man kunna gå in på landstingets hemsida sll.se och mötas av rubriken: "Tyvärr, alla unga i SLL!" På Västra Götalandsregionens hemsida skulle det stå: "Grattis, alla unga!" för där har man nämligen fri tandvård tills man är 24 år, från och med den 1 januari i år.

I sitt svar skriver landstingsstyrelsen att med dagens tandvårdsstöd täcks nästan hela kostnaden när man går till tandläkaren vartannat år. Då skulle stödet utgöra 600 kronor. Det stämmer, så långt är vi överens. Problemet är när det har uppstått någonting i munnen hos den som går till tandläkaren. Jag gjorde en liten slagning på referensprislstan. En basundersökning kostar 745 kronor, plus en enklare rotfyllning 3 280 kronor hos allmäntandläkaren, och då har vi en egenavgift på 3 280 kronor!

Är man ung i dag och går ut gymnasiet, möjligtvis till arbetslöshet eller kanske till universitets- eller annan form av studier, så vet vi att man har jäkligt dålig ekonomi. Jag kollade också på Ams' statistik över hur ungdomsarbetslösheten i vårt län ser ut. Den är i dag 16 procent, och prognosen är att det kommer att bli ökad arbetslöshet.

Här hade vi alltså världens chans att hjälpa en ekonomiskt svag grupp i vår region, men tyvärr valde majoriteten att avslå det. Det skulle vara intressant att höra varför man tycker att unga inte ska kunna gå till tandläkaren och få ha friska, hela tänder fram igenom!

Anförande nr 239

Landstingsrådet **L u n d q u i s t (M)**: Ordförande, fullmäktige! Vi har en bra tandvård i Sverige, som är kostnadsfri till och med det år man fyller 19 år. Efter det träder ett fördubblat statligt tandvårdsbidrag in, som gäller upp till 29 års ålder. Tack vare det här bidraget på 300 kronor per år kan man regelbundet låta undersöka sina tänder och på så sätt upptäcka karies och andra problem i ett tidigt stadium. Jag känner inte igen att det kostar 750 kronor hos min tandläkare, inte om man är ung i alla fall.

Tyvärr vet vi att unga vuxna inte går till tandläkaren så ofta som de borde. Enligt Försäkringskassans undersökningar beror det inte bara på att man tycker att det är dyrt utan för att man förknippar tandläkarbesöken med oro och rädsla. Vissa känner också skam för att man inte har skött sina tänder. Dessutom präglas åren mellan 20 och 29 ofta av studier och flytt, vilket gör att man kanske bryter kontakten med den tandläkare man haft under uppvuxten. Jag tror nu inte att man före 29 års ålder får en enkel rotfyllning – då har man nog skött sina tänder väldigt illa. Vi har en väldigt bra tandstatus i Sverige, generellt sett.

I sin motion vill Ylva Nork och Vänsterpartiet att tandvården ska vara kostnadsfri till och med 21 års ålder, vilket skulle innebära minst 40 miljoner kronor i ökade kostnader per år. Vi i Alliansen menar att det är problematiskt att göra så stora förändringar i tandvården utan att först ha analyserat ungas tandvårdsvanor och i vilken utsträckning som landstinget faktiskt når ut med information kring det statliga tandvårdsbidraget. Lever unga med bilden av att det är orimligt dyrt att få sina tänder undersökta, finns det risk för att många skjuter upp ett tandläkarbesök alltför länge.

Landstinget har ett tydligt ansvar för barn- och ungdomstandvården upp till 19 års ålder, därefter träder staten in. Landstinget bör inte och ska inte ta över ett statligt åtagande i det här läget. I stället bör landstinget och Försäkringskassan samverka och bli bättre på att nå ut med information till ungdomarna om tandvårdsbidraget, särskilt under det sista året med fri tandvård. Detta görs också i arbetet med det nya förfrågningsunderlaget.

Därmed anser jag motionen besvarad och det är mitt yrkande.

Anförande nr 240

Y v o n n e A n d e r s s o n (MP): Ordförande och åhörare! Miljöpartiet håller med om analysen i motionen, att det finns goda skäl att förlänga den fria tandvårdsförsäkringen. Besök hos tandläkare halveras det år då den fria tandvården upphör. Bara 40 procent av 20-åringarna besökte tandvården 2011 och 89 procent av 19-åringarna året innan. Det är tydligt att många unga vuxna har problem med avgifterna och därför skjuter upp sina tandvårdsbesök och att tandvårdsförsäkringen inte har lyckats öka besöksfrekvensen.

Ett aktivt arbete för att förbättra befolkningens mun- och tandhälsa är också en viktig del av det hälsofrämjande arbetet. Att tidigt etablera en förståelse och se till att ungdomar gör det till en vana att besöka tandvården är avgörande för att säkerställa det arbetet. Dålig tandhälsa å andra sidan minskar livskvaliteten och kan leda till följsjukdomar.

Antalet ungdomar i åldrarna 20–23 uppgår för närvarande till 108 000 i Stockholms län. Andelen 20–23-åringar som besöker tandvården ligger i genomsnitt på 40–50 procent i riket. Om tandvården blir fri förmodas besöksfrekvensen öka. Den genomsnittliga besöksfrekvensen för barn i åldrarna 3–19 år i Stockholms län är drygt 93 procent och för 19-åringar som sagt 89 procent. I kostnadsberäkningarna av en förlängning av den fria tandvården antas att 20–23-åringarna besöker tandvården i samma omfattning som 19-åringarna. Kostnaden för allmän barn- och ungdomstandvård skulle då öka från en nuvarande kostnad om 384 miljoner till 479 miljoner, det vill säga ökningen blir 95 miljoner kronor på fyra år.

Hälso- och sjukvårdsförvaltningen har i sitt svar till motionen konstaterat att en förlängning av den avgiftsfria barn- och ungdomstandvården sannolikt skulle bidra till en högre besöksfrekvens och därmed bättre tandhälsa för de unga vuxna.

Miljöpartiet instämmer i den analysen och vill därför föreslå en förlängning av subventionen med fri tandvård till 23 års ålder. I landstingsstyrelsen har Miljöpartiet föreslagit att föreslå landstingsfullmäktige att besluta att erbjuda alla ungdomar till och med 23 år fri tandvård i Stockholms län. Bifall till Miljöpartiets förslag!

Anförande nr 241

Ca tr in Mattsson (C): En god tandhälsa bör omfatta hela befolkningen, inte bara dem som har en god ekonomi. Det här tycker jag, och det vet jag att även vänsterpartierna har pratat om i många år, inte minst när Göran Persson var statsminister. Men låt oss komma ihåg att det var först när vi fick en alliansregering som det infördes ett allmänt tandvårdsbidrag och skydd mot höga kostnader för vuxna. Därmed fick vi faktiskt ett av världens mest generösa tandvårdsstöd. Tyvärr känner inte alla till detta, och det behöver vi informera om.

Men låt oss ändå se: Vem har ansvaret, vem har uppdraget kring tandvården? Det är ett delat ansvar mellan landstinget, staten och vuxna individer.

Landstinget har ansvaret för barn- och ungdomstandvården upp till och med 19 års ålder, och det är vårt uppdrag. Här drivs jag och Alliansen av att alla barn – varenda en – ska få växa upp med en god tandhälsa.

Det är det som är drivkraften bakom att vi satsar extra resurser på barn i utsatta områden, det är det som är drivkraften bakom att vi har återinfört fluorsköljningen, och det är det som har gett resultat i att tandhälsan har stadigt förbättrats bland barn och unga. Det är vårt mål att man när man är 19 år ska vara väl rustad inför vuxenlivet och en god tandhälsa livet igenom. Vi har också infört att man vid 19 års ålder ska ha ett särskilt samtal om vad tandvårdsstödet innebär och en diskussion omkring hur man kan lägga upp en plan för att ta hand om sina tänder.

Hur ser då stödet ut när du har blivit 19 år? Då inträder det statliga tandvårdsstödet, som innebär att du får ett allmänt tandvårdsbidrag på 300 kronor per år. För de allra flesta räcker det med ett besök vartannat år, vilket då blir 600 kronor som ligger ganska nära vad en undersökning kostar.

Nu vet vi att många unga vuxna avstår från att regelbundet uppsöka tandvården – men vi vet också att många inte känner till det här stödet och befärrar att kostnaden är betydligt högre än vad den är. Det är därför viktigt att vi också går ut med information och inte sprider myter om att det är jättedyrt alla gånger, för det är inte fallet!

Sedan finns det också abonnemangstandvård, så du kan själv skydda dig mot överraskningar och höga tandvårdsräkningar. Glädjande nog är det så att ungefär varannan person som har abonnemangstandvård är unga vuxna. Som ung vuxen kan du komma in på en kostnad omkring 50 kronor per månad – det räcker för många – och då skydda dig mot sådana höga kostnader. Detta är det också viktigt att informera om.

Utöver det allmänna tandvårdsbidraget finns det också ett extra stöd om du drabbas av höga kostnader.

Men jag tycker att det är viktigt att också titta på hur man kan förbättra tandvårdsstödet ytterligare framöver, och det görs på regeringsnivå, bland annat när man nu inför ett särskilt stöd för dem med stora och varaktiga tandvårdsbehov till följd av sjukdom.

Samtidigt är det viktigt att hålla skillnad på vem som är ansvarig för vad. Vi vet att Västra Götaland har infört kostnadsfri tandvård för unga vuxna, först till 21 år och sedan har man förlängt det – men vi vet också att det är ett väldigt osäkert rättsläge kring detta. Kan ett landsting eller en region överta ett statligt ansvar? Vi i landstinget kan ha synpunkter på hur vissa kommuner sköter äldreomsorg eller annat, men det innebär inte alltid att vi tar över det ansvaret. Hur tandvårdsstödet ska utvecklas är en fråga som framför allt bör hanteras i riksdagen. Framför allt tycker jag att vi ska fortsätta att göra det här med välunderbyggda underlag.

I dag har vi någon form av överbudspolitik – Vänsterpartiet säger upp till 21 år, Miljöpartiet säger upp till 23 år. Vi från Alliansen säger att det här är någonting som faktiskt måste hanteras där frågan hör hemma: i det statliga tandvårdsstödet!

Anförande nr 242

Pia Ortiz Venegas (V): Lars Joakim Lundquist började med att konstatera att det var inte bara ekonomiska orsaker till att många 20-åringar eller unga vuxna inte går till tandläkaren, utan där fanns också oro och skam med som ingredienser. Hur kommer det sig i så fall att 86 procent av 19-åringarna går till tandläkaren regelbundet medan bara 40 procent av 20-åringarna gör det? Vad är det för skam som har uppstått mellan 19 och 20 år? Nej, det är naturligtvis helt och hållet beroende på de ekonomiska orsakerna, att det inte längre är gratis att gå till tandläkaren.

Man får titta lite på samhällsutvecklingen. För 15–20 år sedan räknade man med att medelåldern för att kallas för etablerad på arbetsmarknaden var ungefär 23 år. Det betyder att för 20 år sedan var 75 procent av alla 23-åringar etablerade på arbetsmarknaden och kunde försörja sig själva. I dag ligger den åldern på 28–29 år. Det är inte längre så att man är självförsörjande så tidigt i livet. Vi har en hög arbetslöshet bland ungdomar, och många måste också studera mycket längre än vad man gjorde förr. Man är inte självförsörjande som 20-åring! Därför måste vi följa med i tiden.

Sedan pratar man om att det här kostar pengar. Ja, det är klart att det gör! Men vad kostar trasiga tänder? Vi har trots allt en subventionerad tandvård från samhällets sida, så när tänderna väl går ordentligt sönder så kostar det skattebetalarna väldigt mycket det också. Man måste kunna tänka lite mer långsiktigt. Jag undrar om ni tycker att Västra Götaland gör fel som tänker långsiktigt ekonomiskt, när de tänker förebyggande, när de tänker: Det vi lägger pengar på i dag, det slipper vi stora räkningar på om tio år när de här munnarna är alldeles trasiga.

Anförande nr 243

Landstingsrådet Nyman (KD): Herr ordförande! Det här är en intressant debatt.

Det jag inte har fått någon förklaring på är varför landstinget ska ta över ett tydligt statligt ansvar för dem som har fyllt 19 år. Vi har ju ett etablerat system.

Och sedan undrar jag hur man vill prioritera. Det finns kostnadsberäkningar i Miljöpartiets överbud, minst 40 miljoner, sade Lars Joakim i sitt inlägg. Ja, det är väl om man bara tittar in i munnen under en kvart eller så och låter patienten gå hem igen – det innehåller knappast några viktigare behandlingar. Ska man följa Miljöpartiets förslag så får man lägga på två år till. Har ni räknat om era egna belopp till hur många sjuksköterskor landstinget skulle kunna satsa resurserna på i stället för att ta över det här ansvaret från staten?

Det är få hälsoområden där den enskilda personen kan göra så stora insatser för att bibehålla sin hälsa som just tandhälsan. Detta är ingen åsikt, utan det är ett evidensbaserat uttalande. Det är så, det vet vi som har följt tandvården och det har jag gjort sedan jag var ordförande för tandvårdsnämnden i början på 1990-talet och sedan den 1 juli 2008 har jag haft förmånen att vara ordförande i nämnden för statligt tandvårdsstöd – jag får en hel del

information om hur det ser ut. Det är inte så illa som ni påstår eller föreställer er, att tandhälsan skulle vara så dålig att den plötsligt skulle rasa när man har fyllt 19 år.

Däremot tycker jag ju att vi som ansvariga politiker borde ge bidrag till information om hur viktigt det är att sköta sina tänder. Jag skulle nästan våga påstå, även om jag inte har belägg för det, att de allra flesta, 90–95 procent, av alla personer som har fått gratis tandvård från samhället upp till den dag man fyller 19 år har tillräcklig information och kunskap för att kunna sköta sina tänder de närmaste åren. Om man sedan inte kommer in i yrkesverksamhet förrän framåt 30-årsåldern och kan betala själv, så kan man hålla tänderna relativt friska – om man inte drabbas av sjukdom eller medicinering som nedsätter hälsan.

En annan prioriteringsfråga som jag har funderat på när jag har läst dels motionen från Vänsterpartiet, dels Miljöpartiets överbudspolitik: Om jag inte är fel underrättad så är ni i båda partierna väldigt angelägna om att man skulle sänka rösträttsåldern till 16 år – men tänderna skulle man tydligen inte kunna ta ansvar för förrän man är 21 eller 23 år! Alltså, hur tänker ni? Man kan ta ansvar för att välja ledamöter till kommunfullmäktige, landstingsfullmäktige och kanske till och med riksdagen vid 16 års ålder, men man kan inte ta ansvar för att sköta sina egna tänder när man har fyllt 19 om man inte får det totalt gratis – jag får inte detta att gå ihop! Det får bli min självbekännelse att jag inte begriper hur ni tänker; så är det i många andra avseenden också, men det är en annan sak.

Kan ni inte ge klartecken och säga att era kostnadsberäkningar är oerhört lågt satta, om det ni föreställer er i form av tandskador som måste repareras ryms inom de ungefär 40 miljoner eller de 90 miljoner som nämnts här? Det är ju vägledande för hela fullmäktige.

Nu hoppas jag naturligtvis att vi ska besluta i enlighet med landstingsstyrelsens förslag, vilket är mitt yrkande.

Ja, jag tycker faktiskt att politikerna i Västra Götaland har gjort fel, mot bakgrund av det jag har sagt. Det finns ingen som helst anledning att ta över ett tydligt statligt ansvar till en kommunal verksamhet, som landstinget är – definitivt inte! Däremot kan vi naturligtvis i vår tandvårdspolitik för personer upp till 19 år möjligtvis komplettera framställningen till dem som erbjuder tandvård till barn att det här ska skärpas.

Men sedan är det ju många gånger upp till tandläkarna, folktandvården å ena sidan och privattandläkarna å andra sidan, att när 19-årsdagen infaller komma överens med den unge: Välkommen hit om ett och ett halvt eller två år, så får vi titta hur det har utvecklats – men sköt dig under tiden, annars kan det bli dyrt!

Bifall till landstingsstyrelsens förslag!

Anförande nr 244

C a t a r i n a E k e s t å h l (M): Ordförande, fullmäktige! Jag vill börja med att tacka för motionen samt yrka bifall till landstingsstyrelsens förslag till beslut.

Att vi erbjuder en god tandvård är viktigt, likaså att unga människor sköter sin tandhygien. Därför har vi i Sverige i dag en generös och bra tandvård som är kraftigt subventionerad.

Alliansen införde 2008 det allmänna tandvårdsbidraget, som gör det billigare för unga vuxna mellan 20 och 29 år att gå till tandläkaren. Det är viktigt att vårdgivarna ser till att upplysa 19-åringarna om tandvårdsbidraget, men jag tror också att ett invariant beteende inte så lätt bryts. Lär man sig i en tidig ålder att ta hand om sina tänder, blir det en naturlig del av ens vardag.

Inom Alliansen utgår vi från ett allmänintresse framför ett egenintresse, och det är för att vi ska kunna ta ansvar och göra kloka prioriteringar och därmed fatta väl balanserade beslut. Men var ska egentligen gränsen dras för ett eget ansvar i ett vuxet liv? Jag anser att den gränsen är rimlig att dra vid myndighetsåldern. Att som i dag kunna erbjuda fri tandvård

fram till och med det år man fyller 19 är därför rätt och riktigt, likaså att man som myndig och vuxen person får bära en del av kostnaden för den egna tandvården. I ett längre perspektiv ger det bättre styrning av våra gemensamma resurser, det vill säga dina och mina skattepengar. Det skapar också förutsättningar för en stabil ekonomi, som ger utrymme för att kunna utveckla verksamheten, samt möjlighet att erbjuda hjälp och stöd till människor som behöver det.

Med det sagt tycker jag att den planerade översynen av barn- och ungdomstandvården ska fördjupa sig i huruvida förändringar behöver göras och kring frågor gällande ansvarsfördelningen mellan landsting och stat. Därefter kan vi lättare bedöma om dagens system är tillfredsställande eller ej.

Återigen: Bifall till landstingsstyrelsens förslag till beslut!

Anförande nr 245

Daniel Blomgren (V): Ja, Catrin Mattsson, jag kan nog erkänna att en del vänsterpartister är lite avundsjuka på att ni var först med att införa det här stödet – det var ju tusan också!

Men å andra sidan: nu när ni väl inför ett system så är det ett ganska dåligt system. När priserna ökar i referensprislistan, vad händer med stödet då? För varje gång som man höjer priset blir det dyrare för den enskilde att gå till tandläkaren. Det är ju inte så att bidraget på 300 kronor följer med referensprislistan. Senast höjdes priset för en basundersökning till 745 kronor, innan var det 650 kronor – men bidraget är fortfarande bara 300 kronor per år. Det är ett ganska dåligt bidrag, och så hemskt tacksamma ska vi inte vara över det.

Stig Nyman, siffrorna kommer ifrån tandvårdsberedningens egna tjänstemän, och vi kan ju inte göra annat än lita på de tjänstemän vi har. Det är deras uträkning. Är det deras trovärdighet du vill ifrågasätta?

Och sedan är det faktiskt så att det är gratis att rösta – men det är jäkligt dyrt att gå till tandläkaren!

Anförande nr 246

Landstingsrådet Nyman (KD): Ja, det är dyrt – om man missköter sina tänder. Men det går att förebygga väldigt långt och att det är effektivt är det ingen tvekan om.

Vi ska väl inte trassla in oss i den ekonomiska diskussionen, men det beror ju på vilken fråga ni har ställt. Ingår då all tänkbar behandling som kan uppstå fram till den ålder som ni föreslår, eller är det en undersökning som ingår? Det beror naturligtvis på hur ni har ställt frågan. Jag tror att det är alldeles för lågt beräknat, om det är så att också reparationer, rotfyllningar och vad det nu kan vara ska ingå i det där priset. Det förefaller lågt, men jag har heller inget bevis för något annat.

Men grundtesen: Varför i all världen ska landstinget ta över en statlig uppgift och finansieringen av den? Västra Götaland kan ju dessutom leva gott på en skatteutjämning – men det var en parentes.

Anförande nr 247

Daniel Blomgren (V): Jag förklarade precis det. Tandvårdsstödet är dåligt för att det är för låg ersättning. Jag kan dra siffrorna igen: 745 kronor kostar en basundersökning. Har du då utöver det en skada i munnen, som en enklare rotfyllning, när man fyller en kanal, så kostar den 3 280 kronor – och du ska stå för hela kostnaden själv upp till 2 999 kronor, vid 3 000 kronor träder det statliga stödet på 50 procent in. Det betyder att den enskilde ska betala cirka 3 400.

Är det billigt? För mig och för många av mina kompisar, som har barn och ungdomar, är det jättemycket pengar. Det kanske är billigt om man ser det i det stora sammanhanget, men för den enskilde är det väldigt mycket pengar. Man kan väl inte stå här och säga att 3 400 är billigt?

Anförande nr 248

Landstingsrådet N y m a n (KD): Du har alldeles rätt i detta. Om undersökningen kostar 745 kronor och du har sparat ihop 600 eftersom man inte behöver gå mer än vartannat år, så är det 145 kronor man ska lägga ut. Det sparar man lätt ihop om man har två år på sig, det är inte så väldigt mycket pengar per månad.

Om man har skött tänderna från 19-årsdagen och fram till 21-årsdagen är det utomordentligt sällsynt att tandskadan är så stor att det är nödvändigt med en rotfyllning.

Uttalandena bygger ofta på brist på kunskap. Så fort går det inte. Total misskötsel av munhålan åstadkommer heller inte tandskador av den storleksordningen att man behöver en rotfyllning. Fråga närmaste tandläkare så får du svar!

Anförande nr 249

C a t r i n M a t t s s o n (C): Det har diskuterats en del vad det skulle kosta att införa fri tandvård upp till 21 eller 23 år. Det man kan säga är att det finns vissa osäkerheter kring de här siffrorna, bland annat ifall landstinget verkligen kan nyttja det allmänna tandvårdsbidraget och skyddet mot höga kostnader. Just nu pågår olika rättsfall som rör Västra Götaland, liksom om man enligt kommunallagen kan ta över ett statligt ansvar till en annan aktör. Där har vi en del av förklaringen till kostnaderna, och jag har påmint om den rättsliga frågan, som även Stig har lyft: Ska landstinget ta över ett statligt ansvar?

Sedan vill jag också lyfta fram att det finns en del osäkerhet i statistiken vad gäller unga, eftersom abonnemangstandvärden inte riktigt har räknats med i de undersökningar som visar på hur ofta ungdomar går till tandläkaren. Det är en brist som Försäkringskassan nu själv har påtalat.

Anförande nr 250

P i a O r t i z V e n e g a s (V): Jag hörde talas om rotfyllningar, så jag blev tvungen att göra ett litet inlägg till.

Självklart är det inte så att om man väntar från nittonårsdagen till tjuogoettårsdagen så finns det en massa rotfyllningar att göra. Vad det handlar om är att om du har en fördröjning med att gå till tandläkaren ända till 28 eller 29 års ålder, då du är etablerad på arbetsmarknaden och har råd att gå till tandläkaren, så blir det ett så långt glapp att du faktiskt kan orsaka svåra skador på dina tänder även om du borstar dem – för det är inte så att alla tjuogoåringar har slutat borsta sina tänder, de har slutat att gå till tandläkaren.

Det går så många år emellan att det finns risk att de får svårare tandskador som till exempel kräver rotfyllningar. Det glappet kan man minska genom att höja den högsta åldern för den fria tandvården. Det är det som detta handlar om.

Man är inte vuxen nog att försörja sig så till vida att man kan gå till tandläkaren när man är 20 år i dag. Väldigt få tjuogoåringar kan försörja sig helt.

Jag har själv en son som är tjugo. Han går på universitetet. Han har 9 000 kronor i månaden att leva på, åtta eller nio månader om året då han får sitt studielån. Resten av året har han inga pengar alls. De pengarna ska räcka till hyra, till mat och till studielitteratur och annat. En person i den åldern prioriterar inte att gå till tandläkaren. Man hoppas på att man, när man är klar, kanske har ett jobb så att man kan gå till tandläkaren. Väldigt många andra vuxna i den åldern är arbetslösa. Det är samma sak för dem. Man skjuter upp det. Då skapar

man ett beteende där man inte tar för vana att gå till tandläkaren regelbundet. Man tappar de personerna som patienter.

Jag tror alltså att man kan göra väldigt stor skillnad genom att bara förlänga stödet ett par år till så att man dels får in rutiner och man behåller kontakten med de unga vuxna tills de är vuxna nog att försörja sig själva.

Anförande nr 251

Catrin Mattsson (C): Det är ju precis så som du själv säger, nämligen att behovet av en rotfyllning kanske inte kommer direkt. Det är viktigt att gå regelbundet till tandvården. Med det allmänna tandvårdsstödet om 600 kronor för vuxna vartannat år så är det inte så väldigt dyrt att få en undersökning, och därmed kan man upptäcka om det har skett förändringar som man kan möta på ett tidigt stadium.

Jag har också barn i universitetsåldern, och jag pratar med andra unga i åldrarna 21–23 år till exempel. De har också gett uttryck för att de inte har råd med tandvård. Och sedan blir de förvånade när jag talar om vilket tandvårdsstöd som finns. Sedan ringer de till mig och säger: Oj, jag fick bara betala 70 kronor, och jag har inte gått på två år!

Jag vill vädja till er att inte sprida myter om att det är en totalt oöverkomlig kostnad att gå på en undersökning. Det finns faktiskt ingen anledning att spara en undersökning i många år. Gå vartannat år för att också upptäcka eventuella skador i tid!

Anförande nr 252

Daniel Blomgren (V): Är det en myt att man efter 600 kronor, om man nu går vartannat år, ska betala hela kostnaden själv upp till 2 999 kronor? Är det en myt? Kära Catrin Mattsson, svara på det. Är det en myt att man inte betalar 2 400 kronor själv?

Anförande nr 253

Catrin Mattsson (C): Jag vill göra klart att det som vissa påstår, alltså att man inte har råd att besöka tandvården innan man är 28 år, det vänder jag mig emot. Du får 600 kronor, och om undersökningen kostar 750 kronor så blir det inte särskilt mycket pengar per månad om du slår ut den kostnaden på två år.

Sedan är det så att 3 000 kronor kan vara en jobbig kostnad för många, inte bara unga, vill jag säga. Det där måste man kanske diskutera. Är det rätt gräns? Det är kanske något att utvärdera inom hela tandvårdsstödet. Men det är en statlig fråga.

Skyddet mot höga kostnader inträder i dag från 3 000 till 15 000 kan du få 50 procent från staten. Det kan man diskutera. Var ska den gränsen gå? Men den frågan äger inte vi i landstinget, det är en fråga som ägs och beslutas på statlig nivå.

Anförande nr 254

Daniel Blomgren (V): Men då blir frågan helt enkelt: Pratar du med dina vänner på Helgeandsholmen? Har ni tagit upp den här frågan? Har ni diskuterat detta?

Vi har en diskussion i vårt parti, och vad vi kommer att komma fram till vet jag inte. Men nu är det ni som har regeringsmakten. Har ni något på gång och vill bjuda in till ett samtal till det så bjud gärna in, Catrin, jag kommer att vara där.

Anförande nr 255

Catrin Mattsson (C): Det är väl kanske det som är skillnaden mellan vänsterpartierna och Alliansen. Vi pratar inte bara, vi har också levererat i den här frågan. Vi har infört ett allmänt tandvårdsstöd, och vi har infört ett skydd mot höga kostnader. Vi har avsatt

budgeterade medel som tyvärr till stor del har stannat hos staten i stället för att komma folk till del eftersom folk tyvärr inte känner till de här stöden.

Så till frågan om ifall jag pratar med mina kollegor. Självklart! Vi i Centerpartiet driver på för att man ska fortsätta att stegvis förbättra tandvårdsstödet på statlig nivå. Vi är väldigt glada över att vi har fortsatt att jobba med det och bland annat med att införa det ökade skyddet för att personer med stora och varaktiga tandvårdsbehov, för personer med en sjukdom som skapar muntorrhet eller andra sådana saker. Det tycker jag är viktigt.

Man ska inte bara göra en ad hoc-lösning, man måste fundera på vilket nästa steg ska bli, hur vi kan utveckla det här för att möta dem som har de största behoven och hur vi ska nå ut till dem som bäst behöver det.

Jag hoppas att det var svar på dina frågor, Daniel. Jag diskuterar gärna de frågorna vidare med er vid sidan om talarstolarna, hur vi kan göra, kanske på nationell nivå via de partier där vi också har makt att påverka.

§ 27 Motion 2013:3 av Håkan Jörnehed m.fl. (V) om heltid som norm och rättighet i alla landstingsfinansierade verksamheter

Anförande nr 256

Landstingsrådet Jörnehed (V): Ordförande, fullmäktigeledamöter! Jag tror att vi några gånger har diskuterat en av världens stora frågor här i dag. En av världens stora framtidsutmaningar är ju personalrekrytering.

Vänsterpartiet har motionerat om att heltidstjänst ska vara norm i verksamheten och en rättighet för all personal som så önskar. Vi menar att heltidstjänstgöring i landstingsverksamheten höjer statusen i yrket och är ett argument för rekrytering till de här yrkena. Detta förslag handlar om att de som vill och önskar arbeta heltid också ska få den möjligheten.

Visst är det då spännande att man i svaret börjar tala om dem som om av någon anledning vill arbeta deltid. Hörde ni vad jag sade? Man talar väldigt mycket om dem som vill arbeta deltid. Det känns som om man vill blanda bort korten. Den personal som vill arbeta deltid ska självfallet kunna fortsätta med det, men det är ju inte det som den här motionen handlar om och det är ju inte det som är problemet. Problemet är att de som vill arbeta heltid förvägras det.

Jag måste säga att i svaret på motionen, på första sidan, som ni all kan se om ni har handlingarna framför er, står det: enligt uppgift från förvaltningar och bolag förekommer inte ofrivillig deltid inom Stockholms län. Det är bra. Då kan man ju tolka det så att den personal som vill arbeta heltid därmed får det inom Stockholms län, eftersom det står så i motionssvaret, alltså att det inte förekommer någon ofrivillig deltid.

Om det som man skriver i motionssvaret stämmer så skulle det inte vara några problem att bifalla den här motionen. Men det stämmer tyvärr inte.

Låt mig ta ett aktuellt exempel. Vi har ju tidigare i dag diskuterat förlossningsvården. Jag gjorde ett studiebesök år 2012 på Danderyds förlossning. Där träffade jag ett flertal barnmorskor som enbart erbjöds 75 procents tjänstgöring. Dessa barnmorskor önskade heltid, och några av dessa har i dag lämnat yrket för de fick ingen heltidstjänst. De hade ju behövts inom förlossningsvården.

Låt oss gå tillbaka till motionssvaret där det står, vilket jag nyss sade, att enligt uppgift från förvaltningar och bolag förekommer inte ofrivillig deltid inom Stockholms län. Lite längre ned står det att de anställningar som erbjuds normalt är heltidsanställningar, men i undantagsfall förekommer deltidsanställningar. I samma stycke säger ni först att det inte förekommer ofrivillig deltid och sedan säger ni att det sker i undantagsfall. Vad gäller?

Jag träffar dessutom personal som inte erbjuds heltidstjänst. De barnmorskor som jag nämnde som exempel och som önskade arbeta heltid tillhörde tydligen undantaget.

Jag menar att landstingsrådet Starbrink behöver undersöka sina uppgifter bättre. Det förekommer ofrivillig deltid och därför behövs förslaget i motionen. Det förekommer ofrivillig deltid, alltså situationer då man vägras heltid, både i upphandlad verksamhet som i trafik och bland andra underleverantörer. Därför menar vi att om vi ska vara den goda arbetsgivare som vi vill vara så måste heltid vara rättighet och norm.

Anförande nr 257

Landstingsrådet Starbrink (FP): Ordförande, fullmäktige! Tack, Håkan, för din motion som tar upp frågan om heltids som norm och rättighet i alla landstingsfinansierade verksamheter!

Stockholms läns landsting ska vara en attraktiv arbetsgivare, det är det mål vi har. Vi lyckas också relativt bra med det, i alla fall om vi ska utgå ifrån vad medarbetarna själva svarar när de får frågan i våra medarbetarundersökningar. Det är glädjande att vi ligger bra till där. Den mest nöjda gruppen är faktiskt medarbetarna i vården.

Vi ska naturligtvis anstränga oss för att vara en attraktiv arbetsgivare, det är viktigt att vi erbjuder våra medarbetare goda möjligheter till utveckling i sitt yrkesliv och möjligheter vara med och påverka och att få omsätta sina idéer i praktiken. Men det är förstås också viktigt att man har bra arbetstider och att den som vill arbeta heltid får arbeta heltid, precis som att den som önskar arbeta deltid ska ha möjlighet att göra det.

För mig är det alldeles självklart att heltid ska vara norm för våra anställningar. Så är det ju också. Det är det absolut vanligaste. 86 procent av våra medarbetare arbetar heltid, bara en mindre del arbetar deltid. Den stora utmaning som vi har är ju att använda resurserna i form av kompetens i organisationen på bästa sätt. Vi bör anstränga oss för att de som arbetar deltid i dag ska vilja och kunna, orka och förmå arbeta heltid. Det är en utmaning, viktig för både vår egen organisation och jämställdhetsutvecklingen i vårt land.

För mig är det en viktig fråga att vi har ett jämställt arbetsliv. Jag upprörs över att kvinnor tjänar så mycket mindre. Det skiljer 3,6 miljoner kronor i livsinkomst mellan den genomsnittlige mannen och den genomsnittliga kvinnan. En stor del av detta kan förklaras med att så många kvinnor arbetar deltid.

Ja, Håkan, jag tycker att vi ska ta den här frågan på allra största allvar. Jag tvekar inte. Om vi hittar exempel på att vi systematiskt inte tillåter heltid och inte ger våra medarbetare heltid, då tvekar jag inte. Då tycker jag att vi ska införa rätt till heltid. På samma sätt som Alliansen har gjort i Stockholms stadshus. Det innebär inte nödvändigtvis att man arbetar hela sin tid på den enhet där man har sin huvudanställning, men man ska ha möjlighet att lägga ett pussel och få ihop till en helhet. Det tycker jag att vi kan jobba för tillsammans.

Jag har ett problem med din motion, Håkan. Dels tar den upp lite olika aspekter och jag tycker inte att det är så glasklart. Du talar redan i rubriken om landstingsfinansierade verksamheter. Jag som landstingsråd, med ansvar för 43 000 medarbetare i hälso- och sjukvården i Stockholms läns landsting, tycker att vi ska ta den här frågan på allvar och arbeta för att alla som vill ska ha möjlighet att jobba heltid, men jag är inte beredd att göra den styrningen även i alla andra aktörer. Det måste vara en fråga för varje arbetsgivare. Jag yrkar bifall till landstingsstyrelsens förslag!

Anförande nr 258

Landstingsrådet Ullberg (S): Herr ordförande och tappra ledamöter! Tack, Håkan, för en angelägen motion! Vi socialdemokrater delar verkligen intentionerna och ser hur angeläget det är att man ska ha rätten att arbeta heltid. Man ska ha möjlighet att få ett jämställt arbetsliv, ett jämställt föräldraskap och hemarbete och en jämställd pension.

Många av de siffror som Anna belyser här är helt korrekta. Det är inte helt jämställt, och det är inte på det sätt som vi skulle önska att det är på svensk arbetsmarknad i dag.

Vi socialdemokrater har en väldigt stark tilltro till arbetsmarknadens parter och den svenska modellen för att lösa många av de knutar som finns på svensk arbetsmarknad. Genom att ställa krav på kollektivavtal i alla våra upphandlingar så hoppas och tror vi också att vi ger de fackliga organisationerna, arbetstagarrepresentanterna, förutsättningar att förhandla fram lösningar. Men vi tvekar inte, om det inte fungerar så ska vi lagstifta.

Det är möjligen så att det här med ägardirektiven etcetera är något som vi inte i dag primärt känner är den korrekta vägen. Vi tror på krav på kollektivavtal, vi tror på de fackliga organisationerna och arbetstagarrepresentanterna. Vi tror på att det kan bli tvunget att ta till lagstiftning. Vi har ett mycket stort ansvar här i landstinget för den verksamhet som vi upphandlar och givetvis för våra anställda.

Jag funderade också lite över svaret. Här står det skrivet om att det förekommer ofrivillig deltid inom landstinget. Jag tror ju det. Förekommer det inom verksamheter som våra entreprenörer ansvarar för? Ja, säkert. Kan det finnas skäl som bristande arbetsmiljö som gör att personalen väljer att inte arbeta heltid? Ja, definitivt!

Det är också därför vi socialdemokrater – jag yrkar i enlighet med det yrkande vi lade i landstingsstyrelsen – menar att de alarmerande rapporterna om bristande arbetsmiljö inverkar menligt på exempelvis barnmorskornas eller andra yrkesgruppers förutsättningar att känna att de verkligen kan jobba till etthundra procent under de förutsättningar som ges. Vi måste ha en strategi med särskilt fokus på våra bristyrken där vi ska kunna få fler att arbeta heltid. Vi måste följa upp det här. Självklart ska heltid vara norm och rättighet, deltid en möjlighet, men det är alltför ofta påtvingat. Jag yrkar bifall Socialdemokraternas förslag i enlighet med det vi lade i landstingsstyrelsen! Jag tycker att detta är en jätteviktig diskussion, och det är mycket klokt som sägs.

Anförande nr 259

Annikaj Hjelms (MP): Ordförande, ledamöter! Det är väl klart att alla som vill arbeta heltid ska få det, och det är klart att det ska vara en rättighet. Heltidsarbete ger heltidslön, och deltidslön kan det vara svårt att försörja sig på. Det kan innebära stora problem för den enskilde.

Landstinget behöver i det här sammanhanget också tänka på att det måste vara en attraktiv arbetsgivare. Då är det viktigt att erbjuda heltidsanställningar, för det är det som de flesta människor vill ha. Men det är minst lika viktigt att erbjuda möjlighet till deltidarbete för dem som vill det.

Det är många människor i dag som värdesätter fri tid, och många prioriterar faktiskt fri tid framför ett större konsumtionsutrymme, och det är en växande grupp. Men när vi diskuterar den här frågan så finns det ett problem. En del begär deltid eller väljer till och med deltid för att de inte orkar med heltid. En del arbeten organiseras så att det inte blir några pauser i arbetstiden. Då kan man pressa ned arbetstiden så att man kan ha deltidanställningar i stället för heltidsanställningar för det är billigare. Det är inte en önskvärd utveckling. Det blir ett förpressat liv för dem som arbetar.

Därför vill vi i Miljöpartiet minska det som är arbetstidsnormen, inte bara att heltid ska vara norm utan att normen för heltid borde minska, till att börja med till 35 timmar. Men i det här läget menar vi att heltid ska vara en rättighet och att möjligheten till deltid ska finnas för dem som vill. Vi ställer oss bakom Socialdemokraternas förslag!

Anförande nr 260

Pia Ortiz Venegas (V): Vi har ju pratat normer i dag, och vi har pratat kvinnohistoria. Här har vi ytterligare lite kvinnohistoria. 86 procent av alla deltidare i landstinget är kvinnor. Jag har svårt att tro att det är ett helt och hållet frivilligt val. Det är en norm som

har bildats. Det är en norm att kvinnor ofta arbetar deltid och att de ofta arbetar inom specifika yrken som till exempel undersköterskor eller i andra lågbetalda värdyrken inom vård och omsorg.

Flera av de verksamheter som finns inom vården bygger på deltidsanställningar helt och hållet. Jag vet inte hur pass mycket det finns kvar av det inom landstinget, men oerhört många sådana verksamheter har vi upphandlat och finansierar med skattemedel.

Jag har en syster som är 49 år och som har jobbat natt de senaste tjugo–tjugofem åren. Jag frågade henne varför hon inte går upp på heltid när hon inte kan klara sig på sin lön. Hon svarade: Du är inte klok! Det går inte att jobba heltid natt – då skulle jag gå sönder!

Det är dessutom så att den som är nattarbetare bygger mycket av sina inkomster på att man får en väldig massa ob-tillägg just för att man jobbar nätter. Då har man inte råd att ta semester, för när man tar semester får man inget ob-tillägg. Det finns väldigt mycket som gäller kvinnors arbetstider som vi behöver studera närmare, och jag tror att en av de första saker man kan göra är att se till att kvinnorna själva ska veta att det är deras rättighet att få en heltidsanställning.

Om man går ut på en arbetsplats där det aldrig funnits några heltidstjänster och frågar om de vill ha heltid så säger folk att det är klart att de vill ha det, men att de då måste byta jobb. Det är inte så att de förstår att den rättigheten finns över huvud taget. Jag tror att alla här inne tycker att det är bra med heltid, att normen åtminstone är att det finns heltidstjänst. Den största skillnaden här inne är om vi kan ställa krav på skattefinansierad verksamhet eller inte, alltså den upphandlade verksamheten. Jag anser att vi kan det.

Det hölls en demonstration av taxichaufförer här utanför i dag. De ville att vi skulle ställa krav vid upphandling på till exempel kollektivavtal eller åtminstone garantilön. Vi säger: Varför skulle vi ställa sådana krav, det kan vi väl inte göra? Vi är inte arbetsgivare.

Vi lever i dag i en tid då man mer och mer upphandlar tidigare offentligt bedriven verksamhet och överför den i privat regi. Vi kan inte fränta oss ansvaret från all den verksamheten bara för att vi upphandlar den i privat regi. Vi är fortfarande precis lika ansvariga för vart våra skattepengar går och till vilken verksamhet den går. Och vi har ett moraliskt ansvar för som är anställda inom den vård som vi finansierar. Jag yrkar bifall till motionen!

Anförande nr 261

Hans Lindqvist (C): Herr ordförande, ledamöter och eventuella lyssnare som finns kvar! Det här är en viktig fråga. Det är ingen tvekan om det.

Håkan har ställt en viktig fråga till oss alla i den här motionen. Arbetstiden är ju viktig för den anställde naturligtvis, alltså den arbetstid som man har. Den är viktig för våra verksamheter, för våra patienter för att höja kvaliteten.

Nöjda anställda. Om man är nöjd med sin arbetstid så är det väl det bästa man kan ha i landstinget och även i privat tjänst om man vill ge bra vård. Nöjda anställda ger naturligtvis bättre möjligheter till bra vård, så det är viktigt.

Det står också i förvaltningens tjänsteutlåtande – jag kan inte riktigt detaljerna – att heltid är norm för landstinget. Så långt jag har kunnat kontrollera det är det på det sättet. Alliansen står bakom detta. Naturligtvis står vi i Centerpartiet också bakom det. Det har vi även hört andra från Alliansens ledning säga här också.

Om det förekommer eller inte, Håkan, kan jag inte detaljerna om. Men rätt eller fel så handlar det också om det som Anna sade, nämligen att medarbetarna är nöjda. Det är väl ett gott tecken på att det är en hygglig nivå på vad folk som jobbar i vården tycker.

Det kommer att hända saker. Det kommer ett nytt upphandlingsdirektiv. Jag älskar inte EU alla gånger, men i det här fallet handlar det om ett nytt upphandlingsdirektiv som gör det möjligt att ta in kollektivavtal, miljökrav, närodlat och vad det kan vara. Den här gången handlar det inte om närodlat, men den typen av krav kommer det att finnas helt andra möjligheter att ta in i avtalen i framtiden. Jag säger bara det som ett exempel på vad vi kan göra bättre.

Det är viktigt att vi jobbar med arbetsmiljön. I det sammanhanget är arbetstiden en central fråga. Jag skulle vilja beskriva det så här. Heltid eller deltid? Jag tror att många människor vill ha möjlighet att själva bestämma sin arbetstid under olika perioder i livet. I Centern kallar vi det för livsbalans när vi diskuterar dessa saker. Man kanske vill ha kortare arbetstid under vissa perioder när man har barn till exempel, kanske inte bara fyra timmar, kanske sex timmar, kanske jobba varannan dag. Och sedan vill man ha längre arbetstid när man är mer mogen, när barnen har vuxit upp och man känner att man har mer tid att jobba. Så ser jag på utvecklingen. Det är ett positivt sätt att se på nöjda medarbetare som ger bra sjukvård.

Vi kan se vidare till vad man kan säga om arbetsplatsen och lönefrågor i samband med arbetstider. Naturligtvis påverkar sådana saker. Om man tvingas till en arbetstid som är för kort i en situation då man måste försörja sig så är det naturligtvis fel. Men jag har förstätt att det finns undantagsfall då detta förekommer. Naturligtvis ska alla ha chansen att bestämma själva. Arbetstiden ska vara det som den enskilde arbetaren, den enskilde tjänstemannen eller enskilde sjukvårdsanställda i landstinget ska känna att de kan bestämma själv. Heltid ska vara norm. Det handlar alltså om valfrihet men kanske ännu mer om jämställdhet och jämlikhet.

Det finns exempel att nämna, jag fick några exempel från S:t Görans sjukhus. Personalen på S:t Görans är uppenbarligen mer nöjd än personalen på många andra sjukhus. Resultatet på det sjukhuset är att man uppenbarligen också bestämmer lite mer själv om vilken arbetssituation man vill ha.

Jag vill också säga för vår del och för Alliansens del att det inte är så att vi på något vis gör den här frågan liten. Tvärtom är den stor. Det handlar om väldigt många medarbetare och väldigt många patienter som medarbetarna ska vårda.

En liten synpunkt på Vänstern, som kanske inte vill ha så många olika typer av arbetsgivare. Vi tror inte att det är särskilt bra för vare sig anställda, patienter eller skattebetalare. Vi tror att det är bättre att ha olika arbetsgivare från olika håll som kan ta vara på möjligheterna för den enskilde och anställde på olika sätt. Bifall till landstingsstyrelsens förslag!

Anförande nr 262

Landstingsrådet J ö r n e h e d (V): Ordförande! Det verkar som om alla här inne tycker, pratar, säger att alla som vill ska få jobba heltid.

Jag blev väldigt glad när jag hörde – jag hoppas att jag säger rätt nu, Anna – att du sade att de som vill arbeta heltid ska få göra det. Så sade du, Anna. Då skulle du ju kunna bifalla vår första att-sats. I den här diskussionen kan man bli frustrerad över att alla pratar och säger så goda ord, men vi kommer inte vidare. Framför allt i sjukvård är det så att man inte erbjuds heltid.

Det är svårt att lägga scheman. Man behöver ett visst antal huvuden för att kunna täcka alla schemarader, därför erbjuds man till exempel 75 procents tjänstgöring. Det var precis det som hände på den här förlossningsavdelningen som jag nämnde. Anledningen till att jag talar om förlossningsavdelningen är att det har varit aktuellt att barnmorskor behöver jobba mer. Men det gick inte, för där fick man bara 75 procents anställning för annars kunde de inte täcka sina helpass. Det här är ju vanligt förekommande.

Då var vårt förslag att lägga in det här i ägardirektiven så att vi tydliggör att det är heltid som ska vara norm. Sedan får man på arbetsplatserna lösa frågorna att vi har heltidstjänster som norm. Det handlar också om status och att folk inte ska sluta.

Jag kan också känna mig frustrerad när alla bara säger att det är jättebra, och så tänker man att LO driver på det här, men vi kommer ju aldrig vidare.

Det var väldigt bra sagt det här om kollektivavtal, det som Hans Lindqvist sade om att det kommer i EU:s direktiv. Men om det inte blir så så förlorar vi personal. Det är det som jag känner mig frustrerad över.

Jag vet att Vårdförbundet har två måsten i vårdpolitiken, det har ni säkert sett. Ett av deras krav är att alla ska ha rätt till och möjlighet att arbeta heltid. Sedan har vi den här personen. Man inspireras till och med av Maria Arnholm: rätt till heltid i vården borde vara en självklarhet.

Alla bara pratar och pratar och tycker att det här är en rättighet, och det ska bara ske. Men det sker inte. Det är därför vi måste ta ett steg till. Vi måste göra något konkret. Vi kan inte stå här igen om två år och fråga varför alla jobbar 75 procent och varför barnmorskorna slutar? Vi måste ju komma vidare.

En fråga som man kan ha lite olika uppfattningar om är denna. I dag är 50 procent av vården offentligt driven och 50 procent drivs av privata utförare. Jag tycker att det är problematiskt när landstingsdirektören och personaldirektören skriver i sitt underlag: att ställa krav på privata utförare om hur de ska bemanna sina verksamheter bedöms dock inte rimligt. Det betyder alltså att hur privata utförare hanterar sina anställda, vilka villkor de erbjuder är något som vi inte ska ha synpunkter på. Därför kan de konkurrera med sämre arbetsvillkor, och det tycker jag inte är bra. Alltså: bifall motionen!

Anförande nr 263

Landstingsrådet **Starrink** (FP): Ordförande! Låt mig vara tydlig! Det är dåligt och det är dumt att inte använda personalens fulla kapacitet. Det normala för hur anställningarna bör se ut är heltid. Arbetsgivarna har ett ansvar för att se till att medarbetarna också orkar arbeta heltid. Om man känner sig tvingad att gå ned på deltid för att man inte orkar med tycker jag att det är ett underbetyg åt arbetsgivarna, som har ett stort ansvar för att ta tag i hur arbetsmiljön ser ut men också för hur arbetet organiseras. Detta är en fråga som vi från produktionsutskottet bevakar och en fråga som vi diskuterar med sjukhusledningarna. Jag tycker att det är skrutt när jag hör att det förekommer.

Jag har ganska många gånger efterlyst var alla dessa ofrivilliga deltider finns som våra medarbetare tvingas till, men jag har inte fått några svar förrän jag alldeles nyligen faktiskt blev uppmärksam på just förlossningsvården där det förekommer. Jag tycker att det är allvarligt. Det tvekar jag inte alls inför att vi ska ta itu med. Jag tycker att heltid ska vara norm. Det är också norm. Det är det normala i vår organisation. Förmodligen behöver vi ändå fundera lite grann på formerna för hur vi ska organisera detta i framtiden, därför att vi nog kan se framför oss att vi kommer att ha behov av undantag från detta också. Det kan gälla till exempel när man under toppar vill ta in personer som jobbar med vak och sådana saker, som jag själv gjorde under studieåren. Det kan bli en orimlig situation om de då har rätt att kräva heltid. Det kan man säkert hitta formerna för.

Jag tycker att Stockholms stad och Alliansens arbete där kan inspirera även oss att gå vidare och införa ett striktare regelverk. Vi ser nu över ägardirektiven. Det kan ju vara ett möjligt sätt att hantera detta. Men jag skulle vilja att vi fördjupar diskussionen om arbetstiderna mycket mer och är tydliga med våra krav på arbetsgivarna i vår egen organisation, att vi naturligtvis förväntar oss att våra medarbetare tillvaratas. Ingen kan säga att vi har brist på personal om vi samtidigt har ofrivillig deltid. Det går inte ihop.

Däremot är jag tveksam till att vi skulle styra precis i detalj hur andra arbetsgivare som levererar tjänster till landstinget ska organisera sin verksamhet och vilka krav de ställer på sina medarbetare. Jag tycker att det ska vara upp till dem att forma sina organisationer på det sätt som är rimligt och bra utifrån deras perspektiv. Vårt ansvar, och mitt ansvar som personallandstingsråd framför allt, måste vara medarbetarna i Stockholms läns landsting.

Anförande nr 264

Landstingsrådet J ö r n e h e d (V): När jag hör dig, Anna, tänker jag att det nog inte är ofta jag säger att vi ska inspireras av Stockholms stad och den politiska ledningen där, men varför gör vi inte det i det här fallet? Hur länge ska vi vänta på det? Vår personal flyr ju härifrån. Det har vi diskuterat tidigare.

Sedan vill jag bara peka på att problemet med barnmorskorna började jag prata om för två år sedan. Det har jag ju tagit upp fem gånger här. Då hör ni aldrig vad vi säger. Börja lyssna på oss så kan ni vidta åtgärder. Då hade vi sluppit den diskussion som vi har nu om att det inte finns några barnmorskor. Lyssna lite mer på Vänstern! Det borde fler göra.

Anförande nr 265

Kerstin Pettersson (V): Herr ordförande! Det är glädjande att man tycker att det är viktigt med heltid och att det ska vara norm. Men om man nu är förespråkare för det, som Anna Starbrink säger sig vara, se då till att den rättigheten skrivs in i ägardirektiven. Då visar du att dina ord leder till handling.

Det förekommer, Anna. Jag kan inte ge exempel. Det kanske har blivit förändrat, men jag tror att om man går ut och frågar på samtliga enheter på våra sjukhus kommer man att upptäcka att det finns ofrivillig deltid någonstans, absolut. Inom fem–tio år kommer vi att ha svårt att rekrytera personal till vård- och omsorgsyrkena. Ska vi få personal då är det viktigt att heltiden är en norm, för jag tror att folk vill ha en heltid i botten och kunna välja om man ska gå ned till deltid.

Bifall motionen!

Anförande nr 266

Landstingsrådet S t a r b r i n k (FP): Nu måste vi förhålla oss till motionen och verkligheten. Motionen handlar om att heltid ska vara norm. Heltid är norm i landstinget. Sedan finns det undantag från det, och det ska vi absolut följa upp, kontrollera och ställa de ansvariga cheferna till svars för. Det handlar om ledarskapet här. Om det sedan skulle visa sig att det ändå inte hjälper tvekar jag inte att gå vidare. Men landstinget har heltid som norm i våra verksamheter.

Anförande nr 267

Kerstin Pettersson (V): Om nu landstinget har heltid som norm, se då till att det kommer ut ordentligt till samtliga sjukhus och samtliga landstingsdrivna verksamheter!

Anförande nr 268

Pia Ortiz Venegas (V): Nu är jag lite förvirrad. Jag förstår inte riktigt den här debatten. Jag har hört flera ledamöter i olika delar av salen säga att man ska ha rätt att jobba heltid. Vår personal ska ha rätt att jobba heltid. Vi säger att det här är norm. Samtidigt konstaterar vi att det uppenbarligen finns de som jobbar ofrivillig deltid.

Det är ju skillnad på norm och rättighet. Norm kan till och med vara begränsande för dem som faktiskt vill jobba deltid. Men en rättighet är att ge var och en möjlighet att försörja sig själv, att kunna kräva att få jobba heltid. Det är ju det vi hör. Ni säger ju att var och en ska ha

rätt att arbeta heltid om man vill. Men varför bifaller ni då inte den att-sats som säger så? Det är ju det vi kräver. Det ska vara en rättighet och inte bara en norm.

§ 28 Motion 2013:6 av Robert Johansson och Gizela Sladic (S) om att ge alla barn i grund- och gymnasieskolan rätt till minst två scenkonstupplevelser per termin

Anförande nr 269

Robert Johansson (S): Jag skulle först vilja tacka för svaret. När jag gick i grundskolan var det nästan en favoritdag när vi fick åka till en högstadieskola i en annan del av kommunen för att se på deras nyårsspex. Det var kanske inte världens bästa teateruppsättning, men det var trevligt. De flesta tyckte väl att det var ett skönt sätt att slippa en skoldag, eftersom det här låg tre mil norr om den centralort jag kommer från, men jag såg fram emot och längtade till det här varje år.

En av mina favoritpjäser på senare år är Ett dockhem. Ibsens Nora ni vet, en kvinna i ett borgerligt hem vid förra sekelskiftet, och hennes man Torvald, banktjänsteman. Nora är ganska instängd i det här dockhemmet. Till slut bryter hon sig ut.

Vem är dagens Nora, och vem är dagens Torvald? Är det kanske den där tjejen som tar ett sms-lån för att betala sin äldre pojkväsns narkotikaskuld? Eller är det kanske kvinnan i övre medelklassen som måste gå ned i arbetstid därför att hennes man ska kunna jobba 60 timmar i veckan? Någon måste ju vara hemma och se till att hushållet är vitt och fräscht. Men vi kanske inte ska låsa oss vid de stereotyperna. Kanske är det så att det finns en Nora i oss alla, framför allt i de flesta kvinnor.

Hur ska dagens Nora kunna bryta sig ut? När ska dagens Nora eller hennes partner få möjlighet att ifrågasätta eller rättare sagt, när ska vi alla kunna ifrågasätta de strukturer som vi agerar inom?

Barn som har fått ta del av kultur, exempelvis scenkonstupplevelser, och som får möjlighet att för- och efterbehandla de här upplevelserna tränar sin sociala kompetens. Det är en extremt konstig uträkning i motionssvaret. Om jag själv använder förvaltningens siffror lyckas jag räkna ut att ett scenkonstbesök, om man slår ihop landstingets och kommunens utgifter, som förvaltningen gör, kostar 91 kronor och 41 öre. Skulle man ge alla ungdomar den rättighet som vi vill skulle helt plötsligt priset på scenkonstupplevelsen stiga till, om vi räknar alla från 7 till 19 år, till 154 kronor. Om vi bara räknar dem från 13 till 19 år skulle priset bli ännu högre, eftersom summan 48 miljoner är totalkostnaden. Då skulle priset per teaterbesök och person bli 294 kronor. Den uträkningen förstår jag faktiskt inte hur man har kommit fram till, men det är så det blir om man delar talen.

Vi lämnar det ett tag och tänker så här i stället. Om vi skulle se den här satsningen som en social investering, hur mycket skulle den vara värd då? Hur mycket skulle den få kosta då? Min fråga till Anna blir: Har vi verkligen råd att låta dagens Nora vara instängd i dockhemmet?

Anförande nr 270

Landstingsrådet Starbrink (FP): Ordförande, fullmäktige, motionärerna och åhörarna, som väl sitter klistrade vid radioapparaterna! Det är en jättespännande diskussion om barns och ungas tillgång till kultur och roligt att få höra om Nora, som också är en av mina favoriter när det kommer till scenkonst. Kultur och mötet med just scenkonsten är, som jag ser det, ett viktigt led i barns och ungas bildning och utveckling. Skolan är tveklöst vårt samhälles allra viktigaste kulturinstitution. Ett smart sätt att bedriva kulturpolitik för oss är ju att ha ett bra och nära samarbete med de viktiga kulturinstitutioner som finns runt om i länet och skapa utrymme för mötet mellan den unga publiken och scenkonsten. Det gör vi också.

Vi har från landstingets sida, från kulturnämndens sida, ett stöd, scenkonststödet, som riktas just till länets skolor för att kunna erbjuda barn och unga bra scenkonstupplevelser på ett subventionerat sätt. Det är en tydlig prioritering som jag tror att alla partier står bakom. Vi ska rikta vårt kulturpolitiska engagemang i första hand till barn och unga. Det avspeglas bland annat i det här stödet som kommunerna och skolorna, även friskolorna, runt om i länet kan få del av. Men det kanaliseras också på andra sätt, genom vårt stöd till det fria kulturlivet, alla de olika aktörer som vi samarbetar med där, men också till de större institutionerna och de länsuppdrag vi har som ger möjlighet till möte mellan kulturen och barnen. Det är viktigt och det är bra.

Frågan är nu: Ska vi från Stockholms läns landsting formulera målen för skolornas ambitioner på scenkonstområdet? Jag är tveksam till det. Jag tycker att vårt uppdrag ska vara att möjliggöra, skapa de rätta vägarna och ge smörjmedel i form av ekonomi för skolorna att kunna ta del av scenkonstutbudet och erbjuda det till sina elever. Att vi skulle fatta ett beslut om en målsättning för hur skolorna ska arbeta med detta känns främmande för mig. Och att öka besöken just när det gäller scenkonst till två gånger per termin är en väldigt kraftig utökning av kostnaderna, oavsett hur vi räknar. Vi klarar nog inte av att reda ut alla begrepp kring siffrorna i talarstolen, men oavsett hur man räknar är det en mycket kraftig utökning som varken ni eller vi från Alliansens sida har i budgeten. Jag vill inte stå för en politik där vi skulle omstrukturera våra resurser så att vi tar dem från det stöd vi ger till det viktiga fria kulturlivet, till våra olika kulturinstitutioner som har inriktning mot just barn och unga för att kanalisera dem till skolan. Det när ju samma målgrupp, men jag tror att det leder fel och skulle ställa till stora problem för kulturlivet, som vi måste värda och värna så att vi kan ha ett livaktigt starkt kulturliv i länet även framöver.

Dock ser jag att de ambitioner vi har i kulturnämnden, som vi har betat av år från år också, är att öka samverkan med skolorna och få in nya uttryck, nya och nya förresten, men att utöka till exempel dansens närvaro runt om i länet. Där har man från den danskonsulentverksamhet som vi stöder varit väldigt framgångsrik. Det gläder mig mycket. Fler och fler skolor är på hugget och fler och fler kommuner upptäcker fördelarna som man får om vi arbetar tillsammans med de här frågorna i länet.

Anförande nr 271

Gizela Sladic (S): Tack, Anna, för ditt svar! Jag ska börja med att yrka bifall till motionen, därför att det är ett strategiskt tänkande. Jag återkommer till frågan vilken motsättning vi har och vilka ambitioner.

I dag finns höga trösklar för många barn och ungdomar i vårt län när det gäller att kunna ta del av scenkonst på de platser där kulturutbud äger rum, såväl av ekonomiska som av geografiska skäl. Det är långt ifrån alla barn och ungdomar som får gå på teater med skolan. Ekot har frågat fem stora kommuner hur många teaterbesök deras elever får per år. Bara i en kommun ser man en tydlig ökning av antal besök. Det är Göteborg.

I Stockholm har antalet besök till de föreställningar som spelas av de fria teatergrupperna minskat från 72 300 till 43 000 besök på sex år. Enligt utvärdering av kulturnämndens länsfunktionärer inom kulturområdet ingår över 700 000 personer i målgruppen barn och unga i Stockholms län i dag, och omkring 250 000 barn och unga får årligen ta del av scenkonst i vårt län. Sammanlagt 206 319 barn deltog, och i årsgruppen 13–19 år, som vi prioriterar, deltog knappt 44 000 ungdomar. Siffrorna talar sitt tydliga språk.

Kultur för barn och unga står i fokus i nationella, regionala och kommunala politiska handlingsprogram och styrdokument samt i läroplanen från 2011 för grundskolan, förskoleklasser och fritidshem liksom i läroplan och examensmål för gymnasiegemensamt ämne på gymnasieskolan från 2011.

En majoritet av kommunerna, 81 procent i Stockholms län, anser att kulturförvaltningen och länsfunktionärerna borde samarbeta med andra aktörer för att nå ut bättre och fördjupa samarbetet på övergripande plan och att befintliga strukturer i länet borde nyttjas genom

bättre samordning. Därför föreslår vi att landstinget inrättar en ny tjänst inom kulturförvaltningen, en scenkonstsamordnare med särskilt ansvar för att utveckla ett långsiktigt samarbete med kommunerna och en samverkan inom regionen på scenkonstområdet. Det är samarbete, Anna, som vi betonar, inte att vi ska sätta mål för vad skolan ska göra.

Den andra att-satsen handlar om att landstinget i samverkan med kommunerna ska arbeta efter målet att alla grund- och gymnasieskolelever med prioritering på åldern 13–19 år ska ha rätt till minst två scenkonstupplevelser per termin på de platser där kulturutbud äger rum. Vi vill att de platser där kulturutbudet äger rum också ska vara grunden för ett livslångt intresse hos barn och ungdomar. Vi betonar att skolresultat inte bara har med skolan att göra. Inställningen till utbildning i samhället spelar stor roll. I högpresterande länder är utbildning ett livsprojekt.

Bifall till motionen!

Anförande nr 272

Shadi Larsson (MP): Ordförande, fullmäktigeledamöter! I dag satsar kommunerna väldigt lite på kulturaktiviteter. Alla brister i budgeten fylls med kulturpengar. Som motionärerna påpekar finns det i dag stora skillnader mellan barns och ungdomars tillgång till kulturella upplevelser i allmänhet och scenkonstupplevelser i synnerhet. Kultur är viktig för hela samhällsutvecklingen, och vi tycker att alla barn och ungdomar ska ha möjlighet att uppleva kulturaktiviteter, oavsett familjens ekonomi och oavsett var i länet de bor.

Vi i Miljöpartiet stöder motionens intentioner. Tanken är bra.

Anförande nr 273

Ann-Sofi Mathiesen (MP): Frågan är hur man sedan kommer vidare. Det finns väldigt mycket fina intentioner i både motionen och landstingsstyrelsens motivering, till exempel första meningen i landstingsstyrelsens motivering: "Det finns idag goda förutsättningar att ytterligare vidareutveckla samverkan med kommunerna och fortsatt öka scenkonstutbudet i dialog med länets kommuner." Sedan blir det svårt, för då finner man att det blir för dyrt. Men jag tror att det beror lite grann på om man kan knyta samman dels det som motionären säger, dels det som landstingsstyrelsen och kulturutskottet säger. Man är på många sätt positiv till utvecklingen, att man ska kunna gå vidare, ha mer samarbete och så vidare.

Jag tror nämligen att man inte måste låsa sig till att det ska vara precis två scenkonstupplevelser. Det finns så mycket mer. Det kan bero på de individer som är inblandade, på vilken kultur de barn som är inblandade sysslar med. I stället kan man säga just det som sägs här, att vi ska vidareutveckla samverkan med kommunerna. Det är viktigt, för våra kommuner är ofta mycket små, inte Stockholm, men de andra är små, och det kan vara svårt för dem att klara sig på egen hand. Det är därför det är viktigt med landstingets inverkan här. Landstinget kan verka över flera kommuner samtidigt och då blir det mycket enklare att åstadkomma saker och ting. En vidgad utveckling av det samarbetet och en faktisk ökning av verksamheten behövs definitivt. Där har motionären rätt, men samtidigt bör man kunna göra det lite vidare så att olika skolor kan anpassa sig efter sina förhållanden och olika kommuner efter sina förhållanden. Jag tycker att vi ska ta fasta på just samarbetet över gränserna. Då blir det inte så omöjligt lokalt heller. Jag tror att man kan lösa det i positiv anda.

Anförande nr 274

Robert Johansson (S): Som sagt tycker jag inte att man ska se det här som en utgift i resultatrapporten, utan man ska se det som en satsning i balansrapporten. Man ska se det som en social investering. Som jag slutade mitt anförande: Vad ska hända med dagens Nora? Vem ska hjälpa henna ut ur dockhemmet?

För att komma tillbaka till siffrorna ändå, för det blir rätt tråkigt, var jag tvungen att kontrollräkna en gång till. Kostnaden för landstinget per scenkonstbesök – och nu blir det lite tråkigt, kära fullmäktige – är i dag om man tar 9 430 000 kronor och delar med 206 319 besök 45:70. Den nya kostnaden skulle enligt utlåtandet bli 24 miljoner. Det finns enligt SCB 162 961 barn och ungdomar mellan 13 och 19 år i Stockholms län. De ska då gå två gånger. Om vi tar 24 miljoner genom 162 961 och tar summan av det genom 2 får vi kostnaden 73:63, alltså en ökning av priset per person, från 45:70 till 73:63. Det får jag inte att gå ihop.

Fast matematiken inte går ihop, se det här som en investering! Kulturen hjälper folk att få nya perspektiv. Kulturen hjälper folk att utvecklas. Kanske finns det en massa Noror där ute som vi måste rädda eller som måste rädda sig själva. Vem ska göra det? Det är det som är frågan. Tänk om vi kan få en Nora att inte ta ett sms-lån åt sin kille som är missbrukare! Hur mycket har vi sparat åt samhället då?

Bifall till motionen!

Anförande nr 275

Landstingsrådet **Starrbrink** (FP): Tänk om Nora kan räddas av lite scenkonst från landstinget! Det vore väl något.

När det gäller hur vi tar den här frågan vidare märker ni att det finns en väldigt positiv attityd både från motionärerna och från oss i Alliansen. Det speglar också hur situationen är i kulturnämnden. Vi har där tillsammans en ambition att öka tillgången till kultur för barn och unga, inte minst genom att fördjupa och förbättra samarbetet med skolorna. Jag tycker att det är viktigt.

Jag tycker också att det är viktigt att bredda perspektivet från bara scenkonst. Jag ser ett stort behov av att våra barn i skolorna får mer tillgång till verktyg också när det handlar om att analysera och ta till sig bild, som man matas med så oerhört mycket genom dataspel och annat. Det finns all anledning att utveckla det vidare.

Att jag ändå inte ställer mig helt bakom motionen beror på två saker. Bland annat tycker jag att det är fel princip att vi i fullmäktige ska bestämma vilka tjänster som ska inrättas på en enskild förvaltning. Men jag kan säga att det pågår en översyn av arbetet inne på kulturförvaltningen. Scenkonststödet och stödet till barns och ungas kultur är ju en prioriterad uppgift så det är klart att vi ska ha medarbetare som jobbar med det.

Den andra att-satsen gäller just att vi ska ha som mål att alla skolelever i grund- och gymnasieskolan ska nås av två scenkonstföreställningar. Det är liksom att-satserna som är problemet. Intentionen i motionen i övrigt, som handlar om att barn och unga ska ha tillgång till scenkonst och kultur, ställer vi oss nog alla bakom.

Anförande nr 276

Gizela Sladic (S): Jag instämmer med dig, Anna, att vi jobbar ganska mycket i kulturnämnden, speciellt att vi gör en översyn av våra funktionärer. Vi tittar också på hur vi ska göra vår förvaltning mer proaktiv och att den inte bara ska transferera pengar. Vårt önskemål är att förvaltningen ska vara spindeln i nätet, men vi måste faktiskt börja någonstans. Vi föreslår en anställning inom förvaltningen därför att vi anser att det saknas en person som ska samordna och vara kontakten i nätverket med våra kommuner och skolor samt få möjlighet att utveckla våra ambitioner.

Jag kan köpa att du inte kan ta målsättningen att det ska vara två besök per termin. Kanske det i samarbete med kommunerna kommer att bli tre fyra. Det kan utvecklas på olika sätt. Jag vill inte spika någonting. Men vi vill fortfarande jättegärna att fullmäktige bifaller vår motion.

§ 29 Motion 2009:18 av Tove Sander m.fl. (S) om personer med utvecklingsstörning och deras behov av hälso- och sjukvård

Anförande nr 277

Tove Sander (S): Herr ordförande! Jag vill faktiskt börja med en liten ordningsfråga. Timmen är ganska sedan, och jag förstår att alla ledamöter här inne inte kan vara superengagerade i varje fråga som debatteras. Men nu har det börjat bli lite cocktailpartystämning här inne sedan ungefär två timmar, och det känns inte riktigt sjyst mot dem som står i talarstolen.

Med det sagt ska jag säga det jag vill säga om den aktuella motionen. Den skrevs 2009. Den behandlades av fullmäktige i oktober 2011. Då återremitterades den därför att den var lite slarvigt besvarad. Nu, när det har gått snart fem år sedan den skrevs, är motionen här igen för fullmäktiges behandling.

Motionen skrevs därför att det hade tagits fram en Fokusrapport som belyste ett antal problem för utvecklingsstörda personer inom hälso- och sjukvården. När den besvarades första gången hänvisades det till att man höll på att ta fram en ny rapport. I debatten lovade Stig Nyman att den beredning som han ansvarade för skulle hålla frågan aktuell och levande och att man skulle ta fram en strategi- och utvecklingsplan och att den skulle bli föremål för diskussion åtminstone i hälso- och sjukvårdsnämnden. Men tiden har gått, och jag har inte hört att någon har sett röken av den strategi- och utvecklingsplanen.

Jag kan konstatera att man har försökt kartlägga antalet utvecklingsstörda och deras behov av habilitering. Man har inte lyckats ta fram siffror på hur många det gäller, men vi vet att Stockholms län ligger långt under riksgenomsnittet vad gäller tillgång till och nyttjande av LSS.

I rapporten konstaterar man att det sannolikt finns ett stort mörkertal av personer som inte återfinns inom habilitering eller annan typ av verksamhet. Men det finns inget förslag på lösning för hur vi ska hitta de personerna eller hur vi ska ge dem tillgång till den habilitering som de har rätt till. Vi vet att det finns ett mörkertal, men man problematiserar inte kring det, och man kommer inte med några förslag på vad vi ska göra åt det.

Inte heller har den andra att-sats som vi skrev, om att man ska säkerställa tillgången till allmänläkare med specialistkompetens, resulterat i några långa utläggningar till svar eller någon intention om att säkerställa att gruppen har tillgång till särskild kompetens.

Det hänvisas till VISS, som ska fungera som vägledning för läkarna på vårdcentralerna i deras kontakter med utvecklingsstörda och för att öka deras kunskaper om funktionshinder. Man säger också att det finns krav på att personer med kroniska sjukdomar och funktionshinder ska prioriteras för att få en kontinuerlig vårdkontakt och en koordinering av vård- och läkemedelsbehandling. Men det framgår inte att det sker i verkligheten.

Nästan fem år efter det att motionen skrevs och vi uppmärksammade er på de här problemen skriver landstingsrådsberedningen i sitt svar att man ska stärka uppföljningen av följsamhet till vårdprogrammen. Hälso- och sjukvårdsnämndens förvaltning skriver att man ska se över möjligheten till vidareutbildning av läkare inom primärvården.

Fem år har gått. Kunde ni inte ha gjort detta för länge sedan?

Hälso- och sjukvårdsförvaltningen hänvisar också till att alla länsinvånare har rätt att göra ett eget val av läkare. Men om man ska kunna välja måste man kunna välja någon som besitter de kunskaper som man har behov av, och patienten måste veta hur det går till att hitta läkare.

Intresseorganisationen FUB framför, i de kontakter som vi har haft med dem, att det handlar om just detta. Läkarna har bristande och varierande kompetens för målgruppen, och det är svårt att få till fasta läkarkontakter. Ryktesvägen kan man få kännedom om

särskilda primärvårdsmottagningar som är särskilt bra. Men det finns ingen information som är tillgänglig via Vårdguiden.

Jag återkommer senare, eftersom min talartid nästan är slut och jag vill ta resten i ett sammanhang.

Anförande nr 278

Landstingsrådet Nyman (KD): Jag är än en gång tvungen att be om ursäkt därför att det har varit en otroligt onödig tidsutdräkt vad gäller hanteringen av motionen. Det beklagar jag livligt. Texten i det motionssvar som vi nu lämnar ger vid handen att det inte är så att ingenting har hänt och ingenting har gjorts under de år sedan motionen väcktes i juni 2009.

Återremissen gjorde att vi fick ett återupplivande av en rapport som Otto Granberg hade skrivit och som var i stort sett färdig vid den tiden, så att man tog ett djupare tag i den. Sedan har dialogen med sjukvårdsförvaltningen gett vid handen det som står på första sidan i motionssvaret. Vi konstaterar att ytterligare kartläggning inte är nödvändig och att uppföljningen av husläkarmottagningarnas följsamhet till de vårdprogram som finns ska stärkas. Det är möjligt att kompetensen behöver stärkas. Det gäller inte bara på det här området, utan så är det på åtskilliga områden.

Det löfte som jag gav när motionen återremitterades gällde ett särskilt vårdprogram eller en särskild plan för att utveckla. Det har inte skett. Jag har inte tagit något ytterligare initiativ mot bakgrund av det som står i texten om att man anser att de vårdprogram som finns och det sätt som vi arbetar på är tillräckligt. Att lägga ett förslag om att vi ska göra det vi gör har jag funnit om inte övermaga så i varje fall onödigt, och därför har inte något ytterligare initiativ tagits.

Jag yrkar bifall till landstingsstyrelsens förslag.

Anförande nr 279

Michel Silvestri (MP): Ordförande, ledamöter, åhörare vid denna relativt sena timme! *Perturbationes pervasivae progressionis mentalis*.

När man har lyssnat på ett antal motionsdebatter under eftermiddagen och kvällen är det en fras som är rätt återkommande och som det nästan går lite inflation i: Det här är en mycket viktig motion. Men jag vill faktiskt upprepa den frasen: Det här är en mycket viktig motion. Den är skriven av Tove Sander med flera.

I det här fallet gäller det en patientgrupp som – det pekar både motionärerna och de tjänstemän som har skrivit utlåtandet på – till stor del är eller kan vara osynlig. Det är också en patientgrupp som har mycket svårt att föra sin egen talan. Därför finns det mycket starka skäl att titta närmare på vad vi kan förbättra när det gäller den här patientgruppen – eller de här patientgrupperna, kanske man ska säga.

Ärendet återremitterades som sagt 2011. Jag vet inte om man ska se det som positivt eller negativt. Det är ju bra om det görs en bättre utredning av frågan och i bästa fall att detta leder till åtgärder. Men samtidigt är det klart att det har gått ytterligare några år utan att tillräckliga åtgärder har vidtagits för den här patientgruppen, vilket är mycket olyckligt.

I tjänsteutlåtandet pekas det på att det finns informationsinsatser, att VISS finns på webben som ett informationsstöd för primärvården och så vidare. Det nämns också att hälso- och sjukvårdsförvaltningen avser att fördjupa uppföljningen av husläkarnas följsamhet. Man ska också se över möjligheten till vidareutbildning av allmänläkare inom det här området.

Perturbationes pervasivae progressionis mentalis inledde jag med att säga. Översatt från latin betyder det, som kanske flera av er vet, genomgripande utvecklingsstörningar. Det är en kategorisering av de här patientgrupperna. Det kan man lätt hitta om man till exempel

går in på Socialstyrelsens webbplats och söker på detta. Då kan man hitta den benämningen, och där hittar man också ett antal diagnoser, som autism av olika slag, Retts syndrom, överaktivitetssyndrom och Aspergers syndrom. Man hittar också kriterier för de olika diagnoserna.

Det är ganska intressant. I tjänsteutlåtandet pekar man på att det fortfarande finns ett mörkertal, att det helt enkelt har varit svårt att ta reda på hur många detta rör ute i samhället. Det står i tjänsteutlåtandet att man har anlitat en konsult som har konstaterat att det inte finns några fastställda kriterier för vilka som ingår i gruppen funktionshindrade. Men nu rörde det utvecklingsstörningar, och som jag precis har nämnt går det ganska lätt att söka fram de kriterierna på Socialstyrelsens webbplats, så den konsultkostnaden kan man ifrågasätta lite grann.

Med detta vill jag yrka bifall till en bra motion.

Anförande nr 280

Johan Sjölander (S): Herr ordförande! Det är ingen tvekan om att detta är en extremt viktig och angelägen motion. När man tittar på den är det första som fångar ens uppmärksamhet det datum som står skrivet på motionen för när den först lämnades in i juni 2009. Jag vet inte om ni minns det, men det var val till Europaparlamentet det året, och det har vi också i år. Det är ju inte val så ofta till Europaparlamentet. Lars Leijonborg avgick ur regeringen. Jag vet inte om ni minns honom. Han var tidigare folkpartiledare. Alexander Rybak hade vunnit schlagerfestivalen, och Malena Ernman kom på en inte alltför stolt trettiofjärdeplats. Det var ganska länge sedan. Det har gått över en mandatperiod sedan motionen lämnades in, med sina tydliga och angelägna krav.

När jag nu fyra och ett halvt år senare läser igenom utlåtandet över motionen finner jag egentligen bara en konkret formulering om att något faktiskt har gjorts med det angelägna arbetet under den här tiden. Det står: "En rapport har dock tagits fram där man gör bedömningen att det kan finnas ett mörkertal med patienter som har rätt till habilitering." Efter fyra och ett halvt år, en mandatperiod, skriver man alltså att en rapport har tagits fram där man gör bedömningen att motionärerna antagligen har rätt i sin problembeskrivning.

Då undrar jag: Vad är det som har gått fel? Jag vägrar tro, Stig Nyman, att du inte känner ett äkta engagemang i frågan. Jag tror att Stig Nyman och Kristdemokraterna känner som vi alla att detta är en viktig fråga och en viktig patientgrupp som vi måste göra saker bättre för. Men ändå har ingenting hänt på över en mandatperiod. Jag vill inte vara insinuant, men det skapar en misstanke i mitt huvud om att frågan trots allt inte har stått högst upp för reformagendan för majoriteten här i salen under de senaste fyra åren.

Den här patientgruppen är tyvärr inte ensam. Jag vet inte hur många som läste rapporten som publicerades för några veckor sedan från Karolinska Institutet där man tittade på vårdvalet. Om man läser hela rapporten och inte bara väl valda delar kan man konstatera att det som kännetecknar sjukvården i Stockholms läns landsting är att de som har störst behov är de som är mest missnöjda med vården. Ju sjukare man är, desto mer missnöjd är man med vården.

Här har vi den grupp som den här motionen handlar om. Det är en viktig grupp av människor som har stora behov och som vi har ett större ansvar för. Men på fyra och ett halvt år händer ingenting, trots att det finns konkreta, skarpa förslag. Vad är det som har gått fel, Stig Nyman? Jag tror inte att det handlar om viljan. Men uppenbarligen handlar det om förmågan att lösa de problem som finns i landstinget för stora och viktiga patientgrupper.

Nu har vi en chans att markera att vi inte köper fyra och ett halvt år till, att vi inte accepterar fyra och ett halvt år till av att ingenting händer för den här viktiga patientgruppen. Låt oss ta den chansen och bifalla Tove Sanders viktiga motion!

Anförande nr 281

Kerstin Pettersson (V): Herr ordförande! För att använda en klyscha: Det är en mycket viktig motion. Det här är en patientgrupp som inte kan prata för sig själv, som vi mitt i livet kan eller starka föräldrar till barn kan.

När LSS kom år 1994 var det en jättebra reform, med en normalisering för de här personerna. Men tidigare fanns det habiliteringsläkare. Det tänkte man kanske inte på, och jag tror inte att jag själv tänkte på det heller. I dag finns det inga läkare ute på vårdcentralerna som har de här kunskaperna. Man pratar om att man ska ha läkare för äldre och geriatriker och att man ska ha ortopedier och kardiologer, att de ska ut så mycket som möjligt i den nära vården, den första vården. Men här finns det en patientgrupp som man över huvud taget inte har nämnt.

Det är väldigt speciella behov som den här patientgruppen har. De här patienterna kan inte prata för sig själva. Och även om det finns företrädare som föräldrar, gode män eller förvaltare är det inte alltid så lätt att redogöra för de besvär och symtom som de har och som deras komplexa sjukdom ger.

De här personerna står också, som man har beskrivit här, på mycket mediciner som ger andra symtom. Ibland känns det som om man inte gör de läkemedelskontroller som jag tycker att man borde vara skyldig att göra också på de här personerna, även om de inte är över 75 år eller 65 år. Det borde vara en självklarhet att det görs läkemedelsgenomgångar för alla som har mer än sju läkemedel oavsett ålder.

Därför yrkar jag bifall till motionen.

Anförande nr 282

Tove Sander (S): Herr ordförande, fullmäktige! Stig sade lite sammanfattat att vi inte behöver göra mer för att det redan är så himla bra. Jag skulle vilja säga att det är uppenbart att det vi gör inte är tillräckligt.

För er som inte har läst den rapport som både du och jag har hänvisat till kan jag säga att det står där att de som har de mest omfattande funktionsnedsättningarna är de som är minst nöjda med habiliteringen. De som har tillgång till habilitering är generellt nöjda med det bemötande som de får där. Men de är inte nöjda med det bemötande som de får inom den övriga hälso- och sjukvården.

Det finns vårdprogram för Downs syndrom. Det finns för personer med adhd, med lindrig utvecklingsstörning och med autismspektrumtillstånd. Men hur efterlevs de programmen? Det är faktiskt ganska oklart. Och frågan är: Motsvarar ersättningen den insats som behövs? Ges primärvården bästa möjliga förutsättningar att möta de här patienternas behov? Jag tror inte att det är så.

Primärvården är inte anpassad till patienter med särskilda behov. Det skrapas på ytan med vårdprogram och uppföljning. Men vad hjälper det när vården inte är utformad för dem med de största behoven? Vad hjälper det när läkare inte tillåter medföljaren att följa med in i undersökningsrummet, om man inte har en talsvårighet? Vad hjälper det den som har en kognitiv svårighet att göra sig förstådd?

Sammanfattningsvis kan jag konstatera att det tas fram rapporter som belyser problemen men inte identifierar behoven och inte kommer med förslag på lösningar. Jag kan konstatera att fast det har gått fem år sedan vi uppmärksammade er på problemet har läkarna fortfarande inte utbildats för att möta patienternas behov. Nu, fem år senare, pratar vi om att det kanske finns behov av att utbilda primärvårdsläkarna.

Till det har vi ett ansvarigt landstingsråd, Stig, som jag är helt övertygad om brinner för den här patientgruppen. Men du lyckas inte leverera. Det har gått fem år, och vi har bara tagit små myrsteg framåt.

Men det vill jag yrka bifall till motionen.

Anförande nr 283

Landstingsrådet N y m a n (KD): Så mycket kan sägas på en gång som ett sammanfattande svar till Johan Sjölander: Hanteringen av motionen har inte varit bra. Jag har framfört synpunkter på det till den som har hanterat frågan under de här åren. Det är penibelt, tycker jag, att man hanterat ärenden på det här sättet.

Till Tove: Jag sade nog inte att det var himla bra. Riktigt så bra tycker jag inte att det är. Men med hänvisning till det som förvaltningen har framfört i dialog och som finns i ärendet borde de här vårdprogrammen och annat som finns kunna fungera bättre.

Jag är alldeles klar över att de människor som har de största behoven inom den patientgrupp som vi pratar om här och inom andra patientgrupper är minst nöjda, eftersom behoven är så enormt stora. Det finns också de som är nöjda, men de är dess värre enstaka.

Beträffande läkarattityden att man inte låter medföljande följa med in i rummet: Jag vet inte om vi kan formulera en att-sats som fixar det så enkelt. Det borde vara självklart att man ska kunna ha en medföljande, en förälder, ett syskon eller vad det kan vara.

Nu handlar det om sjukvård för personer med utvecklingsstörning. Ett näraliggande arbete har rubriken habilitering. Om jag säger "himla bra" så är det väl en överdrift, men det fungerar relativt bra i vårt landsting.

Det kan också förtjäna att påpekas att när vi gjorde upp med kommunerna om LSS-reformen behöll landstinget ett stort ansvar för sjukvården för den här personkretsen. Nu kommer det att behöva ändras, för det stämmer inte med lagen. Har kommunerna ansvar för den här delen av LSS-arbetet ska det också gå över dit. Men det ansvaret har vi haft under mer än fem år, för det avtalet slöt vi redan 1993, så det är ganska länge sedan.

Det finns all anledning att fortsättningsvis uppmärksamma detta och se till att det som sägs om läkarutbildning och fortbildning blir av, att vi blir väldigt mycket bättre på att följa upp och så vidare.

Michel Silvestri tog upp att detta är en osynlig patientgrupp. Det kan jag inte hålla med om. Några av dem är naturligtvis osynliga när vi talar om mörkertal, men jag tror inte att det kan handla om särskilt många som landstinget inte genom habiliteringen eller kommunerna genom sitt ansvar inom LSS-området inte känner till. Det finns ett mörkertal – det finns det i de allra flesta grupper. Men vi har underlag genom olika rapporter, till exempel den som skrevs av Otto Granberg, som när han skrev den och i sin tidigare karriär var en av de absolut främsta i landet när det gäller kompetens på området utvecklingsstörning och funktionsnedsättning, så den rapporten tar jag på största allvar.

Anförande nr 284

T o v e S a n d e r (S): Stig! Vi har efterlyst läkare med specifik kunskap. Om läkaren har specifik kunskap om patientens behov tror jag inte att det finns en enda sådan läkare som inte skulle tillåta medföljaren att följa med in i undersökningsrummet.

Anförande nr 285

M i c h e l S i l v e s t r i (MP): Tack, Stig! Jag menade, som du var inne på, att det är en osynlig patientgrupp huvudsakligen utifrån konstaterade mörkertal, både från motionärernas sida och från tjänstemännens sida, vågar man väl påstå, men också utifrån

själva essensen i vad motionärerna vill framföra, det vill säga att det är en patientgrupp som riskerar att tappas bort på flera sätt.

Samtidigt delar jag Toves tilltro till ditt engagemang för den här typen av patientkategorier. Men utifrån det svar som du gav vill jag ändå upprepa en sak. I tjänsteutlåtandet skriver man att hälso- och sjukvårdsförvaltningen avser att fördjupa uppföljningen av husläkarnas följsamhet och ska se över möjligheten till vidareutbildning av allmänläkare.

Kan du efter fyra och ett halvt år säga något lite mer konkret om vilken tidsplan man har eller vilka konkreta åtgärder det gäller?

Anförande nr 286

Landstingsrådet Nyman (KD): Jag är inte förberedd att svara på det sista du tog upp nu, Michel. Det är definitivt inte så att verksamheten har legat nere under fyra och ett halvt år. Jag tror inte heller att det är det ni säger, men det är klart att vi hade kunnat åstadkomma mer om vi hade legat på mer – så är det självklart.

Det var bra att vi klarade ut detta med läkarna och medföljande.

Vad som är angeläget är att det blir en mycket tydlig och klart uppfattad uppföljning av de verksamheter som anges ska följas upp. Det finns i motionssvaret några hänvisningar till våra kontakter med FUB, som är närmaste intresseorganisation i sammanhanget. Den dialogen ska naturligtvis både pågå och fördjupas.

Förteckning över talare
(siffrorna avser anförandets nummer)

Gunilla Roxby Cromvall (V) 1:1, 3, 63, 65, 67, 97, 101, 103, 115, 117, 158, 170
Landstingsrådet Starbrink (FP) 1:2, 4, 37, 41, 45, 217, 223, 227, 229, 232, 257, 263, 266, 270, 275
Nanna Wikholm (S) 1:5, 14, 19, 126, 162
Landstingsrådet Wennerholm (M) 1:6, 15, 30, 32, 35, 64, 66, 68, 70, 72, 74, 88, 90, 92, 100, 102, 105, 168, 171
Vivianne Gunnarsson (MP) 1:7, 127, 220
Stella Fare (FP) 1:8, 34, 107, 151, 153, 167
Jan Olov Sundström (M) 1:9, 18
Lennart Rohdin (-) 1:10, 17, 142, 144, 146, 148
Landstingsrådet Blombäck (MP) 1:11, 29, 31, 33, 96, 104, 106, 110, 112, 114, 123, 125, 141
Landstingsrådet Hemming (C) 1:12, 20, 99, 143, 175
Anna Sehlin (V) 1:13, 108, 155, 157
Landstingsrådet Ullberg (S) 1:16, 69, 71, 73, 94, 119, 129, 137, 139, 164, 166, 169, 173, 258
Landstingsrådet Larsson (S) 1:21, 25, 47, 50, 51, 53, 55, 202, 204
Landstingsrådet Nyman (KD) 1:22, 26, 28, 58, 60, 62, 200, 243, 246, 248, 278, 283, 286
Lars Tunberg (FP) 1:23
Kerstin Pettersson (V) 1:24, 27, 38, 43, 193, 197, 265, 267, 281
Landstingsrådet Jörnehed (V) 1:36, 39, 46, 75, 77, 79, 205, 207, 209, 212, 216, 221, 224, 226, 228, 256, 262, 264
Catrin Matsson (C) 1:40, 49, 241, 249, 251, 253, 255
Birgitta Sevefjord (V) 1:42, 48, 185, 213, 215, 222, 231
Helene Öberg (MP) 1:44, 57, 59, 61
Landstingsrådet Rosdahl (M) 1:52, 54, 56, 93, 163, 165, 176, 234
Landstingsrådet Lundquist (M) 1:76, 78, 80, 82, 84, 86, 188, 196, 203, 206, 211, 239
Johan Sjölander (S) 1:81, 83, 85, 280
Curre Hansson (S) 1:87, 89, 91
Landstingsrådet Rydberg (FP) 1:95
Karl Henriksson (KD) 1:98, 145
Bosse Andersson (C) 1:109
Kristoffer Tamsons (M) 1:111, 113, 116, 118, 172, 174
Thomas Magnusson (V) 1:120, 130, 132, 160, 235
Lukas Forslund (C) 1:121
Cecilia Löfgreen (M) 1:122, 124
Pehr Granfalk (M) 1:128, 131, 133
Anita Johansson (S) 1:134
Rasmus Törnblom (M) 1:135
Leif Gripestam (M) 1:136, 138, 140, 147, 149, 152
Laila Leymann (V) 1:150
Lars-Erik Salminen (M) 1:154, 156
Anders Ekegren (FP) 1:159
Helena Bargholtz (FP) 1:161
Anders Lönnberg (S) 1:177, 179, 181, 183
Landstingsrådet Broberg (M) 1:178, 180, 182, 186
Yvonne Andersson (MP) 1:184, 240
Inger Ros (S) 1:187, 189, 195, 199
Kristina Söderlund (S) 1:190, 198, 201
Sara Svanström (FP) 1:191
Marie-Helena Fjällås (MP) 1:192
Olle Reichenberg (M) 1:194
Marie Ljungberg Schött (M) 1:208, 210, 214
Shadi Larsson (MP) 1:218, 272
Gizela Sladic (S) 1:219, 225, 233, 271, 276
Pia Ortiz Venegas (V) 1:230, 242, 250, 260, 268
Michel Silvestri (MP) 1:236, 279, 285
Hans Åberg (FP) 1:237

Daniel Blomgren (V) 1:238, 245, 247, 252, 254
Catarina Ekeståhl (M) 1:244
Annika Hjelm (MP) 1:259
Hans Lindqvist (C) 1:261
Robert Johansson (S) 1:269, 274
Ann-Sofi Matthiesen (MP) 1:273
Tove Sander (S) 1:277, 282, 284